OROSHÁZA VÁROS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJÁNAK, INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJÁNAK ÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEINEK MEGALAPOZÓ VIZSGÁLATA

2016.

Orosháza Város Önkormányzat Képviselő-testülete 8/2016. (I. 29.) K. t. határozatával jóváhagyva, 2016. novemberi korrekciókkal

TERVEZŐK:

Felelős tervező	Balogh Tünde (TT/1, É/1 06-0006)
Településtervező	Balogh Tünde (TT/1, É/1 06-0006) Várkonyi Gábor településmérnök
Társadalompolitikai szakértő	Gaborjákné Dr. Vydareny Klára
Gazdaságfejlesztési szakértő	Gaborjákné Dr. Vydareny Klára
Zöldfelületi és tájrendezés	Vakula Réka (TK 01-5261)
Közlekedés	Bombolya Erzsébet (Tkö 06-0349)
Víziközművek	Patkós Margit (TV 06-0006)
Energetika, elektronikus hírközlés	Somogyi János (Te, TH 06-0467) Ivánkovits Imre Tóbiás Zoltán
Antiszegregációs szakértő	Bernáth Péter
Környezetvédelmi szakértő	Novai György (SZKV 06-0171) Dr. Szanka Károly (SZÉ 06-0021)
Műemlékvédelmi szakértő	Balogh Tünde (TT/1, É/1 06-0006)

TOVÁBBI KÖZREMŰKÖDŐK:

Orosháza Város Önkormányzata

Barák Anita	Városfejlesztési irodavezető
Novák Péter	Városi főépítész
Püspöki-Sinka Edit	Városfejlesztési iroda
Karsai Sándor	Városfejlesztési iroda
Horváth József	Önkormányzati képviselő
Kovács György	Igazgatási irodavezető
Vargáné Szluka Izabella	Szociális csoport
Patyi Gábor	Kulturális csoport
Kiss László	Jövő Építők TDM
Oláh Viktor	Városfejlesztési iroda
dr Kóródi Attila	Jogi csoport

TARTALOMJEGYZÉK

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ **10**

1. HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ **12**

1.1 TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A VÁROS HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK 12
1.1.1 Településhálózati összefüggések 12
1.1.2 Orosháza helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok 14
1.2 TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA 15
1.2.1 Összefüggések az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióval (OFTK) 15
1.2.2 Összefüggések Békés Megye Területfejlesztési Koncepciójával és Programjával 18
1.2.3 Kapcsolódás egyéb releváns fejlesztési dokumentumokhoz 24
1.3 A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA 25
1.3.1 Országos Területrendezési Terv (OTrT) 25
1.3.2 Békés Megye Területrendezési Terve (BmTrT) 29
1.4 A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS SZERKEZETI TERVEINEK OROSHÁZA VÁROS FEJLESZTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI 34
1.5 HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK 34
1.5.1 A hatályos Településfejlesztési Koncepció és Integrált Városfejlesztési Stratégia megállapításai 34
1.5.2 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések 36
1.6 TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEK 36
1.6.1 Hatályban lévő településrendezési eszközök 36
1.6.2 Hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemei 37
1.7 A TELEPÜLÉS TÁRSADALMA 39
1.7.1 A népesség főbb jellemzői 39
1.7.2 Térbeli, társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok 47
1.7.3 Települési identitást erősítő tényezők 48
1.8 A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA 50
1.8.1 Humán közszolgáltatások 50
1.8.2 Esélyegyenlőség biztosítása 54
1.9 A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA 57
1.9.1 Orosháza gazdasági súlya, szerepköre 57
1.9.2 Orosháza főbb gazdasági ágazatai, jellemzői 57
1.9.3 A gazdaságfejlesztés eszközei, lehetőségei, korlátai 61
1.9.4 A gazdasági szervezetek fontosabb beruházásai, települést érintő fontosabb elképzelések 62
1.9.5 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők 63
1.9.6 Ingatlanpiaci viszonyok 64
1.10 AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE 65
1.10.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program 65
1.10.2 Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere 67
1.10.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység 67
1.10.4 Foglalkoztatáspolitika 68
1.10.5 Lakás és helyiséggazdálkodás 68
1.10.6 Intézményfenntartás 69
1.10.7 Energiagazdálkodás 69
1.11 TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK 69
1.12 TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA 70
1.12.1 Természeti adottságok, tájszerkezet 70
1.12.2 Védett, védendő táji és természeti értékek, területek 72
1.12.3 Ökológiai hálózat 80
1.12.4 Egyéb természeti értékek 81
1.13 ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA 81
1.13.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei 81
1.14 AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA 95

1.14.1 A területfelhasználás vizsgálata 95
1.14.2 A telekstruktúra vizsgálata 101
1.14.3 Önkormányzati tulajdonkataszter 102
1.14.4 Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése 103
1.14.5 Az építmények vizsgálata 103
1.14.6 Az épített környezet értékei 119
1.14.7 Az épített környezet konfliktusai, problémái 124
1.15 KÖZLEKEDÉS 125
1.15.1 Hálózatok és hálózati kapcsolatok 125
1.15.2 Közúti közlekedés 125
1.15.3 Közösségi közlekedés 129
1.15.4 Kerékpáros közlekedés 132
1.15.5 Parkolás 133
1.16 KÖZMŰVEK ÁLLAPOTA ÉS ENERGIAHATÉKONYSÁG 133
1.16.1 Víziközművek 133
1.16.2 Energia 137
1.16.3 Elektronikus hírközlés 142
1.17 TÉRSÉGI ÉS TELEPÜLÉSI KÖRNYEZETVÉDELEM 144
1.17.1 Talaj 144
1.17.2 Felszíni és felszín alatti vizek 147
1.17.3 Levegőtisztaság és védelme 155
1.17.4 Zaj- és rezgésterhelés 161
1.17.5 Sugárzásvédelem 165
1.17.6 Hulladékkezelés 167
1.17.7 Vizuális környezetterhelés 170
1.17.8 Árvízvédelem 170
1.17.9 Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák 171
1.18 KATASZTRÓFAVÉDELEM 171
1.18.1 Építésföldtani korlátok 171
1.18.2 Vízrajzi veszélyeztetettség 174
1.18.3 Egyéb katasztrófavédelmi tényezők 177
1.19 ÁSVÁNYI NYERSANYAG LELŐHELY 178
1.20 VÁROSI KLÍMA 178

2. HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ 180

2.1 A VIZSGÁLT TÉNYEZŐK ELEMZÉSE, EGYMÁSRA HATÁSUK ÖSSZEVETÉSE 180

3. HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ 190

3.1 HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE 190
3.1.1 A folyamatok értékelése 190
3.1.2 A város és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése 191
3.1.3 A településfejlesztés és rendezés kapcsolata, a fejlesztés területi korlátai és lehetőségei 195
3.2 PROBLÉMATÉRKÉP / ÉRTÉKTÉRKÉP 195
3.3 ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRÉSZEK 196
3.3.1 A városrészek kijelölése, pontos lehatárolása, lehatárolás indoklása, a városrészek bemutatása 196
3.3.2 Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása, helyzetelemzése 204
3.3.3 Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek 212

4. MELLÉKLETEK 213

TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. táblázat: Orosháza járás adatai 13
2. táblázat: EU2020 prioritások és a megyei célértékek 20
3. táblázat: Orosházi járás SWOT analízis 21
4. táblázat: Terület felhasználási kategóriák kihasználtsága 39
5. táblázat: Orosháza öregedési indexe és eltartottsági rátái, % 41
6. táblázat: A nem magyar nemzetiségűek számának alakulása, 2001,2011. 42
7. táblázat: Az alkalmazottak számának foglalkozási főcsoportok szerinti megoszlása, 2003,2012. 43
8. táblázat: A személyi jövedelem-adót fizetők megoszlása 45
9. táblázat: A lakásépítések alakulása, 2000-2013. 46
10. táblázat: Helyi Esélyegyenlőségi Program, problémák és fejlesztési lehetőségek 55
11. táblázat: A regisztrált vállalkozások száma nemzetgazdasági áganként, 2013. 58
12. táblázat: A kiskereskedelmi üzletek számának alakulása, db 59
13. táblázat: Hódmezővásárhely környéki és csanádi-háti puszták (HUKM20001) Natura 2000 site jelölő fajai 74
14. táblázat: Mágocs-ér (HUKM20006) Natura 2000 site jelölő fajai 75
15. táblázat: Hódmezővásárhely környéki és Csanádi-háti puszták (HUKM10004) Natura 2000 site jelölő fajai 75
16. táblázat: Ingatlannyilvántartási fekvések területe 96
17. táblázat: Földrészlet statisztika művelési áganként 96
18. táblázat: Országos közutak 125
19. táblázat: Országos közutak külterületi szakasza 126
20. táblázat: Az országos közutak átkelési szakaszainak belterületi jellemzői 127
21. táblázat: Orosháza helyi autóbusz viszonylatainak fő paraméterei (2015.) 129
22. táblázat: Orosháza távolsági autóbuszok járatszámai (2015.) 129
23. táblázat: Átszállás nélkül elérhető városok (2015.) 129
24. táblázat: Orosháza vasúti távolsági közlekedésének viszonylatai (2015.) 131
25. táblázat: Orosháza vasúti állomások és megállóhelyek forgalmi adatai (2015.) 131
26. táblázat: Eurovelo szakaszok 132
27. táblázat: Önálló vonalvezetésű kerékpárút és gyalog kerékpárút (közös nyomvonalon) 132
28. táblázat: Orosházi talajvíz törzskutak havi mérési eredményei 2006. évben 152
29. táblázat: A Tisza-vízgyűjtő felszín alatti vizeinek értékelései a VGT szrint 153
30. táblázat: A vízszint süllyedésének vizsgálata – Tisza-vízgyűjtő 154
31. táblázat: Felszín alatti vizek kémiai állapotának értékelése, Tisza részvízgyűjtő 154
32. táblázat: Orosháza légszennyezettségi indexe 155
33. táblázat: Légszennyezettség 157
34. táblázat: Levegőminőségi követelmények 4/2011. (I. 14.) VM rendelet szerint 157
35. táblázat: Pontforrások kibocsátása (1.17.3-1.) 159
36. táblázat: Legnagyobb légszennyezőanyag kibocsátó telepek (2013.) (1.17.3-2.) 160
37. táblázat: Legnagyobb szerves oldószer (VOC) kibocsátók (1.17.3-3.) 160
38. táblázat: Legnagyobb szén-dioxid kibocsátók 160
39. táblázat: Az egységes környezethasználati engedéllyel (IPPC) rendelkező telephelyek (1.17.3-5.) 161
40. táblázat: Legjelentősebb hulladékmennyiséget termelő gazdasági társaságok 169
41. táblázat: Belvízvédelmi szakaszon Orosházán 175
42. táblázat: Gyűjtőutak 185
43. táblázat: A városrészek lehatárolása 196
44. táblázat: Foglalkoztatási mutatók városrészenként (2011.) 198

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: Lakónépesség változása 13
2. ábra: Nemzeti prioritások és fejlesztési tématerületek 16
3. ábra: Békés megye stratégiai célkitűzései 19

4. ábra: Békés megye operatív programja 21
5. ábra: Békés Megyei ITP céljainak illeszkedése a stratégiához és a TOP-hoz 23
6. ábra: A város jövőképe (2008.) 35
7. ábra: Az élve születések és a halálozások számának alakulása, 2000-2013. 39
8. ábra: Az oda- és elvándorlások számának alakulása, 2000-2013. 40
9. ábra: A lakosság számának és nemek szerinti összetételének alakulása, 2001-2013. 40
10. ábra: Orosháza népességének nemek és korcsoportok szerinti összetétele, 2011. 41
11. ábra: A 7 éves és idősebb népesség a legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerint, 2001, 2011. 42
12. ábra: A nyilvántartott álláskeresők számának alakulása, 2000-2013. 44
13. ábra: A nyilvántartott álláskeresők iskolai végzettség szerinti megoszlása, %, 2000-2013. 44
14. ábra: A lakásállomány szobaszám szerinti megoszlása, 2013. 46
15. ábra: Az orosházi városrészek főbb mutatói, 2011. 47
16. ábra: Az óvodai férőhelyek és a beírt gyermekek számának alakulása, 2001-2013. 50
17. ábra: Az általános iskolai tanulók számának alakulása, 2001-2013. 51
18. ábra: A középiskolai tanulók számának alakulása, 2001-2013. 51
19. ábra: A háziorvosi ellátásban megjelentek és a meglátogatottak számának alakulása, 2000-2013. 52
20. ábra: A tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézményei férőhelyeinek és gondozottainak száma, 2000-2013. 53
21. ábra: A regisztrált vállalkozások létszám-kategóriánkénti megoszlása, 2013. 57
22. ábra: A kereskedelmi szálláshelyek férőhelyeinek alakulása, 2000-2013. 61
23. ábra: A vendégek számának alakulása, 2000-2013. 61
24. ábra: A lakásállomány alapterület szerinti összetétele 64
25. ábra: Az önkormányzat bevételeinek és kiadásainak alakulása, 2010-2014. 65
26. ábra: Nagytatársánc légifelvétel 121
27. ábra: Orosháza térségének vasúti hálózata 130
28. ábra: Orosháza vasútállomásai és megállóhelyei 130
30. ábra: Szélirány gyakoriság és szélsebesség irányátlag 155
31. ábra: Nitrogén-dioxid koncentrációjának évenkénti alakulása 157
32. ábra: A napi dózisteljesítmények országos átlagainak, maximális és minimális értékeinek változása 2013-ban 166
33. ábra: Átmeneti rétegrend 167
34. ábra: Végleges rétegrend 168
35. ábra: Az egy lakosra jutó zöldfelület nagysága Orosházán 183
36. ábra: A lakónépesség számának 197
megoszlása városrészenként (2011.) 197
37. ábra: A lakások számának megoszlása városrészenként (2011.) 197
38. ábra: Korcsoportok megoszlása városrészenként 197

TÉRKÉPJEGYZÉK

1. térkép: Orosháza helye a városhálózatban 12
2. térkép: Orosházi járás 14
3. térkép: Vidéki térségek 17
4. térkép: OTrT szerkezeti terv - részlet 25
5. térkép: Országos Ökológiai Hálózat 26
6. térkép: Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete 27
7. térkép: Jó termőhelyi adottságú szántóterület övezete 27
8. térkép: Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete 28
9. térkép: Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete 28
10. térkép: Országos vízminőség-védelmi terület övezete 29
11. térkép: BmTrT Szerkezeti terv - részlet 30
12. térkép: Magterület, Ökológiai folyosó, Pufferterület 32
13. térkép: Rendszeresen belvízjárta terület övezete 33
14. térkép: Településszerkezeti terv - belterület 38

15. térkép: Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület 79
16. térkép: Országos ökológiai hálózat 80
17. térkép: Ökológiai folyosó a belterületen 81
18. térkép: Orosháza barnamezős területei 100
19. térkép: Barnamezős terület (volt laktanya) Gyopáros városrészben 101
20. térkép: Belváros - egészségügyi-, szociális ellátás vizsgálata 103
21. térkép: Belváros – humán szolgáltatás és sportlétesítmények vizsgálata 104
22. térkép: Belváros – kereskedelem, gazdaság vizsgálat 104
23. térkép: Belváros – oktatási intézmények vizsgálata 105
24. térkép: Belváros körüli gyűrű – egészségügyi-, szociális ellátás vizsgálata 106
25. térkép: Belváros körüli gyűrű – humán szolgáltatás és sportlétesítmények vizsgálata 107
26. térkép: Belváros körüli gyűrű – kereskedelmi, gazdasági vizsgálatok 108
27. térkép: Belváros körüli gyűrű – oktatási intézmények vizsgálata 109
28. térkép: Szőlő városrész – egészségügyi-, szociális ellátás vizsgálata 110
29. térkép: Szőlő városrész – humán szolgáltatás és sportlétesítmények vizsgálata 111
30. térkép: Szőlő városrész – kereskedelmi, gazdasági vizsgálat 112
31. térkép: Szőlő városrész – oktatási intézmények vizsgálata 113
32. térkép: Nyugat városrész – egészségügyi-, szociális ellátás vizsgálata 114
33. térkép: Nyugat városrész – humán szolgáltatás és sportlétesítmények vizsgálata 115
34. térkép: Nyugat városrész – kereskedelmi, gazdasági vizsgálat 116
35. térkép: Nyugat városrész – oktatási intézmények vizsgálata 117
36. térkép: A központi téregyüttes 118
37. térkép: I. katonai felmérésen Orosháza és környéke 120
38. térkép: Orosháza műemléki környezetei 122
39. térkép: Orosháza kerékpárút hálózat az országos KENYI nyilvántartásban 133
40. térkép: A város és környékének jellemző talajtípusai 145
41. térkép: A város és környéki talajok vízgazdálkodása 145
42. térkép: A város és környéki talajok kémiai tulajdonságai 146
43. térkép: A város és környékének földtani helyzete 146
44. térkép: Orosháza környéki belvízrendszerek 148
45. térkép: A talajvíz mélysége a felszín alatt 149
46. térkép: A talajvíztükör helyzete a tenger szintje felett 151
47. térkép: Engedély köteles légszennyező pontforrások 158
48. térkép: A földrengések területi eloszlása Magyarországon 173
49. térkép: Szeizmikus zónatérkép 173
50. térkép: Orosháza legmélyebb fekvésű területei 175
51. térkép: Orosháza városrészei 196
52. térkép: Városrész 1. /Belváros/ területe 198
53. térkép: Városrész 2. /Belváros körüli gyűrű/ területe 200
54. térkép: Városrész 3. /Szőlő városrész/ területe 201
55. térkép: Városrész 4. /Nyugat/ területe 202
56. térkép: Orosháza belterületi szegregátumainak elhelyezkedése 205
57. térkép: 1. számú szegregátum 206
58. térkép: 2. számú szegregátum 207
59. térkép: A népszámlálási és az önkormányzati adatok alapján lehatárolt 2. számú szergregátum valós térképe 208
60. térkép: 3. számú (szegregációval veszélyeztetett) terület 209
61. térkép: A népszámlálási és az önkormányzati adatok alapján lehatárolt 3. számú szegregátum valós térképe 209
62. térkép: 4. számú (szegregációval veszélyeztetett) terület 210

MELLÉKLETEK

KSH Adatszolgáltatás
S-1 Közlekedési stratégia külterület
S-2 Közlekedési stratégia belterület
S-3 Probléma és értéktérkép – értékek
S-4 Probléma és értéktérkép – korlátok
S-5 Probléma és értéktérkép – problémák
S-6 Probléma és értéktérkép – központ
S-6 Probléma és értéktérkép – központ jelkulcs
V-1 A település domborzata
V-2 Terület felhasználás módja (földhivatali nyilvántartás szerint)
V-3 Külterületi közműhálózatok CH ipar
V-4 Önkormányzati tulajdonú beépítetlen területek külterület
V-5 Önkormányzati tulajdonú beépítetlen területek belterület
V-6 Kialakult beépítés állagvizsgálata
V-7 Hatályos szabályozás szerinti rendeltetés és építménymagasság
V-8 Fel nem használt beépítésre szánt területek vizsgálata
V-9 Belterület és környéke zöldfelületi rendszer
V-10 Ivóvíz ellátó hálózat
V-11 Szennyvízcsatorna hálózat
V-12 Csapadékvíz elvezető rendszer
V-13 Elektromos energia ellátás
V-14 Hírközlés
V-15 Kábeltelevízió hálózat
V-16 Mikrohullámú hálózat
V-17 Földgázellátás
V-18 Országos közutak forgalma – 2015
V-19 Országos közutak forgalma – 2025
V-20 Potenciális szennyező források
V-21 Közparkok és belterületi erdők vizsgálata (táblázat)
V-22 Lakossági kérdőívek értékelése

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Orosháza Város Önkormányzatának Képviselő-testülete az önkormányzati törvényben előírt kötelezettségének eleget téve 2015-2016 folyamán megújítja településfejlesztési dokumentumait és településrendezési eszközeit.

Jelen anyag a készülő hosszútávlatú Településfejlesztési Koncepció (TK), Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS), valamint Településrendezési eszközök (Településszerkezeti terv, leírás és Helyi Építési Szabályzat-HÉSZ) egyetlen közös megalapozó vizsgálatát adja közre.

Tervezési műveletek szükségessége

A 2014-2020-as európai uniós tervezési időszakra való felkészüléshez szükség van a településfejlesztési dokumentumok újragondolására. A sikeres tervezés révén Orosháza fejlesztésére nagyobb eséllyel szerezhetők források és azok hatékonyan és eredményesen kerülhetnek felhasználásra. Egyéb haszna is van a koncepció és stratégia tervezésének: azzal, hogy a város megállapítja saját erősségeit és gyengeségeit, valamint a külső lehetőségeket és veszélyeket, máris tisztább képet nyer a fejlesztés feltételeiről. A vizsgálódásokat kísérő interjúk, fórumok, szakmai beszélgetések a fejekben kialakult gondolatok olvasztótégelyeként is működnek, melyből egy új minőség jön létre. Végül pedig a közös platform létrehozása a jövőről és a teendőkről energiákat szabadít fel, a közös akarattal megkezdődő fejlesztési beavatkozások nagyobb hatásúak lesznek.

A településrendezési tervezési folyamat indítása két okból is időszerű: egyrészt a friss vizsgálatokra és fejlesztési dokumentumokra közvetlenül támaszkodhatnak javaslatai, ezáltal összhangjuk teljes lesz, másrészt *a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet* átmeneti előírásai szerint a jelenleg érvényben lévő szerkezeti terv és HÉSZ 2018. december 31-én hatályát veszíti.

Megalapozó vizsgálat tartalma, alapja

A megalapozó vizsgálat az említett Kormányrendelet tartalmi követelményeinek megfelelő tartalommal készült el, továbbá mellékletként magában foglalja a szakági alátámasztó vizsgálatok rajzait, táblázatait, a lakossági kérdőívek vázlatos értékelését. A vizsgálat folyamatokat tár fel, elemez és értékel a társadalom, a környezet és a gazdaság témakörében. Az eltérő adottságú városrészeket külön is elemzi. Összeállítása a hivatalos statisztikai és helyben gyűjtött adatokra, tényekre, dokumentumokra támaszkodik.

A megalapozó vizsgálat eredményének összegzése

Orosháza város az ókor óta létező kereskedelmi utak mentén, a különböző adottságú tájegységek mezsgyéjén kialakult település, amely a sikeres mezőgazdálkodásnak köszönhette járási központtá válását a Kiegyezést követően, majd a betelepülő üveg- és gépipar révén tudta máig megőrizni vezető szerepét a kistérségben. Városi rangját 1946-ban nyerte el. Korábbi erősségei mellé társult bő ötven évvel ezelőtt a Gyopárosi szikes tavak és a termálvíz-adottságok bázisán kiépült fürdőturizmus. Napjainkban Békéscsaba mellett a megye gazdasági központja, második legnagyobb lélekszámú járásának központja. Mind a vállalkozások számát, mind árbevételét és a foglalkoztatottak számát tekintve kiemelkedik a többi békési település közül.

A város munkaerőpiaci vonzása főként saját térségét fedi le, de Dél-békés nyugati pereme felé is kiterjed, Csongrád megye közelben fekvő, intenzív kertészkedést folytató községei irányába pedig átlépi a megyehatárt, ami a Csongrád és Békés megye települései közötti „híd” szerepre is feljogosítja a várost. Dél-békési középvárosi pozíciója miatt Arad megye irányába is kínálkozik

Orosháza számára határon átnyúló kapcsolatépítő lehetőség és szerep, amely azonban még csak kevéssé működik. Lakossági ellátás szempontjából a kórháznak, a szakrendelőknek és a középiskoláknak köszönhetően mind az egészségügyben, mind a közoktatásban túlnő a járáshatáron Orosháza funkcionális központi szerepköre.

A város gazdaságának versenyképességét több tényező befolyásolja, az egyik az elérhetőség. E téren a közúthálózat vegyesnek mondható, a 47-es főút sokat segít, az M5 megközelíthetősége azonban az út minősége miatt elég nehézkes. Súlyos versenyhátrányt jelent a gyorsforgalmi úthálózat másfél órás elérhetősége. A város vasutak kereszteződésében fekszik, ezt teherszállításra sokkal jobban ki lehetne használni. A távolsági autóbuszjáratok a környező településeket elég jól összekötik a várossal, Békéscsaba, Szeged is megközelíthető.

Orosháza népessége – az országos adatokhoz hasonlóan – csökkenő és elöregedő tendenciát mutat. A kevés gyermek miatt a társadalom összetétele is változik, ami a jelenleg jó színvonalon működő intézmények – oktatási, illetve egészségügyi, szociális – iránti igények változását is magával hozza. A fiatal felnőttek körében tendencia az elvándorlási hajlandóság, melynek következményei a város életének minden területén problémákat, gondokat jeleznek és felvetik az intézmények és a gazdaság fenntarthatóság kérdését. A népesség megtartása összetett feladat, komoly kihívás a város számára, ráirányítja a figyelmet a megélhetési, egyéni kibontakozási lehetőségek hiányaira és a társadalmi tőke fejlesztésének szükségességére.

A lakosság jövedelmi helyzete nem túl kedvező, az adózók többsége alacsony jövedelmet vallott be, ami hatással van a városban élők életszínvonalára, életmódjára, de jelentkezik a kereskedelem, a szolgáltatások irányi igényekben is. A pénztelenség a lakásépítésekre is hatással van, erőteljesen csökkent az új lakások száma, a lakásállomány öregszik.

Az orosháziak általános képezettsége folyamatosan javul és nő, egyre többen rendelkeznek felsőfokú végzettséggel. Ebben szerepet játszik a városban indított főiskolai képzés is, bár ez csak levelezős, távoktatásos formában érhető el. A foglalkoztatottsági mutatók javuló munkaerő-piaci helyzetet jeleznek, nőtt a foglalkoztatottak és csökkent a munkanélküliek száma, amiben a közmunkaprogram is részt vállalt.

A város társadalmának összetartozását erősítik a hagyományok, ezek ápolása, a múltat felidéző műemléki épületek, a régi értékeket megőrző szép épületek, kertek. Számos civil szerveződés alakult, egyesületek, alapítványok fogják össze a közös érdeklődésűeket, vagy segítik a rászorulókat. Jelentkeznek ugyanakkor szegregálódási problémák, melyek kezelése társadalmi összefogást kíván.

A turizmus sajátos tevékenység, átíveli a gazdaság és a társadalom területét. Az ágazat kiemelkedő szerepet játszik a város életében. Gyopárosfürdő szabadtéri medencéivel, gyógyfürdőjével, az élménymedencével, belföldi és külföldi látogatókat, szórakozni, vagy gyógyulni vágyókat fogad. Gyula gyógyászati iparának közelsége miatt Gyopáros a wellness és családi turizmus felé látszik irányt váltani. A város sokféle rendezvénnyel is igyekszik csábítani a látogatókat, melyek nagyobb része a városközponthoz kötődik. A 47-es főút által kettévágott városszerkezet nehezíti a fürdő és a központ kapcsolat-építését és a városrészek közötti átjárást.

Az orosházi táj elszenvedte a gazdasági tájhasználat hatásait, nagyrészt elvesztette biodiverzitását, változatosságát. A jövő generáció iránti felelősségből Orosházának fel kell vállalnia egy „Zöld-város” programot, amely komplex módon lép fel a környezet elsilányosodásával szemben.

1. HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ

1.1 Településhálózati összefüggések, a város helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok

1.1.1 Településhálózati összefüggések

A Dél-alföldi régió az ország délkeleti és déli területén, a Bács-Kiskun, Békés és Csongrád megye által lefedett területen helyezkedik el, az ország legnagyobb kiterjedésű régiója. Területének jelentős része változatos természeti és táji értékekben gazdag adottságú síkság, tengerszint feletti magassága sehol sem haladja meg a 200 métert. A régió területe 18.339 km^2, mely az ország összterületének 19,7%-a. Az ország népességének 13,4%-a (1.355 ezer fő) él itt, a népsűrűség 74 fő/km^2. A régió földterületének nagy része alkalmas mezőgazdasági hasznosításra, az ország legritkább településhálózatával rendelkezik, ugyanakkor az Észak-Alföld után a legvárosiasabb térség. Jellemzően a tradicionális városok hálózata, a köztük lévő tengelyek képezik a legmarkánsabb fejlődési irányokat. Hangsúlyos szerepe van a több száz éves hagyománnyal rendelkező tanyavilágnak. Gazdag a régió természetvédelmi területekben, termálvízben, három nemzeti park működik (Körös-Maros NP, Kiskunsági NP, Duna-Dráva NP) a területén.

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció kiemelten foglalkozik a fenntartható városfejlesztéssel, melyet az európai fejlesztési dokumentumok is szorgalmaznak. Többközpontú, decentralizált országos városhálózat létrehozása a cél. Alapvetően a Budapest körüli belső és külső városi gyűrű fejlesztése kívánatos, nem csak a pólusvárosok budapesti sugárirányú növekedése. A külső gyűrű nagyvárosi (pl. Pécs, Szeged, Debrecen) vonala mellett, a Békéscsaba-Szeged tengelyen helyezkedik el Orosháza városa, a Békéscsaba központtal agglomerálódó térségben.

1. térkép: Orosháza helye a városhálózatban

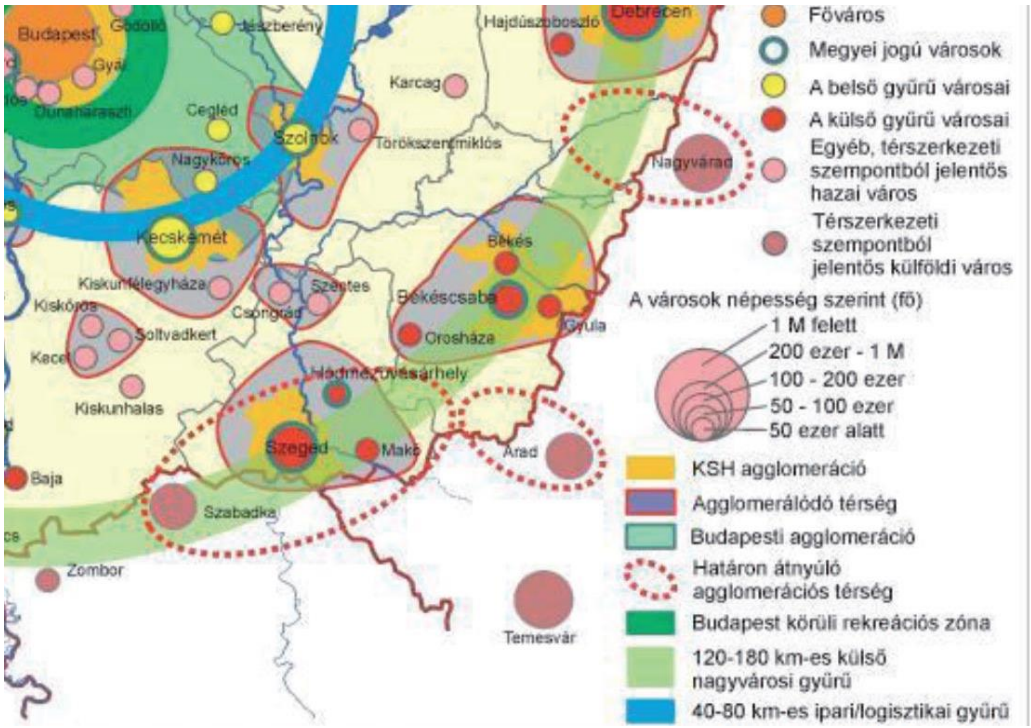

Forrás: OTFK

Békés megye közel kétszáz kilométeren határos Romániával, településeit tekintve nagyrészt a kis- és középvárosok egyenletes rendszere dominál. Súlypontjának tekinthető a lakosság 40%-át tömörítő Békéscsaba-Békés-Gyula település-együttes. A megyét kiemelkedően jó agráradottságok jellemzik, gabona- és zöldségtermesztés, állattenyésztés dominál, azonban a kapcsolódó feldolgozóipar hiányos. Alacsony a megye tőkevonzó képessége és GDP-je, komoly problémát okoz az egyre növekvő elvándorlás. Országos gyorsforgalmi út és autópálya nem érinti, a rövidtávú tervekben (középtávú megvalósítással) szerepel az M44-es autóút építésének megindítása.
Magyarországon évtizedek óta probléma a népességfogyás és a 2011-es népszámlálás adatai szerint a megelőző 10 évben a megyék közül Békés megye népessége csökkent a legnagyobb mértékben (10,4%).

1. ábra: Lakónépesség változása

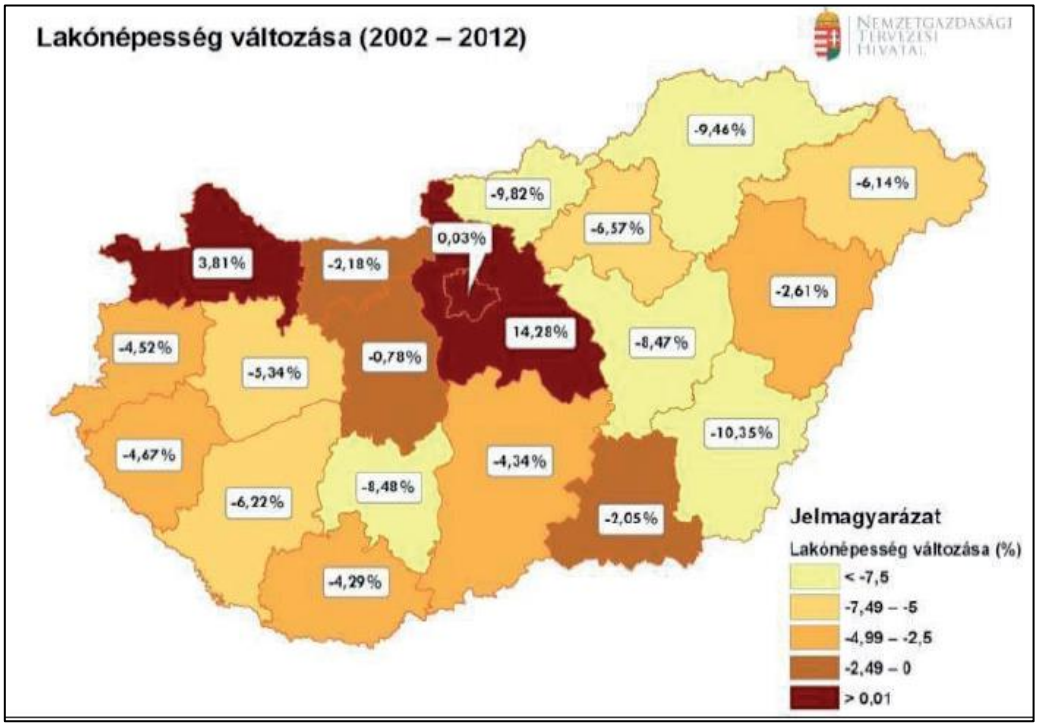

Forrás: OTFK

2013-ban a közigazgatási átszervezés során a kistérségek közigazgatási szerepe megszűnt, helyettük jöttek létre a járások. Az Orosházi Járást két város (Orosháza, Tótkomlós) és 6 község alkotja, területe 717,18 km^2, állandó népessége 52.743 fő *(KSH).*

1. táblázat: Orosháza járás adatai

Település	Rang	Terület (ha)	Lakónépesség (fő)
Orosháza	járásszékhely város	20222	28665
Tótkomlós	város	12505	6018
Nagyszénás	nagyközség	9556	5060
Gádoros	nagyközség	3813	3548
Csanádapáca	község	5130	2563
Békéssámson	község	7121	2426
Pusztaföldvár	község	5713	1689
Kardoskút	község	7658	924

Forrás: KSH

2. térkép: Orosházi járás

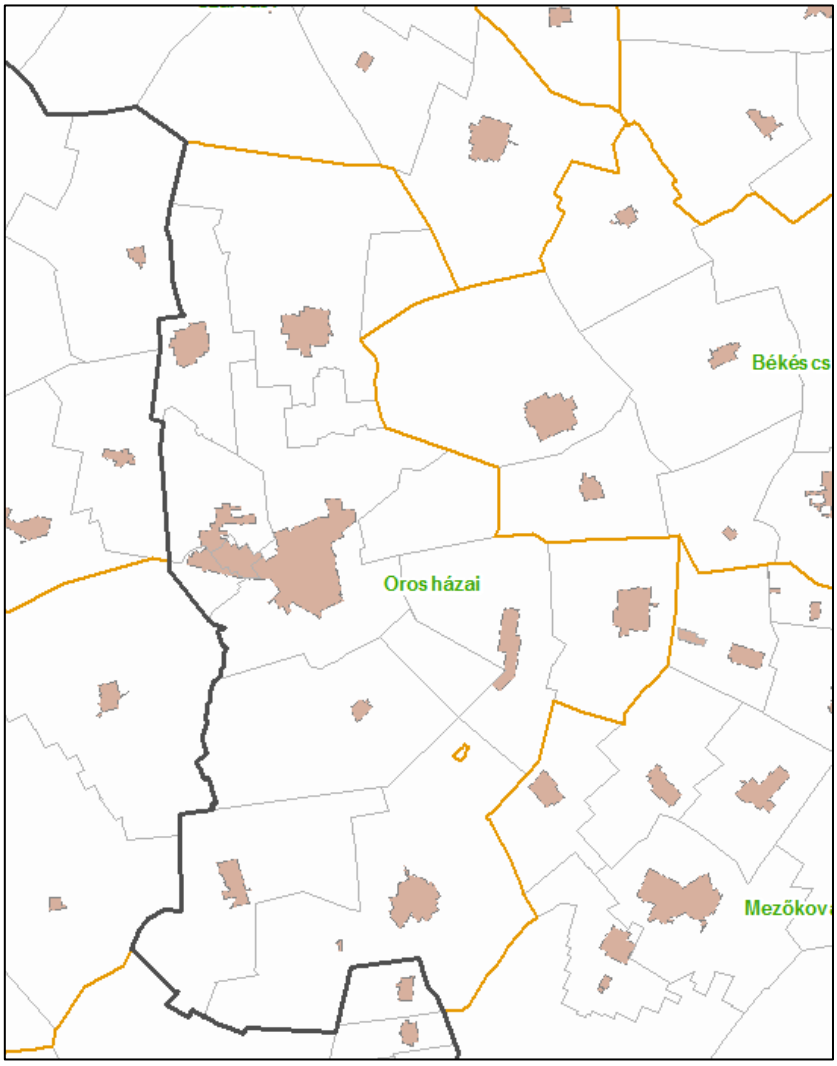

Forrás: Teir adatbázis

A 290/2014. (XI.26.) Korm. rendelet alapján Orosháza kedvezményezett járásnak minősül, azonban nem tartozik a fejlesztendő járások és a komplex programmal fejlesztendő járások közé.

1.1.2 Orosháza helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok

A közel 30 ezres lakosú Orosháza városa a Dél-Alföldön, Békés megye nyugati határán fekszik, Csongrád megye szomszédságában. Egykor az ország legnagyobb falujaként tartották számon, 1946-ban kapott városi rangot Szentetornya és a vásárhelyi puszta egy részének becsatolásával. A régióban jellemző nagytáblás mezőgazdasági művelés mellett a megye legiparosodottabb városa, az üveggyártás, autóalkatrész gyártás és a baromfi feldolgozás jelentős. A város jövője szempontjából meghatározó idegenforgalmi potenciált képvisel a városközponttól 3km-re fekvő, természetes tavakkal, erdőkkel körülvett Gyopárosfürdő.

Orosháza a megyeközpont Békéscsabától 40, Szegedtől 60, a legközelebbi határon túl nagyvárostól, Aradtól 75 kilométerre fekszik. Az M5 autópályára jellemzően a 4405 és 4406 jelű összekötő utakon és a 451. számú másodrendű főúton, Kiskunfélegyházánál jutnak el Orosházáról, ami hozzávetőleg 80 km utat jelent. A másik térségi gyorsforgalmi út, az M43

autópálya megközelítőleg 45 kilométerre van a településtől. Valamelyest javít a szegedi irányú közlekedési kapcsolatokon az ez évben felújított 47. sz. főút. Az országos középtávú tervekben szereplő M44-es gyorsforgalmi út mielőbbi megvalósulása is kulcskérdés, megépülése esetén szükséges a Szarvas (44- sz. főút) – Orosháza – Mezőkovácsháza – Battonya (Románia) útvonal korszerűsítése, melyet az Országos Területrendezési Terv és Békés Megye Területrendezési Terve (1/1. melléklet 2.1. pont táblázat 128. sor) új főúti kapcsolatként jelöl.

Testvérvárosi kapcsolat alakult ki a városalapító ősök városa Zomba, az erdélyi Nagykároly és Tusnádfürdő, valamint a szerbiai Szenttamás településeivel.

A **funkcionális várostérség** a kistérségek szerepét átvevő, a város-vidék kapcsolatra építő területfejlesztési egység lesz a jövőben. Pontos jogszabályi definíciója még nincsen, azonban feladatunk a Orosháza közvetlen térségi kapcsolatainak vizsgálata, a működő kapcsolatok feltárása, mely segítséget nyújthat a később várostérségi lehatároláshoz.
Orosháza munkaerő piaci vonzása főként a kistérséget fedi le, de Dél-békés nyugati pereme felé is kiterjed, átlépve a megyehatárt a szomszédos települések (Székkutas, Eperjes, Árpádhalom) és a szentesi kertészközségek irányába. Csorvás és Gerendás kistérségi szinten Orosházához tartozott, amely megegyezett az 1983-ban megszűnt járási határvonallal. A jelenlegi járásnak viszont nem tagjai. Ingázás tekintetében megoszlik a vonzóerő Békéscsaba és Orosháza között.
Az orosházi két középiskolának jelentős vonzó ereje van, melyet némileg ellensúlyoz a tótkomlósi középfokú intézmény. Az egészségügyi ellátást tekintve Orosházának tágabb vonzáskörzete van, a városi körházhoz tartozik nyugat, délnyugat és délkelet Békés, a Szarvastól Mezőkovácsházáig tartó vonalon végig a megyehatár mentén.
Orosházával tíz település határos közvetlenül. Az itteni járásnak a 19. századtól kezdve mindig Orosháza volt a központja és a várossal közvetlenül határos települések alkották a fejlesztési térséget. Ennek megbontása nem javasolt, a kistérségi határvonal képezi a tényleges térségi vonzáskörzet határát, kiegészülve a megyehatáron túli, közvetlenül kapcsolódó településekkel.

1.2 Területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

1.2.1 Összefüggések az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióval (OFTK)

Az Országgyűlés 1/2014. (I.3.) Ogy. határozata mellékleteként fogadta el a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepciót (OFTK), mely az ország hosszú távú jövőképét, fejlesztéspolitikai célokat és elveket határoz meg. Jövőképe és célrendszere 2030-ig szól, emellett fejlesztési prioritásokat határoz meg a 2014-2020-as programidőszak fejlesztéspolitikája számára is. A Koncepció illeszkedik az EU támogatáspolitika keretcéljait és szabályait rögzítő Közös Stratégiai Kerethez, céljai és elvei képezik az Európai Bizottság és Magyarország között a 2014-2020 közötti uniós források felhasználására kötendő Partnerségi Megállapodás koncepcionális hátterét, megalapozza az operatív programok szakmai hátterét és egyéb hazai stratégiai fejlesztési és szakpolitikai dokumentumokat.
2020 időtávlatában a Nemzeti Reform Program rögzíti a fejlesztéspolitikától elvárt eredményeket, melyek az EU tematikus célkitűzéseit szem előtt tartva kerültek meghatározásra.
Az OFTK meghatároz egy nemzeti jövőképet, melynek eléréséhez négy hosszú távú (2030-ig szóló) átfogó fejlesztési célt és tizenhárom specifikus célt határoz meg. Az egyik területi specifikus cél a többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat létrehozása. Ennek keretében cél a funkcionális várostérség, mint módszer és elv alkalmazása, a nagyvárosok térségközponti, térszervező erejének növelése, a városok sajátos gazdasági profillal történő

fejlesztése, a város-vidék és a határon átnyúló kapcsolatok erősítése. Meghatároz horizontális jellegű célkitűzéseket és tervezési, forrásfelhasználási, szakmai alapelveket.
Az OFTK kiemelten kezeli a vidéki térségek, települések sajátos vidéki értékeit megőrző, azokra épülő fejlesztését, népességmegtartó erejük képességük erősödését. Lényeges elem a mezőgazdaság, feldolgozóipar fejlesztése, a foglalkoztatás növelése, a helyi termelések helyzetbe hozása.
Az OFTK céljai kijelölik a 2014-2020-as Európai Unió fejlesztési és programozási időszakához kötődő hazai fejlesztéspolitika fő területeit, figyelembe véve az EU tematikus céljait és prioritásait:

2. ábra: Nemzeti prioritások és fejlesztési tématerületek

NEMZETI PRIORITÁSOK 2014-2020	• FEJLESZTÉSI TÉMATERÜLETEK
Patrióta gazdaság, kis- és középvállalati bázison, nagyvállalati partnerségben	• Innovatív gazdaságfejlesztés, kis- és középvállalkozások, stratégiai ágazatok, versenyképesség • Elérhetőség, megújuló közösségi közlekedés és tranzitgazdaság • Életképes vidék, bővülő agrár- és élelmiszer-gazdaság, halászat
Fordulat a teljes foglalkoztatottság és a tudástársadalom felé	• Foglalkoztatás növelése • Tudástársadalom megalapozása
Útban az erőforrás- és energiahatékonyság, illetve az energiafüggetlenség felé	• Energia-hatékonyság, fenntartható erőforrás-gazdálkodás • Klíma- és környezetvédelem
Népesedési és közösségi fordulat	• Befogadó és gyarapodó társadalom • Gyermekvállalás ösztönzése, népesedési kihívások kezelése
Területi integráció, térségi és helyi fejlesztések a helyi gazdaság bázisán	• Területi integráció, területfejlesztés • Vidéki térségek, vidéki gazdaság és közösségek • Budapest és térsége vezető makro-regionális szerepkörben • Kiteljesedő Kárpát-medencei, Duna menti nemzeti és európai területi együttműködés

Forrás: OTFK

Az OFTK-ban Orosházát érintő megfogalmazások:
Hódmezővásárhely szorosabban együttműködő térségét a Szeged-Makó- Orosháza-Szentes-Csongrád városnégyszögben jelöli ki a Koncepció.
Problémaként említi a Koncepció a hazai közúthálózat minőségi jellemzőit és a gyorsforgalmi úthálózat alacsony kiépítettségét, nevesítve Békés megyét, ahol a gazdasági növekedést gátló hatása van a másfél órányira lévő autópályáknak.
A vidéki térségek lehatárolására általánosan használt OECD lehatárolás szerint 120 fő/km^2 népsűrűség alatti területeket tekintjük vidéki térségnek. Az Orosházi Járás a maga 71 fő/km^2-es népsűrűségével vidéki téréségnek számít, főként mezőgazdasági területhasználattal. A tervezési-statisztikai szerepen túl ennek jelentősége az uniós vidékfejlesztési támogatások célterületeinek kijelölésében van.

Speciális vidékfejlesztési feladatot jelentő nagytérség területébe, tanyás térségbe tartozik Orosháza. A tanya – mint hagyományos gazdálkodási és települési forma – a magyar társadalmi, településszerkezeti, gazdaságtörténeti örökség több évszázados múltra visszatekintő része. Az elsősorban Alföldre jellemző tanyák száma az utóbbi évtizedekben lecsökkent, épületállománya leromlott, közművesítettsége hiányos és sok esetben elérhetősége is kedvezőtlen. Tanyás vidékeink mégis megfelelnek a fenntartható fejlődés, az integrált vidékfejlesztés és a többfunkciós mezőgazdaság Európában kialakult fejlesztési modelljének és megfelelő beavatkozásokkal komoly esély van rá, hogy tanyarendszerünk korszerű keretek között megújuljon.

3. térkép: Vidéki térségek

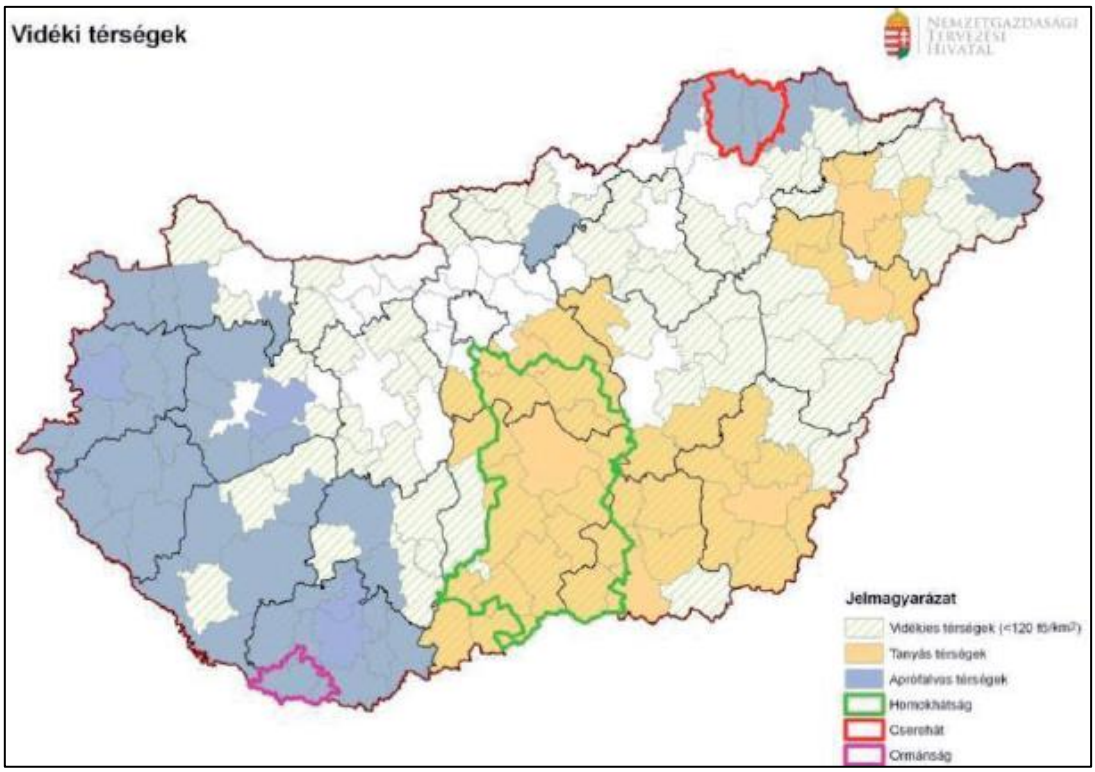

Forrás: OTFK

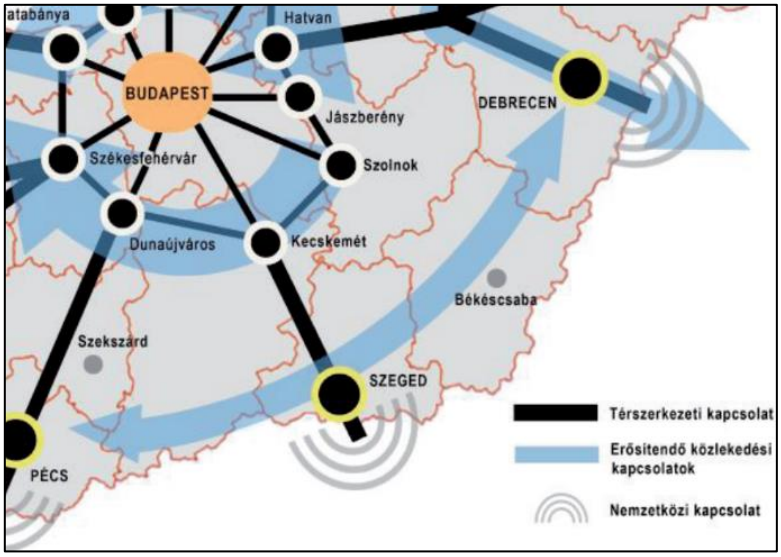

A decentralizált fejlesztési modell lényege, hogy a fővároson kívüli belső és külső gyűrűn fekvő tengelyeket, gócpontokat infrastrukturálisan fejlessze közúti, vasúti és információ technológiai eszközökkel.

A főváros irányába elsősorban a közösségi közlekedés fejlesztése a cél.

Orosháza városa a Pécs-Szeged-Debrecen tengelyen fekszik, erősítendő közlekedési kapcsolatként említi az OFTK. A 47-es főút gyorsforgalmi úttá alakítása szerepel az országos területrendezési

tervben (OTrT), 2030-ra tűzte ki célul megvalósítását a Koncepció. Az M44 autóút megépítése a Békéscsaba-Kecskemét tengely mentén erősítené Orosháza kapcsolatait.

Az OFTK egyik fontos térszervező újítása a funkcionális várostérség fogalma. A területi fejlesztések alapegységei a városok és a vidéki térségek együttműködésére építő, a várost és vonzáskörzetét magában foglaló várostérségek lesznek (szakmai kifejezéssel funkcionális várostérség – FVT). Lehatárolásuk alapulhat a különböző funkciók vonzáskörzeteit kimutató területi elemzésekre, de ugyanígy a térségi együttműködési hagyományokra és a térségi identitásminták eloszlására is.

1.2.2 Összefüggések Békés Megye Területfejlesztési Koncepciójával és Programjával

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 2011. decemberi módosítása a területfejlesztési feladatokat a regionális fejlesztési tanácsok és a megyei területfejlesztési tanácsok megszüntetésével a megyei önkormányzatok hatáskörébe utalta. Az önkormányzati törvény módosításával megváltozott a megyei önkormányzatok feladatköre és szerepe, a jövőben kiemelt feladatuk a megye gazdasági-társadalmi-környezeti célú fejlődésének elősegítése. A fejlesztések eredményessége érdekében ki kell jelölni a megyét érintő fejlesztési irányokat, célokat és meg kell határozni azon eszközöket, melyek a célok elérését segítik. Békés Megye Önkormányzata területfejlesztési koncepciót, stratégiai és operatív területfejlesztési programot valamint integrált területi programot készített fejlesztési feladatai ellátásához.

Békés Megye Területfejlesztési Koncepciója 2014-ben, a 3/2014. (II.14.) KGY határozattal került elfogadásra.

A Koncepció helyzetelemzése kiemeli, hogy a külföldi működő tőke Dél-Alföldi régión belüli eloszlása szempontjából az M5 autópálya kulcsfontosságú, mellette a második legfontosabb régiós áramlási tengely a 47.sz. főút is kiemelkedő jelentőségű, melynek megépült az Orosházát elkerülő szakasza. Az autópályához kapcsolódó megfelelő minőségű utak hiánya megerősíti a megye periférikus helyzetét.

Országhatáron is átnyúló természeti erőforrást jelent a megye termál- és gyógyvíz készlete és az erre alapozott nagyhírű fürdők. Az Alföld délkeleti részén 70 °C feletti hőmérsékletű hévizek feltárására van lehetőség. Ilyen adottságú kútból üzemel Gyopárosfürdő is, mely a Gyulai komplexum mellett a megye másik országos jelentőségű termálfürdője, gyógyvíz kúttal.

A megye nagy része „fokozottan érzékeny” felszín alatti vizek kategóriájába tartozik, a védendő vízbázisok nagy területe az Orosháza-Békéscsaba vonaltól délre helyezkedik el. Ezek a megye legintenzívebben használt mezőgazdasági területei, melyek esetében a vegyszerhasználat jelent komoly veszélyt a felszín alatti védendő vízkészletre.

Jelentősebb légszennyező tevékenységként Orosházán az üveggyártást és a kohászatot említi a dokumentum. Előbbi ágazatot három gyár képviseli a városban, a Guardian, az Owens és az OrosházaGlas.

A megye egyik legnagyobb szénhidrogén lelőhelyét az Orosháza-Kardoskút-Battonya vonalon tárták fel, amelyre az üveggyártás is települhetett. Napenergia hasznosítás terén a besugárzás nagyságát tekintve Békés megye országos szinten harmadik helyen áll, Orosháza Önkormányzatának intézményeiben is történtek napkollektor telepítések.

A Koncepció kifejti, hogy gazdasági súlyát tekintve Orosháza a megyeszékhely kiugró szerepe mellett Gyula és Szarvas társaságában komoly térszervező erővel bír. A megyének összességében szerény gazdasági súlya van és erősen centralizált térszerkezettel rendelkezik, az előbb említett városok dominálnak. Külső kapcsolódási esélyeit rontja a gyorsforgalmi utak

hiánya és a szomszédos megyékbe vezető gyenge minőségű főutak. A közép- és nagyvállalatok száma szinte minden ágazatban csekély és lassú a cégek evolúciója.

Békés megye *jövőképe*: Békés megye értékeinek megtartásával alkotó-, innovatív megújításával Magyarország élelmiszergazdaságának motorja, fenntartható mintatérsége, a hazai megújuló agrárium szervező ereje kíván lenni.

Békés megye fejlesztésének *átfogó céljai* 2020-ig: a megyében élők életkörülményeinek javítása, a megye fenntartható gazdasági és társadalmi viszonyainak megteremtése, a foglalkoztatás javítása.

Az orosházi kistérséghez tartozó *stratégiai célok*:

- Értékalapú gazdaságfejlesztés
- Természeti és épített értékek, a szellemi és kulturális örökség megóvása, alkotó innovatív fenntartható továbbfejlesztése

3. ábra: Békés megye stratégiai célkitűzései

Jövőkép	Békés megye a hazai élelmiszer gazdaság motorja, fenntartható mintatérsége, szervező ereje.
Átfogó cél	Békés megyében élők életkörülményeinek javítása, a megye fenntartható gazdasági és társadalmi viszonyainak megteremtése, a foglalkoztatás javítása.
Stratégiai célok	Értékalapú gazdaságfejlesztés. Térségspecifikus brandek fejlesztése. Társadalmi- gazdasági kohézió erősítése a megye mag- és perifériális helyzetű térségei között. Természeti és épített értékek, a szellemi és kulturális örökség megóvása, alkotó innovatív fenntartható tovább-fejlesztése.

Prioritások	**Gazdasági struktúra megújítása**	**Megye tér-szerkezetén-ek tovább-fejlesztése**	**Fenntart-ható fejlő-dés feltét-eleinek megterem-tése**	**Emberi erőforrás fejlesztés**

Forrás: Békés Megyei Területfejlesztési Koncepció

A Koncepció ismerteti a megye arzénnal szennyezett ivóvizű településeit, melyben az Orosházi Járás összes települése érintett Csanádapáca kivételével.

A megyei területfejlesztési koncepció elkészítése után indult meg a „Békés Megye Területfejlesztési Programja 2014-2020" kidolgozása, melyet 2014. szeptember 9-én a Békés Megyei Önkormányzat Közgyűlése fogadott el a 81/2014. (IX.09.) KGY. számú határozatával. A stratégiai program célja, hogy meghatározza azokat a középtávú fejlesztési célokat és tevékenységeket, melyek a megyében megvalósulhatnak.

A 2. táblázat tartalmazza az EU 2020 Stratégiában uniós szinten a prioritásokhoz meghatározott indikátor értékeket. Mellette az országos és a békés megyei célértékek láthatók.

2. táblázat: EU2020 prioritások és a megyei célértékek

EU kiemelt célja (2020)		Magyar célrendszer	Békés megye célrendszere (2020)
Foglalkoztatási ráta (%)	75 %	75 %	60 %
K+F a GDP %-ában	3 %	1,80 %	0,8 %
Széndioxid-kibocsátás-csökkentési célkitűzések	-20 % (az 1990-es szinthez képest)	10 %	6,0 %
Megújuló energia	20 %	14,65 %	12,0 %
Energia-hatékonyság – az energiafogyasztás csökkentése millió tonnában	az energiahatékonyság 20 %-os növelése, amely 368 millió tonna kőolaj egyenértéknek felel meg	2,96	
Korai iskolalehagyás %-ban	10 %	10 %	10 %
Felsőoktatás %-ban	40 %	30,30 %	25 %
A szegénység vagy társadalmi kirekesztettség által veszélyeztetett emberek arányának csökkentése (fő)	20.000.000	450.000	10.000

Az operatív program három programból épül fel (gazdaságfejlesztési, járásfejlesztése, ágazati), melyek projektcsomagokból állnak. A járásfejlesztési részprogram egyik projektcsomagja az Orosházi járás részprogramja, mely nem közvetlenül gazdaságfejlesztésre irányul. A projektcsomag intézkedései:

1. Intézkedés: Komplex településfejlesztési programok az Orosházi járásban
2. Intézkedés: Közlekedésfejlesztési beavatkozások az Orosházi járásban
3. Intézkedés: Turisztikai vonzerő komplex fejlesztése az Orosházi járásban
4. Intézkedés: Környezetvédelmi beavatkozások az Orosházi járásban
5. Intézkedés: Közszolgáltatásokhoz kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések

A felsorolt intézkedések szoros kapcsolatot mutatnak a területfejlesztési koncepció és stratégia céljaihoz. A járásokról SWOT elemzés is készült.

3. táblázat: Orosházi járás SWOT analízis

Erősségek	Gyengeségek
– Természeti erőforrások (jó minőségű termőföldek, földgáz, termálvíz, megújuló potenciál, építő alapanyagok, ökoturisztikai elemek), – jelentős mértékű szálláshely kínálat, – magas vállalkozássűrűség, – sportrepülőtér megléte.	– Ipari parkok kihasználatlansága, – K+F+I intenzitás alacsony.
Lehetőségek	**Veszélyek**
– Termálvizek energetikai célú felhasználása, megújuló energiaforrások kihasználására irányuló Európai Uniós és kormányzati szándékok erősödése, – hazai és nemzetközi vendégforgalom növekedése, – nemzetiségi sokszínűség, hagyományőrzés.	– Elvándorlás további erősödése, – társadalmi-gazdasági különbségek növekedése, – hátrányos helyzetű, alacsony státuszú társadalmi rétegek térbeli koncentrációja.

4. ábra: Békés megye operatív programja

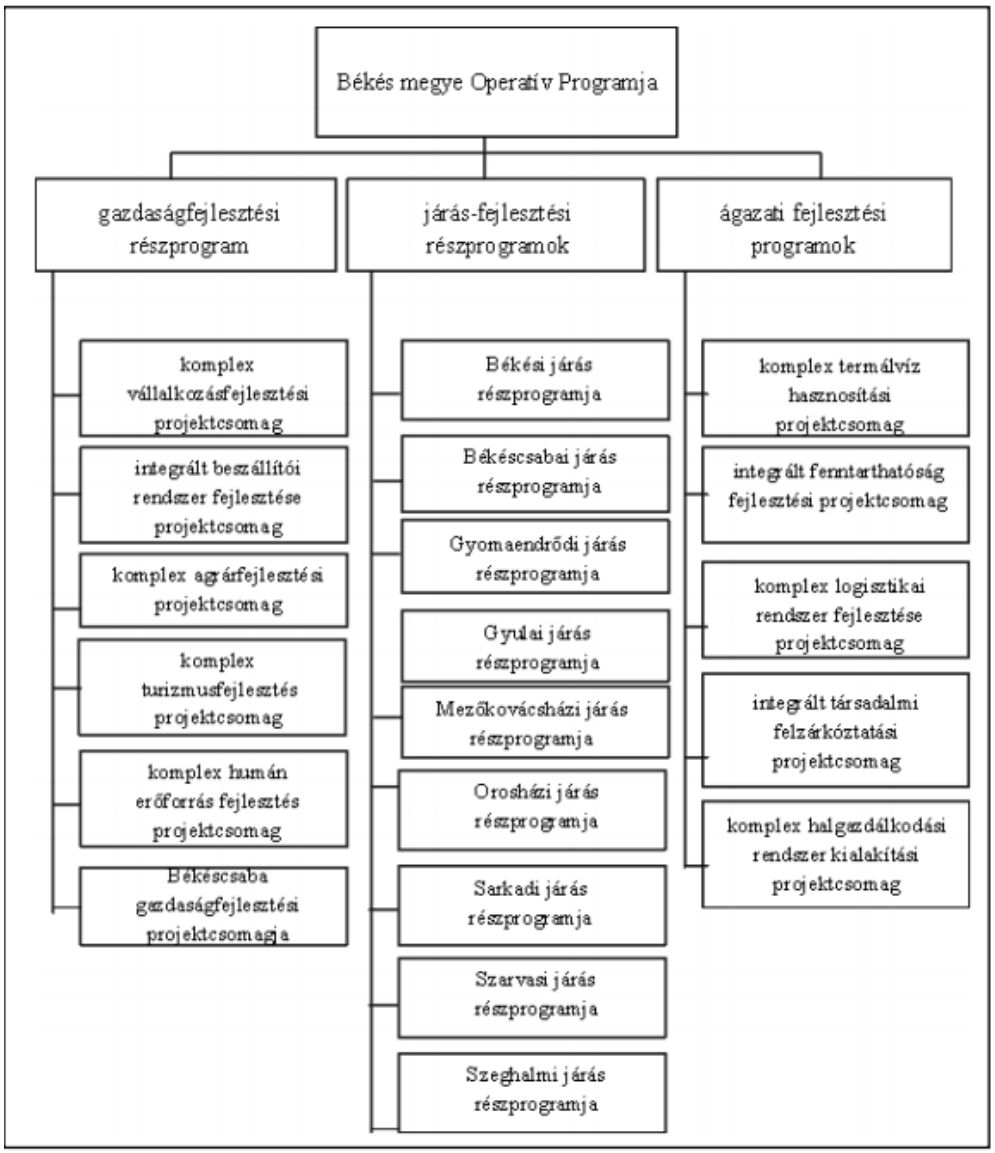

Az Orosházi járás számos kitűnő adottsággal rendelkezik (vállalkozások magas sűrűsége, turizmus intenzitása, természeti erőforrásokra alapozott környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztés lehetősége), ugyanakkor a megye gazdasági és demográfiai kihívásai itt is észlelhetők.

A megye fejlesztési dokumentumainak sora az ***Integrált Területi Program 2.0*** elkészítésével folytatódott, mely program több tervezési fázison túljutva a 2014-2020 közötti programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló *274/2014. (XI.05.) Korm. rendeletben* meghatározott eljárás szerint, központi koordináció mellett került elfogadásra és lesz majd végrehajtva.
Az egyes területi szereplők számára a *1702/2014. (XII.03.) Korm. határozat* alapján rendelkezésre álló TOP forráskeret felhasználását a megyék területfejlesztési koncepciói és programjai alapozzák meg. Ezen stratégiák fókusza messze meghaladja a TOP forrásokból megvalósítható fejlesztések körét, ezért az ITP a források hatékony és ütemezett felhasználását biztosítja helyi igényekre alapozva, a 2014-2020-as költségvetési ciklusban. A Békés megyében 2020-ig felhasználható TOP forráskeret: 57,94 milliárd forint.
Az ITP 2.0 célrendszere a megyei koncepcióban és stratégiában megfogalmazott célokhoz kapcsolódóan került megfogalmazásba, 3 fő részre bontva:

1. Az üzleti környezet komplex fejlesztése a megye egész területén
2. A települési infrastruktúra integrált fejlesztése a területi kohézió erősítése érdekében
3. A társadalmi integráció feltételeinek javítása, a periférikus térségek felzárkózási esélyeinek javítása

A ITP 2.0 további szakaszaiban indokolja a külső koherenciát az egyes ágazati startégiák, operatív programok és egyéb rendelkezések vonatkozásában. A megye leghátrányosabb helyzetű, komplex programmal fejlesztendő járásait (mezőkovácsházi, sarkadi) külön említi, részletesen leírja a fejleszési startégiájukat és a forrásallokációnál külön összegeket különít el számukra.

5. ábra: Békés Megyei ITP céljainak illeszkedése a stratégiához és a TOP-hoz

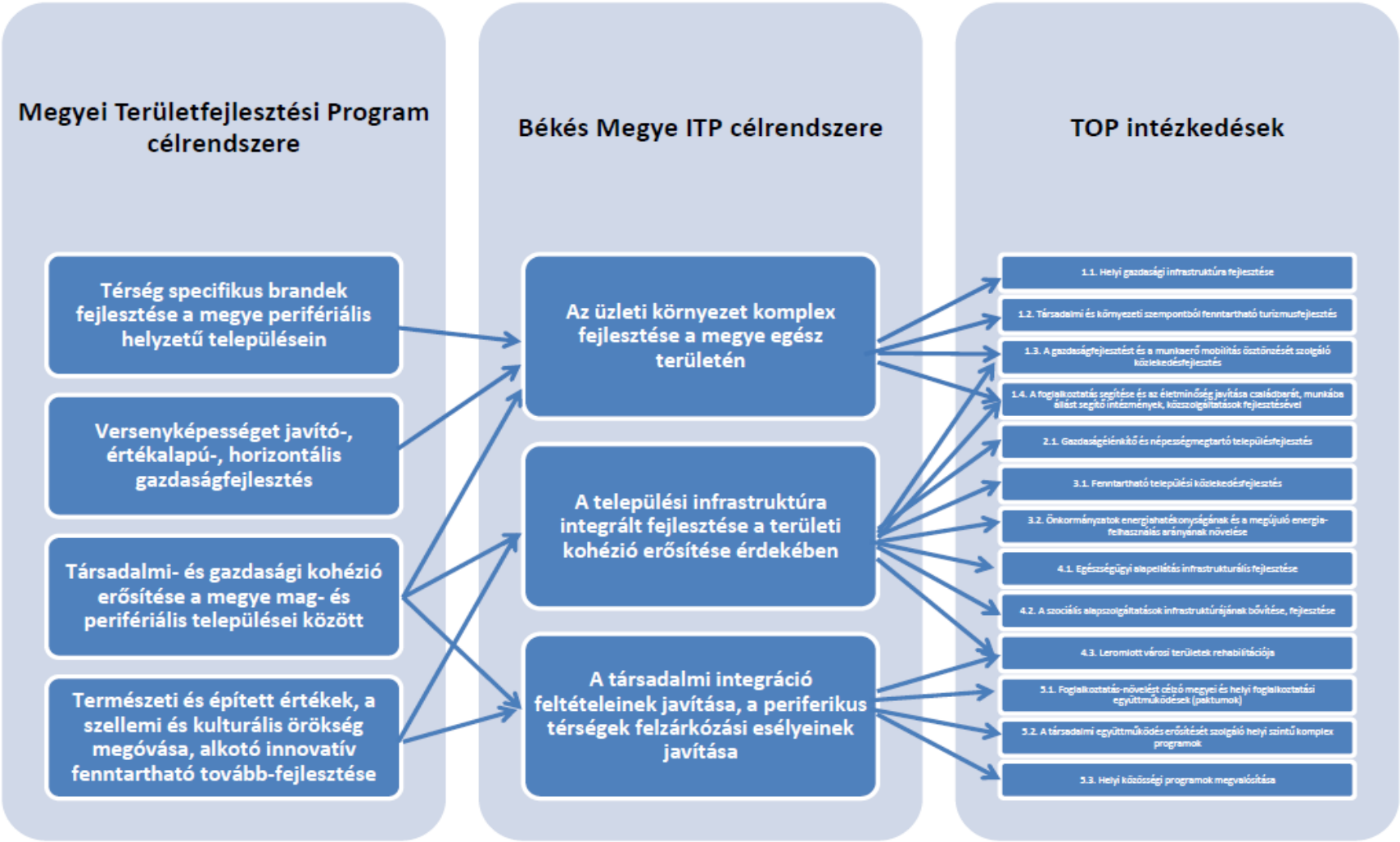

1.2.3 Kapcsolódás egyéb releváns fejlesztési dokumentumokhoz

A 2008-ban készült **városmarketing stratégia** célja Orosháza és Gyopárosfürdő piaci versenyképességének javításához szükséges pozícionálás és rendszerszintű koncepció megalkotása, mely többek között a lehetséges kitörési pontokat azonosítja. Négy fő, egymással összefüggésben álló területet azonosít, melyek a siker kulcsát jelenthetik. Ezek a közösség, a fejlesztések, a kommunikáció és a térségi együttműködés. Az értékteremtésre képes közösség a jövő záloga, ezért fontos a közösségek épülésének elősegítése kétirányú kommunikációval, a kultúra támogatásával, közösségi terek létrehozásával, a település jövőképének aktív kommunikálásával. A fejlesztések kapcsán meg kell találni az összhangot a közösségi és a magánérdekek között, hogy egymást erősítsék. Orosházán a gasztronómia fejlesztése lehet a fő irány, a gasztronómia fővárosa lehetne.

Az Orosházi Térségi Önkormányzatok Területfejlesztési Társulása 2005-ben fejlesztési **koncepciót** alkotott az azóta megszűnt orosházi statisztikai kistérség területére vonatkozóan. A kistérség területe megegyezett az 1983-ig létező járás területével, mely alapjául szolgálhat a funkcionális várostérség, mint területfejlesztési egység kijelöléséhez, időtálló fejlesztési elképzeléseket tartalmaz. Az alapcél a térségben élő népesség életminőségének javítása, a kedvezőtlen társadalmi és környezeti folyamatok megállítása, valamint a gazdasági növekedés ösztönzése révén. Három stratégiai célt fogalmaz meg:

1. A jövedelemtermelés szintjének javítása és a jövedelem minél nagyobb hányadának helyben tartása
2. A helyi közösségek és a térség kohéziójának erősítése (partneri viszony kialakítása a települések között)
3. A természeti és lakókörnyezet hosszú távú ökológiai egyensúlyának biztosítása.

A stratégiai célokhoz fejlesztési prioritásokat rendel, melyeket fejlesztési programként lebontva keres válaszokat. Kiemelt cél a helyi gazdaság és háttér-infrastruktúra fejlesztése, ezen belül a térség elérhetőségének javítása, új iparágak telepítése, természeti értékek, gyógyvízkincs kihasználása, kézműves hagyományokat követő, kisvállalkozások támogatása, szervezeti fejlesztések, térségmarketing. Prioritásként kezeli az élelmiszergazdaság integrált fejlesztését, az agrárium egysíkúságának oldását, a humánszféra fejlesztését, a foglalkoztatáspolitika aktivizálását, a környezet- és természetvédelmet.

1.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata

1.3.1 Országos Területrendezési Terv (OTrT)

4. térkép: OTrT szerkezeti terv - részlet

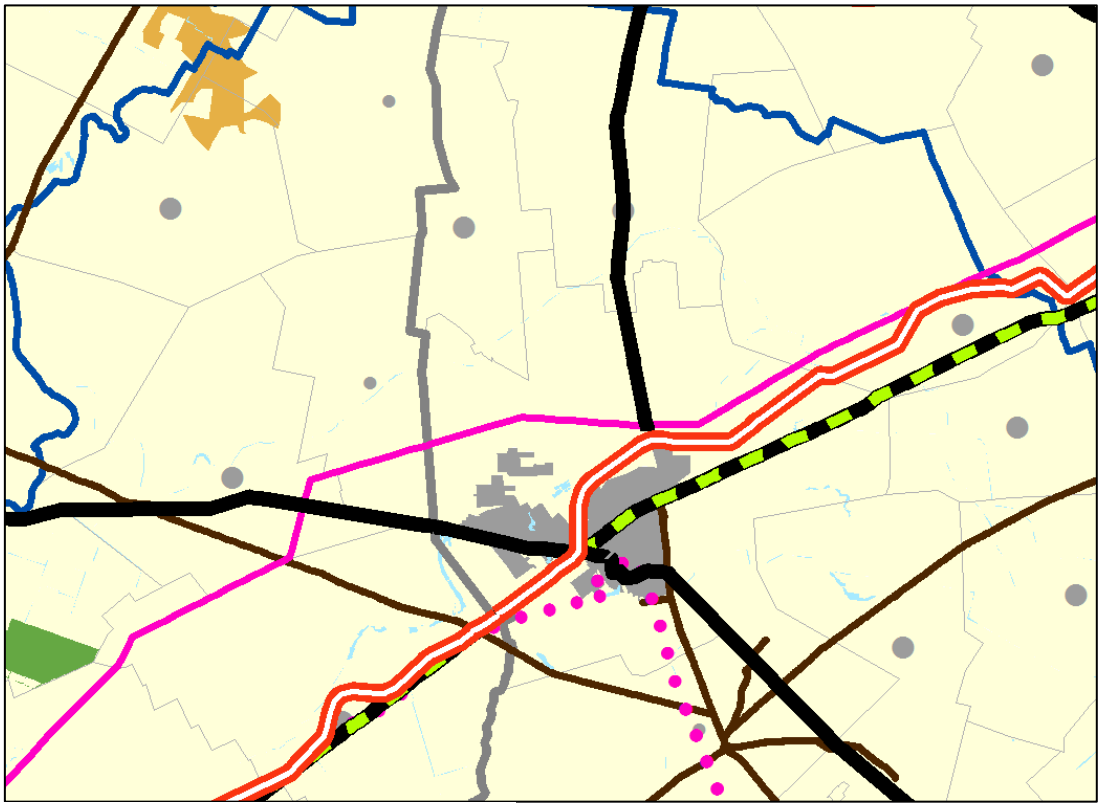

ORSZÁGOS TERÜLETFELHASZNÁLÁS RENDSZERE

- Erdőgazdálkodási térség
- Mezőgazdasági térség
- Vegyes területfelhasználású térség
- Vízgazdálkodási térség

Települési térség

- 1000 ha felett
- 500-1000 ha között
- 100-500 ha között
- 100 ha alatt

Közlekedési hálózatok és építményeik

- Gyorsforgalmi út
- Főút
- Országos kerékpárút törzshálózat
- Nagysebességű vasútvonal
- A transzeurópai vasúti áruszállítási hálózat részeként működő országos törzshálózati vasútvonal
- Egyéb országos törzshálózati vasútvonal
- Közforgalmú nemzetközi és országos jelentőségű kikötő
- Országos jelentőségű polgári repülőtér

Forrás: OTrT

Az országos területrendezési tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény meghatározza az ország egyes térségei terület felhasználásának feltételeit, a műszaki-infrastrukturális hálózatok összehangolt térbeli rendjét, tekintettel a fenntartható fejlődésre, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek megőrzésére, erőforrások védelmére.

Az országos szerkezeti tervet a megyei terv hivatott lebontani és aktualizálni a saját adottságait, szándékait figyelembe véve. Az OTrT legutóbbi módosításait még nem követte le a Békés Megyei Területrendezési terv (BTrT), ezért az érvényes országos szabályok megyei tervre vonatkozó előírásait is figyelembe kell venni. Az OTrT szerkezeti terve Orosháza területén mezőgazdasági, vízgazdálkodási és települési területfelhasználásokat határoz meg.

Országos szerkezeti elemek

Az alábbi országos infrastruktúra elemek érintik a települést, melyeket a város szerkezeti terve hiánytalanul tartalmaz:

- A tervezett M47 gyorsforgalmi út a belterületet nyugatról megkerülve halad át a településen. *A településszerkezeti terv alternatív nyomvonalat is megad a belterülettől távolabbi elhelyezéssel.*
- Főútként szerepel a Soltvadkert (53.sz. főút)-Kiskunmajsa-Kistelek- Mindszent-Derekegyháza- Nagymágocs-Orosháza) és a Szarvas (44.sz. főút) – Orosháza-Mezőkovácsháza – Battonya – (Románia).
- Szeged-Békéscsaba-Kötegyán-(Románia) az országos vasúthálózat részeként, ezenkívül országos kerékpárút törzshálózat (5A), 400 kV-os elektromos vezeték és földgázszállító vezetékek érintik a település közigazgatási területét.
- A Dögös-Kákafoki országos jelentőségű csatorna áthalad Kiscsákó területén.

Országos övezetek

5. térkép: Országos Ökológiai Hálózat

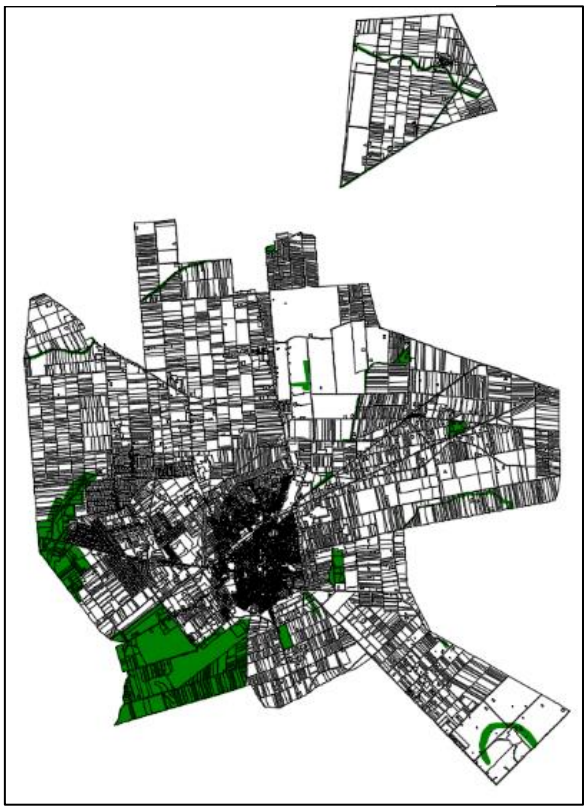

Országos területrendezési tervben megállapított övezet, amelybe az országos jelentőségű természetes és természetközeli területek, valamint az azok között kapcsolatot teremtő ökológiai folyosók egységes, összefüggő rendszere tartozik, és amelynek részei a magterületek, az ökológiai folyosók és a pufferterületek.

Az OTrT **13.§**-a fogalmaz meg előírásokat az övezettel kapcsolatban: *„13. § (1) Az országos ökológiai hálózat övezetben csak olyan kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategória, illetve olyan övezet jelölhető ki, amely az ökológiai hálózat természetes és természetközeli élőhelyeit és azok kapcsolatait nem veszélyezteti.*
(2) Az övezetben bányászati tevékenységet folytatni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával lehet.
(3) Az országos ökológiai hálózat övezetét a kiemelt térségi és a megyei területrendezési tervekben magterület, ökológiai folyosó, valamint pufferterület övezetbe kell sorolni.”

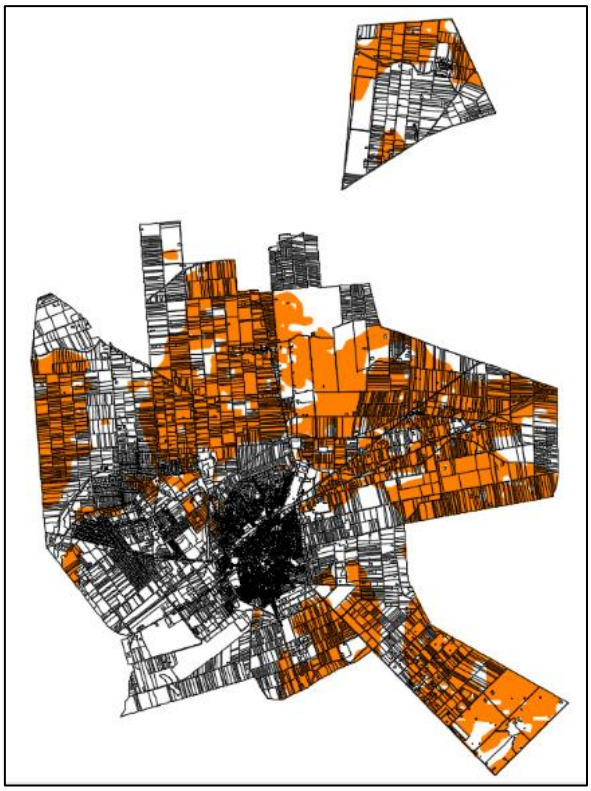

6. térkép: Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete

Az országos területrendezési tervben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben alkalmazott övezet, amelybe kiváló növénytermesztési feltételekkel rendelkező szántóterületek tartoznak.

Az OTrT 13/A.§-a fogalmaz meg előírásokat az övezettel kapcsolatban:
„13/A. § (1) Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezetében beépítésre szánt terület csak kivételesen, egyéb lehetőség hiányában területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki.
(2) Az övezetben külszíni bányatelket megállapítani és bányászati tevékenységet engedélyezni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet.”

7. térkép: Jó termőhelyi adottságú szántóterület övezete

Az országos területrendezési tervben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben alkalmazott övezet, amelybe jó növénytermesztési feltételekkel rendelkező szántóterületek tartoznak.

Az OTrT 13/B.§-a fogalmaz meg előírásokat az övezettel kapcsolatban:

„13/B.§ A településrendezési eszközökben a jó termőhelyi adottságú szántóterület övezetét a mezőgazdasági terület területfelhasználási egység kijelölésénél figyelembe kell venni.”

8. térkép: Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete

Országos területrendezési tervben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben alkalmazott övezet, amelybe az őshonos fafajokból álló erdőtársulások fenntartására leginkább alkalmas és az erdő hármas rendeltetését - védelmi, gazdasági, közjóléti - egymással összhangban a legmagasabb szinten biztosítani képes erdőterületek tartoznak.

Az OTrT.14.§-a fogalmaz meg előírásokat az övezettel kapcsolatban: *„(1) Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezetében új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki.*
(2) Az övezetben külszíni bányatelket megállapítani és bányászati tevékenységet engedélyezni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet.”

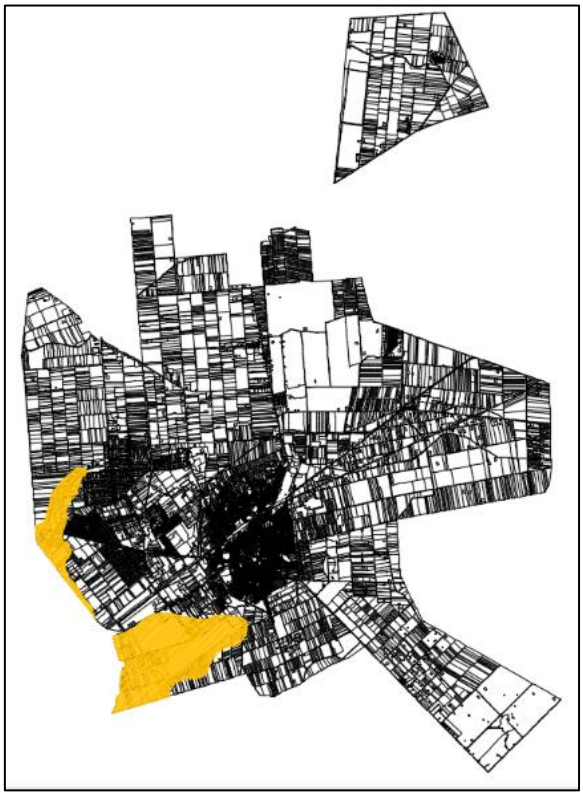

9. térkép: Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete

Országos területrendezési tervben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben alkalmazott övezet, amelybe a természeti adottságok, rendszerek, valamint az emberi tevékenység kölcsönhatása, változása következtében kialakult olyan területek tartoznak, amelyek a táj látványa szempontjából sajátos és megkülönböztetett fontosságú, megőrzésre érdemes esztétikai jellemzőkkel bírnak,

Az OTrT.14/A.§-a fogalmaz meg előírásokat az övezettel kapcsolatban*: (1) A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete területét a kiemelt térségi és megyei területrendezési terv és annak alapján a településszerkezeti terv pontosítja.*
(2) Az övezet (1) bekezdés szerint pontosított lehatárolása által érintett területre a kiemelt térség és a megye területrendezési tervének megalapozó munkarésze keretében meg kell határozni a tájjelleg helyi jellemzőit, valamint a település teljes közigazgatási területére

készülő településrendezési eszköz megalapozó vizsgálata keretében meg kell határozni a tájjelleg megőrzendő elemeit, elemegyütteseit, valamint a tájképi egység és a természeti adottságokhoz igazodó hagyományos tájhasználat helyi jellemzőit.
(3) Az övezet (1) bekezdés szerint pontosított lehatárolása által érintett területre a tájképi egység és a hagyományos tájhasználat fennmaradása érdekében a helyi építési szabályzatban meg kell határozni a területhasználatra és az építmények tájba illeszkedésére vonatkozó szabályokat.
(4) A helyi építési szabályzat az építmények tájba illeszkedésének bemutatására látványterv készítését írhatja elő és a készítésre vonatkozó követelményeket határozhat meg.
(5) Az övezetben bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni.
(6) Az övezetben a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatokat, erőműveket és kiserőműveket a tájképi egység megőrzését és a hagyományos tájhasználat fennmaradását nem veszélyeztető műszaki megoldások alkalmazásával kell elhelyezni."

10. térkép: Országos vízminőség-védelmi terület övezete

Országos területrendezési tervben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe a felszíni és felszín alatti vizek, az emberi fogyasztásra, használatra szánt vizek és a vízkivételi művek, továbbá a halak életfeltételeinek biztosítása érdekében kijelölt vizek megóvását szolgáló védelem alatt álló területek tartoznak.

Az OTrT 15.§-a fogalmaz meg előírásokat az övezettel kapcsolatban: *„(1) Az országos vízminőség-védelmi terület övezetében keletkezett szennyvíz övezetből történő kivezetéséről és az övezeten kívül keletkezett szennyvizek övezetbe történő bevezetéséről a kiemelt térség és a megye területrendezési tervében rendelkezni kell.*
(2) Az övezetbe tartozó települések településrendezési eszközeinek készítése során ki kell jelölni a vízvédelemmel érintett területeket, és a helyi építési szabályzatban az építési övezetre vagy övezetre vonatkozó szabályokat kell megállapítani.
(3) Az övezetben bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni."

1.3.2 Békés Megye Területrendezési Terve (BmTrT)

A Békés Megye területrendezési tervében kijelölt területfelhasználási kategóriákat a megye településeinek rendezési terveiben figyelembe kell venni, s területüket a 2013. évi CCXXIX. törvénnyel módosított Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény (továbbiakban OTrT) előírásainak megfelelően kell biztosítani.
„A térségi területfelhasználási kategóriákra vonatkozó szabályok"(OTrT 6. § (2) bek.) szerint:

„(2) A kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriákon belül a települési területfelhasználási egységek kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni:
a) az erdőgazdálkodási térséget legalább 85%-ban erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolni;
b) a mezőgazdasági térséget legalább 85%-ban mezőgazdasági terület, beépítésre szánt különleges honvédelmi terület, beépítésre nem szánt különleges honvédelmi terület vagy természetközeli terület területfelhasználási egységbe kell sorolni, a térségben nagyvárosias lakóterület és vegyes terület területfelhasználási egység nem jelölhető ki;
c) a vegyes területfelhasználású térséget legalább 85%-ban mezőgazdasági terület, erdőterület vagy természetközeli terület területfelhasználási egységbe kell sorolni, a fennmaradó részen nagyvárosias lakóterület kivételével bármely települési területfelhasználási egység kijelölhető;
d) a települési térség bármely települési területfelhasználási egységbe sorolható;
e) a vízgazdálkodási térséget legalább 85%-ban vízgazdálkodási terület vagy természetközeli területfelhasználási egységbe kell sorolni;
f) az építmények által igénybe vett térséget az adott építmény jellege szerinti települési területfelhasználási egységbe kell sorolni.”

11. térkép: BmTrT Szerkezeti terv - részlet

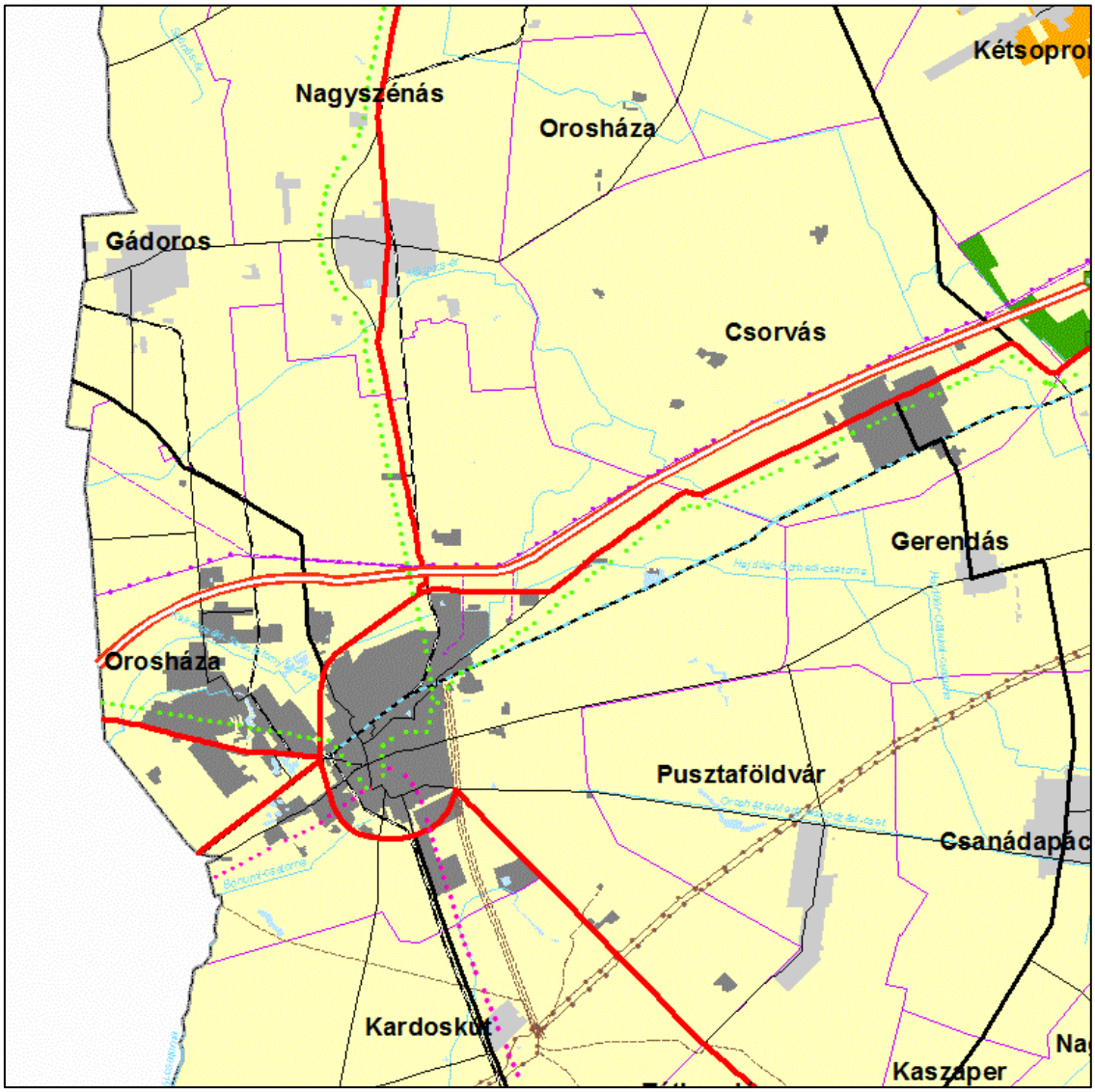

Az OTrT 2013. évben módosult, Békés Megye Területrendezési Terve (BmTrT) azonban még a 2003. évi XXVI törvénnyel hatályosított, a 2008. évi L törvénnyel módosított Országos Területrendezési Terv alapján készült, tehát nem követte le a törvény legutóbbi változását. Célszerű ezért Orosháza szerkezeti tervi területfelhasználási egységeit közvetlenül is összevetni az OTrT térségekkel, leképezve azokat a város területére. Megállapítható, hogy ha a megyei terv egy az egyben átvenné az OTrT térségi kijelöléseit Orosházára vonatkozóan, a város szerkezeti terve akkor is megfelelne a törvényi előírásoknak.

Orosháza területén városias települési, mezőgazdasági és vízgazdálkodási terület felhasználást jelöl az OTrT és a megyei terv. A következő kimutatás a településszerkezeti tervben szereplő területfelhasználás megoszlását mutatja a BmTrT-vel összevetésben, és az OTrT-vel is párhuzamba állítva, utóbbi esetben feltételezve, hogy az OTrT térségeit a BmTrT a későbbiekben változtatás nélkül átveszi. A megfeleltetés a mértékadó (tehát nagyobb) előírt értéket veszi figyelembe.

Térségi megfeleltetés

Orosháza szerkezeti tervben jelölt

Erdőterület:	548,5 ha
Mezőgazdasági terület:	16021,5 ha
Vízgazdálkodási terület:	159,9 ha

BmTrT: Területfelhasználási térségek kiterjedése Orosháza közigazgatási területén belül

Erdőgazdasági térség:	0 ha
Mezőgazdasági térség:	17355,0 ha (85,5 %)
Városias települési térség:	2756,2 ha (13,6 %)
Vízgazdálkodási térség:	111,3 ha (0,6 %)

OTrT: Területfelhasználási térségek kiterjedése Orosháza közigazgatási területén belül

Erdőgazdasági térség:	0 ha
Mezőgazdasági térség:	17790,0 ha
Városias települési térség:	2441,7 ha
Vízgazdálkodási térség:	120,6 ha

Megfeleltetés a BmTrT térségeivel

Erdőterület:	548,5 ha > 0 ***Megfelel***
Mezőgazdasági terület:	16021,5 ha > (17790,0x0,85)=15121,5 ha ***Megfelel***
Központi beépített és beép.re szánt terület: 2628,6 ha (nem kell megfeleltetni)	
Vízgazdálkodási térség:	159,9 ha > (120,6x0,85)=102,5 ha ***Megfelel***

A város szerkezeti tervében a térségi jelentőségű szerkezeti elemek hiánytalanul szerepelnek: jelölve vannak a vasúti mellékvonalak (Mezőhegyes, Szentes, Szarvas irányába) és térségi jelentőségű kerékpárutak (Szentes, Szarvas, Békéscsaba irányba).

A települést érintő megyei tervi övezetek

Magterület: kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított övezet, amelybe olyan természetes vagy természetközeli élőhelyek tartoznak, amelyek az adott területre jellemző természetes élővilág fennmaradását és életkörülményeit hosszú távon biztosítani képesek és számos védett vagy közösségi jelentőségű fajnak adnak otthont. ***Ökológiai folyosó:*** kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított övezet, amelybe olyan területek – többnyire lineáris kiterjedésű, folytonos vagy megszakított élőhelyek, élőhelysávok, élőhelymozaikok, élőhelytöredékek, élőhelyláncolatok – tartoznak, amelyek döntő részben természetes eredetűek, és amelyek alkalmasak az ökológiai

hálózathoz tartozó egyéb élőhelyek (magterületek, pufferterületek) közötti biológiai kapcsolatok biztosítására. ***Pufferterület:*** kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított övezet, amelybe olyan rendeltetésű területek tartoznak, amelyek megakadályozzák vagy mérséklik azoknak a tevékenységeknek a negatív hatását, amelyek a magterületek és az ökológiai folyosók állapotát kedvezőtlenül befolyásolhatják vagy rendeltetésükkel ellentétesek. ***A területrendezési tervekhez a természetvédelemmel kapcsolatos adatokat a nemzeti parkok szolgáltatják, ezért az ökológiai hálózat elemeit a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóságától megkapott rajzi adatok alapján vizsgáltuk.***

12. térkép: Magterület, Ökológiai folyosó, Pufferterület

Az OTrT 17-19.§-i fogalmaznak meg előírásokat a magterülettel, az ökológiai folyosóval és a pufferterülettel kapcsolatban:

*„**17. §** (1) Az övezetben beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, kivéve, ha:*

a) a települési területet a magterület vagy a magterület és az ökológiai folyosó körülzárja, és

b) a kijelölést más jogszabály nem tiltja.

(2) Az (1) bekezdésben szereplő kivételek együttes fennállása esetén, a beépítésre szánt terület területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki. Az eljárás során vizsgálni kell, hogy biztosított-e a magterület, a magterület és az ökológiai folyosó természetes és természetközeli élőhelyeinek fennmaradása, valamint az ökológiai kapcsolatok zavartalan működése.

(3)

(4) Az övezetben a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatok elemeinek nyomvonala, az erőművek és kiserőművek a magterület természetes élőhelyeinek fennmaradását biztosító módon, az azok közötti ökológiai kapcsolatok működését nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával helyezhetők el.

(5)

(6) Az övezetben új külszíni művelésű bányatelek nem létesíthető, meglévő külszíni művelésű bányatelek nem bővíthető.

***18. §** (1) Az ökológiai folyosó övezetében új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, kivéve, ha:*

a) a települési területet az ökológiai folyosó vagy a magterület és az ökológiai folyosó körülzárja, és

b) a kijelölést más jogszabály nem tiltja.

(2) Az (1) bekezdésben szereplő kivételek együttes fennállása esetén, a beépítésre szánt terület területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki. Az eljárás során vizsgálni kell, hogy biztosított-e az ökológiai folyosó természetes és természetközeli élőhelyeinek fennmaradása, valamint az ökológiai kapcsolatok zavartalan működése.

(3)

(4) Az övezetben a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatok elemeinek nyomvonala, az erőművek és kiserőművek az ökológiai folyosó és az érintkező magterület

természetes élőhelyeinek fennmaradását biztosító módon, az azok közötti ökológiai kapcsolatok működését nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával helyezhető el.
(5) Az övezetben új külszíni művelésű bányatelek nem létesíthető, meglévő külszíni művelésű bányatelek nem bővíthető.
***19. §** Pufferterületen a településszerkezeti terv beépítésre szánt területet csak abban az esetben jelölhet ki, ha az a szomszédos magterület vagy ökológiai folyosó természeti értékeit, biológiai sokféleségét, valamint táji értékeit nem veszélyezteti."*

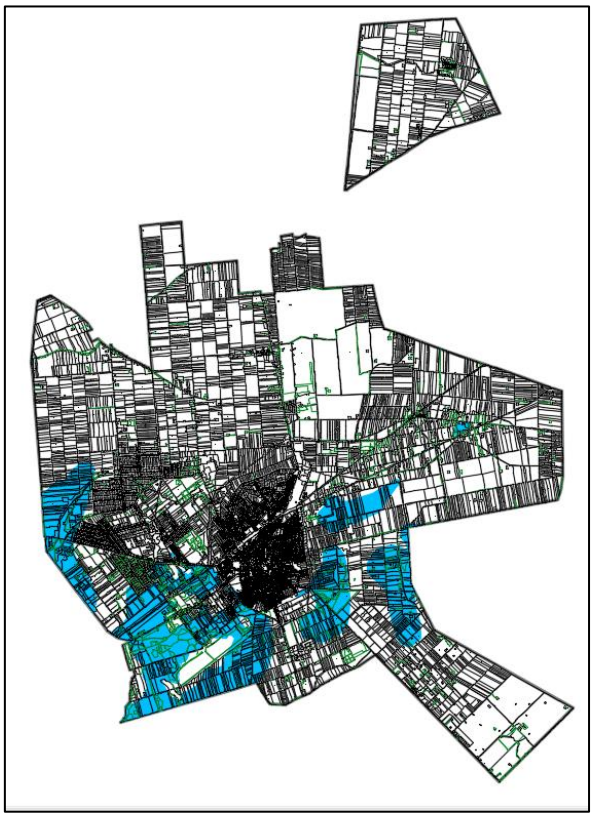

13. térkép: Rendszeresen belvízjárta terület övezete

Kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított övezet, amelybe a sík vidéki vagy enyhe lejtésviszonyokkal rendelkező területek azon mélyebb részei tartoznak, ahol a helyi csapadék egy része átmeneti vízfelesleg formájában, nagyobb mennyiségben és gyakoriséggal összegyűlik.
Az OTrT 23.§-a rendelkezik az övezettel kapcsolatosan: *„A rendszeres belvízjárta terület övezetében új beépítésre szánt terület csak akkor jelölhető ki, ha ahhoz a vízügyi igazgatási szerv a településrendezési eszközök egyeztetési eljárása során adott véleményében hozzájárul."*
Az övezet területének kiterjedését a BmTrT övezeti tervlapja alapján veszi figyelembe a vizsgálat.

Ásványi nyersanyag-vagyon területe

Kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított övezet, amelyben a megállapított bányatelekkel lefedett és bányatelekkel le nem fedett, az állam kizárólagos tulajdonát képező, az Országos Ásványanyag Nyilvántartás szerint nyilvántartott ásványi nyersanyagvagyon területei találhatók.

Az OTrT 19/B.§-a rendelkezik az övezettel kapcsolatosan: *„(1) Az ásványi nyersanyagvagyon-terület övezetét a településrendezési eszközökben kell tényleges kiterjedésének megfelelően lehatárolni.*
(2) Az (1) bekezdés szerint kijelölt területen, a településrendezési eszközökben csak olyan területfelhasználási egység, építési övezet vagy övezet jelölhető ki, amely az ásványi nyersanyagvagyon távlati kitermelését nem lehetetleníti el."

A BmTrT-be még nem került bele az övezet lehatárolása, ezért az összehasonlítás nem végezhető el. Ettől függetlenül Orosháza új Településrendezési eszközeiben az adatszolgáltatásra kijelölt Bányakapitányság adatközlése alapján pontosítható lesz a szilárdásvány-bányatelkek kijelölése és a szénhidrogén-bányatelkek, kutatási-területek határának ábrázolása. A vizsgálatokhoz a MOL Nyrt., az FGSZ Zrt. és a Bányafelügyelet szolgáltatott adatokat.

1.4 A szomszédos települések hatályos szerkezeti terveinek Orosháza város fejlesztését befolyásoló megállapításai

Árpádhalom Nem jeleztek a rendezést befolyásoló beruházást.
Csorvás: Nem jeleztek a rendezést befolyásoló beruházást.
Gádoros: A Mágocs-éri csatorna folyik át Orosházára, a Kiskunfélegyháza-Szentes-Orosháza vasúti, míg a 4407.j. út közúti kapcsolatot jelent a települések között. Mezőgazdasági terület felhasználás található mindkét oldalon, közös projekt nincs kilátásban.
Gerendás: Nem jeleztek a rendezést befolyásoló beruházást.
Kardoskút: A község délről határolja Orosházát, Natura 2000 terület mindkét településen jelen van. A kardoskúti Fehér-tó a közös településhatárhoz közel fekszik. Orosházáról induló, a tavat megkerülő, természeti értékeket feltáró kerékpárút megvalósítását tervezi a két település. Közúton a 4427 jelű út, vasúton a Mezőtúr-Orosháza-Mezőhegyes vonal teremt kapcsolatot a települések közt.
Nagyszénás: A település két helyen is határos Orosházával. A déli határán mezőgazdasági területek találkoznak. Közlekedési kapcsolatot a 4404. jelű, magasabb szintű tervekben főútként szereplő út és a Mezőtúr-Orosháza-Mezőhegyes vasútvonal jelent. A megyei tervben jelölt térségi jelentőségű kerékpárút megépülése szükséges lenne a külterületi, főként tanyán élő lakosság biztonságos közlekedése érdekében, mindkét településen. Keletről az Orosházához tartozó Kiscsákó határolja a települést, mezőgazdasági területfelhasználás jellemzi a közös igazgatási határ menti tájrészeket. Kiscsákó speciális helyzetén segíthetne a Nagyszénással való szorosabb együttműködés.
Pusztaföldvár: Nem jeleztek a rendezést befolyásoló beruházást.
Székkutas: Nem jeleztek a rendezést befolyásoló beruházást.
Tótkomlós: Nem jeleztek a rendezést befolyásoló beruházást.

1.5 Hatályos településfejlesztési döntések

1.5.1 A hatályos Településfejlesztési Koncepció és Integrált Városfejlesztési Stratégia megállapításai

Orosháza Településfejlesztési Koncepciója 2001-ben készült, 2011-ben a 31/2011. (III.18.) K.t. számú határozattal módosult, kiemelten városrendezési szempontok szerint.
A Koncepció Orosháza jövőképét több pontban részletezve fogalmazza meg. A város fenntartható módon fejlődjön, nem veszélyeztetve a hosszú távú érdekeket. 30-35 ezer ember egészséges életkörülményeit, megélhetésének, lakhatásának, művelődésének, a szabadidő eltöltésének lehetőségét biztosítsa. Megfogalmazta a népesség megőrzésének jelentőségét, melyet a helyi identitástudat erősítésével, foglalkoztatás bővítésével, fiatalok helyben tartásával kíván elérni. Orosháza térségi szerepének erősítése, a megyehatárokon átnyúlva is. Legyen korszerű és fejleszthető szerkezetű, hosszú távon is élhető város, melyben az egyes építmények használati értékük mellett építészeti értéket képviselnek és hozzájárulnak a települési környezet pozitív irányú formálásához. A jövőkép eléréséhez tematikus célokat fogalmaz meg:

- A város népességmegtartó képességének erősítése.
- A város gazdasági fejlesztése, a munkahelyteremtés, a megélhetés feltételeinek hosszú távú biztosítása

- A városszerkezet terület felhasználási igényekkel és a fő közlekedési infrastruktúrával összehangolt, a város hosszú távú fenntarthatóságát és élhetőségét elősegítő fejlesztése
- A város humán (emberi, közösségi) helyzetének javítása, társadalmi, közösségi, társadalompolitikai fejlesztés.
- A környezet védelme és fejlesztése, a környezetminőség hosszú távú fenntartása és javítása, a város élhetőségének fokozása.

A Koncepció 2011-es módosítása túlnyomóan városrendezési szempontból aktualizálja a célrendszert, melyet jónak, rövid-középtávon használhatónak ítél meg.

Orosháza Város Önkormányzata a 156/2008. (V.8.) K.T. számú határozatával fogadta el *Integrált Városfejlesztési Stratégiáját.*

Az IVS a Koncepció célkitűzéseire alapozva meghatározza a város 15-20 éves távlatra szóló jövőképét: *„Orosháza az Alföld meghatározó középvárosa, dinamizáló mezoregionális központja”.* A jövőkép elérését két városi szintű tematikus cél segíti:

- A város társadalmának differenciált fejlesztése, kistérségi és regionális szerepkörének erősítése
- Orosháza nemzetközileg versenyképes ipari-, agrárgazdasági és turisztikai feltételeinek fejlesztése

Az egyik cél a város társadalmára épít, a szociális, egészségügyi, közösségi, kulturális, identitásnövelő fejlesztésekre építve kívánja erősíteni a város térségi és regionális szerepét. A másik cél a gazdaságra épít, az ipar, az agrárgazdaság és a turizmus fejlesztésével tervezi erősíteni a város pozícióját. A tematikus célokon túl területi célokat is megfogalmaz a dokumentum, a kijelölt 4 városrészre vonatkozón (Gyopáros, Szőlő, Belváros, Déli városrész).

6. ábra: A város jövőképe (2008.)

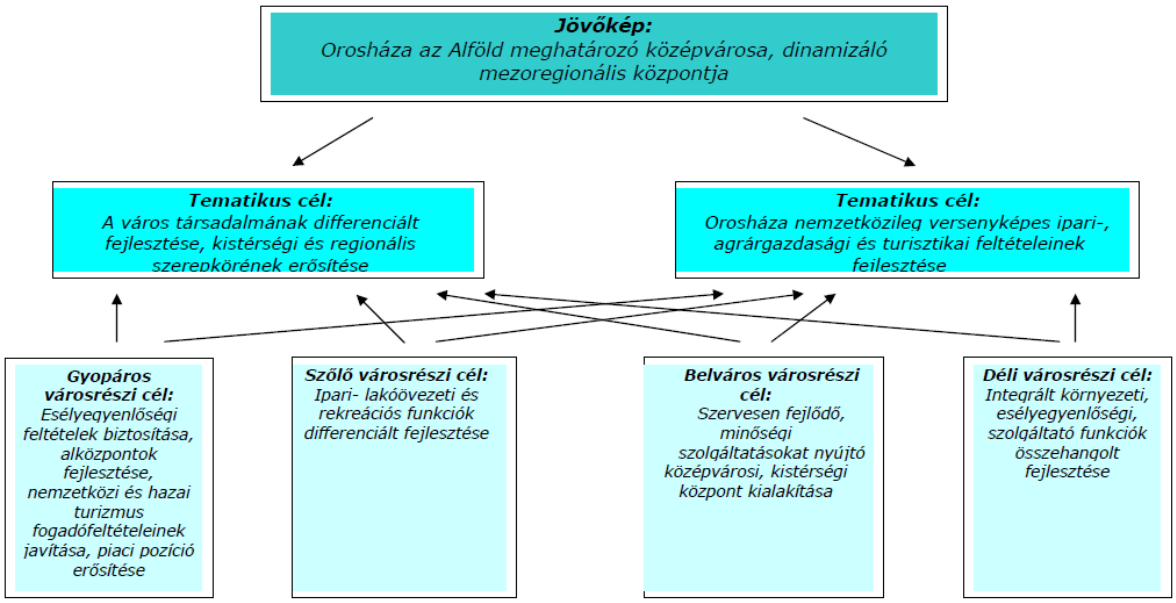

Négy akcióterületet nevesít a stratégia:

- funkcióbővítő városrehabilitáció akcióterülete (üzleti negyed a belvárosban, közterek innovatív rehabilitációja, belváros attraktivitásának növelése, identitástudat erősítése)
- turisztikai akcióterület (Gyopárosfürdő és a környező szálláshelyek, közterületek fejlesztése)
- oktatási és kulturális akcióterület (általános iskola, óvodák, ifúsági ház felújítása)
- egészségügyi akcióterület (kórház, gondozó intézet fejlesztése)

1.5.2 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 30/A §-a szerint: „(1) A települési önkormányzat egyes településfejlesztési célok megvalósítására településrendezési szerződést (továbbiakban: szerződés) köthet az érintett telek tulajdonosával, illetve a telken beruházni szándékozóval (a továbbiakban együtt: a cél megvalósítója).”

Az önkormányzat a szerződésben kötelezettséget vállal, hogy a szükséges településrendezési eljárást a megállapított határidőn belül elindítja és az előírásoknak megfelelően lefolytatja, míg a vállalkozó a település fejlődését segítő, általában közérdekű többletmunkát végez. A szerződésben vállalt kötelezettségek és a megvalósuló településrendezési cél között közvetlen összefüggésnek kell lennie. Orosháza néhány konkrét építési ügy esetén élt a szerződés adta lehetőséggel, melyek során az érintett épületek körüli közterület minősége javult.

1.6 Településrendezési tervi előzmények

1.6.1 Hatályban lévő településrendezési eszközök

Orosháza város a Helyi Építési Szabályzatát a 10/2011. (V.30.) önkormányzati rendelettel alkotta meg, majd az 1/2012. (I.13.) és az 1/2013. (II.5.) számú rendeletekkel módosította. A Helyi Építési Szabályzat mellékletei:

- 1. sz. melléklet: SZ1 jelű külterületi szabályozási tervlap
- 2. sz. melléklet: SZ2 jelű belterületi szabályozási tervlap
- 3. sz. melléklet: Műemlékek és helyi építészeti értékek Orosházán
- 4. sz. melléklet: Táji, természeti értékek Orosháza területén
- 5. sz. melléklet: Ismert régészeti örökségek lelőhelyei, adatai Orosháza igazgatási területén
- 6. sz. melléklet: Állattartó melléképületek védőtávolságai
- 7. sz. melléklet: Zajterhelési határértékek
- 8. sz. melléklet: Belvízzel veszélyeztetett területek
- 9. sz. melléklet: Natura 2000 területek Orosháza igazgatási területén

A Településszerkezeti terv hivatott annak meghatározására, hogy a településfejlesztési koncepcióban foglalt célok megvalósítását a település szerkezetének, terület felhasználásának és a műszaki-infrastruktúra hálózatoknak milyen térbeli elrendezésben lehet a legoptimálisabban biztosítani.

Településszerkezeti tervét a 116/2011. (V.20.) számú határozatával fogadta el, majd az 5/2013. (II.01.) számú határozatával módosította a város. Az alátámasztó munkarészek a módosítások során érintettség esetén frissültek.
2001-ben készült Településfejlesztési Koncepcióját a képviselő-testület többször módosította, legutóbb a 31/2011. (III.18.) számú határozatával.

1.6.2 Hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemei

A város a 2011-ben aktualizált Településfejlesztési Koncepció célrendszerére alapozva alkotta újra Településszerkezeti tervét és a hozzá tartozó leírást. *(A leírás jelen munkához nem állt rendelkezésre, a szerkezeti tervet vettük alapul a fejezet megírásához.)*

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. tv. a településszerkezeti tervet definiálja: *„A településfejlesztési koncepcióban foglalt célok megvalósítását biztosító, a település szerkezetét, a területfelhasználást és a műszaki infrastruktúra-hálózatok elrendezését meghatározó terv.”* Tehát a szerkezeti terv – melyet az önkormányzat határozat formájában hagy jóvá – meghatározza a település fejlődésének térbeli rendjét. Áttekinthetően tartalmazza a területfelhasználási egységeket, vonalas infrastruktúra létesítményeket, közműveket, természeti- és tájképi értékeket, intézményeket, az épített környezet védett elemeit és még egyéb, a település építési rendje szempontjából fontos elemeket. A szerkezeti terv kifejezi a koncepcionális célok térbeli irányát, lehatárolja a fejlesztendő, beépítendő vagy éppen védendő területeket. Ideális esetben 10-20 éves távlatban meghatározza a település fejlődésének térbeli irányait.

Lakóterületek
A népességcsökkenés mellett is szükséges biztosítani az új lakótelek-kínálatot, melynek a szerkezeti terv – talán túlzottan is – eleget tesz. A belvárosi lakótelepek nagyvárosias lakóövezetben szerepelnek, szintén a belváros jellemző lakóterület felhasználása 105,6 hektáron a kisvárosi, melyből mindössze 5,1 hektár még beépítetlen. A kertvárosias lakóövezet összesen 560,2 hektáron terül el a városban, melynek hozzávetőlegesen 10% beépítetlen. Falusias lakóövezet a Szőlő városrész északi, a belterület körüli gyűrű déli részén, található, valamint Rákóczitelepet és Szentetornyát teljes egészében ebbe a terület felhasználási egységbe sorolja a szerkezeti terv. Beépítetlen ingatlanok 231,2 hektáron, azaz több, mint egyharmadán találhatók, ami kiugróan magas érték. Az új településrendezési eszközökben felül kell vizsgálni a kijelölt falusi lakóövezetek létjogosultságát.

Központ, vegyes területek
A településközpontot központi vegyes és településközpont vegyes övezetek alkotják, a nagyvárosias lakó mellett. A központi intézmények, szolgáltató, vendéglátó, kereskedelmi egységek és a központhoz kapcsolódó sűrűbb beépítés a vegyes övezetek egyikében szerepel, nagyrészt a közúti tengelyekre felfűzve és a központi tér együttes körül. Mindkét vegyes területen minimális a beépítetlen területek aránya, néhány százalék mindössze.

Gazdasági területek
Kereskedelmi-szolgáltató övezet összefüggő egységben a 474. j. út mentén került kijelölésre, ide nagyobb kereskedelmi egységek települését várja a város. A vasutak mentén és a városból kivezető fő közlekedési útvonalak mentén találunk ilyen terület felhasználást, melyek közül sok számít barnamezős területnek. Az övezetbe tartozó ingatlanok több, mint egyharmada beépítetlen.
A város ipari parkja a belterület déli részén fekszik, a belvízveszélyeztetettség és a gyenge közlekedési kapcsolatok is közrejátszhatnak abban, hogy hozzávetőlegesen a fele kihasznált. A város komolyabb ipari üzemei (üveg- és gépgyártás) az északkeleti részen

kijelölt ipari területen fekszenek, mely jelentős bővítési területtel rendelkezik, beépítetlen területei összefüggően fekszenek a működőktől keletre.

Különleges területek

Különleges területek nagy kiterjedésben vannak jelen Gyopárosfürdőn, ahol strand, kemping, sport- és szabadidő funkcióknak adnak teret, komoly tartalékterületeket biztosítva. Különleges állami területben kapott helyet a rendőr kapitányság és a katasztrófavédelem. A belterületen két temetőt találunk, rekultiválandó területet és üveggyári lakásoknak gazdasági-lakó besorolást. Külterületen a régi tsz központok mezőgazdasági major terület felhasználás alatt működnek. Szennyvíztisztító, növénykert és bányászati terület tartozik még kölönleges övezeti kategóriába.

Zöldfelületek, külterületi művelés

A szerkezeti terv belterületen közkerteket, közparkokat és kegyeleti parkokat különböztet meg. A zöldterületek számát növelni kellene, főleg a belvárosban és környékén. A vízállások és mélyfekvésű területek is közpark státuszban vannak a belterületen, melyeket ésszerű lenne eredeti rendeltetésükben meghagyni, a települési vízelvezetés hatékonysága érdekében. Gyopároson vannak nagyobb egybefüggő zöldterületek, sportolási, strand célra ill. erdők alkotják a településrész zöldjét. Kevés erdőt találunk az igazgatási területen, jellemzően településvédő erdőket jelöl a szerkezeti terv a város körül. Külterületi tanyasorokat néhány helyen lakóövezetbe sorol a szerkezeti terv, egyébként többnyire mezőgazdasági övezetben szerepelnek a tanyák. A megyei tervnek lehetősége van külön tanyás övezetet létrehozni, remélhetőleg élnek ezzel a lehetőséggel a készítők, így is segítve a külterületi népességmegtartást, a tanyákban élő családi gazdálkodás fenntartását.

14. térkép: Településszerkezeti terv - belterület

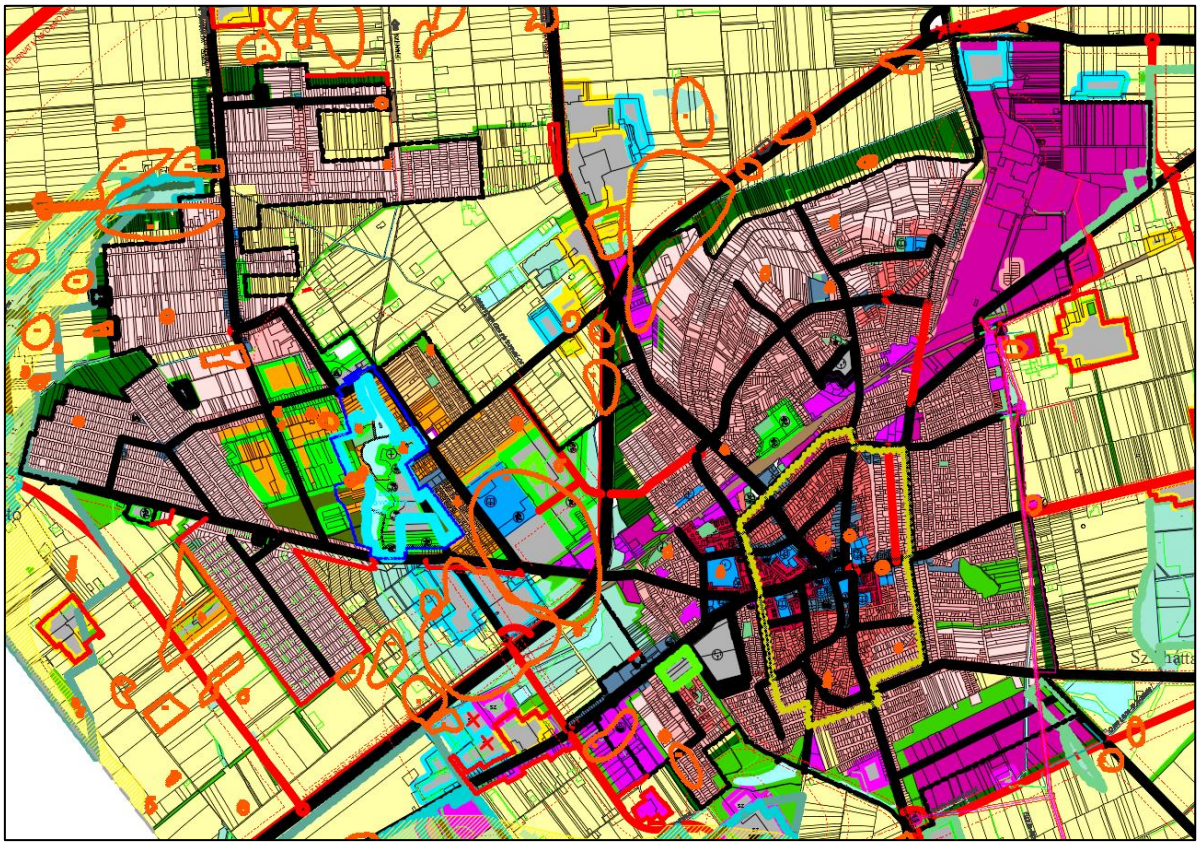

Forrás: Új-Lépték Bt. szerkesztés

4. táblázat: Terület felhasználási kategóriák kihasználtsága

Terület felhasználási kategóriák	Terület / ebből igénybe még nem vett
Nagyvárosias lakó	32,0 hektár
Kisvárosias lakó	105,6 hektár / 5,1 hektár
Kertvárosias lakó	560,2 hektár / 56,8 hektár
Falusias lakó	655,1 hektár / 231,2 hektár
Hétvégi házas üdülő	50,9 hektár / 17,3 hektár
Üdülő házas üdülő	100,7 hektár / 41,3 hektár
Településközpont vegyes	64,1 hektár / 1,3 hektár
Központi vegyes terület	46,1 hektár / 3,0 hektár
Kereskedelmi,- gazdasági-, szolgáltató terület	85,6 hektár / 33,4 hektár
Ipari gazdasági terület	268,5 hektár / 119,3 hektár
Különleges közüzemi terület	3,3 hektár
Különleges sportolási célú terület	34,3 hektár / 15,5 hektár
Különleges strand	15,6 hektár / 12,3 hektár
Különleges kemping	6,4 hektár / 0,6
Különleges temető	23,5 hektár
Különleges gazdasági terület	13,6 hektár / 2,0 hektár
Különleges növénykert	4,3 hektár
Különleges egyéb állami terület	3,0 hektár

Forrás: Új-Lépték Bt.

1.7 A település társadalma

1.7.1 A népesség főbb jellemzői

1.7.1.1 Demográfia

Orosháza népessége a 2000. évi 32 és félezer főről 2013-ra 29 ezerre csökkent. Ebben a demográfiai folyamatok – a születések és halálozások –, illetve a vándorlások játszottak szerepet.

7. ábra: Az élve születések és a halálozások számának alakulása, 2000-2013.

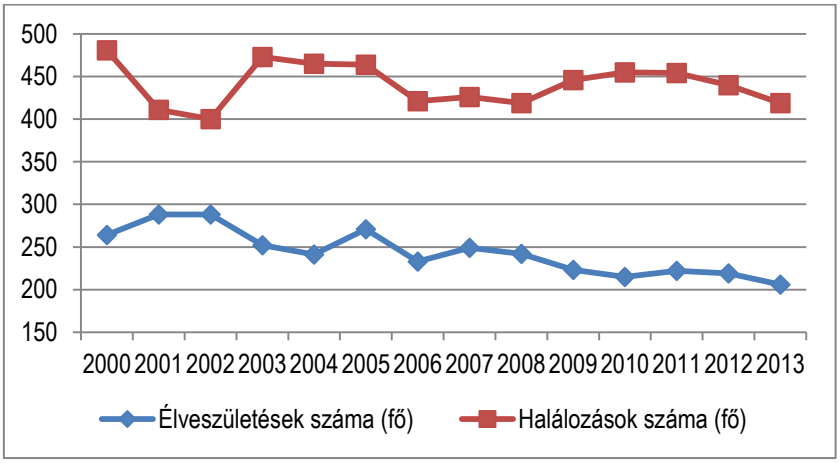

Forrás: KSH, T-Star

A természetes fogyás állandósultnak mondható, sőt, az olló még nyílt is a kezdeti időszakhoz képest – a 2000-es évek elején valamivel több mint száz fővel többen haltak meg, mint amennyien születtek, mostanra a különbség több mint kétszáz főre nőtt. Az országos – és a megyei – tendenciához hasonlóan itt is egyre kevesebb gyermek jön a világra, ami az elöregedés fokozódását hozza magával.

A népességváltozás másik oka a migráció, az el- és odaköltözések alakulása. 2000 óta ez a folyamat is a városban élők számának csökkenését erősíti – hosszú idő óta többen választanak mást települést (esetleg a külföldet), mint ahányan Orosházára költöznek.

8. ábra: Az oda- és elvándorlások számának alakulása, 2000-2013.

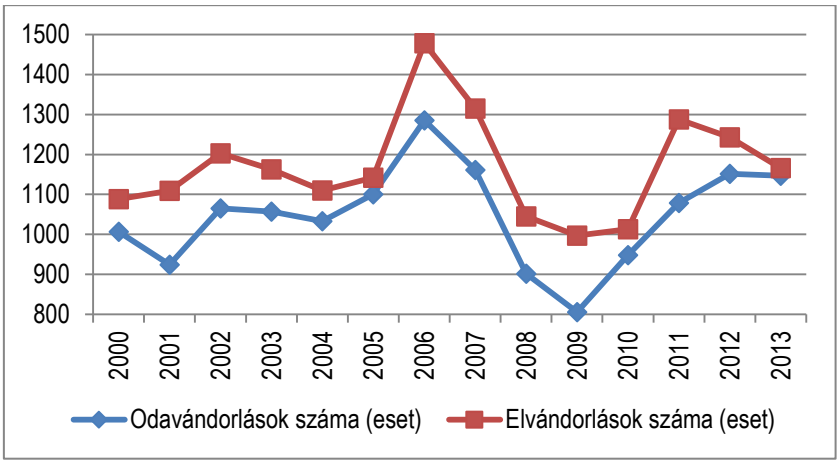

Forrás: KSH, T-Star

A természetes fogyás és a vándorlási veszteség együttesen eredményezte azt, hogy Orosháza lakossága több mint 10 %-kal csökkent 2000 óta.

1.7.1.2 Népesség

Orosháza lakosságának döntő hányada (95 %-a) a belterületen lakik. A tanyavilág zöme szétszórtan helyezkedik el, van, ahol csak egy-két ember lakik, máshol 10-30, 50-70 fő él a tanyabokorban. A legnagyobb külterületi lakott hely Rákóczitelep Újosztás, ahol 2011-ben 192 főt regisztráltak, Gyopárosiugarok 127, Monoriugarok 119, Bónumitanyák pedig 100 fő lakhelye.

A város népessége folyamatosan csökken – ennek nemek szerinti alakulásában a férfiak számának kissé erősebb (11 %-os), a nők mérsékeltebb (10 %-os) mérséklődése figyelhető meg, így a nők aránya a 2001-es 52 %-ról 2013-ban 53 %-ra emelkedett.

9. ábra: A lakosság számának és nemek szerinti összetételének alakulása, 2001-2013.

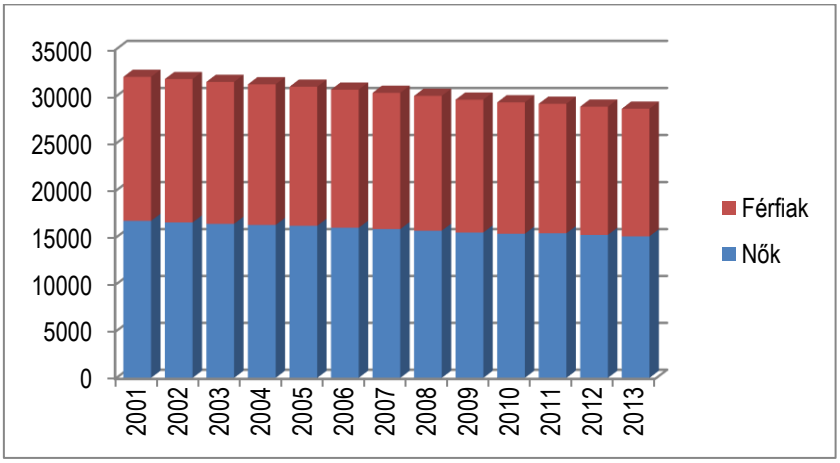

Forrás: KSH, T-Star

Az élveszületések számának mérséklődése miatt megfigyelhető a lakosság öregedése. Ez az intézményrendszer átrendeződését is magával hozza, hiszen kevesebb gyermek bölcsődei, óvodai, iskolai elhelyezéséről kell gondoskodni, ugyanakkor az idősek ellátását szélesebb

körben kell megoldani – a házi gondozás, a nappali, vagy bentlakásos otthon, az egészségügyi és szociális gondoskodás iránti igény nő. A város korfája már erről a folyamatról tanúskodik, 2011-ben nagyon karcsú a fiatalokat és igen széles az idősebbeket jelző rész.

10. ábra: Orosháza népességének nemek és korcsoportok szerinti összetétele, 2011.

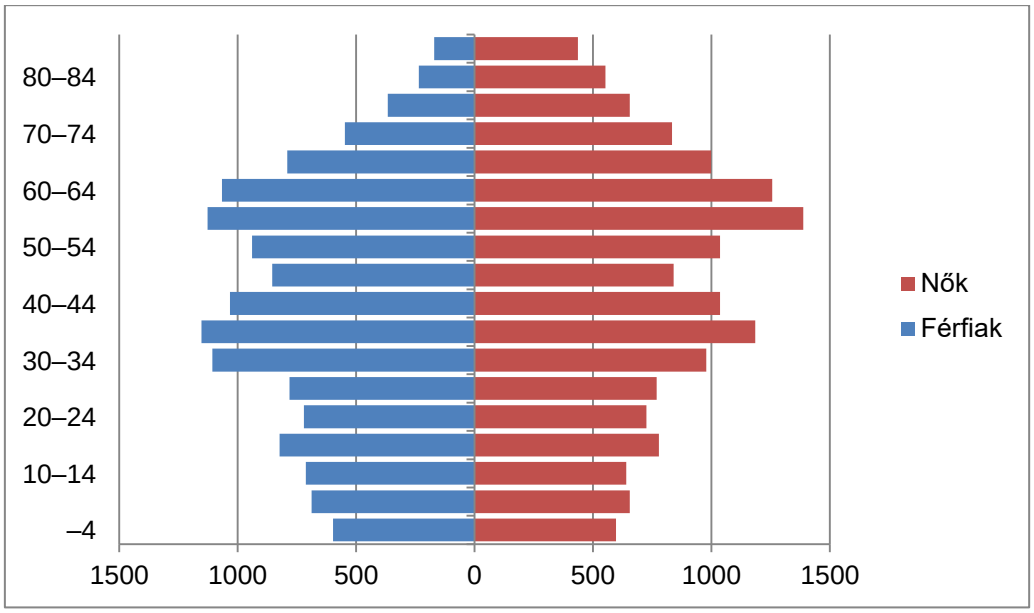

Forrás: KSH Népszámlálás, 2011

Még szomorúbb képet kapunk, ha a korösszetételt és annak változását különböző mutatókkal fejezzük ki. Az öregedési index a 65 éven felülieket viszonyítja a 14 éven aluliakhoz – ha ez a mutató 100 feletti és még emelkedik is, az a lakosság folyamatos öregedésére utal. A másik két számítás az aktív korúak terhét jelzi: a gyermeknépesség eltartottsági rátája az eltartandó 14 éven aluliakat, az idős népesség eltartottsági rátája pedig az eltartandó 65 éven felülieket érzékelteti.

5. táblázat: Orosháza öregedési indexe és eltartottsági rátái, %

	Öregedési index	Gyermeknépesség eltartottsági rátája	Idős népesség eltartottsági rátája
2005	118,64	19,68	23,34
2006	124,34	19,21	23,89
2007	129,49	18,93	24,52
2008	133,18	18,85	25,10
2009	137,89	18,59	25,63
2010	139,38	18,57	25,89
2011	142,03	18,53	26,33
2012	146,46	18,58	27,21
2013	152,02	18,56	28,21

Forrás: KSH, T-Star

A város népessége erőteljesen öregszik, közel tíz év alatt „látványosan” nőtt az öregedési index. A másik két mutató is ezt támasztja alá, egyre kevesebb gyermekről és egyre több idősről kell gondoskodnia a munkaképes korúaknak.

1.7.1.3 Nemzetiségi összetétel

A lakosság nemzetiségi összetételét a népszámlálások alkalmával lehet megismerni. A 2001-es adatokhoz képest 2011-re erőteljesen nőtt a nem magyar – a nemzetiség, a kulturális értékhez, hagyományhoz kötődés, az anyanyelv, a családi, baráti közösségben beszélt nyelv alapján – nemzetiségűek száma és aránya: 2001-ben a megkérdezettek 95 %-a, míg tíz évvel később már csak 82 %-a vallotta magyarnak magát.

A nem magyar nemzetiségűek körében a legnagyobb csoport a cigányoké, számuk mérsékelten emelkedett. Más országokból származók viszont jóval nagyobb létszámot képviseltek 2011-ben, mint 2001-ben, számottevően nőtt pl. a román, a lengyel, a német nemzetiségűek száma.

6. táblázat: A nem magyar nemzetiségűek számának alakulása, 2001,2011.

Nemzetiség	2001	2011	Változás, %
Cigány	294	335	113,9
Szlovák	92	119	129,3
Német	86	160	186,1
Román	17	78	458,8
Lengyel	11	21	190,9
Bolgár	10	17	170,0

Forrás: KSH Népszámlálás 2001, 2011

Az említetteken kívül görög, horvát, vietnami, örmény, szerb, ukrán, arab, kínai, orosz és más nemzetiségű emberek is élnek Orosházán.

1.7.1.4 Képzettség

A lakosság képzettségéről szintén a népszámlálások alkalmával kapunk képet. 2001 és 2011 között a 7 éven felüliek körében jelentősen csökkent a csak általános iskolát végzettek aránya (45 %-ról 30 %-ra), 2011-ben pedig a népesség több mint fele már valamilyen középiskolát fejezett be. Egyre többen jártak főiskolára, egyetemre, arányuk 2001-ben 9 %, tíz évvel később már 14 % volt.

11. ábra: A 7 éves és idősebb népesség a legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerint, 2001, 2011.

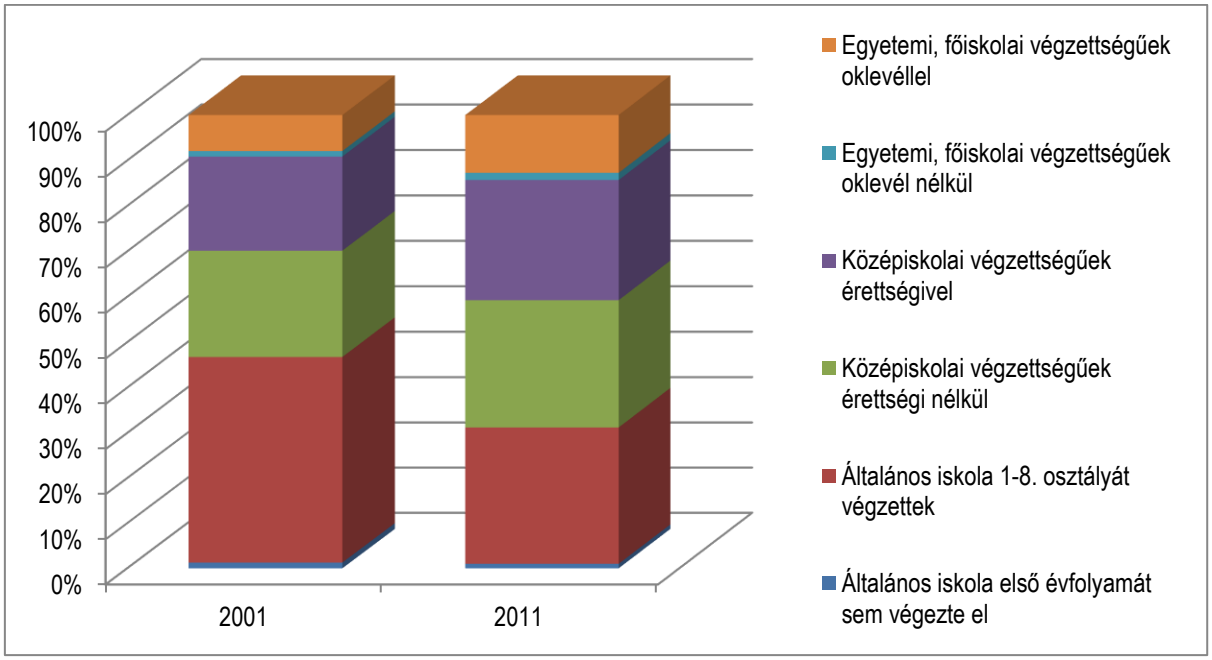

Forrás: KSH, Népszámlálás 2001, 2011

Az iskolázottság emelkedésével olyan vállalkozások munkaerő-igényeit is ki lehet elégíteni, amelyek magasan kvalifikált embereket szeretnének alkalmazni. Ez a változásokhoz, a legkorszerűbb módszerek, technikák használatához való rugalmasabb, gyorsabb alkalmazkodást is jelentheti.

1.7.1.5 Foglalkoztatottság

A népszámlálások adatai szerint 2001 és 2011 között nőtt a foglalkoztatottak (36 %-ról 39 %-ra) és a munkanélküliek (4,3 %-ról 5,5 %-ra) aránya, mérséklődött az inaktív keresőké (a nyugdíjasok, járadékban, gyermekgondozási, munkanélküli ellátásban részesülők, vagy más jövedelemből – pl. bérbeadásból, kamatból, albérlő-tartásból – élők) és az eltartottaké.

Változott a foglalkoztatottak összetétele is, ami összefüggésben van azzal a világtendenciával, amely a primer szektor (pl. bányászat, mező- és erdőgazdálkodás) visszaszorulását, a secunder szektor (alapvetően a feldolgozóipar) mérséklődését és a tercier (szolgáltatás) és quaterner (kutatás-fejlesztés) szektorok jelentőségének növekedését jelzi.

7. táblázat: Az alkalmazottak számának foglalkozási főcsoportok szerinti megoszlása, 2003,2012.

Foglalkozási főcsoportok	2003			2012		
	Férfiak	Nők	Együtt	Férfiak	Nők	Együtt
Fegyveres szervek foglalkozásai	83	12	95	155	20	175
Törvényhozók, igazgatási, érdekképviseleti vezetők, gazdasági vezetők	537	350	887	542	332	874
Felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozások	385	655	1040	578	907	1485
Egyéb, felsőfokú vagy középfokú képzettséget igénylő foglalkozások	456	1 135	1591	620	1132	1752
Irodai és ügyviteli (ügyfélforgalmi) jellegű foglalkozások	41	635	676	115	749	864
Szolgáltatási jellegű foglalkozások	499	877	1376	625	1195	1820
Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási foglalkozások	165	77	242	108	43	151
Ipari és építőipari foglalkozások	1 963	539	2502	1316	108	1424
Gépkezelők, összeszerelők, járművezetők	991	355	1346	997	325	1322
Szakképzettséget nem igénylő (egyszerű) foglalkozások	537	676	1213	1353	1258	2611

Forrás: Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság

A két időszakot összevetve érzékelhető a mezőgazdasági, erdőgazdálkodási és az ipari, építőipari foglalkozásúak számának – és arányának – erőteljes csökkenése, a kvalifikáltabb szakmák előretörése, a szolgáltatások iránti igények bővülése.

A munkaerőpiac helyzetének jelzője a munkanélküliség alakulása is.

12. ábra: A nyilvántartott álláskeresők számának alakulása, 2000-2013.

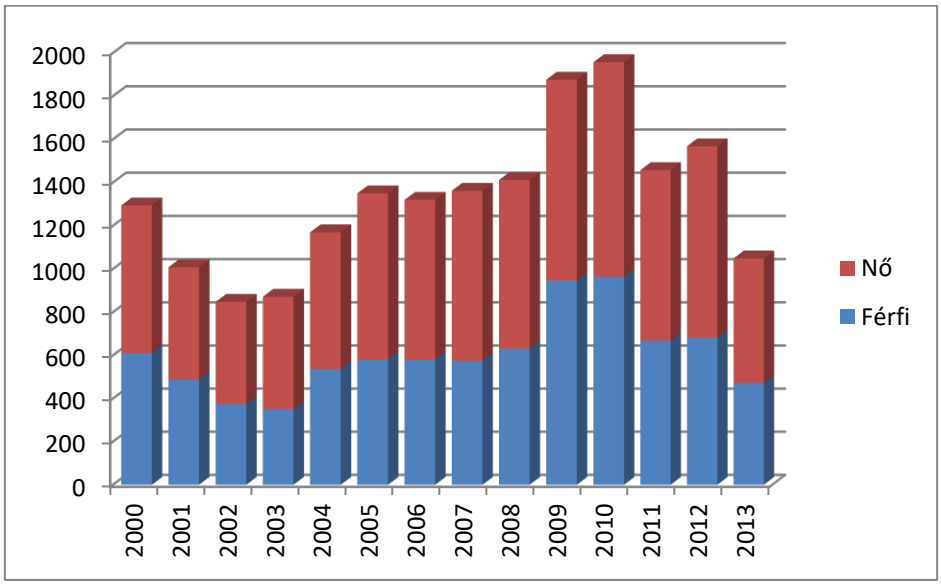

Forrás: KSH, T-Star

A munkát keresők száma az évezred elején lassan emelkedett, a pénzügyi világválság után jelentősen megnőtt. Az utóbbi években már mérséklődés tapasztalható, amiben jelentős szerepet játszott a közmunka-program beindítása, a munkanélküliséggel kapcsolatos előírások változása.

A legnehezebb helyzetben azok vannak, akik több mint 180 nap elteltével is a nyilvántartásban szerepelnek, minél hosszabb a munkától való időbeni távolság, annál nehezebb munkát találni és visszaállni a munkarendbe. A vizsgált időszak elején a nyilvántartottak kevesebb mint fele (2004-ben pl. 32 %-a, más években 40-45 %-a) volt tartósan munka nélkül, a válság után arányuk megnőtt – 2009-ben a regisztráltak 56 %-a fél évnél hosszabb ideig nem tudott elhelyezkedni. Ahogy a munkanélküliség mérséklődött, úgy a tartósan munkát keresők aránya is csökkent. A tartós állástalanság mellett komoly probléma, hogy az iskolából kikerülő fiatalok sem jutnak munkához, „rögtön" munkanélküliséggel kezdik felnőtt életüket. A pályakezdő regisztráltak aránya emelkedő tendenciát mutat, 2013-ban az álláskeresőknek már 11 %-át tették ki.

13. ábra: A nyilvántartott álláskeresők iskolai végzettség szerinti megoszlása, %, 2000-2013.

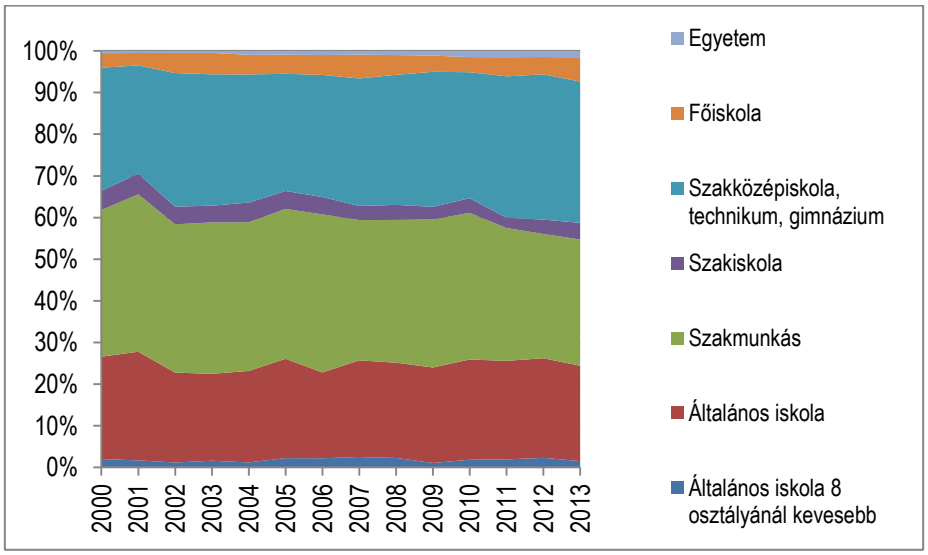

Forrás: KSH, T-Star

A munkát keresők több mint háromnegyede fizikai foglalkozású volt, arányuk emelkedett 2000 óta. A szellemi foglalkozásúak súlyának mérséklődése arra is utal, hogy magasabb végzettséggel, szélesebb tudással valamivel könnyebb elhelyezkedni. Ezt támasztja alá a nyilvántartott álláskeresők végzettség szerinti összetétele. A munkanélküliek egyharmada szakközépiskolában, technikumban, vagy gimnáziumban tanult, közel egyharmaduk szakmunkás képző iskolából került ki. A regisztráltak 20-25 %-a általános iskola után nem tanult tovább. A munka nélkül maradtak között találhatók főiskolai, egyetemi végzettségűek is, számuk és arányuk azonban igen alacsony.

1.7.1.6 Jövedelmi viszonyok

A lakosság jövedelmi helyzetét részben közvetlen –személyi jövedelemadó-bevallások –, részben közvetett információkból ismerhetjük. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) 2012-es adatai szerint az adózók közel 19 %-a évi 300 ezer forintnál kevesebb belföldi jövedelmet vallott be, ami – hacsak nem volt máshonnan, a fekete-szürke gazdaságból származó, nem bevallott jövedelem, vagy olyan forrás, amiről nem kell elszámolni (pl. nyugdíj) – a létfenntartáshoz sem elegendő. Az ennél magasabb, de még egy millió Ft-nál kevesebb kategóriába is nagyon sokan tartoztak, ami szintén a napról napra élést jelenti. Az adózók egyharmada 1-2 millió forinthoz jutott, többségük 1,2 – 1,5 millió Ft jövedelemről számolt be – ez nagyjából a minimálbéren bejelentettek táborát képezheti. A 2-3 millió Ft-ból már ki lehet jönni, a még magasabb jövedelem egyre kevesebb adózót jellemez. A felsőbb kategóriákba feltehetően a magasan kvalifikáltak, a különböző vezető pozíciókban lévők kerültek.

8. táblázat: A személyi jövedelem-adót fizetők megoszlása

Jövedelem-kategóriák	Adófizetők		Belföldi jövedelem megoszlása, %
	száma	megoszlása, %	
300 ezer Ft alatt	2474	18,620	0,877
300 ezer - 1 millió Ft	2466	18,559	7,119
1 - 2 millió Ft	4442	33,431	28,693
2 - 3 millió Ft	2130	16,031	23,053
3 - 4 millió Ft	758	5,705	11,599
4 - 5 millió Ft	516	3,883	10,203
5 - 10 millió Ft	409	3,078	12,075
10 - 20 millió Ft	80	0,602	4,435
20 millió Ft felett	12	0,090	1,948

Forrás: NAV (TeIr)

Az adatokból kibontakozó összkép nem túl bíztató, az adózók többsége igen kevés jövedelemmel rendelkezik, ami életszínvonaluk, életmódjuk meghatározó eleme. Az alacsony fizetőképesség a kereskedelemre, a szolgáltatások igénybevételére is hatással van.

A jövedelmi helyzet közvetett jelzője a fogyasztás, a fogyasztási javak vásárlása. Ebből a személygépkocsi állomány alakulása emelhető ki, lehet, hogy a bevallott jövedelem alacsony, a gépkocsi állomány viszont nagy, így a pénzköltésből valamennyire következtethetünk a valós jövedelmi szintre is. 2000-ben az ezer lakosra jutó személygépkocsi-állomány még 210 db volt, ez folyamatos emelkedést követően 2008-ra 290-re emelkedett. A válság után kissé mérséklődött a gépkocsi-vásárlás, majd megint bővült, így 2013-ban már 294 autó volt a fajlagos – ezer lakosra jutó – mutató.

1.7.1.7 Életminőség

Az életminőség szubjektív minősítés, eléggé összetett fogalom, számos elemét nem is tudjuk számszerűsíteni. Ebbe értjük az emberi kapcsolatokat, azok minőségét, a párkapcsolatok sikerességét, a munka eredményességét, a munkahelyi körülményeket, az anyagi biztonságot, a kulturált környezetet, a szabadidő-eltöltés lehetőségeit, a kulturális szokásokat. A jó életminőséghez szükséges a jó szociális, kulturális, egészségügyi ellátottság, a létbiztonság, a közlekedési viszonyok, az úthálózat megfelelő minősége, a lakáskörülmények – és még számtalan olyan tényező, aminek megléte és pozitív értékelése adja azt az érzést, amitől jól érezzük magunkat. Az említett elemek közül a lakáskörülményeket adatokkal is érzékeltetni lehet.

2013-ban a lakásállomány több mint 14 ezer darab volt, méretüket tekintve ezek közel fele kétszobás, több mint egyharmada háromszobás.

14. ábra: A lakásállomány szobaszám szerinti megoszlása, 2013.

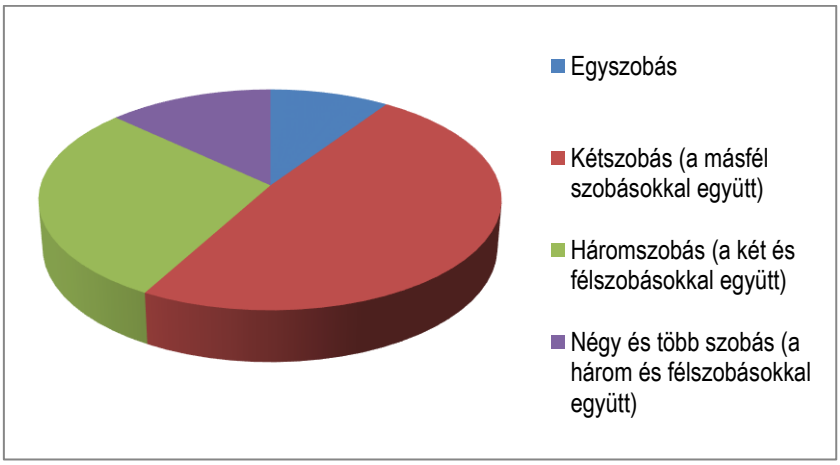

Forrás: KSH, TStar

A lakásépítések 2000 után dinamikusan bővültek, 2004-ben érték el a legnagyobb mértéket. Ezt követően egyre kevesebb új lakás készült el, 2010 után pedig drasztikus visszaesés tapasztalható. Az új lakásokat általában igyekeznek a mai kor elvárásaihoz igazítani, ahol mód van rá, ott csatlakoztak a közüzemi vízhálózathoz, a gázhálózathoz, a közcsatorna hálózathoz, mégis adtak át úgy lakásokat, hogy nincs benne pl. fürdőszoba.

9. táblázat: A lakásépítések alakulása, 2000-2013.

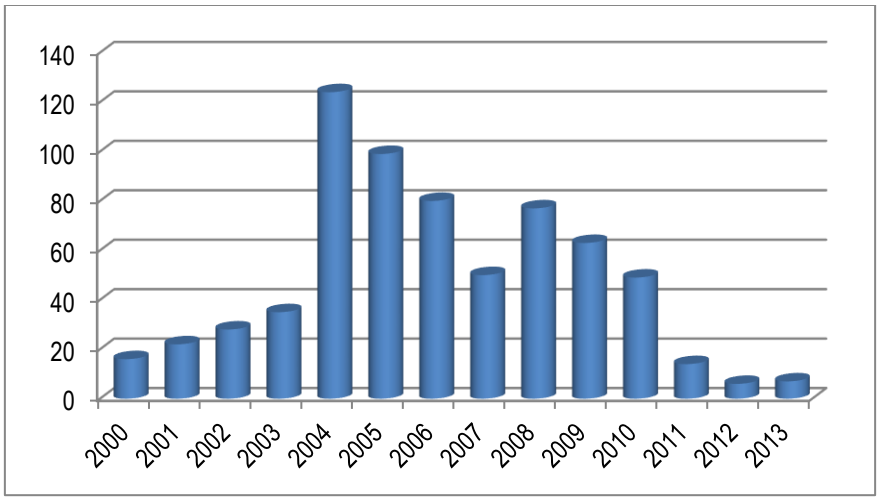

Forrás: KSH, T-Star

A 2011-es népszámlálás szerint a 14 ezer lakás, üdülő kétharmada 60 m^2-nél nagyobb alapterületű, ezen belül a 100 m^2-nél is nagyobbak 23 %-ot képviselnek. A lakások közel egynegyede 50-59 m^2-es, közel kétszáz viszont 29 m^2-nél is kisebb. Nem túl kedvező a lakások, üdülők korösszetétele: 28 %-uk még a második világháború előtt épült; az 1970-es évtizedben történt építkezési fellendülés következtében a lakások közel egynegyede negyven év körüli; 15 %-uk az 1960-as évtizedből származik; 2000 után a lakások mindössze 5 %-a készült.

A lakások, üdülők közel fele összkomfortosnak tekinthető (12 m2-nél nagyobb szoba, főzőhelyiség, fürdőhelyiség, vízöblítéses WC, villany, víz, szennyvíz-elvezetés, melegvíz-ellátás, központos fűtés); 43 %-a komfortos (az összkomfortostól abban különbözik, hogy egyedi fűtés van benne). A 14 ezer lakás, üdülő közül kilencszáz komfort nélküli, többségük időszakosan használt üdülő.

1.7.2 Térbeli, társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

Orosházán belül – különböző tényezők figyelembe vételével –öt térség, városrész különböztethető meg. A 2011-es népszámlálás szerint a **Belvárosban** él a lakosok közel egyharmada, itt a legmagasabb az aktív korúak (15-59 évesek) aránya. Iskolai végzettség tekintetében kevés a 8 osztálynál kevesebbel rendelkezők (9 %), ezzel szemben magas a felsőfokú végzettségűek aránya (21 %). A 15-64 évesek 60 %-ának van állása (önállóként, vagy alkalmazottként), a foglalkoztatottakon belül 32 %-os az alacsony presztízsű állásokban dolgozók részesedése. Itt viszonylag alacsony a munkanélküliségi ráta (11 %), ezen belül a tartós munkanélküliek aránya is. A lakásállomány egyharmada található itt, ezek általában összkomfortosak, komfortosak, nagyon kevés az egyszobás, a komfort nélküli lakás. Ez a városrész számos vállalkozásnak is helyszíne, boltok, vendéglátóhelyek, bankok, közintézmények látják el a vendégeket, ügyfeleket. Oktatási, kulturális és szociális intézmények, építészeti értékek is itt koncentrálódnak.

15. ábra: Az orosházi városrészek főbb mutatói, 2011.

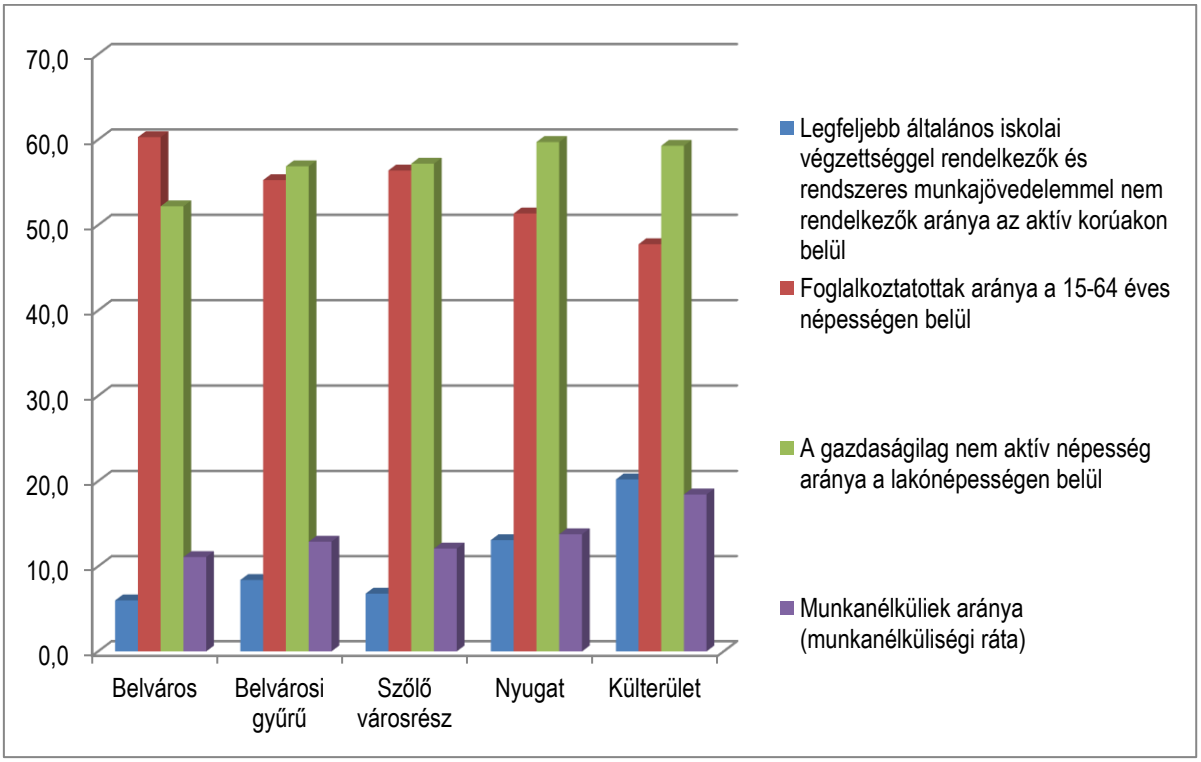

Forrás: KSH, Népszámlálás 2011

A belvárost körülölelő **gyűrűben** közel kilencezren élnek. Ezen belül a nyugati rész mondható elöregedőnek, ott viszonylag magas az aktív korúakon belül a 8 osztálynál kevesebbel rendelkezők aránya is (14 %), miközben a felsőfokú végzettségűek aránya már jóval magasabb (16 %). Az itt élők komoly problémákkal küzdenek, a 15-64 évesek mindössze 55 %-ának van munkahelye, a 15-59 évesek 40 %-a nem rendelkezik rendszeres jövedelemmel. Lakásállomány tekintetében a keleti rész van rosszabb helyzetben, ott a lakások 14 %-a alacsony komfortfokozatú.

A **Szőlő városrészben** a városi átlagnál magasabb a 14 évnél fiatalabbak, de a 60 évnél idősebbek aránya is. Viszonylag kevesen vannak, akik az általános iskolát sem végezték el, az ott élők 11 %-ának van diplomája. A Belváros után itt a legalacsonyabb a rendszeres jövedelemmel nem rendelkezők aránya, a városi átlagnál kedvezőbb a foglalkoztatottság, a munkanélküliség mutatója. A lakásállományon belül aránylag kevés az alacsony komfortfokozatú, vagy az egyszobás lakás.

Orosháza **nyugati térségében** három városnegyed elég jól elkülönül: Gyopáros (516 fővel), Szentetornya (1590 fővel) és Rákóczitelep (2076 fővel). A korösszetétel alapján Szentetornya mondható fiatalodónak (a 14 éven aluliak aránya 17 %) és Gyopáros öregedőnek (a 60 éven felüliek aránya 31 %). Szentetornyán igen magas az általános iskolát el nem végzettek részesedése (az aktív korúak 26 %-a); a Gyopároson élőknél viszont a felsőfokú végzettségűek súlya magasabb a városi átlagnál (17 %). Szentetornyán az aktív korúak majdnem fele nem rendelkezik rendszeres jövedelemmel, magas a munkanélküliség, a dolgozók több mint fele alacsony presztízsű munkát végez. A lakások komfortossága a Rákóczitelepen alacsonyabb a városi átlagnál, az egyszobás lakások teszik ki az állomány egytizedét.

A város **külterülete** szétszórt, összességében ezerkétszáz fő lakik ezeken a területeken. Korösszetétel tekintetében kicsit kevesebb a gyermekek és kicsit nagyobb a 60 éven felüliek aránya, mint a városi átlag, sok mutatónál viszont rosszabb kép rajzolódik ki. Igen magas (33 %) a 8 osztálynál kevesebbet elvégzettek aránya, ami nehezebbé teszi az elhelyezkedést – ez megmutatkozik abban is, hogy a dolgozók közel felét alacsony presztízsű munkakörökben alkalmazzák. Az ott élők majdnem felének nincs rendszeres jövedelme, kiemelkedően magas a munkanélküliek – ezen belül az egy évnél hosszabb ideje munka nélkül lévők – aránya. A lakásállomány egyáltalán nem mondható korszerűnek, a lakások 44 %-a alacsony komfortfokozatú, 21 %-a mindössze egy szobás.

1.7.3 Települési identitást erősítő tényezők

1.7.3.1 Történeti és kulturális adottságok

Orosháza igazgatási területén már az őskorban is éltek emberek; ezt számos régészeti lelet bizonyítja. A déli határban húzódó Nagytatársánc, mint az Alföld legnagyobb szabású egykori földvára a legjelentősebb őskori lelőhely, ahonnan késő bronzkori, kora vaskori leletek is előkerültek. A tatárok teljesen lepusztították a környéket, távozásuk után ismét benépesült a vidék. Orosháza neve először egy 1466-ban íródott oklevélben jelent meg, akkor a Komlossy család birtoka volt. A török uralom idején újból elnéptelenedett, 1596-tól 1744-ig Orosháza lakatlan pusztaság volt.

A törökök kiűzése után III. Károly Harruckern János Györgynek adományozta a békési pusztát, aki a Tolna megyei Zombáról átköltöző magyar nemzetiségű, evangélikus vallású családoknak adott otthont. A betelepülők elsősorban földműveléssel, állattartással foglalkoztak, hamarosan kifejlődött a kertkultúra, majd kialakult az iparos réteg is. A reformkortól megindult Orosháza mezőváros jellegű fejlődése. Az Alföld-Fiumei Vasút megépítése (1870), majd a később kiépített szárnyvonalak Orosházát a Körös-Tisza-Maros közének vasúti csomópontjává tette, ez jelentősen felgyorsította a gazdaság fejlődését. Megerősödött a

helyi kisipar, a kereskedelem, a mezőgazdasági feldolgozó ipar (baromfifeldolgozás, malomipar), az építőipar. A két világháború között „a legnagyobb magyar falu”-ként emlegették – a mezőváros fejlettségű településen pezsgő kulturális élet alakult ki. A dualizmus korában az egyesületi élet fellendült, az egyházi és polgári szerveződések mellett sportegyletek, olvasókörök jöttek létre. A trianoni békeszerződés után Orosháza az ország határmenti térségébe került, ez későbbi fejlődését is jelentősen befolyásolta. A II. világháború itt is nagy anyagi és emberi áldozatokkal járt.

Az új rendszerben a település területe számottevően bővült, ide csatolták a szomszédos Szentetornyát és a vásárhelyi határ egy részét, 1946. január 1-től pedig várossá nyilvánították. A szocialista rendszer alapvetően átalakította a mezőgazdaságot – a parasztgazdaságok helyett a termelőszövetkezetek és az állami gazdaság jelent meg; a tanyákat nagyrészt lebontották; visszaesett a kisipar és a kiskereskedelem. A város fejlődését elősegítette az 1957-ben kezdődött földgázkutatás, a termálvíz feltárása. Részben erre vezethető vissza az üveggyár létesítése, a gépipar, a kohászat fejlődése. A hatvanas évektől megváltozott a város arculata is, a belvárosban a falusi utcákat lakótelepek váltották fel, számos új intézmény épült, miközben igyekeztek megőrizni a múlt emlékeit is.

A városban számos több száz éves épület őrzi és jelzi a múltat. Az országos jegyzékben szereplő műemlékek között található a 18. sz. végén épült evangélikus templom, a gyülekezeti ház és iskola, vagy a Monori Csárda. A század végéről maradt ránk az evangélikus lelkészlak, a volt főjegyzői lak, a Zombai utcai magtár, a Győri Vilmos téren az evangélikus bazársor, a volt Geist Gáspár vadászkastély. A 20. század elejére datálható a Holecska féle bokortanya, a Darvas József emlékház (a jegyzékben a megnevezése: Tájház).

A műemléki épületek mellett sok építmény helyi védettséget élvez, közülük többet az országos listába javasolnak felvenni. Ilyen pl. az evangélikus bazársor később épült része, néhány polgári villa, lakóház, volt elemi iskolák több mint száz éve álló épületei. A helyi védettségű épületek listájában un. napsugaras házak, paraszt-barokk, neo-barokk, polgári lakóházak sora szerepel. Ide tartozik a volt zsinagóga, a régi posta, a nazarénus imaház, a Táncsics Mihály Gimnázium, a Járási Bíróság, a rendőrség, a volt járási hivatal, a Földhivatal, a Városi Tűzoltóság épülete, az egykori Állami Zeneiskola. Óvandó a volt kisvasút-állomás, a református és a római katolikus templom, a Nagy Gyula Területi Múzeum épülete, a Víztorony és Kútmúzeum, a víztorony, a Tóth Malom, a Pipis Malom, a Melega malom. Ezeken kívül számos épületet lehetne helyi védelem alá helyezni, esetenként az egész épület, máskor egy-egy részlet az, amit meg kell őrizni a jövő nemzedék számára is.

1.7.3.2 Civil szerveződések

A KSH 2013-ban 182 nonprofit szervezetet, ezen belül 169 civil szervezetet tartott nyilván. A különböző szerveződéseknek, kluboknak, egyesületeknek nagy hagyományai vannak a városban, most is számos alapítvány és egyesület működik. Az alapítványok egy része az oktatási intézményekhez – bölcsődéhez, óvodához, iskolához – kötődik, de segítik a nehéz helyzetű családokat (pl. Székács József Családsegítő Alapítvány, Egy Más jövőÉrt Alapítvány), a hajléktalanokat, a mozgáskorlátozottakat (Mozgáskorlátozottak Orosháza és Vidéke Egyesülete), törődnek a madrigál kórus támogatásával (Orosházi Szokolay Bálint Madrigál Kórus), a nyugdíjasokkal (Határőr Nyugdíjasok Orosházi Egyesülete, Nyugdíjas Pedagógusok Orosházi Egyesülete), a hitélettel (Orosházi Katolikus Közösség Alapítvány, Orosházi Keresztény Klub Alapítvány), stb.

A közhasznú szervezetek között találhatunk olyat, amely a nyugdíjasokkal, a hajléktalanokkal, vagy a siket és nagyothallókkal foglalkozik. Ide tartozik a Rotary Club, a Tánc- és Mozgáskultúráért Alapítvány, a kisgyermekek egészségfejlesztését célzó alapítvány, a Hit

Gyülekezete alapítványa. Van, amelyik a művészettel, az állatvédőkkel, az otthonápolást végzőkkel, a hagyományőrzéssel, az innovatív ötletekkel foglalkozókat fogja össze.

Több tucat egyesület jött létre, amely a rendszeresen, vagy alkalomszerűen sportolókat tömöríti. A labdarúgás, a horgászat, az asztalitenisz, a tenisz, a kézilabda, a vadászat, a birkózás, az úszás, a búvárúszás, a sakk, a lovaglás művelői; vagy a galambtenyésztők; a biliárdozók, a vívás, a tánc, az autós, a harcművészeti sportok gyakorlói megtalálhatják a számukra kedvező lehetőséget nyújtó egyesületet, egyes sportágakban többet is. Néhány civil szervezet az egészség megőrzését, a betegségek megelőzését célozza. Vannak kulturális, népzenét őrző, közbiztonsági, szociális, természetvédelmi, környezetvédelmi célokat megfogalmazók is.

1.8 A település humán infrastruktúrája

1.8.1 Humán közszolgáltatások

1.8.1.1 Köznevelés

Orosháza számos óvodájában elegendő férőhely áll rendelkezésre a gyermekek fogadására, 2002 óta több – 2006 után jóval több – helyre várták a gyerekeket, így a kihasználtság pl. 2013-ban 82 %-os volt.

16. ábra: Az óvodai férőhelyek és a beírt gyermekek számának alakulása, 2001-2013.

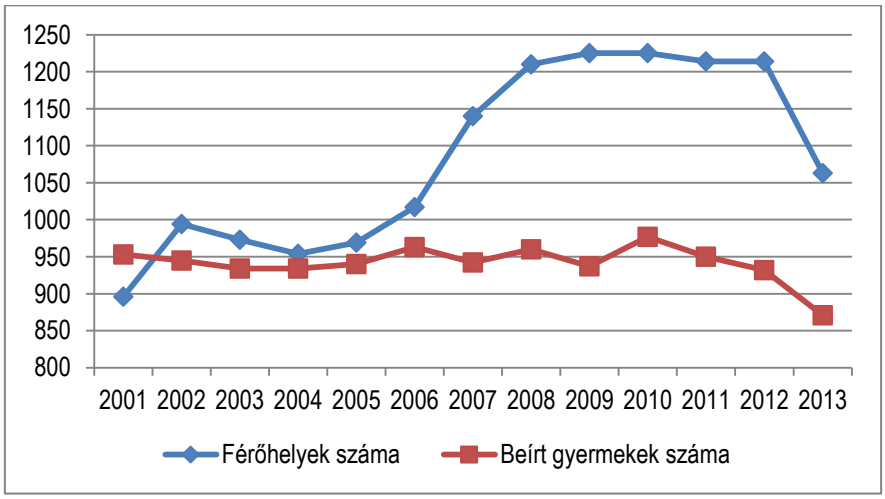

Forrás: KSH, T-Star

A születések mérséklődése miatt az óvodások létszáma is csökken, 2008-ban, 2009-ben még 45 csoportban foglalkoztak a gyermekekkel, 2012-ben, 2013-ban elegendő volt 41 csoport működtetése. Ezt a folyamatot követte az óvodapedagógusok állománya is, a csúcs 90 fős létszámhoz képest 2013-ban 82 főt alkalmaztak.

A demográfiai folyamatok következményei az általános iskolákban is jelentkeztek – csökkent az általános iskolák száma is (2001-ben 10 általános iskolát, 2013-ban már csak hetet tartottak nyilván). A tanulók létszáma a közel kétezer nyolcszázról folyamatosan mérséklődött, 2013-ban kis emelkedés mutatkozott.

Néhány évet kivéve elegendő osztályterem állt rendelkezésre, melyek száma – az előzőekben jelzett folyamatok következtében – mérséklődött. Az iskolák, termek ellátottsága javult, minden iskola internettel ellátott és bővül a számítógépek száma is, amelyeket egyre több gyermek használ. A főállású pedagógusok állománya kissé szűkült, 2001-ben 281 fő volt, 2013-ban 196 tanár foglalkozott a tanulókkal. A leterheltségük lényegében nem változott, korábban nagyjából tíz tanuló jutott egy tanárra, most 11 körül.

17. ábra: Az általános iskolai tanulók számának alakulása, 2001-2013.

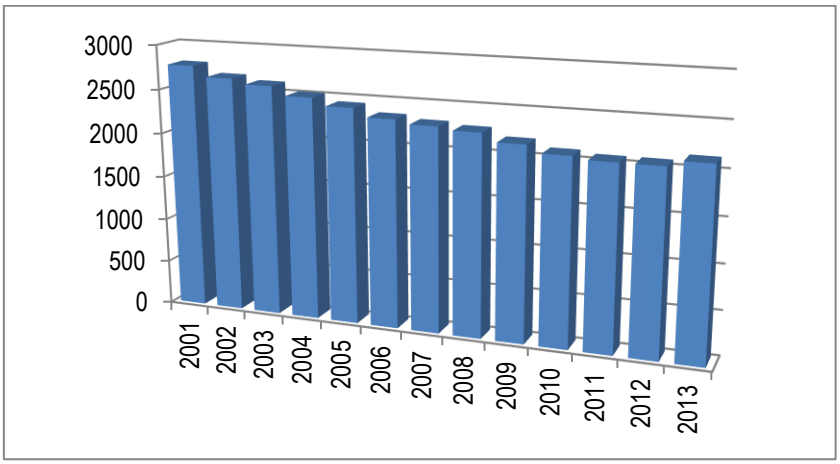

Forrás: KSH, T-Star

A tanulók több mint fele napközisként a tanítás után is az iskolában maradt, arányuk 52-55%-ról az egész napos tanítás bevezetése után emelkedett. A több mint kétezer tanuló közül kb. 6 %-uk más településen él és onnan jár valamelyik orosházi iskolába.

A KSH 2013-ban három gimnáziumi és három szakközépiskolai feladat-ellátási helyet tartott nyilván, ez a valóságban kevesebb intézményt jelent, hiszen pl. az Orosházi Táncsics Mihály iskola gimnázium és szakközépiskola is egyben, a Tisza Kálmán Közoktatási Intézményben gimnáziumi és szakképzés is zajlik.

18. ábra: A középiskolai tanulók számának alakulása, 2001-2013.

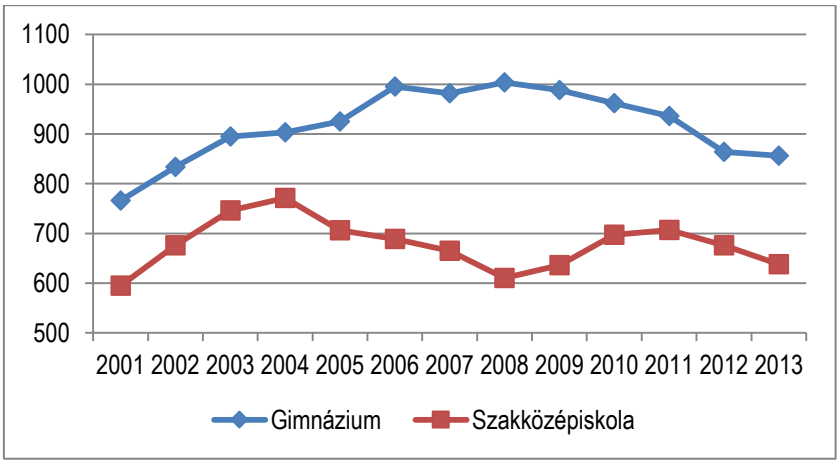

Forrás: KSH, T-Star

A középiskolások közül többen választották a gimnáziumot, mint a szakközépiskolát, az olló különösen 2008-ban volt nagy. A demográfiai folyamatok is szerepet játszanak abban, hogy egyre kevesebb tanuló jár középfokú oktatási intézménybe. Hosszú időn át a középiskolákban az osztályok számánál kevesebb volt az osztályterem, 2010 óta – a termek számának bővítése és az osztályok számának mérséklődése következtében – már elég hely áll rendelkezésre. A középiskolák a helybéliek mellett közeli/távolabbi települések gyermekeit is fogadják: arányuk folyamatosan emelkedett 30 %-ról (2001) 37 %-ra (2013). A máshonnan érkezettek egy része kollégiumban lakik, arányuk 11 %-ról eleinte csökkent (a mélypontot 2008-ban érte el 4,8 %-kal), majd lassú emelkedést követően 2013-ban 8,3 %-ot ért el. A főállású pedagógusok száma változóan alakult, 2006-ban voltak a legtöbben (142 fő), 2012-ben 138, 2013-ban 127 tanár foglalkozott a diákokkal.

A gyermekek mellett felnőttek is tovább akarnak tanulni; létszámuk 113 (2005) és 244 (2007) fő között mozgott, 2013-ban 182-en vettek részt a középiskolai képzésben.

A három szakiskolába egyre többen járnak – 2001-ben 432 hallgatójuk volt, 2013-ban már 651 fő. Különböző szakmákra készítik fel a fiatalokat (pl. asztalos, forgácsoló, kőműves, női szabó, szakács, ügyviteli szakemberek, stb.), ezeket igyekeznek az igényekhez igazítani – folyamatosan konzultálnak a munkáltatókkal, hogy milyen képzettségű emberekre van szükségük. A szakiskolák is fogadják a más településen élőket, kollégiumban 4-7 %-uk lakott. A tanulókkal változó létszámú, 30-40 pedagógus foglalkozik.

1.8.1.2 Felsőoktatás

A tovább tanulni vágyók Orosházán is igénybe vehetik a felsőoktatás lehetőségét – 2004-ben a Kodolányi János Főiskola megnyitotta Oktatásszervezési Központját és elindította a távoktatást. Két alapszakon lehet tanulni, turizmus-vendéglátás, valamint gazdálkodási és menedzsment szakokon. A Gyopárosfürdőn lévő intézményben tíz tanterem, számítógéptermek, konferenciatermek, könyvtár fogadja a hallgatókat, kollégiumot is igénybe vehetnek. A hallgatók száma változó: 2004-ben 53 fővel indultak, a következő évben már 211 hallgatójuk volt; később 100-200 között mozgott a létszám, 213-ban 175-en jártak oda. A főiskola segít abban, hogy a fiatalokat helyben tartsa - aki tovább akar tanulni, nem kell más településre mennie, nagyobb az esély arra is, hogy a diploma megszerzése után is otthon maradnak.

1.8.1.3 Egészségügy

A városban egy bölcsőde szolgáltatásait vehetik igénybe a szülők, itt 76 férőhelyen várják a gyermekeket. Korábban jóval több gyermeket fogadtak, mint amennyi a férőhelyek száma volt (2000-ben a 80 férőhelyen 90 főt, 2005-ben 60 helyen 89-et láttak el), 2013-ban már kevesebb gyermekkel foglalkoztak (76 férőhelyen 66 gyermekkel), így a zsúfoltság csökkent. A bölcsődésekkel 13-14 szakképzett nevelő törődött, 2013-ban 16 főt alkalmaztak.

A városban a betegek 10 felnőtt, 5 gyermek, két közös felnőtt-gyermek háziorvosi szolgálatot és 7 fogorvosi ellátóhelyet kereshetnek fel. A háziorvosokat egyre többen látogatják meg – a vizitdíj 2007-es bevezetésekor visszaesett ugyan a betegforgalom, később viszont újból emelkedett. Az orvos látogatások számának emelkedése a lakosság öregedésével is összefüggésben van. A betegek ellátásának többségét a rendelőkben oldják meg, a lakáson történő beteglátogatások aránya jelentősen mérséklődött.

19. ábra: A háziorvosi ellátásban megjelentek és a meglátogatottak számának alakulása, 2000-2013.

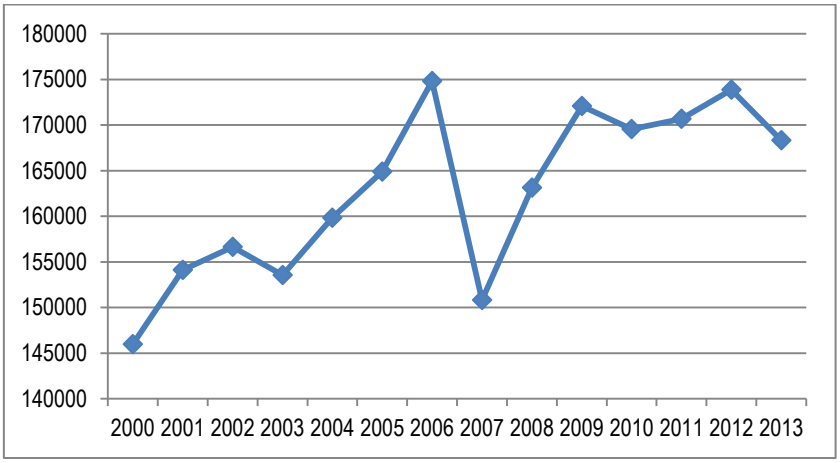

Forrás: KSH, T-Star

A gyermekorvosi rendelőkben megjelenők száma (40 ezer körüli eset évente) csökkenő tendenciát mutat, a kevesebb gyermek miatt kevesebb a beteg is. Erőteljesen visszaesett a lakásokon történő ellátás is.

A betegek a szakorvosi ellátást alapvetően a kórházban vehetik igénybe. Több mint négytucatnyi szakrendelésre lehet elmenni az audiológiától érsebészeten, a gyermek endrokrinológián, a kardiológián, a nőgyógyászaton át az urológiáig. A járóbeteg szakellátásban 2007 előtt 43 ezer beteggel foglalkoztak, a vizitdíj bevezetése után ez jelentősen visszaesett, az utóbbi években nagyjából 36 ezer esetet jelentettek.

A kórházban lévő szakrendeléseken kívül több orvos magánpraxisát lehet felkeresni. A Fehér Kígyó Orvosi Központban pl. többféle betegséget tudnak kezelni; a városban van fogorvosi, szemészeti, kardiológiai, fül-orr-gégész, belgyógyászati, nőgyógyászati, stb. magánrendelés.

Az Orosházi Kórház 14 osztályán 421 (2013) ágyon látják el a betegeket. Az ágyszám csökkenő tendenciát mutat, 2000-ben még 462 db volt; 2007-ben az egészségügyi intézményrendszer átalakítása után ez 386-ra mérséklődött. 2009-ben 436-ra emelkedett, majd 2012-ben érte el az említett szintet. Pályázati forrásokból különböző fejlesztésekre, modernizálásokra került sor, pl. a sürgősségi betegellátó megújult, új tömb épül több egység számára. A kórháznak kihelyezett részlege is van Gyopárosfürdőn, ahol a gyógyvíz előnyeit hasznosító kezeléseket végezhetnek. A kórház a helybélieken kívül több mint kéttucat település beutaltjait is ellátja.

A kórházban kezelt és elbocsátott betegek száma 2000 és 2003 között emelkedett (17638 főre), azóta viszont folyamatosan csökkent a páciensek száma, 2013-ban tizennégy és félezer ember kapott zárójelentést.

1.8.1.4 Szociális közszolgáltatások

A szociális alapszolgáltatásokat és a szakosított ellátásokat az Egységes Szociális Központ egységei biztosítják. Az időseket és a hajléktalanokat bentlakásos intézményekben látják el, melyek férőhelye éveken keresztül 290 fölött volt, 2011 után viszont erősen csökkent. A változó igények miatt olykor több gondozottal foglalkoznak, mint amennyi hely áll rendelkezésre, máskor akad szabad kapacitás is.

20. ábra: A tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézményei férőhelyeinek és gondozottainak száma, 2000-2013.

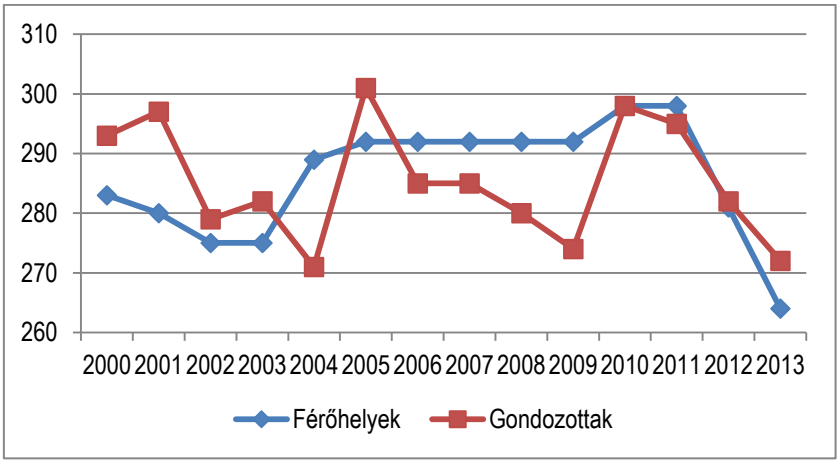

Forrás: KSH, T-Star

Az egész napos ellátás mellett vannak olyan klubok, amelyeket nappal kereshetnek fel, ott különböző programokkal is szórakoztatják az időseket, előadásokat szerveznek, ügyintézési segítséget nyújtanak. A férőhelyek számát erőteljesen növelték: 2000-ban még 80, 2012-ben már 160 hely állt rendelkezésre, ez 2013-ban kissé csökkent (145 helyre). A bővítésre nagy

szükség volt, hiszen jóval többen jártak ezekbe a klubokba, mint amennyi a hivatalos férőhely volt, a fejlesztést követően már kényelmesebben elférnek az idősek, még szabad helyek is adódnak.

A fogyatékosokat fogadó intézmény 35 férőhelyén 2013-ban 31 főt helyeztek el; a hajléktalanok nappali ellátását biztosító intézményt átlagosan napi 25-35 fő keresi fel.

Egyre többen kerülnek nehéz helyzetbe, számukra segítséget jelent a szociális étkeztetés megszervezése, megoldása. Az igényeket követve egyre többen részesülnek ebben az ellátásban, a kétezres évek elején 280-340 fő, 2013-ban már 389 fő kapott így meleg ételt. Az idősödő lakosság miatt növekszik azoknak is a száma, akik már nem tudnak eljárni a nappali klubokba, számukra a házi segítségnyújtás lehet a megoldás – az ellátottak száma 2000 óta majdnem duplájára nőtt: 2000-ben 177 főről, 2013-ban már 343 főről gondoskodtak. Bevezették a házi segítségnyújtás jelzőrendszeres hálózatát is, 2013-ban, már 51 veszélyeztetett ember kérhet segítséget ezen keresztül.

1.8.1.5 Közösségi művelődés, kultúra

A Justh Zsigmond Városi Könyvtár fontos szerepet tölt be a város kulturális életében. A közel négyezer beiratkozott olvasó (számuk változóan alakult) a lassan bővülő állományt – 2013-ban közel 105 ezer darab) – olvashatja. A kölcsönzések száma viszont erőteljesen csökkent: 2000 után emelkedett, 2004-ben a 100 ezret is meghaladta, 2008-ban 153 ezer kölcsönzött dokumentum volt a csúcs, azóta viszont folyamatosan mérséklődött (2013-ban 105 ezer db volt).

A városban többféle állandó és időszakos kiállítást lehet meglátogatni. A Nagy Gyula Területi Múzeum régészeti, történeti-néprajzi állandó tárlatai mellett előadásokat, hagyományokat és szokásokat ismertető sorozatokat kereshetnek fel. Nincs állandó nyitvatartása a múzeum irányítása alá tartozó a Darvas József Irodalmi Emlékháznak, amely az író, politikus életét, a család bútorait, használati eszközeit mutatja be. Az országban egyedülálló a Kútmúzeum: a már nem használt víztorony, a kertben látható régi kutak, a vízellátás története, a fürdőszoba-berendezések egyedülálló ismereteket nyújtanak. Az érdeklődés egyre nő a látnivalók iránt, 2000-ben 11 ezer látogatót jelentettek, 2013-ban már több mint 13 ezret. Az említetteken kívül Boros Imre régiséggyűjteménye, vagy Ilovszky Béláné Magánképtára is felkereshető.

A Petőfi Művelődési Központ a város és a térség kulturális központja. Több mint húsz alkotó közösség tagjai találkoznak itt; számos kiállításnak, városi ünnepségnek, oktatási intézmények rendezvényeinek adnak helyszínt. A 400 főt befogadó színházterem, a 250 fős koncertterem, a 150 fős kamaraterem, egy 100 fős terem, több kis terem színházi, könnyű- és komolyzenei előadások, programok megtartását teszik lehetővé. A Petőfi Kulturális Közhasznú Nonprofit Kft irányítása alá tartozik a Városi Képtár is, ahol az állandó és az időszaki kiállításokat és a Csáki-Maronyák József Gyűjteményt lehet megtekinteni.

1.8.2 Esélyegyenlőség biztosítása

A társadalmi egyenlőtlenségek megszüntetése minden település, az egész ország számára alapvető jelentőségű. Minden állampolgár számára – bármely nemhez, társadalmi csoporthoz, nemzetiséghez tartozzon, legyen akármilyen korú és jövedelmű – biztosítani kell az esélyt az alapvető életfeltételekhez, szociális és egészségügyi ellátáshoz, oktatáshoz, munkaalkalomhoz, kulturális, sport és szórakozási lehetőségekhez. A helyzet áttekintése és a teendők feltárása érdekében Orosháza önkormányzata 2015-ben felülvizsgálta a korábbi programot és elfogadta az aktualizált Helyi Esélyegyenlőségi Programot. Ennek keretében kiemelten foglalkoztak a mélyszegénységben élőkkel, a romákkal, a gyermekekkel, a nőkkel, az idősebbekkel és a fogyatékkal élőkkel.

„A Helyi Esélyegyenlőségi Program átfogó célja: Orosháza Város Önkormányzata az Esélyegyenlőségi Program elfogadásával érvényesíteni kívánja:

- az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,
- a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét,
- a diszkriminációmentességet,
- szegregációmentességet,
- a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket. A köznevelési intézményeket – az óvoda kivételével – érintő intézkedések érdekében együttműködik az intézményfenntartó központ területi szerveivel (tankerülettel).”

A város több olyan helyi rendeletet alkotott, amely a kiemelt társadalmi csoportok helyzetének javításával, ellátásukkal, szociális és egyéb segélyezési eljárásokkal foglalkozott. A különböző dokumentumokban, koncepciókban, programokban is megjelenik az esélyegyenlőség biztosítása: pl. a költségvetésben a segítség, a segélyezés pénzügyi fedezete jelenik meg; a Gazdaságfejlesztési Program a munkaerőpiac javítására is kitér; a szociális, az idősügyi koncepció célzottan fogalmazza meg a tennivalókat; a közoktatás területén esélyegyenlőségi intézkedési terv készült; az anti-szegregációs terv az egyes városrészek helyzetét elemzi.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program részletes helyzetelemzés alapján kimutatta a problémákat és felvázolta a fejlesztési lehetőségeket:

10. táblázat: Helyi Esélyegyenlőségi Program, problémák és fejlesztési lehetőségek

Célcsoport	**Következtetések**	
	Problémák beazonosítása rövid megnevezéssel	**Fejlesztési lehetőségek meghatározása rövid címmel**
Romák és/vagy mélyszegény-ségben élők	Lakásfenntartási támogatásban részesülők magas aránya	Munkahelyteremtés elősegítése (betelepülő vállalkozások részére nyújtandó kedvezményekkel – telekár, helyi iparűzési adó kedvezmények)
		Lakásfenntartási költségek csökkentése alternatív energiahasznosítási módozatok bevezetésével (melegvíz, fűtés)
	Ápolási díjban részesülők számának növekedése	Munkahelyteremtés elősegítése (betelepülő vállalkozások részére nyújtandó kedvezményekkel – telekár, helyi iparűzési adó kedvezmények)
	Munkanélküliek magas aránya a 31-40 éves korcsoportban	Munkahelyteremtés elősegítése (betelepülő vállalkozások részére nyújtandó kedvezményekkel – telekár, helyi iparűzési adó kedvezmények)
		Képzés/átképzés, álláskeresési tanácsadás
Gyermekek	Veszélyeztetett kiskorú gyermekek növekvő aránya	Életvezetési tanácsadás, tájékoztatás
		Munkahelyteremtés elősegítése (betelepülő vállalkozások részére nyújtandó kedvezményekkel – telekár, helyi iparűzési adó kedvezmények)

	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek növekvő száma	Munkahelyteremtés elősegítése (betelepülő vállalkozások részére nyújtandó kedvezményekkel – telekár, helyi iparűzési adó kedvezmények)
		Képzés/átképzés
	Hátrányos helyzetű gyermekek magas száma	Munkahelyteremtés elősegítése (betelepülő vállalkozások részére nyújtandó kedvezményekkel – telekár, helyi iparűzési adó kedvezmények)
		Képzés/átképzés
Nők	A munkanélküli nők magasabb aránya a férfiakkal szemben	Képzési, átképzési lehetőségek biztosítása (felnőttképzés, Munkaügyi Központ képzései)
		Meglévő munkahelyek családbaráttá válásának ösztönzése (családbarát munkahely minősítés bevezetése helyi önkormányzat által)
	Gyermekszületések csökkenő száma	Születések motiválása egyszeri újszülött támogatással
	A város nem rendelkezik adatokkal a családon belüli erőszak megjelenési számát illetően	Felmérés készítése
Idősek	Idős lakosság növekvő aránya – elöregedő település	Elvándorlás csökkentése munkahelyteremtés elősegítésével (betelepülő vállalkozások részére nyújtandó kedvezményekkel – telekár, helyi iparűzési adó kedvezmények)
		Elvándorlás csökkentése kedvezményes építési telekvásárlással
		Születések motiválása egyszeri újszülött támogatással
	Elmagányosodás, izoláció, 65 év feletti nők magasabb aránya a férfiakkal szemben	Egészségügyi szűrések bevezetése
		Nappali ellátásba történő bevonás, többletszolgáltatások nyújtása
	55 év feletti regisztrált munkanélküliek növekvő aránya	Munkahelyteremtés elősegítése (betelepülő vállalkozások részére nyújtandó kedvezményekkel – telekár, helyi iparűzési adó kedvezmények)
		Képzési, átképzési lehetőségek biztosítása (felnőttképzés, Munkaügyi Kp. képzései)
	Informatikai gyakorlat hiánya az idősek körében	A célcsoport körében az informatikai alapismeretek elsajátításának elősegítése oktatás megszervezésével
Fogyatékkal élők	Infokommunikációs akadálymentesítés hiánya a közintézményekben	Akadálymentesítési hiányok felmérését követően pályázati források bevonásával az akadálymentesítés megvalósítása
	Fizikai akadálymentesítés alacsony szintje az intézményekben	Akadálymentesítési hiányok felmérését követően pályázati források bevonásával az akadálymentesítés megvalósítása
	A város nem rendelkezik adatokkal a fogyatékosok számát és a felmerülő szükségleteiket illetően	Felmérés készítése

Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program, 2013

A Program megjelöli az egyes tennivalók felelőseit, részletes intézkedési terv tartalmazza a rövid, közép és hosszú távú feladatokat is.

1.9 A település gazdasága

1.9.1 Orosháza gazdasági súlya, szerepköre

Orosháza Békéscsaba mellett a megye gazdasági központja, mind a vállalkozások számát, mind árbevételét, mind a foglalkoztatottak számát tekintve kiemelkedik a többi település közül. 2010-ben pl. Békés megyében 86 olyan ipari vállalkozás működött, amelynek éves árbevétele meghaladta a 300 millió Ft-ot, ebből 11-nek Orosháza a székhelye. Az építőanyag-ipari nagy cégek fele (hatból három), az öntödei vállalkozások egyharmada (háromból egy), a fémfeldolgozással foglalkozók közel egynegyede (13-ból három) a városban tevékenykedik.

A város gazdasági centrum szerepe egyértelmű – a 2011-es népszámlálás adatai szerint a város közel 13 ezer foglalkoztatottjának több mint egynegyede a környező településekről jár be dolgozni. A munkaerő vonzási körzete a Dél-Békés nyugati pereme, Csongrád megye közeli települései irányában terjed ki. Ha a városból más településre járók 1620 főjét a bejárók 3342 főjével vetjük össze, pozitív egyenleg mutatható ki.

Orosházán több olyan cég működik, amely meghatározó a szakmájában, előfordul, hogy a városban lévő központ mellett más településeken is vannak telephelyeik. Békéscsaba után itt található a legtöbb cégközpont (14). A vállalkozások beszállítói között a helybélieken kívül távolabbi térségben, vagy akár külföldön működő cégek is megtalálhatók, az értékesítési piac is kiterjedt, számos terméket külföldön értékesítenek.

1.9.2 Orosháza főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

2013-ban 5193 vállalkozás szerepelt a regisztrációban, számuk lassú emelkedést mutat. A regisztrált vállalkozások alig 16 %-a volt társas formájú, döntő többsége önálló vállalkozás – ez azért okozhat gondot, mert a társas vállalkozások általában stabilabbak, több embernek adnak munkát, az önálló vállalkozások viszonylag sérülékenyek, a munkaerő-piac helyzetét kevéssé javítják.
A vállalkozások döntő hányada – az országos tapasztalatokhoz hasonlóan – 10 fő alatti **foglalkoztatottal** rendelkezik, ide sorolhatók főleg az egyéni vállalkozások, az őstermelők, de vannak közöttük betéti társaságok is.

21. ábra: A regisztrált vállalkozások létszám-kategóriánkénti megoszlása, 2013.

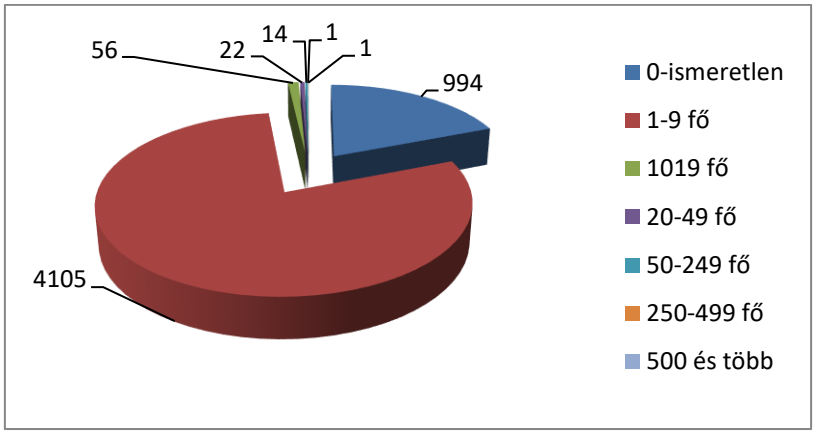

Forrás: KSH, T-Star

A foglalkoztatottak száma alapján a legnagyobb vállalkozás a Linamar Hungary Autóipari és Gépgyártó Zrt, amely – a békéscsabai telephellyel együtt – több mint 2300 főnek ad munkát. A Guardian Orosháza Kft 355 fős, a Merian Foods Élelmiszeripari Kft 250 fős, a Pannon Fine Food Kft 207 fős, az AGRO-M Zrt 204 fős létszámával emelkedik ki. Száznál több embert foglalkoztat pl. az AKG Zrt, az O-I Manufacturing Magyarország Kft, a DOHERTY Hungary Kft, az Orosházi Városüzemeltetési és Szolgáltató Zrt, az OVM-KARSAI Zrt, a Béke Agrár Korlátolt Felelősségű Társaság, az Uhrin Transport Kft.

Árbevétel tekintetében is a Linamar Zrt a legnagyobb a 45 milliárd Ft feletti nettó árbevételével; ezt követi a Guardian Orosháza Kft 13 milliárdos; a Green Divízió Kft 9 milliárdos; a Merian Foods Kft és a M és H Metál Kft négy milliárd körüli; az AGRO-M Zrt három; az Uhrin Transport Kft, a Doherty Hungary Kft-nek, az AKG Zrt két milliárd feletti árbevétellel. Egymilliárd Ft feletti árbevétele volt a Szkaliczki és Társai Kft-nek, a Kárai Trans Kft-nek, az IVM-Karsai Zrt-nek is.

11. táblázat: A regisztrált vállalkozások száma nemzetgazdasági áganként, 2013.

Nemzetgazdasági ág	Vállalkozások száma, db	Ezen belül a társasok aránya, %
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	2152	1,812
Ipar	205	55,122
Építőipar	225	41,778
Kereskedelem, gépjárműjavítás	498	49,398
Szállítás, raktározás	65	44,615
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	176	28,409
Információ, kommunikáció	75	46,667
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	104	15,385
Ingatlanügyletek	806	2,978
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	301	29,900
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	123	27,642
Oktatás	131	9,924
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	90	30
Művészet, szórakoztatás, szabadidő	83	21,687
Egyéb szolgáltatás	159	5,660

Forrás: KSH-T-Star

Az 5193 orosházi székhelyű regisztrált vállalkozás meghatározó része (41 %-a) az **agráriumban** tevékenykedik, ezek viszont alapvetően egyéni vállalkozások, őstermelők – mindössze 39 társas vállalkozást tartanak nyilván. A jó minőségű földterületeken alapvetően gabonatermesztés, takarmánytermesztés folyik, utóbbit helyben is hasznosítják a sertés- és szarvasmarha telepeken. Sokan foglalkoznak baromfi-tenyésztéssel, kiemelkedő és nagyhírű a libatenyésztés. A nagyobb vállalkozások között említhetjük pl. az Agro-M Mezőgazdasági Zrt-t, a Dózsa Mezőgazdasági Zrt-t, vagy az Orosfarm Zrt-t, az Orosseed Szövetkezetet, a Béke Agrárszövetkezetet, a GEHL-RAK Kft-t.

A város **ipara** nagyon színes, sokféle tevékenységet végeznek a kisebb-nagyobb vállalkozások, melyek több mint fele társas formában működik. Az **élelmiszeripar** jellegzetessége a libamáj és az abból készített termékek, amelyeket külföldön is értékesítenek. A Merian Foods Kft a liba- és kacsamáj specialitások mellett az Orsi termékek (virslik, felvágottak, sonkák, párizsik, stb.) előállítója is. A Green-Divízió Kft a liba- és kacsafeldolgozás termékeit számos országban forgalmazza. A Pannon Fine Food Kft a felújított, volt Barnevál üzemekben folytatja a kacsa- és libafeldolgozást. Nagy hagyományokkal és több vállalkozással rendelkezik az **üvegipar**, a palackok, síküvegek, különböző üvegtermékek előállítása. A Guardian Orosháza Kft a 21 milliárdot meghaladó árbevétele a megye harmadik helyét jelenti, termékeik jelentős részét exportálják – a közel 9 milliárd Ft-os export a legtöbb Békés megyében. Az O-I Manufacturing

Magyarország Kft a hat milliárd Ft feletti árbevételével a megye 12. legnagyobb vállalkozása. Több vállalkozás foglalkozik a síküvegek hasznosításával, tükrök gyártásával, üvegezési munkákkal (pl. Orosházi Üveg-Tükör Kft, Orosházaglas Kft, Üvegkalmár Plusz Kft). Szintén az üvegiparhoz kapcsolódik a Glasmas Üvegipari Gépgyártó Bt, amely speciális gépeket, üvegfúrókat, vágóasztalt állít elő.

A **gépgyártásnak** hagyományai vannak a városban, kiemelkedő cég a Linamar Hungary Zrt, amely mezőgazdasági gépeket, betakarítógépeket, adaptereket gyárt – árbevétele megyei szinten is a legmagasabb. A Doherty Hungary Kft precíziós alkatrészek, a Woertz Hungaria Kft elektronikai alkatrészek előállításával foglalkozik, a Kórháztechnikai Zrt orvosi műszereket gyárt, a Piroda Kft mézpergető gépeket kínál. Az AKG Alföldi Kohászati és Gépipari Zrt jelentős képviselője az **acéliparnak**, öntvényei, megmunkált öntvényei külföldön is keresettek – ezt a németországi fióktelepe is elősegíti. **Fémszerkezetek**, tartályok, kazánok előállításával is több cég foglalkozik, pl. az Elektronikai Mechanikai Innovációs Kft, az Euro-Unior Fűtéstechnikai Kft, a Jusztin és Fia Kft, a Lakszer Hungária Lakatos Szerelőipari Kft, a Naf-Metál Kft, a Seifert Gőztechnikai Kft, a Tér-Szerkezet Kft, a Kazép-Kazánjavító és Szerelő Kft.

A város gazdaságának jelentős ágazata a **műanyagipar** is. A Szkaliczki és Társai Műanyag-feldolgozó Kft vákuumformázással, szerszámkészítéssel több multinacionális cég beszállítójává vált. Az OVM-Karsai Zrt-nél élelmiszeripari csomagolóeszközöket, autógyártók számára logisztikai tálcákat készítenek. Más ipari ágazatok – faipar, ruházati cikkek gyártása, stb. – vállalkozási is megtalálhatók Orosházán.

Orosháza **Ipari Parkkal** is igyekszik segíteni a vállalkozásokat. A 40 ha-os területen megfelelő infrastruktúra áll rendelkezésre, itt van a telephelye pl. a már említett AKG Zrt-nek, az OVM-Karsai Zrt-nek, a Doherty Hungary Kft-nek. Itt működik az építőanyag-előállító World Strong Guard Kft, a fémfelület-kezeléssel foglalkozó Tempo-markt Kft, a Sára Galvántechnika Kft, a kerámia szigetelőket gyártó Cerlux Ipari és Kereskedelmi Kft-nek; itt van a Körös Volán Zrt telephelye is. A területen vannak még szabad helyek, hasonló vállalkozások érdeklődését várják.

Az **építőipar** országosan tapasztalható válsága itt is éreztette hatását, számos vállalkozás nem tudott talpon maradni; most néhány Kft, Bt és számos egyéni vállalkozó szolgálja ki az igényeket. A legnagyobb – közel egymilliárdos – árbevételt az Iványi Építőmester Kivitelező, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft érte el. A **kereskedelemmel, gépjárműjavítással** foglalkozók közel fele társas formában működik, vannak köztük kiterjedt kapcsolatrendszerrel rendelkező nagykereskedők is – pl. az M és H Metál Kft, Gyopár Glass EC, Dénár Kft, Rayba Kft.

A **kiskereskedelmi** üzletek száma változó, a fizetőképes kereslet alapján bezárnak-nyitnak boltokat. Változó az üzletek összetétele is, egyes szaküzletek – pl. zöldség, gyümölcs, hús – erősödése, a ruházati szaküzletek helyett a használtruha üzletek elterjedése figyelhető meg.

12. táblázat: A kiskereskedelmi üzletek számának alakulása, db

	2000	**2005**	**2013**
Kiskereskedelmi üzletek száma összesen	522	614	546
Ebből: élelmiszer vegyes-üzlet és áruház	103	100	60
Vegyesiparcikk-üzletek és áruházak	9	21	14
Zöldség-, gyümölcsszaküzletek	6	4	34
Hús-, húsáru-szaküzletek	14	20	20
Egyéb élelmiszer-szaküzletek	5	8	21
Textilszaküzletek	10	18	16
Ruházati szaküzletek	84	83	65
Lábbeli-, bőráru-szaküzlet	14	15	11

	2000	2005	2013
Bútor,- háztartási-cikk- és világítástechnikai szaküzletek	20	24	21
Festékek, vasáruk, barkács- és építési anyagok szaküzletek	48	59	34
Könyv-, újság-, papíráru-szaküzletek	24	17	17
Használtcikk-szaküzletek	8	25	29
Üzemanyagtöltő állomások	6	7	7
Gépjármű-szaküzletek	6	7	6
Gépjárműalkatrész-szaküzletek	11	18	15
Motorkerékpár- és- alkatrész-szaküzletek	1	5	2

Forrás: KSH T-Star

A **szállítás, raktározás** ágazatban is kemény versennyel és kihívásokkal kell megküzdeniük a vállalkozásoknak. A Techno-Druck Kft főleg külföldre fuvarozza az árukat, ezzel két és félmilliárdos árbevételt ért el. A kárait Trans Kft autódaruval és fuvarozással szolgálja ki a megrendelőit, az árbevétele meghaladta az egy milliárd Ft-ot. Az Offergeld Logistics Hungary Kft közúti áruszállítást végez, ezzel közel egymilliárd forintos nettó árbevételt ért el. A Bajnóczi Trans Kft autóbuszokkal vállal külföldi és belföldi utakat.

A **vendéglátóhelyek** számának alakulása is a fizetőképes kereslet változásait követi. 2000-ben 189; 2010-ben 224; 2013-ban 198 vendéglátóhely fogadta a betérőket. 2000 óta erőteljesen csökkent az éttermek, cukrászdák száma (30 %-kal), miközben jelentősen – közel háromszorosára – emelkedett az italüzletek, szórakozóhelyek száma.

A **turizmus** kiemelkedő szerepet játszik a város életében. Az Utazó Magazin 2014-ben kiadott különszáma szerint – olvasók és turisztikai szakemberek véleményére alapozva – Orosháza az ország TOP 25 turisztikai városa közé tartozik. Gyopárosfürdő szabadtéri medencéit, az élménymedencéket, a gyógyfürdőt helybéliek és közelről-távolról – külföldről – sokan keresik fel. A parkban különböző programokkal szórakoztatják a vendégeket, lehet csónakázni, vízibiciklizni. Az élményfürdő sokféle létesítményét (csúszda, buzgárok, testzuhanyok) télen-nyáron lehet használni. Tíz kabinos szaunarészleg várja a látogatókat, kínálnak többféle wellness szolgáltatást is. A gyógyfürdőben a mozgásszervi, nőgyógyászati, urológiai, bőrgyógyászati és idegrendszeri betegségekben szenvedőket látják el, sokféle kezelést lehet igénybe venni. A látogatók a város más nevezetességeit, múzeumait, programjait is felkereshetik. Több éve megtartott rendezvények – egyebek között a Tavaszi művészeti Fesztivál, a Nyári Színházi Esték, az Orosházi Hagyományok, Ízek Versenye, a Gellértegyháza Magyar Majális, az Európai Kenyérünnep, a Gazdatalálkozó és Aratóünnep, a Nemzetközi Lóverseny, a Fogathajtó Verseny – vonzzák a vendégeket. Szerveznek Sör- és Virsli Fesztivált, folkfesztivált, Oros-Kosár Kézműves Vásárt, horgászversenyeket.

A távolabbról érkezőket öt szálloda – 2015 év elején újabb szálloda nyílt –, három panzió és két kemping várta 2013-ban. A szállodák esetében jelentős fejlesztések történtek, 2000-ben még csak két szálloda működött – ennek következtében a férőhelyek száma több mint kétszeresére nőtt. A panziók esetében hullámzások tapasztalhatók, 2000-ben négy, 2006-ban hat, 2013-ban három egység várta a vendégeket. 2011-től két kempinget – Park Kemping, Erdei Faház Kemping – lehet igénybe venni.

A városban megszállók döntő többsége belföldi vendég, a külföldiek számának csökkenő tendenciája figyelhető meg, holott a gyógyfürdők iránt országszerte emelkedett a figyelem. A belföldiek növekvő érdeklődésében szerepet játszhatott az üdülési támogatások igénybevétele is. A külföldi vendégek általában hosszabb időt töltenek el a szálláshelyeken, mint a belföldiek – az átlagos tartózkodási idő a külföldieknél 2,7 éjszaka, a belföldieknél 2,5 éjszaka volt 2013-ban; 2002-ben pl. 4,6, illetve 2,7 éjszakára maradtak.

22. ábra: A kereskedelmi szálláshelyek férőhelyeinek alakulása, 2000-2013.

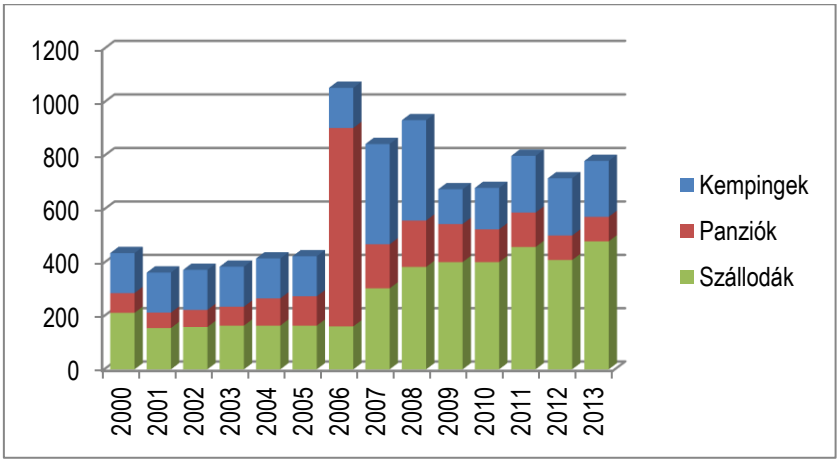

Forrás: KSH-T-Star

23. ábra: A vendégek számának alakulása, 2000-2013.

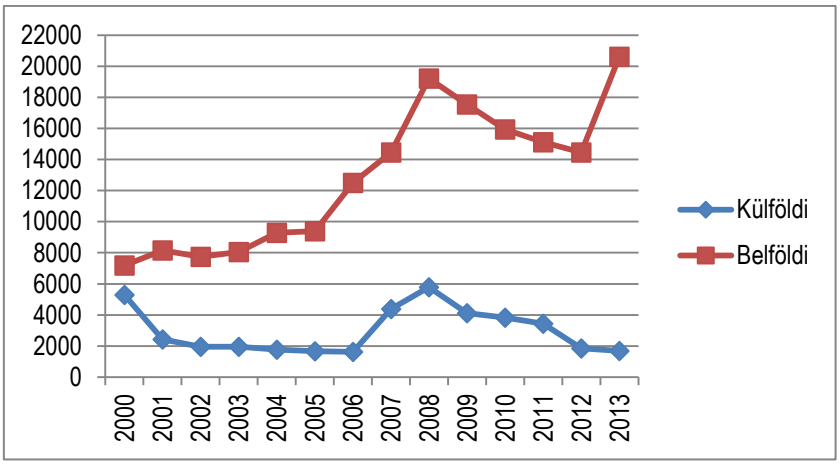

Forrás: KSH T-Star

A kereskedelmi szálláshelyek mellett számos **egyéni szálláshelyet** – vendégházat, nyaralót, apartmant – is igénybe lehet venni. 2013-ban 62 vendéglátó – 2000-ben még csak 26-an – fogadták a vendégeket 374 (2000-ben 137) férőhellyel; a közel 2800 vendég 7 %-a külföldről érkezett. Ezeket a lehetőségeket hosszabb ideig használták ki, az átlagos tartózkodási idő megközelítette a három éjszakát.

A helyi székhelyű vállalkozások mellett meg kell említenünk azokat is, amelyek más központtal ugyan, de a város lakosságát, vállalkozásait szolgálják. Több bank (OTP, Erste, K&H, Budapest Bank, CIB), biztosító társaságok (Generali, Providencia), a posta, a MÁV, az energiaszolgáltatók, benzinkutak (Mol, Shell), Volán vállalatok, kereskedelmi vállalkozások (Tesco, Lidl, Spar, Penny Market), telekommunikációs cégek (Telekom, Telenor, Vodafone) egységei, üzletei találhatók meg Orosházán, számos más vállalkozásnak is van itt telephelye.

1.9.3 A gazdaságfejlesztés eszközei, lehetőségei, korlátai

A helyi gazdaságfejlesztés egy olyan folyamat, amelyben minden szereplőnek – önkormányzatnak, vállalkozásoknak, civil szervezeteknek, intézményeknek – az együttműködésére van szükség annak érdekében, hogy egy fenntartható gazdaság, egy fenntartható fejlődés jöhessen létre.

A település gazdasági fejlődését szolgáló nemzetközi, nemzeti folyamatokra kevéssé lehet hatást gyakorolni, vannak azonban olyan eszközök, amelyekkel helyi szinten is hozzá lehet járulni a vállalkozások fejlődéséhez, fejlesztéseikhez.

A helyi vállalkozásfejlesztés, beruházás-ösztönzés érdekében az önkormányzat a megfelelő körülményeket tudja biztosítani – pl. a vállalkozások telephely-kereséseit közművekkel, infrastruktúrával ellátott telkekkel segítheti. Felmerült egy inkubátorház kialakítása is, ahol a kezdő vállalkozások viszonylag kis rezsivel kezdhetnék tevékenységüket. Az önkormányzat saját vállalkozásokat hozhat létre, ez is élénkítheti a gazdaságot. Pénzügyi támogatást is nyújthat akár azzal, hogy a helyi adót nem vet ki és ezzel vonzza a vállalkozásokat; akár azzal, hogy konkrét összegekkel segíti a rászoruló cégeket. A hivatali ügyintézés gyorsításával, egyszerűsítésével, vállalkozásbarát magatartás kialakításával is szimpatikusabbá lehet tenni a várost.

Az önkormányzat a gazdasági együttműködések fejlesztésében is részt tud venni, találkozók szervezésével, a település erőteljes marketingjével segítheti a nemzetközi, nemzeti és helyi kapcsolatok kialakulását, megszilárdulását. A helyi termékek propagálásával, ezek fejlesztésének támogatásával a helyi vállalkozások erősödéséhez járulhat hozzá.

A segítségnyújtásnak vannak forrásokat nem igénylő megoldásai, gondot jelent viszont az, hogy az önkormányzat szűkös keretei korlátozottan teszik lehetővé az anyagi támogatást, fejlesztést. Számos területen – pl. közoktatás – településen kívüli döntések születnek, amelyeket emiatt elég nehéz a helyi igényekhez igazítani. Gyakori egyeztetésekre, a helyi szereplők együttműködésére, összefogására van szükség ahhoz, hogy az egész város fejlődni tudjon.

1.9.4 A gazdasági szervezetek fontosabb beruházásai, települést érintő fontosabb elképzelések

A vállalkozások mindent megtesznek azért, hogy az erős versenyben piacon maradjanak, kedvező helyzetben terjeszkedjenek is. Ehhez többnyire valamilyen fejlesztésre, beruházásra van szükség. Ezeket a törekvéseket különböző pályázatok is támogatják, az európai uniós források különösen sokat segítenek. Az utóbbi években az orosházi vállalkozások is igyekeztek kihasználni a pályázatok által nyújtott lehetőségeket, ezek révén számos fejlesztést céloztak meg.

Befejezett, illetve folyamatban lévő beruházás pl.:

- a Doherty Hungary Kft 1525 m^2-es új csarnoka
- a városközpontban a Hotel Brill építése
- a Kárai Trans Kft gépjárműtároló és szerelő csarnoka
- a Szaliczki és Társai Kft új üzemcsarnoka
- az Alföld Kábel Kereskedelmi és Szolgáltató Kft biztonságtechnikai telephelyének kialakítása
- a Cerlux Kft új üzemcsarnoka és berendezései
- a Koncsek Trans Kft telephelye és irodaépülete
- a Linamar Hungary Zrt üzemcsarnokának bővítése, szociális blokk építése

Több vállalkozás gépek, berendezések, járművek, mérőeszközök beszerzésével fejlesztette tevékenységét (pl. Uhrin Transport Kft, OrosházaGlas Kft, Index Média Kft, Sára Galvántechnika Kft, Iványi Építőmester Kft).

Ezek a bővítések, fejlesztések, beszerzések hozzájárulnak a vállalkozások árbevételének növeléséhez, nyereségességük fokozásához és emellett több munkahelyet is teremtenek.

A vállalkozások a jövőben is terveznek fejlesztéseket. A Széchenyi 2020 olyan pályázati forrásokat kínál, amelyeket többen szeretnének megcélozni. A tervek között szerepel pl.

- látvány-pálinkafőzde és bemutatóterem kialakítása (Tabacum Kft)
- korszerű autószerelő műhely kialakítása (Moto-Market Kft)
- gépbeszerzés (Szkaliczki és Társai Kft)
- Majsai Kertészet bővítése
- Gyopárosfürdőn többféle fejlesztés
- az Alföld Gyöngye Hotelnél kalandpark bővítés, gokart-pálya kialakítás, wellness részleg

A vállalkozások további bővítési – ezáltal munkahely-teremtési – elképzeléseit egyrészt a nemzetközi környezet (a piaci viszonyok, kapcsolatok), a hazai jogi, pénzügyi, egyéb háttér, másrészt a helyi lehetőségek segíthetik, az Önkormányzat a rendeletei, támogatásai, saját fejlesztései révén hozzájárulhat a vállalkozások fejlesztéseihez is.

1.9.5 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők

Bármely település versenyképességének fontos eleme az **elérhetőség**, a közlekedési helyzet, a térségben kialakult kapcsolatrendszer. Orosháza a Szegedet Békéscsabával összekötő 47-es főút mentén található, a nagy forgalmat az elkerülő szakasz elvezeti. A megyeszékhely, Békéscsaba alig háromnegyed óra alatt elérhető, a régióközpontra, Szegedre valamivel több mint egy óra alatt lehet eljutni. Budapest megközelíthetősége az M5 autópálya révén sokat javult, az odáig vezető út – különösen Orosháza és Szentes közötti 4406. jelű út – viszont olyan rossz állapotban van, hogy az már erősen nehezíti a teherforgalmat.

Orosháza fontos vasúti csomópont, több vonal szeli át a várost. A Szeged-Békéscsaba vonalon elég sűrű a járatszám; Szentes, Mezőhegyes, Mezőtúr irányába jóval kevesebb vonat megy és érkezik. Így a megyeszékhely és a régióközpont viszonylag jól megközelíthető, Budapestre viszont átszállással – egyes napszakokban többszörös átszállással – lehet csak eljutni. A kiépült sínhálózat a személyforgalmon kívül ipari és turisztikai célra is felhasználható lehet – pl. az Ipari Park könnyen elérhető vasúton is; a városközpontot Gyopárosfürdővel össze lehetne kötni a vasút igénybevételével.

A személyszállításban a távolsági autóbuszok jelentős szerepet töltenek be, több mint háromtucatnyi településre indulnak és onnan érkeznek a buszok. Békéscsabára 10-12 járattal minden nap, ezen kívül 12-14 járattal munkanapokon lehet eljutni, a menetidő – a megállóhelyek számának függvényében – háromnegyed – egy óra. Szegedre 11 járat indul (némelyik csak munkanapokon), négy járat esetében átszállással lehet a városba jutni. Budapestre közvetlenül lehet utazni hat járat segítségével, további hét esetben átszállásra van szükség. A környező településekkel elég jó az összeköttetés, mind a be- és eljáró dolgozók, mind a tanulók megtalálhatják a megfelelő időben közlekedő buszokat.

A másik fontos vonzerő lehet a **munkaerő** olyan szintű és összetételű **képzettsége**, amelyekre a vállalkozásoknak szükségük lehet. Orosháza lakosságának bemutatásánál már említettük, hogy a képzettségi szint folyamatosan emelkedik – egyre többen járnak valamilyen középszintű iskolába és felsőfokú intézménybe. A város oktatási intézményeinek és a vállalkozásoknak is az az érdeke, hogy az elvárásoknak megfelelő fiatalok kerüljenek ki a munkaerő-piacra. Ezt a felsőoktatásban lehetővé vált duális képzés még jobban alátámasztja.

Több orosházi vállalkozás kapcsolódott be a duális képzésbe: a Kecskeméti Főiskola GAMF Karával együttműködik a Doherty Hungary Kft, a Guardian Orosháza Kft, a Linamar Hungary Zrt. Ez azt jelenti, hogy a főiskolán az elméleti alapokat megszerezve a gyakorlati ismereteket annál a vállalkozásnál szerezhetik meg, ahol feltehetően a végzés után állásukat is megtalálják.

Napjainkban – a világtendenciák alapján – húzó ágazat a tudás, az innováció, a **kutatás-fejlesztés**. Orosházán a főiskola alapvető kutatóműhely, a tanárok különböző témákban folytatják saját kutatásaikat, kapcsolódnak be másokéba. A hallgatókat is bevonják a munkába, a szakdolgozat készítése során is lehetőségük van saját kutatások elvégzésére. Az Orosházi Kórházban is folynak komoly kutatások, az orvosok konferenciákon adnak elő, fogadják a Szegedi Tudományegyetem hallgatóit. A nagyobb vállalkozások az újabb termékek kifejlesztése, bevezetése érdekében olyan szakembereket alkalmaznak, akik újabb eljárások, termékek kimunkálásán fáradoznak, kísérleti műhelyeket, laboratóriumokat üzemeltetnek.

1.9.6 Ingatlanpiaci viszonyok

A 2011-es népszámlálás alkalmával a lakásállományt is felmérték. Akkor 14 ezer lakást (köztük másfélezerben nem laktak) írtak össze, a lakások közel fele két szobás volt. Alapterület szempontjából a 60-79 m^2-esek voltak többségben, de egyre gyarapszik a 100 m^2 feletti lakások állománya is.

24. ábra: A lakásállomány alapterület szerinti összetétele

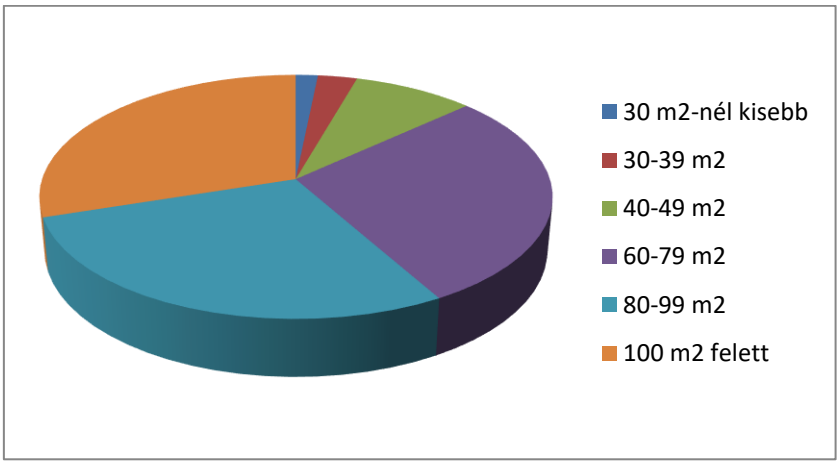

Forrás: KSH, Népszámlálás 2011

A lakások 91 %-a a hálózati vízvezeték-hálózatot veszi igénybe, a házi megoldásokat is figyelembe véve még mindig akadnak olyan lakások, amelyeknek nincs vízellátása – a lakott lakások között is találunk ilyeneket. A lakásokat egyre komfortosabbá alakítják, építik, így a közüzemi vízhálózathoz csatlakozók általában folyó melegvíz használatát is kialakítják, vízöblítéses WC-t is beszerelnek. A közműolló azonban még mindig elég tág – a lakásoknak mindössze kétharmada van a közcsatornába is bekötve, sokan (31 %-uk) házi csatornarendszerbe engedik a szennyvizet, de vannak olyanok, amelyek ezt sem oldották meg. A lakások 48 %-ában helyi központi fűtést alakítottak ki, máshol gyakori a gázkonvektor, a kályha használata. A különböző szolgáltatások alapján a lakások közel 90 %-a komfortosnak, összkomfortosnak mondható, 6 %-a komfort nélküli. A 14 ezer lakásból 70-et szükséglakásként használnak.

A lakások korösszetétele nem túl kedvező: 28 %-ukat még 1945 előtt építették, 24 %-uk az 1970-es évtizedben készült. Ezt követően egyre kevesebb lakást adtak át, a 2006-2011 közötti években mindössze 269 darabbal bővült a lakásállomány.

Az ingatlanpiac – a lakások adás-vétele – hullámzóan alakult. 2000-ben 641 lakás cserélt gazdát, ezek közel fele többlakásos társasházban volt, közel háromszáz családi házat adtak el. 2005-ben még 515 lakás, 2006-ban több mint ezer (1103 db) eladására került sor, ezt követően folyamatosan csökkent a forgalom – 2010-ben mindössze 164 lakásnak lett új tulajdonosa, ebből 71 panelházban található, 61 családi ház volt.

1.10 Az Önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere

1.10.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Az önkormányzatnak folyamatosan át kell gondolnia a **költségvetését**, a sűrűn változó jogszabályi, hatásköri, finanszírozási környezetben kell a kötelező és az önként vállalt feladatait ellátni. A szűkülő költségvetési források miatt előfordulhat az is, hogy egyes önként vállalt feladatokat nem tudnak megvalósítani.

25. ábra: Az önkormányzat bevételeinek és kiadásainak alakulása, 2010-2014.

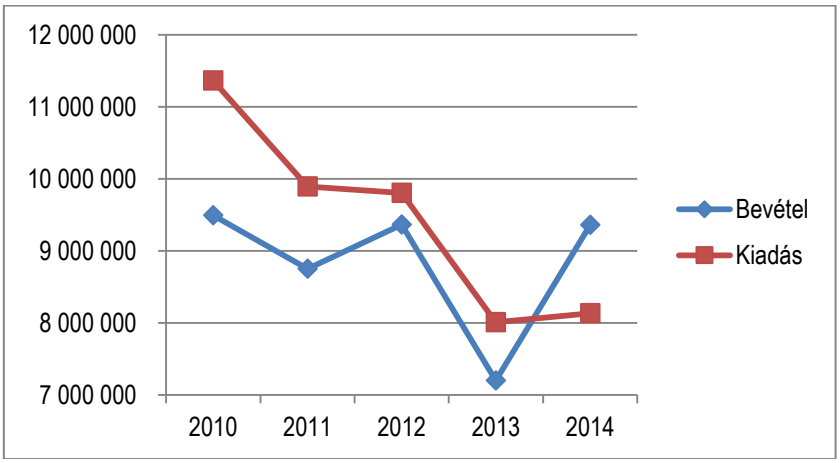

Forrás: Orosháza Költségvetési rendeletei

Az elmúlt években számos alapvető változás, átrendeződés zajlott – a normatívák, a kötött állami hozzájárulások erőteljes csökkentése, intézmények központosítása, stb. – amelyeknek hatása a költségvetésben is megmutatkozik. A bevételeket jelentősen meghaladó kiadások egyrészt hitelfelvételre, másrészt erőteljes takarékossági intézkedésekre sarkallta az önkormányzatot. 2014-ben már helyreállt az egyensúly, a bevételekből tudták fedezni a felmerülő kiadásokat.

Az önkormányzat különböző ingatlanokkal is rendelkezik, amelyeknek helyzetét és az ezekről szóló gondoskodást, terveket a **vagyongazdálkodásról** szóló rendelet tartalmazza. Vannak korlátozottan forgalomképes ingatlanok (pl. óvodák, általános és középiskolák, kollégium, szociális és kulturális intézmények, a gyopárosfürdői strand, termőföld, zöldterület, kutak, szivattyútelepek, garázsépületek, lakóépületek, sportpályák, buszállomások, stb.) Ezek fenntartásáról, üzemeltetéséről, felújításáról, karbantartásáról – szükség esetén fejlesztéséről, bővítéséről – is gondoskodni kell. Az önkormányzat tulajdonában vannak olyan gazdasági szervezetek, amelyek közszolgáltatásokat látnak el, de saját bevétellel – kiadással is rendelkeznek: az Orosházi Hulladékgazdálkodási Nonprofit Kft, az Orosházi Városüzemeltetési és Szolgáltató Zrt és a Petőfi Kulturális Közhasznú Nonprofit Kft.

A város fontosnak tartotta, hogy gazdasága dinamikusan fejlődjön, ezáltal az ott élők jövedelmi helyzete, életminősége is javuljon. Ennek érdekében 2015-ben **gazdasági**

programot fogadott el, amely a jelen helyzetre alapozva 2019-ig vázolja fel a célokat, a tennivalókat. Összefoglalóan a következőket fogalmazza meg:

„A gazdasági fejlettséget megalapozó főbb tényezők:

- a munkalehetőségek
- az alapvető infrastruktúra,
- a humán erőforrás (képzettség, identitástudat) és
- a település elérhetősége

Kiemelhető alapvető fejlesztési területek:

Prioritásaink:

- **Turizmusfejlesztés**, valamint az ehhez kapcsolódó szolgáltatás és szálláshely fejlesztése
- **Ipar** (hagyományok, adottságok, ipari park fejlesztés)
- **Mezőgazdaság** (jó termőképességű földek, szakképzés, hagyományok)
- **Intézményhálózat** fejlesztése, korszerűsítése

Előzőekből következően feladat lehet minden tevékenység és fejlesztési megvalósítás, ami a sorolt területek (ágazatok) körében a kitűzött településfejlesztési céloknak és prioritásoknak megfelelve, az aktuális teendők sorába illeszthetően megjelenhet. De ki kell emelni még három olyan nem közvetlenül gazdaságfejlesztési tényezőt, melyek népesség megtartó szerepüket tekintve hasonló súllyal veendők számításba, úgymint:

- a környezet védelme és fejlesztése,
- a közösségi fejlesztés, továbbá
- a szociális és egészségügyi ellátás fejlesztése.

melyek mind a város hosszú távú fenntarthatóságát és a jobb életminőséget szolgálják. A települési gazdaságfejlesztés csak ezekkel együtt lehet teljeskörű és eredményes.

A fejlesztési feladatok feladatcsoportonkénti összefoglalása:

- **városszerkezeti-, közterületi**- és városképi rehabilitációs feladatok;
- **lakásállomány minőségét javító** (panelprogram, egyéb felújítások), folyamatos pályázati lehetőségek figyelése, ingatlanfejlesztés;
- **alapvető közműves infrastruktúrák** fejlesztési feladatai (közlekedés, vízellátás-, csatornázás, csapadék- és belvíz elvezetés) megújuló energiaforrások előtérbe helyezése;
- **intézményhálózat fejlesztés** (korszerűsítés – rehabilitációk, bővítés, megújuló energiaforrások bevonása;
- **turizmusfejlesztés**: a város kiváló - Orosháza-Gyopárosfürdői vízgyógyászati potenciálra - alapozottan, a városmarketing erősítésével, programok, rendezvények biztosításával, idegenforgalmi-vendéglátóipari oktatásfejlesztéssel, szálláshelybővítés illetve a helyi gasztronómia széles körben történő megismertetése; kapcsolódó szolgáltatások kialakítása, látnivalók bővítése
- **iparfejlesztés** elősegítése: munkahelyteremtés;

- **környezetvédelem** (Orosháza környezetvédelmi programjában foglaltakra alapozottan);
- **városüzemeltetés** (fenntartási, üzemeltetési és fejlesztési feladatok, a közfeladatokat ellátó gazdasági társaságok fejlesztése);
- **humán erőforrás fejlesztés** (oktatás, közművelődés, egészségügy, sport)."

1.10.2 Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

A képviselő-testület három állandó bizottságot hozott létre: Pénzügyi Bizottság; Társadalmi Kapcsolatok Bizottsága; Ügyrendi – Szavazatszámláló Bizottság. A Pénzügyi Bizottság lényegében minden olyan témával – így természetesen a településfejlesztéssel is – foglalkozik, amelynek pénzügyi kapcsolódása van. A Társadalmi Kapcsolatok Bizottsága számos olyan szociális, kulturális, oktatási, egészségügyi, stb. kérdést vitat meg, amelyek szintén meghatározzák a város társadalmát és gazdaságát.

A Polgármesteri Hivatalon belül Városfejlesztési és Városüzemeltetési Iroda működik, ahol – többek között – pályázatok figyelésével, írásával, menedzselésével is foglalkoznak, feladatuk a város településfejlesztési dokumentumainak elkészíttetése, szervezése, monitoringja. A konkrét fejlesztési koncepciók, programok kidolgozásához külső szakértőket vesznek igénybe.

1.10.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység

Egy önkormányzat számos közvetlen és közvetett eszközzel tudja segíteni a településen működő vállalkozásokat. Az Ipari Park létrehozásával, kiépítésével, közművesítésével több vállalkozás számára teremtették meg a működés feltételeit. Ezen a területen még 12 ha terület áll rendelkezésre a vállalkozások terjeszkedése, vagy újak megtelepedése számára. Felmerült egy inkubátorház kialakítása is, amellyel a kezdő vállalkozásokat lehetne támogatni.
A vállalkozásokat érintő döntés a helyi adópolitika is. Orosházán építményadót, idegenforgalmi és helyi iparűzési adót vezettek be. Az építményadó esetében az adó mértéke:

a) üdülő és gépjárműtároló (garázs) esetében 200,- Ft/m^2,
b) kereskedelmi egységek közül a kereskedelmi üzlet, bolt, ABC, áruház és üzletház esetében
  ba) 500 m^2 hasznos alapterületig 160,- Ft/m^2,
  bb) a hasznos alapterület 500 m^2 feletti része után 1.200,- Ft/m^2,
c) szállásépületek esetében 160,- Ft/m^2,
d) egyéb, nem lakás céljára szolgáló építmények esetében a teljes hasznos alapterületre 160,- Ft/m^2, és ezen felül
  da) a hasznos alapterület 251 és 10.000 m^2 közé eső része után 260,- Ft/m^2, és
  db) a hasznos alapterület 10.001 és 15.000 m^2 közé eső része után 580,- Ft/m^2, és
  dc) a hasznos alapterület 15.001 m^2-t meghaladó része után 820,- Ft/m^2.

Az idegenforgalmi adó személyenként és vendégéjszakánként 400 Ft. A helyi iparűzési adó az adóalap 2 %-a állandó jellegű működés esetén és 5 ezer Ft/nap ideiglenes tevékenység alkalmával. Ez a mérték a helyi adókról szóló törvényben rögzített maximum, ennek mérséklése vonzóbb lehetne a vállalkozások számára, ugyanakkor az önkormányzati bevételt mérsékelné.

Az önkormányzat vállalkozásbarát magatartása is segítheti a cégek eredményes működését. Gyors ügyintézéssel, információk nyújtásával, rendszeres konzultációkkal, üzleti találkozók szervezésével, az egész várost – a potenciális befektetőknek is – kínáló marketing tevékenységével hozzájárulhatnak a város gazdaságának élénkítéséhez, fejlesztéséhez.
Az önkormányzat alapvetően a megfelelő infrastruktúra, egyéb körülmények biztosításával tudja a gazdaság feltételeit segíteni. Ehhez különböző pályázatokat is felhasználhat, a Széchenyi 2020 Program keretében várhatóan tud ezekhez forrást bevonni.

1.10.4 Foglalkoztatáspolitika

A város munkaerő-piacán az önkormányzat is megjelenik munkaadóként. A 2014-es költségvetési beszámoló szerint az önkormányzatnál és a hozzá tartozó intézményeknél közel 462 fő volt a közalkalmazotti, köztisztviselői létszámkeret, a legtöbben az Egységes Szociális Központnál (180 fő), valamint a Polgármesteri Hivatalnál (143 fő) dolgoznak.

Ennél jóval több ember érintett a közmunkaprogram. Az önkormányzat 2014-ben 1048 főt foglalkoztatott, ebből 625-en hosszabb ideig vettek részt a programban. Télen 323-an dolgoztak, a közfoglalkoztatottak a munka mellett képzéseken is részt vettek, ezek a későbbi elhelyezkedési esélyeiket növeli. A Startmunka mintaprogramokban 100 főnek adtak segély helyett munkát és bért. Hat Startmunka mintaprogramot tudtak elindítani:

- mezőgazdasági (az önkormányzat földterületein burgonyát, vöröshagymát, csemegekukoricát termesztettek, ezeket a közétkeztetésben hasznosították; a rostkender eladásából bevétel is származott);
- Csemegekert létesítés és erdőfenntartás
- Belvíz védekezés (az eltömődött, eldugult árkokat kellett kitisztítani, nádvágásra, gyommentesítésre, fedőlapok cseréjére, a csapadékgyűjtő műtárgyak karbantartására került sor)
- Közúthálózat karbantartás (a Gyopárosi tó mentén sétányt alakítottak ki, a városban padkázási munkálatokat hajtottak végre)
- Illegális hulladéklerakók felszámolása (külterületi utak mentén, a Gyopárosi tavak körüli erdőkben, a szelektív hulladéklerakó szigetek környékén)
- Intézményfenntartás (a Liszt Ferenc Alapfokú Művészetoktatási Intézmény Vörösmarty és Adí Endre utcai ingatlanaiban folyt felújítás)

A közfoglalkoztatottak sokat tudtak segíteni az oktatási, kulturális, szociális intézményekben, egyúttal csökkent a regisztrált munkanélküliek száma, az érintettek pedig a segélynél magasabb összegű bért vihettek haza.

1.10.5 Lakás és helyiséggazdálkodás

Az önkormányzat összesen 306 db bérlakással rendelkezik, amiből 33 db komfort nélküli, 5 db félkomfortos, 103 db komfortos, 165 db összkomfortos. Az önkormányzat bérlőkijelölési, bérlő-kiválasztási jogot gyakorol 35 db volt szolgálati lakás felett. Ezekhez a lakásokhoz pályázatok útján, illetve közérdek esetén kijelöléssel lehet hozzájutni. A bérleti díjakat rendszeresen felülvizsgálják, a legutóbbit 2015. márciusától alkalmazza az önkormányzat.

A lakás- és ingatlangazdálkodás feladatait az önkormányzat a 100 %-os tulajdonában lévő Orosházi Városüzemeltetési és Szolgáltató Zrt-re bízta. A cég 341 lakás ügyeit intézi, tartja a kapcsolatot a bérlőkkel, beszedi a bérleti díjakat, intézi a karbantartási munkákat, a felújításokat, több házban gondnoki teendőket lát el. Ezen kívül 43 db nem lakás célját szolgáló és 10 db közösségi, egyéb célú ingatlannal foglalkozik. A Zrt kezeli az önkormányzat tulajdonában, illetve használatában lévő Mátrai Sándor Stadiont, a Szentesi úti

Sportlétesítményt, a Birkózó Termet, az Asztalitenisz csarnokot is. Tevékenységéről, költségvetéséről évente beszámol a képviselő testületnek.

1.10.6 Intézményfenntartás

Az önkormányzathoz hat intézmény tartozik: az Egységes Szociális Központ; a Justh Zsigmond Városi Könyvtár; a Szántó Kovács János Területi Múzeum; a Gyermek- és Diákélelmezési Intézmény; a Napközi-otthonos Óvoda és a Polgármesteri Hivatal.
Az Egységes Szociális Központ további intézmények gazdája, vannak

- bentlakásos egységei (pl. idősek otthona, hajléktalan szálló, hajléktalanok átmeneti szállása)
- nappali ellátást nyújtó egységek (pl. hajléktalan szálló, nappali melegedő, fogyatékosok, idős személyek nappali klubjai)
- bölcsődéje (Kisharang Bölcsőde).

A házi segítségnyújtás is feladataik közé tartozik.
Az intézmények fenntartása, működtetése teljes egészében az önkormányzat kompetenciája. Vannak olyan épületek, amelyek önkormányzati tulajdonban vannak, ugyanakkor a benn lévő intézmények már más fenntartóhoz kerültek – az oktatási intézmények, általános iskolák, középiskolák felügyeletét a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ látja el, az épülettel kapcsolatos fenntartatási, karbantartási feladatok az önkormányzatot terhelik.

1.10.7 Energiagazdálkodás

Szűkös anyagi források esetén minden kiadást alaposan meg kell fontolni – igaz ez az energiaköltségekre is. Az önkormányzat tulajdonában, kezelésében sok olyan épület van, amelyek átvizsgálásával, energiatakarékos hűtő-fűtő megoldások alkalmazásával jelentős megtakarítások érhetők el. Az épületek korszerűtlen szigetelés miatti hő-vesztesége, az elavult fűtőberendezések, kazánok nagyon sok pazarló forrást jelentenek, a falak szigetelésével, a nyílászárók cseréjével, a korszerű fűtőberendezések üzembe állításával sokat lehet spórolni. A megújuló energiaforrások használatának terjedése is segítheti az olcsóbb megoldásokat. Már most is használ az önkormányzat napelemeket, napkollektorokat, ezeket minél szélesebb körben kellene terjeszteni, több intézménynél is érdemes megfontolni felszerelésüket. Meg kellene vizsgálni a szakaszos fűtésszabályozás lehetőségét és ésszerűsíteni kellene a teljesítmény-lekötést. Célszerű volna jobban kihasználni a geotermikus energiát. Költségtakarékos volna a LED-es világítás alkalmazása, mozgásérzékelők, időkapcsolók használata, a közvilágítás fogyasztásmérése.

1.11 Településüzemeltetési szolgáltatások

Az önkormányzati törvény értelmében az önkormányzatok feladata a települések megfelelő üzemeltetése: a köztemetők kialakítása és fenntartása, a közvilágítás, a kéményseprő-ipari szolgáltatás, a helyi utak és tartozékaik kialakítása és fenntartása, a közparkok, közterületek létesítése és gondozása, a parkolás megoldása. Egyéb közszolgáltatást is biztosítani kell, pl.:

- környezet- és természetvédelem
- vízgazdálkodás, vízkárelhárítás, ivóvízellátás, szennyvíz-elvezetés és –kezelés
- köztisztaság (kártevők, rágcsálók irtása)
- hulladékgazdálkodás.

A szolgáltatások részben multinacionális, vagy országos vállalkozások, részben helyi cégek segítségével oldhatók meg. Az önkormányzat két céget alapított, amelyek az ellátásban segítenek: az Orosházi Városüzemeltetési és Szolgáltató Zrt-t és az Orosházi

Hulladékgazdálkodási Nonprofit Kft-t. A Városüzemeltetési és Szolgáltató Zrt feladata a korábban említett ingatlankezelésen kívül:

- csapadék- és belvízelvezető hálózat karbantartása, üzemeltetése
- helyi közutak, közlekedési területek fenntartása, tisztítása (közlekedési táblák kihelyezése, útburkolati jelek festése, gödrök megszüntetése, aszfaltozás)
- köztisztaság biztosítása
- zöldfelületek (gyepek, virágágyások, játszóterek), erdők, parkok, a Gyopárosi tómeder kezelése

Az Orosházi Hulladékgazdálkodási Nonprofit Kft a települési szilárd hulladék gyűjtésével, előkezelésével foglalkozik, részt vesz a szelektív hulladékgyűjtésben és a rendszeres lomtalanítási akciókban.

1.12 Táji és természeti adottságok vizsgálata

1.12.1 Természeti adottságok, tájszerkezet

Magyarország kistájainak katasztere alapján (szerk.: Dövényi Zoltán, 2010.) Orosháza Város közigazgatási területe két földrajzi kistáj által is érintett:

- Alföld nagytáj – Körös-Maros köze középtáj – Békési-hát kistáj (a település legnagyobb, szinte teljes része)
- Alföld nagytáj – Körös-Maros köze középtáj – Csongrádi-sík kistáj (a település déli részén, Kardoskút mellett)

Növényföldrajzi szempontból: Pannonicum flóratartomány – Eupannonicum flóravidék – Crisicum flórajárás

Állatföldrajzi szempontból: Közép-dunai faunakerület – Pannonicum faunakörzet – Eupannonicum faunajárás

Domborzat, éghajlat

Az Orosházi kistérség a Békési-hát kistáj középső részén található (csak Nagyszénás külterülete képezi a Békési-sík kistáj délnyugati peremének aránylag kis részét). A terület domborzata 83–100 m Bf. magasságú hordalékkúp síkság, a marosi hordalékkúp magyarországi szakaszának nyugati peremterületeit képezi. Felszínformáit a folyami és eolikus folyamatok alakították ki. A domborzat a kedvező talajadottságokkal kiváló feltételeket teremtett a ma már szerteágazó növénytermesztés számára.

A felszíni és felszínközeli lösz, vagy lösziszap-rétegek az alattuk elhelyezkedő jó víztároló kapacitású hordalékkúp 2 m vastag kavicsos rétegeit borítják. A kavicsrétegek homokos üledékbe mennek át, amelyek Orosháza környékén jelentős vakolóhomok kiaknázási-lehetőséget biztosítanak.

A Békési-hát nyugati felének kifejezetten meleg, száraz, 2000 óra/év napsütéssel jellemezhető éghajlata van. Az évi átlaghőmérséklet 10,5ºC (tenyészidőszakban 17,5ºC), a legmelegebb napok maximumának átlaga 34,6ºC, míg a leghidegebb napok minimális hőmérsékleteinek átlaga -16 és -17ºC között alakul. A csapadék sokévi átlaga 560–580 mm (vegetációs időszakban 310–320 mm). Az átlagos maximális hóréteg vastagsága 18 cm, ami a 32–35 hótakarós nap időszakában jelenik meg. A légmozgások a D-i és É-i uralkodó szélirányokkal és átlagos, 3 m/sec átlagsebességgel jellemezhetők.

A földrajzi kistájak növényzete

Békési-hát (Magyarország földrajzi kistájainak növényzete alapján – Csathó Adrás István – Jakab Gusztáv 2008 nyomán)

A hajdan jellemző löszsztyepp-vegetációt az igen jó minőségű csernozjom talaj miatt szinte teljes egészében felszántották, mára szántók és lakott területek uralják az erősen fragmentált tájat. Szikeseket főleg Orosházától délre és a táj keleti részén találunk. Természetes vízfolyások csak elvétve fordulnak elő. Erdőben szegény vidék, a kevés ültetett erdő is javarészt jellegtelen. A táj regenerációs képessége rossz. Az özönnövény-fertőzöttség aránylag alacsony.

A löszpusztagyepek mára kis zárványokként mezsgyékre, földvárra, szikes környezetből kiemelkedő padkákra szorultak vissza (kiemelkedő fajai az endemikus, az országban csak itt előforduló erdélyi hérics – *Adonis × hybrida* – és a kónya zsálya – *Salvia nutans*, továbbá jellegzetes a szennyes ínfű – *Ajuga laxmannii*, kék atracél – *Anchusa barrelieri*, vetővirág – *Sternbergia colchiciflora*, karcsú orbáncfű – *Hypericum elegans*, macskahere – *Phlomis tuberosa*, tavaszi hérics – *Adonis vernalis*, selymes boglárka – *Ranunculus illyricus*, pusztai gyújtványfű – *Linaria biebersteinii*, bérci here – *Trifolium alpestre*, nyúlánk sárma – *Ornithogalum pyramidale*). A sztyeppcserjések szintén csak kis fragmentumokban maradtak fenn (parlagi rózsa – *Rosa gallica*, törpemandula – *Prunus tenella*). A szikesek jellemző élőhelye a szikes rét (buglyos boglárka – *Ranunculus polyphyllus*, sziki kányafű – *Rorippa kerneri*, kisfészkű aszat – *Cirsium brachycephalum*), az ürmöspuszta (erdélyi útifű – *Plantago schwarzenbergiana*, sziki varjúháj – *Sedum caespitosum*, egyvirágú here – *Trifolium ornithopodioides*), a mézpázsitos szikfok, a vaksziknövényzet (sziki ballagófű – *Salsola soda*, magyar sóballa – *Suaeda pannonica*, magyar palka – *Cyperus pannonicus*), a cickórós puszta és a sziki magaskórós (báránygyöröm – *Artemisia pontica*, réti őszirózsa – *Aster sedifolius*). A belvizes szántók is értékes iszapnövényzetnek adhatnak otthont (iszapfű – *Lindernia procumbens*, henye káka – *Schoenoplectus supinus*). Kipusztult többek között a csajkavirág (*Oxytropis pilosa*), festő csülleng (*Isatis tinctoria*).

Gyakori élőhelyek: F2, OC, F1a, RC, H5a;

Közepesen gyakori élőhelyek: B1a, BA, B6, RB, F4, P2b, F1b, OB, L5;

Ritka élőhelyek: J6, D34, RA, B5, F3, F5, P45, OA, A1, A3a, P2a, B2, D6, B3, I1, A5, M6.

Csongrádi-sík (Magyarország földrajzi kistájainak növényzete alapján – Tóth Tamás 2008 nyomán)

A táj intenzíven művelt, ligeterdők és a zonális erdősztyepp-löszpuszta vegetáció eltűntek. Az erdők hírmondói (széleslevelű salamonpecsét – *Polygonatum latifolium*, nehézszagú gólyaorr – *Geranium robertianum*, bogláros szellőrózsa – *Anemone ranunculoides*) az alluviális peremvidék természetszerűbb tölgyeseiben (derekegyházi, mezőhegyesi erdők), a löszvegetáció emlékei (parlagi rózsa – *Rosa gallica*, selymes boglárka – *Ranunculus illyricus*, törpemandula – *Prunus tenella*, kunkorgó árvalányhaj – *Stipa capillata*) mezsgyéken, kunhalmokon maradtak fenn. Az északi–nyugati tájrész hordalékhátakkal gátalt medence-láncolatának (Cserebökény, Lapistó-Fertő, Rárós-puszta) szikesedő mocsarai, rétjei még őrzik ártéri jellegüket. A szárazabb térszinteket cickórós puszták, rétsztyeppek és fajszegény löszvegetáció borítják. A sziki erdősztyeppek helyét a réti őszirózsa (*Aster sedifolius*) dominálta sziki magaskórósok jelzik. A déli–keleti tájrészen, lefolyástalan depressziókban a pleisztocén óta endogén módon fejlődő löszpusztarétekkel mozaikoló szolonyec szikeseket találunk (Csanádi-puszták). A vegetáció ősiségére az endemizmusok megléte és a fajgazdaság (vetővirág – *Sternbergia colchiciflora*, erdélyi útifű – *Plantago schwarzenbergiana*, pusztai csillagvirág – *Prospero paratheticum*, ill. tavaszi hérics – *Adonis vernalis*, kék atracél – *Anchusa barrelieri*, kései pitypang – *Taraxacum serotinum*) utal. A keleti peremen feltöltődött ősi folyómedrek szikes tavi vegetációjának (sziki sóballa – *Suadea maritima*, bajuszpázsit – *Crypsis aculeata*, sziki ballagófű – *Salsola soda*) legszebb példája a kardoskúti Fehér-tó, szoloncsákos sziki réttel (réti sás – *Carex distans*, kisvirágú pozdor – *Scorzonera parviflora*, sziki pitypang – *Taraxacum bessarabicum*). Hínarasok (fehér tündérrózsa – *Nymphaea alba*, sugaras víziboglárka – *Ranunculus radians*) és az asztatikus vízterek

iszapvegetációja diverz (látonyafajok – *Elatine* spp., iszapfű – *Lindernia procumbens*, henye vasfű – *Verbena supina*, henye füzény – *Lythrum tribracteatum*). Unikális a földbentermő here (*Trifolium subterraneum*) Mártély mellett. Kipusztult fajok: tátorján (*Crambe tataria*), kónya zsálya (*Salvia nutans*), kolokán (*Stratiotes aloides*), fehérmájvirág (*Parnassia palustris*), csajkavirág (*Oxytropis pilosa*), szennyes ínfű (*Ajuga laxmannii*), *Trifolium lappaceum*.
Gyakori élőhelyek: A1, A3a, B1a, BA, D34, F2, F1b;
Közepesen gyakori élőhelyek: A23, B2, B3, B5, B6, F1a, F5, H5a, J4, OC,RA, RB, RC;
Ritka élőhelyek: A5, D6, F3, I2, F4, J3, M6, J6, P45.

1.12.2 Védett, védendő táji és természeti értékek, területek

Védett természeti területek
Orosháza Város közigazgatási területén a legmagasabb szintű természetvédelmi kategóriájú, természetvédelmi oltalom alatt álló terület a **Körös-Maros Nemzeti Park** Kardoskúti Fehértó területegysége.

Érintett ingatlan a Körös-Maros Nemzeti Park létesítéséről szóló 3/1997. (I. 8.) KTM rendelet alapján: 0267 hrsz.

A Nemzeti Park e részterületén a valamikori Vásárhelyi-puszta természetközeli állapotban fennmaradt központi részét, közte a Dél-Alföld legjelentősebb szikes tavát, a már 1966-ban védetté nyilvánított kardoskúti Fehér-tavat foglalja magába. A Vásárhelyi-puszta egykor Hódmezővásárhely külső legelője volt, ma nagyrészt Kardoskút és Székkutas osztozik rajta. Az 5629 hektár kiterjedésű, 263 hektár fokozottan védett területet is magába foglaló részterület a Dél-Tiszántúl egyik legnagyobb egybefüggő pusztafoltja. A rideg állattartás, a hagyományos rét- és legelőgazdálkodás hagyományai sok évszázad alatt egy olyan értékes élőhelyet alakítottak ki a rövidfüvű pusztán, amelyet az utóbbi másfélszáz év egyre intenzívebbé váló szántóföldi művelése sem tudott felszámolni.

A speciális élőhelyi adottságú, ezért kiemelkedő értéket képviselő kardoskúti Fehér-tavat valójában két különböző eredetű tómeder alkotja. A keleti medence a Maros főágából alakult ki, és források biztosítják kevésbé szélsőséges vízjárását. Ez a rész jellemzően csak a száraz évek alkalmával szárad ki. A vegetációt is a tartós és magas vízállás alakítja, ezért mézpázsitos zsiókás és nádas zsiókás jellemzi. A keletinél jóval szélesebb nyugati medence a Maros mellékágaiból alakult ki. Tipikus asztatikus víztér, ahol a tavasszal sekély vízzel borított, de nyár közepére, végére kiszáradó és legtöbbször a kora őszi időszakban is szárazon álló, magas sótartalmú tómederben olyan speciális sótűrő növények élnek, mint a magyar sóballa *(Suaeda pannonica)* és ahegyes bajuszpázsit *(Crypsis aculeata)*.

A Nemzeti Park e részterületen a szikes pusztákra jellemző társulások egész sora megtalálható. Különösen értékesek a Lófogó-ér bárányparéjos vakszikesei és mézpázsitos szikfok társulásai. Főként a terület északi részén, Fecskésen típusos állományú ürmöspusztákat, míg a mélyfekvésű időszakos mocsarakban ecsetpázsitos és hernyópázsitos szikiréteket, szikikákás és sziki nádas társulásokat találunk. A szikes társulások mellett a Fehér-tó déli részén, a Padkáskertben kis kiterjedésben egy ősi löszpusztagyepfolt is fellelhető.

Tavasszal és ősszel a Kárpát-medence egyik legfontosabb madárszállója. Az átvonuló darvak, vadludak, récék, partimadarak hatalmas számban jelennek meg a tó nyugati, kiszélesedő, nyílt vízzel borított részén. Október végén akár nyolcvanezer madár is éjszakázhat a számukra biztonságot jelentő sekély vízen. Esti behúzásuk, különösen a darvaké *(Grus grus)*, rendkívül látványos jelenség, legnagyobb őszi létszámuk az elmúlt években elérte a 20 000 példányt is.

Említett tulajdonságai alapján a Fehér-tó nemzetközi szinten is elismert vizes élőhely, 1979 óta a Ramsari Egyezmény hatálya alá tartozik.

De nemcsak a vonuló-, hanem a költőfajok is kiemelkedő értéket képviselnek. A nádasokban alakult ki telepe a nagy kócsagnak *(Egretta alba)*, a vakszikeseken széki lile *(Charadrius alexandrinus)* és gulipán *(Recurvirostra avosetta)*, a ritkább növényzetű partszéleken gólyatöcs *(Himantopus himantopus)*, a legelőkön nagy goda *(Limosa limosa)* és piroslábú cankó *(Tringa totanus)*, a zsiókás, ecsetpázsitos mocsarakon haris *(Crex crex)*, pettyes vízicsibe *(Porzana porzana)* és különböző récefajok fészkelnek. Jellegzetes ragadozómadara a pusztának a kék vércse *(Falco vespertinus)*, melynek több nagy kolóniája alakult ki a gyakorlati védelmi tevékenységek révén.

Az igazgatóság ezres egyedszámú őshonos magyar szürkemarha, illetve több százas cigája és racka juh állományt tart, melyek egyik törzstenyészete a kardoskúti Sóstói-telepen található. E régi magyar háziállatfajták legeltetésével biztosítható a Nemzeti Park területeinek kedvező természeti állapotban tartása, tenyésztésükkel egyben komoly génmegőrzési munka is folyik.

A védett terület délkeleti szegletében helyezkedik el a csomorkányi templomrom. A környező terület magában foglalja a törökök által elpusztított Csomorkány mezőváros teljes ásatási területét. A templom építését az első írásos dokumentumok a XII-XIII. századra teszik. A templom román stílusban épült egy szentéllyel, terméskövekből és Árpád-kori téglákból. Az Alföld Árpád-kori műemlékei között kiemelkedő helyet foglal el.

A Kardoskút-Pusztaközpontban található Kardoskúti Múzeum kiállítása összefoglalja és bemutatja a terület történetét, természeti értékeit. A Fehér-tó madárvilágának megfigyelését a Pusztaközpontból a hódmezővásárhelyi műúton továbbhaladva két megfigyelőtorony is segíti. A Fehér-tó és közvetlen környéke fokozottan védett terület, belépés csak engedéllyel történhet. **(Forrás: www.kmnp.hu)**

A település közigazgatási területén található, ún. „ex lege” védett kunhalmok, a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) 23. § szerint országos jelentőségű védett természeti területnek minősülnek. Orosháza Város közigazgatási területét 1 db kunhalom érinti (Mécses-halom), amelynek központi EOV koordinátája: 138705; 778159; sugara 33 méter.

Natura 2000 területek

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet alapján meghatározott Natura 2000 területek közül a települést az alábbi site-ok érintik:

- Hódmezővásárhely környéki és csanádi-háti puszták kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (HUKM20001)
- Mágocs-ér kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (HUKM20006)
- Vásárhelyi és Csanádi-puszták különleges madárvédelmi terület (HUKM10004)

Az érintett ingatlanok hrsz-es jegyzékét az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet tartalmazza.

Érintett ingatlanok:

Hódmezővásárhely környéki és csanádi-háti puszták kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (HUKM20001)

0356/3, 0356/10b, 0356/10c, 0356/14b, 0356/14d, 0356/4b, 0356/5b, 0358, 0360, 0366/4, 0366/5, 0366/6, 0366/7, 0368/4, 0368/5, 0368/6, 0368/7, 0377/2, 0377/4, 0377/5, 0377/8, 0377/9, 0389/5, 0389/9, 0389/17, 0390, 0398/4, 0398/6, 0398/7, 0399/1, 0399/2, 0399/3, 0399/5, 0399/6, 0399/8, 0399/9, 0399/10, 0399/12, 0399/13, 0400, 0402/2, 0402/4, 0402/5,

0462/48, 0462/49, 0462/50, 0462/51, 0462/52, 0462/53, 0462/54, 0462/55, 0462/56, 0462/57, 0462/58, 0463/1, 0463/2, 0463/4, 0463/6, 0463/7, 0463/8, 0463/9, 0463/10, 0463/11, 0466, 0474/30, 0474/29c, 0476/14, 0476/15, 0476/16, 0478, 0479, 0480/1, 0489/9

Mágocs-ér kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (HUKM20006)
0504, 0618, 0679, 0682, 0686, 0688, 0708, 0713, 0730

Vásárhelyi és Csanádi-puszták különleges madárvédelmi terület (HUKM10004)
0354, 0355, 0356/10, 0356/11, 0356/12, 0356/13, 0356/14, 0356/15, 0356/16, 0356/17, 0356/18, 0356/19, 0356/2, 0356/20, 0356/21, 0356/22, 0356/23, 0356/24, 0356/25, 0356/26, 0356/27, 0356/28, 0356/29, 0356/3, 0356/30, 0356/31, 0356/32, 0356/33, 0356/34, 0356/35, 0356/36, 0356/37, 0356/38, 0356/39, 0356/4, 0356/40, 0356/41, 0356/42, 0356/43, 0356/44, 0356/45, 0356/46, 0356/47, 0356/48, 0356/49, 0356/5, 0356/50, 0356/51, 0356/52, 0356/53, 0356/54, 0356/55, 0356/56, 0356/57, 0356/58, 0356/59, 0356/6, 0356/60, 0356/61, 0356/62, 0356/63, 0356/64, 0356/65, 0356/66, 0356/67, 0356/68, 0356/69, 0356/7, 0356/70, 0356/71, 0356/8, 0357, 0358, 0359/1, 0359/2, 0360, 0361/10, 0361/11, 0361/12, 0361/14, 0361/15, 0361/16, 0361/17, 0361/18, 0361/2, 0361/20, 0361/21, 0361/22, 0361/23, 0361/24, 0361/25, 0361/26, 0361/27, 0361/28, 0361/29, 0361/3, 0361/30, 0361/31, 0361/32, 0361/33, 0361/34, 0361/35, 0361/36, 0361/37, 0361/38, 0361/39, 0361/4, 0361/5, 0361/6, 0361/7, 0361/8, 0361/9, 0363, 0364/1, 0364/10, 0364/11, 0364/12, 0364/13, 0364/14, 0364/2, 0364/3, 0364/4, 0364/5, 0364/6, 0364/8, 0364/9, 0365, 0366/2, 0366/4, 0366/5, 0366/6, 0366/7, 0366/8, 0367/10, 0367/11, 0367/12, 0367/13, 0367/14, 0367/15, 0367/16, 0367/17, 0367/18, 0367/19, 0367/2, 0367/20, 0367/21, 0367/22, 0367/23, 0367/24, 0367/25, 0367/26, 0367/27, 0367/28, 0367/29, 0367/3, 0367/30, 0367/31, 0367/32, 0367/33, 0367/34, 0367/35, 0367/36, 0367/37, 0367/38, 0367/39, 0367/4, 0367/40, 0367/41, 0367/42, 0367/43, 0367/44, 0367/45, 0367/46, 0367/47, 0367/48, 0367/49, 0367/5, 0367/50, 0367/51, 0367/6, 0367/7, 0367/8, 0367/9, 0368/4a, 0368/4b, 0368/4c, 0368/4d, 0368/4g, 0368/4h, 0368/4j, 0368/4k, 0368/5, 0368/6, 0368/7, 0377/2, 0377/4, 0377/5, 0377/7, 0377/8, 0377/9, 0389/15, 0389/17, 0389/5, 0389/9, 0390, 0398/4, 0398/6, 0398/7, 0399/1, 0399/10, 0399/12, 0399/13, 0399/14, 0399/2, 0399/3, 0399/4, 0399/5, 0399/6, 0399/7, 0399/8, 0399/9, 0400, 0401, 0402/2, 0402/3, 0402/4, 0402/5, 0402/6, 0402/7, 0462/48, 0462/49, 0462/50, 0462/51, 0462/52, 0462/53, 0462/54, 0462/55, 0462/56, 0462/57, 0462/58, 0463/1, 0463/10, 0463/11, 0463/2, 0463/4, 0463/6, 0463/7, 0463/8, 0463/9, 0464, 0465, 0466, 0474/29, 0474/30, 0476/14, 0476/15, 0476/16, 0478, 0479, 0480/1, 0480/10, 0480/11, 0480/12, 0480/13, 0480/14, 0480/15, 0480/16, 0480/17, 0480/18, 0480/19, 0480/2, 0480/20, 0480/21, 0480/22, 0480/23, 0480/24, 0480/25, 0480/26, 0480/27, 0480/28, 0480/29, 0480/3, 0480/30, 0480/4, 0480/5, 0480/6, 0480/7, 0480/8, 0480/9, 0489/9

Jelölő fajok:

13. táblázat: Hódmezővásárhely környéki és csanádi-háti puszták (HUKM20001) Natura 2000 site jelölő fajai

Faj		**Hazai védettségi státusz**
Magyar név	**Tudományos név**	
Négylevelű mételyfű	Marsilea quadrifolia	Védett
*Kisfészkű aszat	Cirsium brachycephalum	Védett
Sztyeplepke	Catopta thrips	Fokozottan védett
Nagy szikibagoly	Gortyna borelii lunata	Fokozottan védett
*Réti csík	Misgurnus fossilis	Védett
*Szivárványos ökle	Rhodeus sericeus amarus	Védett
Dunai tarajosgőte	Triturus dobrogicus	Védett
Vöröshasú unka	Bombina bombina	Védett
Mocsári teknős	Emys orbicularis	Védett

Molnárgörény	Mustella eversmannii	Védett
Ürge	Spermophilus citellus	Fokozottan védett
Vidra	Lutra lutra	Fokozottan védett

* A D kritérium alá eső fajok populációméretük miatt az adott Natura 2000 site-nak nem jelölő fajai

14. táblázat: Mágocs-ér (HUKM20006) Natura 2000 site jelölő fajai

Faj		**Hazai védettségi státusz**
Magyar név	**Tudományos név**	
*Szivárványos ökle	Rhodeus sericeus amarus	Védett
*Vöröshasú unka	Bombina bombina	Védett
Mocsári teknős	Emys orbicularis	Védett
*Tavi denevér	Myotis dasycneme	Fokozottan védett
Vidra	Lutra lutra	Fokozottan védett

* A D kritérium alá eső fajok populációméretük miatt az adott Natura 2000 site-nak nem jelölő fajai

15. táblázat: Hódmezővásárhely környéki és Csanádi-háti puszták (HUKM10004) Natura 2000 site jelölő fajai

Fajok				**Populációméret a site-on belül**			**Site értékelése**			
Kód	**Tudományos fajnév**	**Magyar fajnév**	**Típus**	**Min**	**Max**	**Egység**	Pop.	Con.	Iso.	Glo.
A030	Ciconia nigra	Fekete gólya	c	1	60	i	C	B	C	B
A053	*Anas platyrhynchos*	*Tőkés réce*	*c*	*1*	*10000*	*i*	*C*	*B*	*C*	*B*
A055	*Anas querquedula*	*Böjti réce*	*c*	*1*	*200*	*i*	*B*	*B*	*C*	*B*
A056	*Anas clypeata*	*Kanalas réce*	*c*	*1*	*1500*	*i*	*B*	*B*	*C*	*B*
A089	Aquila pomarina	Békászó sas	c				D			
A140	Pluvialis apricaria	Aranylile	c	1000	10000	i	A	B	C	B
A166	Tringa glareola	Réti cankó	c				A	B	C	B
A052	*Anas crecca*	*Csörgő réce*	*c*	*1*	*15000*	*i*	*B*	*B*	*C*	*B*
A396	Branta ruficollis	Vörösnyakú lúd	c	1	30	i	C	B	B	B
A031	Ciconia ciconia	Fehér gólya	c	200	200	i	C	B	C	B
A026	Egretta garzetta	Kis kócsag	r	1	30	p	C	B	C	B
A021	Botaurus stellaris	Bölömbika	r				C	B	C	B
A041	*Anser albifrons*	*Nagy lilik*	*c*	*1*	*12000*	*i*	*C*	*B*	*C*	*B*

A103	Falco peregrinus	Vándorsólyom	c				D			
A156	Limosa limosa	Nagy goda	c	3000	4000	i	A	B	C	B
A339	Lanius minor	Kis őrgébics	r				D			
A138	Charadrius alexandrinus	Széki lile	r	2	7	p	A	B	B	C
A156	Limosa limosa	Nagy goda	r	80	80	p	A	B	C	B
A081	Circus aeruginosus	Barna rétihéja	r	10	25	p	C	B	C	B
A131	Himantopus himantopus	Gólyatöcs	r	1	110	p	B	B	B	C
A127	Grus grus	Daru	c	10000	20000	i	A	B	C	B
A097	Falco vespertinus	Kék vércse	r	1	210	p	A	B	B	C
A055	*Anas querquedula*	*Böjti réce*	*r*	*20*	*20*	*p*	*C*	*B*	*C*	*B*
A207	*Columba oenas*	*Kék galamb*	*c*				*B*	*B*	*C*	*B*
A075	Haliaeetus albicilla	Rétisas	c	0	5	i	C	B	C	B
A151	Philomachus pugnax	Pajzsos cankó	c				C	B	C	B
A027	Egretta alba	Nagy kócsag	r	1	320	p	B	B	C	B
A132	Recurvirostra avosetta	Gulipán	r	1	10	p	B	B	C	C
A338	Lanius collurio	Tövisszúró gébics	r				D			
A043	Anser anser	Nyári lúd	c	200	400	i	C	B	C	B
A222	Asio flammeus	Réti fülesbagoly	c	0	150	i	B	B	C	B
A222	Asio flammeus	Réti fülesbagoly	r	1	10	p	C	B	C	B
A023	Nycticorax nycticorax	Bakcsó	r	300	350	p	A	B	C	B
A031	Ciconia ciconia	Fehér gólya	r	1	5	p	C	B	C	B
A097	Falco vespertinus	Kék vércse	c	1	850	i	A	B	B	C
A129	Otis tarda	Túzok	p	30	30	i	B	B	B	C
A162	Tringa totanus	Piroslábú cankó	r	1	80	p	B	B	C	B

A160	Numenius arquata	Nagy póling	c	180	200	i	C	B	C	B
A158	Numenius phaeopus	Kis póling	c	3000	5000	i	A	B	B	B
A029	Ardea purpurea	Vörös gém	r				C	A	C	A
A060	Aythya nyroca	Cigányréce	r				D			
A403	Buteo rufinus	Pusztai ölyv	c				D			
A196	Chlidonias hybridus	Fattyúszerkő	r	0	500	p	B	A	C	A
A082	Circus cyaneus	Kékes rétihéja	c				C	A	C	A
A231	Coracias garrulus	Szalakóta	r	1	50	p	B	A	C	B
A022	Ixobrychus minutus	Törpegém	r				D			

* A D kritérium alá eső fajok populációméretük miatt az adott Natura 2000 site-nak nem jelölő fajai

A dőlt betűvel jelölt fajok az 1/B. mellékletben szereplő Az Európai Közösség területén rendszeresen előforduló egyéb, vonuló madárfajok

A Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság által jelölt Hódmezővásárhely környéki és csanádi-háti puszták kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (HUKM20001) jelölő élőhelyei:

1530 * Pannon szikes sztyeppék és mocsarak
6250 * Síksági pannon löszgyepek
6440 Folyóvölgyek Cnidion dubiihoz tartozó mocsárrétjei

A Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság által jelölt Mágocs-ér kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (HUKM20006) jelölő élőhelyei:

1530 * Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

Természeti területek

A település az érzékeny természeti területekre vonatkozó szabályokról szóló 2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet mellékleteiben szerepel, mint a kiemelten fontos érzékeny természeti területek közé sorolt Vásárhelyi-Csanádi puszták része.

Helyi jelentőségű védett természeti emlékek, területek

Rágyánszki arborétum Orosháza belterületén, a Gárdonyi utcában található a magánarborétum. A botanikus kertben ezernél több növényfaj, fajta és változat található.

Helyi jelentőségű természetvédelmi terület

7505/4. hrsz. ingatlan „n” és „p” alrészletéből összesen 8058 m2, valamint a „h” és „j” alrészletéből összesen 4179 m^2 művelési ágból kivett, töltés és gyep megnevezésű területén található gyurgyalag és partifecske fészkelő helyek. A helyi építészeti és természeti értékek védelméről szóló önkormányzati rendelet szerint védett természeti emlékek:

Helye/címe	Hrsz.	Fafaj	Darabszám
1. Eötvös tér közepe	177/7.	Sophora japonica	1
2. Lomb u. 3.	7892.	Quercus robur	1
3. Bajza utcai játszótér	549/40.	Sophora japonica	1
4. Mikolai kert	6425.	Quercus robur	1

5.Reformátustemplomkert	570	Populus nigra 'Italica'	1
6. Árpád kert	952.	Quercus robur 'Fastigiata'	12
7. Szabadság tér	2392/2.	Paulownia tomentosa	1
8. Zöldfa u. 15. előtt	2969.	Fraxinus excelsior	1
9. Bajnok – Rákóczi u. sarok	1186.	Quercus robur	2
10.Csorvási út 68. előtt	5021.	Sequoiadendron giganteum	1
11.Széchenyi tér	472.	Celtis occidentalis	31
12.Tas u. 18/A. mellett	958/24.	Quercus robur	1
13.Huba u. 2-16. előtt	1000/9.	Platanus hybrida	28
14.Monori ugarok 36.	034/2	Pinus sylvestris	4
15.Monori ugarok	034/2.	Tilia tomentosa	1
16.Monori ugarok	033.	Acer platanoides, A. pseudoplatanus	16
17.Monori ugarok	062/5.	Aesculus hippocastanum	7
18.Juhász Gy. u. 24. mellett	5092.	Tilia cordata	2
19.Juhász Gy. u. 24. mellett	5092.	Platanus hybrida	1
20.Könd u. 32.	682.	Taxus baccata	1
21.Könd u. 32.	682.	Aesculus hippocastanum	3
22.Harruckern udvar	1183.	Quercus robur	1
23.Kossuth tér	1182/5.	Quercus robur	1
24.Mikszáth K. u.	3620.	Sophora japonica	1
25.Győry Vilmos tér	477.	Sophora japonica 'Pendula'	1
26.Önkormányzat mellett	477.	Platanus hybrida	1
27.Széchenyi téri szolg. ház	5/1.	Quercus robur	1
28.Zombai u. 48. előtt	3734.	Quercus robur	1
29.Táncsics u. 3.	481.	Sophora japonica 'Pendula'	1
30.Rákóczi út 4-6. között	958/24.	Quercus robur 'Fastigiata'	1
31.Széchenyi tér	474.	Quercus robur 'Fastigiata'	1
32.Széchenyi tér (CIB előtt)	474.	Platanus hybrida	1
33.Kazinczy tömbbelső	115/14.	Paulownia tomentosa	4
34.Thököly u.	94.	Quercus petraea	1
35.Bajnok u. 2-4. előtt	1068.	Platanus hybrida fasor	10
36.Könd u. 80.	1067/24.	Quercus robur	1
37.Kossuth u. PMK előtt	950/2.	Quercus petraea	1
38.Előd u. 17. (iskolaudvar)	971.	Quercus robur	1
39.Töhötöm – Kossuth u.	911.	Celtis occidentalis	4
40.Kossuth u. 32. előtt	950/2.	Quercus robur 'Fastigiata'	1
41.Kossuth u. 48. előtt	950/2.	Acer campestre	1
42.Kossuth u. 50. előtt	950/2.	Celtis occidentalis	1
43.Október 6. u. 8. előtt	815/1.	Fraxinus ornus 'Mecsek' fasor	14
44.Állomás téri közpark	822.	Quercus robur	2
45.Huba u. 21. előtt	1000/4.	Fraxinus excelsior	1
46.Huba u. (buszmegálló)	1000/3.	Celtis occidentalis	1
47.Iglói u. 7.	7392/2.	Quercus robur	1
48.Balaton u. 6. előtt	6759.	Acer platanoides	1
49.Szent István út 59. előtt	7164/2.	Quercus robur	1
50.Csizmadia S. u. 67. előtt	6162/2.	Quercus robur	1
51.Uzsoki Óvoda	6484.	Aesculus hippocastanum	2
52.Uzsoki Óvoda előtt	6425.	Quercus robur	2
53.Juhász Gy. u.	5038,5092.	Platanus hybrida	7
54.Róna u. 16. előtt	5669.	Quercus robur	1
55.Dózsa Gy. u. 14. előtt	3617.	Quercus robur	1
56.Eszperantó–Székács u. sarok	3855.	Fraxinus excelsior	1
57.Bajcsy – Árpád u. sarok	2401/1.	Fraxinus ornus 'Mecsek' fasor	9
58.Katona – Kelet u. sarok	2706.	Fraxinus ornus	1
59.Szabó Dezső u. 32. előtt	1776/1.	Ulmus laevis	1
60.Hold u. 34. előtt	1911.	Quercus robur	1

61.Hold u. 38. előtt	1911.	Quercus robur	1
62.Vásárhelyi út 55-57.	0403.	Fraxinus ornus ’Mecsek’ fasor	5
63.Fasor u. (Gyopárosfürdő)	7843.	Fraxinus ornus ’Mecsek’ fasor	20
64.Liget sori közpark	7829.	Gimnocladus dioicus	1
65.Gyopárosi tópart	7800,7802.	Taxodium distichum	3
66.Fenyő Camping (Gyopáros)	7814/1.	Quercus robur fasor	9
67.Hősi liget (Gyopárosfürdő)	7814/2.	Quercus robur	32
68.Hősi liget (Gyopárosfürdő)	7814/2.	Sophora japonica ’Pendula’	2
69.Hősi liget (Gyopárosfürdő)	7814/2.	Buxus sempervirens	15
70.Kossuth u. 26-28. előtt	950/2.	Ginkgo biloba	10
71.Huba u. 22. mellett	1000/8.	Quercus robur ’Fastigiata’	1
72.Rákóczi út 2-4. előtt	958/24.	Quercus robur ’Fastigiata’	2
73.Kazinczy u. 5. mögött	115/14.	Broussonetia papyrifera	2
74.Táncsics u. 10. előtt	3624.	Fagus sylvatica ’Atropunicea’	1
75.Liget sori közpark	7829.	Quercus robur	2
76.Liget sori közpark	7829.	Quercus rubra	2
77.Könd u. 80. (ABC) előtt	1067/24.	Platanus hybrida	1

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület

Országos területrendezési tervben (OTrT) megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben alkalmazott övezet, amelybe a természeti adottságok, rendszerek, valamint az emberi tevékenység kölcsönhatása, változása következtében kialakult olyan területek tartoznak, amelyek a táj látványa szempontjából sajátos és megkülönböztetett fontosságú, megőrzésre érdemes esztétikai jellemzőkkel bírnak.

15. térkép: Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület

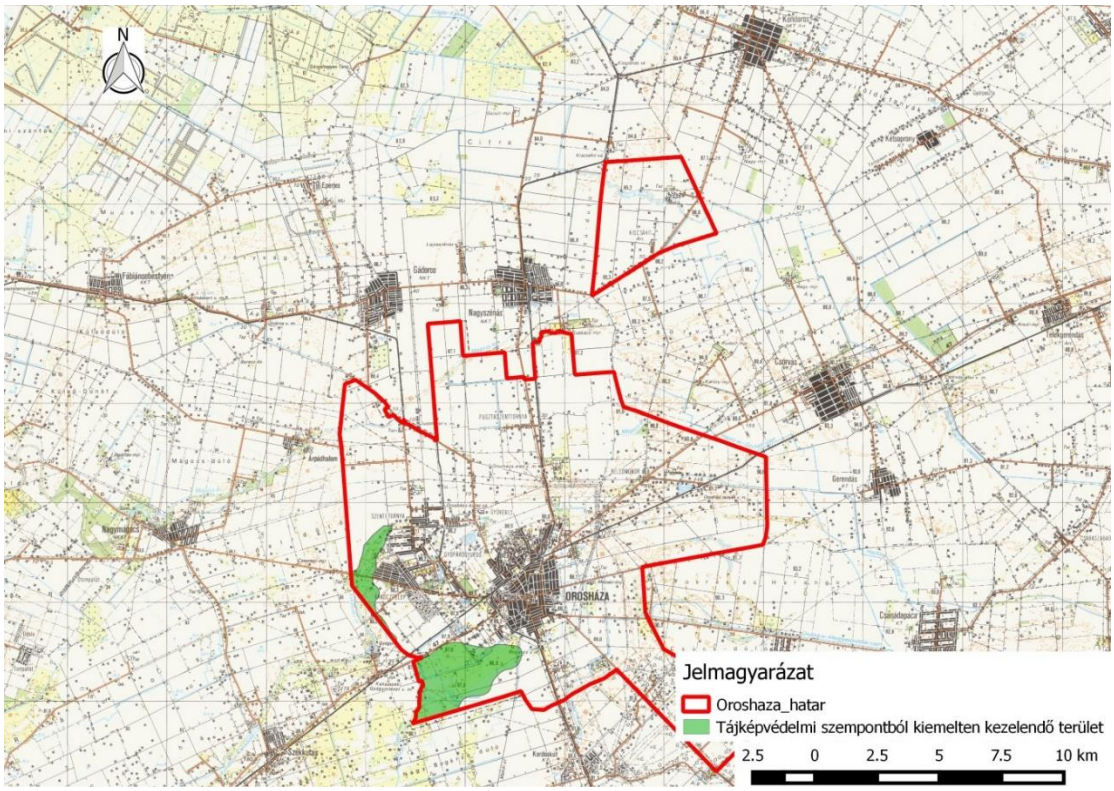

Forrás: KMNPI

1.12.3 Ökológiai hálózat

A településen az Országos Ökológiai Hálózat érintettsége nem tekinthető jelentősnek. A hálózat elemei közül mindegyik (Magterület, ökológiai folyosó, pufferterület) megtalálható.

16. térkép: Országos ökológiai hálózat

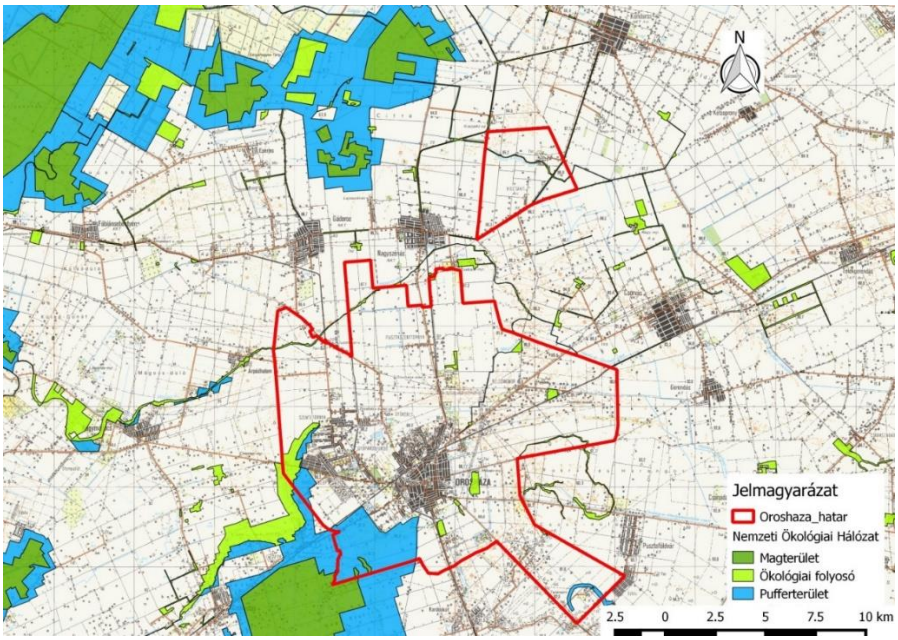

Forrás: KMNPI

Az *ökológiai folyosók* összefüggő, vagy megszakított „tipegőkövekből" álló élőhelysorozatok, amelyek kapcsolatot teremtenek a magterületek között, így elősegítik, illetve lehetővé teszik a fajok migrációját és ez által a géncserét, továbbá lehetővé teszik, hogy a vándorlás révén bizonyos hatások elől a fajok kitérjenek. Az ökológiai hálózatok fejlesztése csak tudatos zöldfelület növeléssel, zöldfolyosó-hálózat kialakításával történhet, ami nemcsak az élővilágot, hanem az emberi létminőséget is szolgálja.

Az ökológiai folyosókkal tévesen szinonimként értelmezett *zöldfolyosók* szintén az ökológiai hálózat részei, de nem fedik le az ökológiai folyosó fogalmát, hanem annak egy típusát alkotják. Amíg az ökológiai folyosók a hálózat elsődleges alkotói és fő elemei, a természetes élőhelyrendszer maradványai, addig a zöldfolyosókat az ember alakítja ki. Zöldfolyosót alkotnak az utat kísérő árok, fa- vagy bokorsorok, a településen folyamatosan meglévő kertek stb. Ezek általában nem természetes, nem komplex és nem önfenntartó rendszerek. Ugyanakkor szerepük jótékony hatású a biológiai változatosság fokozásában, a helyváltoztató mozgások lebonyolításában. Az ember által létrehozott zöldfolyosók hozzájárulhatnak bizonyos fajok elterjedésének, migrációjának elősegítéséhez.

Orosháza dél-nyugati részét érinti a Hódmezővásárhely környéki és csanádi-háti puszták Natura2000 terület és pufferterülete, mely részben az ökológiai hálózat magterülete, valamint a Mágocs-ér, mely a település észak-keleti szegletében található. A település dél-keleti részén húzódik a Nemzeti Ökológai Hálózat további elemeként kijelölt ökológiai folyosó néhány jelentősebb szakasza

17. térkép: Ökológiai folyosó a belterületen

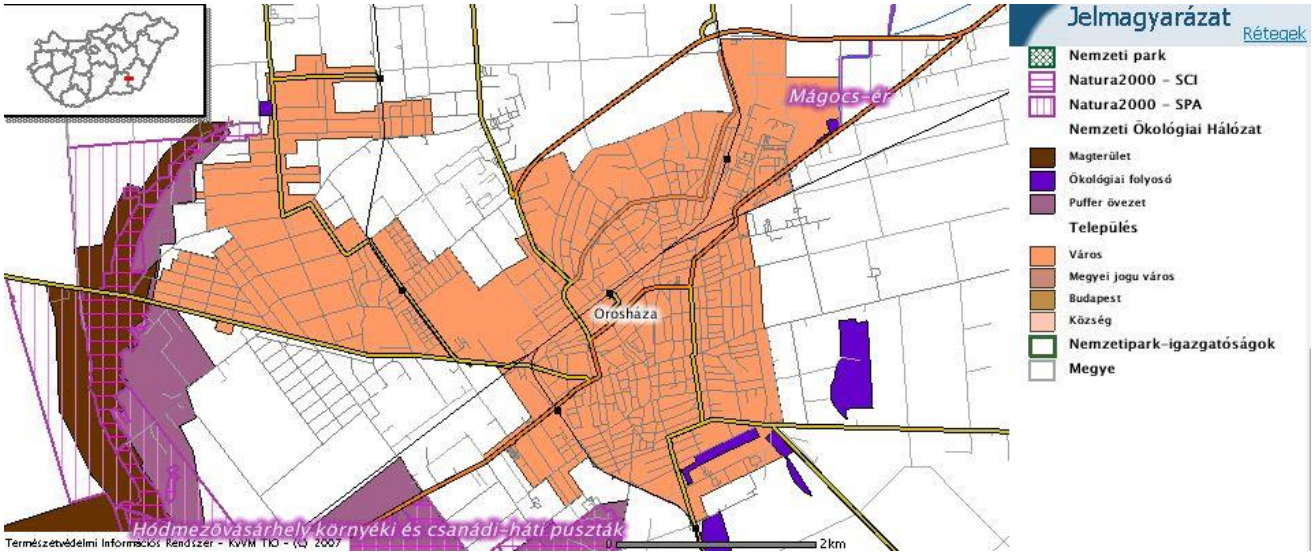

Forrás: http://geo.kvvm.hu/tir/viewer.htm

1.12.4 Egyéb természeti értékek

Egyedi tájértékek

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) 6. § (4) bekezdése alapján: *„Az egyedi tájértékek megállapítása és nyilvántartásba vétele a védett természeti területek természetvédelmi kezeléséért felelős szerv (a továbbiakban: igazgatóság) feladata."* (Megjegyzés: ez esetben a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság)

Önkormányzati feladatot ez ügyben a Tvt. 6. (5) bekezdése határoz meg, mely szerint: *„A településrendezési terv tartalmazza a tervezési területen található egyedi tájértékek felsorolását."*

A település közigazgatási területére vonatkozó egyedi tájérték-katasztert a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság még nem készítette el.

1.13 Zöldfelületi rendszer vizsgálata

1.13.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei

1.13.1.1 A zöldfelületi rendszer funkciói, szerepe

A település növényzete, a kertek, parkok, erdők, út- és térfásítások, termesztő felületek együttesen alkotják a település zöldfelületi rendszerét. A zöldfelületek együttese a település komplex rendszerének egyik alrendszere. Megkülönböztetését és önálló kezelését az indokolja, hogy a zöldfelületi rendszer döntően természeti alkotó elemek együttese, szemben a település többi, döntően művi részrendszerével, valamint az, hogy a zöldfelületi rendszer elsősorban a tágabb települési környezet természeti elemeivel, természeti részrendszerei által meghatározott. A zöldfelületi rendszer egyes alkotóelemei közötti szorosabb ökológiai kapcsolat, illetve a tágabb táji-természeti adottságoktól való függés teszi szükségessé az egyes zöldfelületek összességének egységes és önálló rendszerként való kezelését ökológiai szempontból.

A zöldfelületi rendszer a települések különböző, terület-felhasználási egységeiben található növényborította felszínének folyamatos, összefüggő hálózattá szerveződése, amelynek elemei között térszerkezeti és funkcionális kapcsolat jön létre.

A zöldfelületek vizsgálatakor a település növényzettel tartósan vagy időszakosan fedett, biológiailag aktív felületeit vizsgáltuk. Alapvető rendeltetésük szerint elsődlegesen termesztési és elsődlegesen kondicionáló célú zöldfelületeket különítettünk el. A termesztésiekhez az erdők, a gyümölcsösök, a szőlők, a szántók és a gyepfelületek tartoznak. Kondicionáló zöldfelület minden olyan zöldfelületi elem, amelynek célja kommutatív hatások kifejtése. Éles határokat húzni közöttük nem lehet, mert a termesztési célú erdő, gyep, mezővédő erdősáv ugyanúgy kifejt környezetvédelmi, tájökológiai és tájképi hatásokat mint az utakat, a vízfolyásokat kísérő növényzet különböző elemei.

A növényzettel fedett különböző rendeltetésű területeknek azonban közös tulajdonsága, hogy a növényegyüttesek jelentős nagyságú asszimiláló, párologtató, zöld levéltömegük következtében sajátos szerepet játszanak a település környezeti adottságainak és viszonyainak alakításában. Szerepük szerint lehet:

- Ökológiai szerep

A települések ökológiai adottságai javításának egyik legfőbb eszköze a növény. A zöldfelület erőteljesen módosítja a helyi klíma alakulását. Kedvezően befolyásolja a hő- és vízháztartási viszonyokat, a levegő szennyezettségének mértékét, valamint csökkenti a zaj és rezgés terjedését. A növényzettel borított területek tehát előnyös hatásokat fejtenek ki a település környezetminőségére, és elősegítik a lakosság fiziológiai közérzetének javulását.

- Funkcionális szerep

Számos olyan létesítmény található a település területén, amelyek feladatukat csak úgy tölthetik be, ha növényekkel betelepített külső terekkel, kertekkel épülnek meg (iskolák, óvodák stb.). A közparkok, játszóterek használati értékét a telepített növényanyag döntően meghatározza. Egyes funkciók ellátására csak növényzettel betelepített területek alkalmasak (pl. temetők).

- Településszerkezeti szerep

A település növényzetének, a város zöldfelületeinek fontos szerepük van egyrészt a település szerkezeti tagolásában: egyes településrészeket, létesítménycsoportokat, létesítményeket, vagy épületeket egymástól elválasztanak, lehatárolnak, a környezet zavaró hatásaitól védenek. Másrészt a zöldfelületek a település egyes területi egységeit egymással és ezek együttesét a környező tájjal összekapcsolják, egésszé szervezik. Ez a településszerkezetet tagoló, formáló szerep elsősorban a zöldfelületi rendszerek kialakításánál nyer különös jelentőséget.

- Vizuális-esztétikai szerep

A növényzettel borított parkok, utcák hozzájárulnak a település karakterének, arculatának kialakításához, részt vesznek a település szerkezeti tagolásában, valamint elfedik, takarják az előnytelen részeket. A zöldfelületek a település egyes területeit egymással és a külterülettel kapcsolják össze, szervezik egésszé. A növény a települési környezet fontos alkotórésze, hiszen szorosan hozzátartozik a vizuális megjelenéshez.

A kondicionáló célú zöldfelület típusai:

A kondicionáló célú zöldfelületek növényzettel fedett területek, ültetvények, amelyek az embert részint közvetlenül, részint közvetve érvényesülő közjóléti hatásokkal szolgálják. A közcélú zöldfelület közösségi tulajdonú és a település egész lakosságát vagy a lakosok egy körét szolgálja.

A települések zöldfelületei, zöldfelületi létesítményei a használat jellege és a tulajdonviszonyok szerint két csoportba sorolhatók:

- Közcélú zöldfelületek
- Magántulajdonú zöldfelületek

A közcélú zöldfelületek használatukat tekintve az alábbi típusokba sorolhatók:

- Korlátlan közhasználatú zöldfelületek
- Korlátozott közhasználatú zöldfelületek
- Közhasználat elől elzárt zöldfelületek

A következőkben az alábbi csoportosításban tárjuk fel a vizsgált területen található zöldfelületeket. Orosháza zöldfelületi rendszerének vizsgálata után fogalmazhatjuk meg a helyzetértékelést és a fejlesztési javaslatokat.

1.13.1.2 Szerkezeti, kondícionáló szempontból lényeges, a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

Korlátlan közhasználatú zöldfelületek

Közlekedési zöldfelületek – zöldsávok, fasorok

A települések belterületén, a közlekedési pályák mentén telepített zöldsávok a zöldfelületi rendszer összekötő elemei, a tömbszerű zöldfelületi létesítmények, valamint a környező erdők és fás állományok kapcsolatának megteremtésével javítják a település ökológiai adottságait (pl. átszellőzésének elősegítése). A közlekedési területen létesített zöldsávok a légszennyezésnek és a zajterhelésnek legerősebben kitett zónákban, az útpálya és a járdák, valamint az épületek fizikai elválasztásával mérséklik a környezetterhelést, a por-, a korom- és a szén-dioxid megkötéssel, valamint a zajszűréssel.

Orosházán a közterület fásításra, illetve az út menti fasorokra jellemző, hogy fafaj szempontjából általában nem egységesek és sok helyen hiányosak is. Egységes, idős faállományú szép fasort csak néhány helyen találunk a városban, melyek közül kiemelkedőek a Huba és Bajnok utcában lévő Platanus x hybrida fasorok, az Október 6. utca, a Fasor utca és a Bajcsy-Árpád utca sarkán található Fraxinus ornus ’Mecsek’ fasorok.

A település belső utcáinak közterületi zöldsávjaiban döntő többségben a gyümölcsfa fajok (meggy, szilva, cseresznye, dió stb.) kaptak helyet. Sok esetben az utcafront zöldsávjaiba az egységes, rendezett fasorok helyett tájidegen oszlopos örökzöldeket telepítettek, A légvezetékek alatt sok helyen magasra növő fafajokat ültettek (lakossági spontán növénytelepítések). A forgalmas utak zöldsávjaiban kevés helyen találhatók elválasztó cserjesávok, amelyek védenék a gyalogosforgalmat a gépkocsiforgalom káros hatásaitól.

Az egyes védett fajok, fasorok megnevezését és elhelyezkedését az alábbi önkormányzati rendelet sorolja fel részletesen: *11/2011 (V. 30). önkormányzati rendelete a helyi építészeti és természeti értékek védelméről 2. számú melléklet a 11/2011 (V. 30.) önkormányzati rendelethez: Orosháza helyi védettségű természeti értékek.*

Zöldterületek (közparkok, közterek, közkertek)

A *közparkok* rendeltetése az, hogy a lakosság számára szabadon elérhető módon biztosítsa a napi és a hétvégi szabadidő szabadban való eltöltésének kedvező feltételeit a településen belül. A közparkok a lakólétesítmények vagy a munkahelyek közvetlen közelében, vagy a nagyobb vonzáskörzettel rendelkező, nagyobb területegységeket ellátó közparkoknál, a lakóhelyektől rövid időn belül elérhető területen létesülnek. Közpark kialakításának céljára olyan terület alkalmas, amely legalább 1 ha nagyságú és legkisebb oldalmérete is nagyobb, mint 80 m. Kondicionáló szerepük a növényállomány függvénye. A közpark egy adott település valamennyi lakójának „közös pihenőkertje". A közparkok általában több funkcióval rendelkeznek. A *közkertek* a közparkokhoz hasonló funkciókat, vagy annak egy részfunkcióját látják el, de a közparknál kisebb területűek és kevésbé intenzíven fenntartottak. A *közterek* esetén a díszítő funkció az elsődleges, intenzíven fenntartottak, a használati jelentőségük nem olyan összetett, mint a közparkoké. Orosháza környezetvédelmi programjának területhasználat, zöldfelület gazdálkodás és fenntartás című fejezetében három fenntartási intenzitású kategóriába csoportosítva találhatóak a város legfontosabb közparkjai, közterei. Ezek közül a legjelentősebbeket, a városszerkezetben domináns elemeket emeli ki a V-21 jelű vizsgálati melléklet (táblázat).

Lakótelepi zöldfelületek

A lakótelepi zöldfelületek megjelenése a lakótelepek építésével együtt ment végbe, és napjainkban is a többnyire az 1970-89 közötti időszak beállt, gyakran már elöregedett növényállománya jellemzi, a zöldfelületek néhol hiányosak. Ezek a felületek mégis kiemelkedő szerepet töltenek be a városklíma kedvező alakításában. A könnyen fenntartható felületek kialakítása során számolni kell az igénybevétellel és az esetleges vandalizmussal, így edzett, tűrőképes növényfajok alkalmazása szükséges. Orosháza nagyobb zöldfelülettel rendelkező lakótelepei a Bajnok – Gyopár úti lakótelepek, a Dr. László Elek lakótelep, Kölcsey utcai lakótelep, Hajnal utcai lakótelep, Október 23. utcai lakótelep, Kossuth tér lakótelepi része, a Hegedűs I. utcai lakótelepi része és a Gárdonyi lakótelep. Növényállományuk általában bőséges, a fák időnként túl is nőtték a teret. Az eredetileg sűrűre ültetett cserjefoltok a kiritkulás miatt felújításra szorulnak. Az épületek előtti kertekbe a lakók által kiültetett és gondozott növények kerültek, melyek nem mindenhol alkotnak egységes, rendezett képet: az öntevékenység szakmai kontrollt igényel az egységes és rendezett településkép kialakulása érdekében. A zöldfelületeken sajnos gyakoriak az áttaposások. Az útvonalhálózat egy része felülvizsgálandó, mivel szétszabdalja a zöldfelületeket.

Település központba ékelődött erdők

Az erdők a zöldfelületi rendszer legmarkánsabb, legerősebb kondicionáló hatású elemei. Biológiailag aktív zöldfelület arányuk 95-100%. Védik, szabályozzák és javítják az emberi környezetet, ezért különös jelentősége van a településestbe ékelődő és a közvetlen településkörnyéken elhelyezkedő erdőknek.

Orosháza település esetében jelentősebb erdősávok a belterületi határt övezik, nagyobb összefüggő belterületi erdőfolt a Gyopárosi tavak közvetlen környezetében található. Ezek pozitív hatásai érezhetőek a település zöldfelületi rendszerében. Többségűk besorolásuk szerint parkerdő vagy gazdasági erdő. A jelentősebb erdők elsősorban kőrisből, tölgyből és nyárfából álló telepítések. Számos véderdő is található a településen, melyek közjóléti szempontból azonban kevésbé vehetők figyelembe.

A településen a belterület határában újabb erdőtelepítések is történtek az utóbbi években. Ezek közül jelentősebb a Dankó utcai, összesen 6,5 hektáros, főként magyar kőrisből és kocsányos tölgyből álló fiatal telepítés.

A meglévő belterületi erdők kigyűjtését és jellemzését az Orosházai Városi Önkormányzat Erdőgazdálkodási üzemterve alapján készült táblázat az V-21. vizsgálati mellékletben található.

1.4.2. Zöldterületek (közparkok, közterek, közkertek)

A *közparkok* rendeltetése az, hogy a lakosság számára szabadon elérhető módon biztosítsa a napi és a hétvégi szabadidő szabadban való eltöltésének kedvező feltételeit a településen belül. A közparkok a lakólétesítmények vagy a munkahelyek közvetlen közelében, vagy a nagyobb vonzáskörzettel rendelkező, nagyobb területegységeket ellátó közparkoknál, a lakóhelyektől rövid időn belül elérhető területen létesülnek. Közpark kialakításának céljára olyan terület alkalmas, amely legalább 1 ha nagyságú és legkisebb oldalmérete is nagyobb, mint 80 m. Kondícionáló szerepük a növényállomány függvénye. A közpark egy adott település valamennyi lakójának „közös pihenőkertje”. A közparkok általában több funkcióval rendelkeznek.

A *közkertek* a közparkokhoz hasonló funkciókat, vagy annak egy részfunkcióját látják el, de a közparknál kisebb területűek és kevésbé intenzíven fenntartottak.

A *közterek* esetén a díszítő funkció az elsődleges, intenzíven fenntartottak, a használati jelentőségük nem olyan összetett, mint a közparkoké.

Orosháza környezetvédelmi programjának területhasználat, zöldfelület gazdálkodás és fenntartás című fejezetében három fenntartási intenzitású kategóriába csoportosítva találhatóak a város legfontosabb közparkjai, közterei. Ezek közül a legjelentősebbeket emeljük ki, melyek meghatározóak a település városszerkezetében.

Korlátozott közhasználatú zöldfelületek

Jelentős zöldfelülettel rendelkező intézmények

Iskolakertek

Az iskolakertek feladatai igen sokrétűek. Teret biztosítanak rendezvényeknek, sport-foglalkozásoknak és az iskolai szünetekben játéknak, szórakozásnak, tanulás utáni pihenésnek. Az iskolakertekben fokozottan kell, hogy megjelenjen a környezeti nevelést segítő szerep is. Az iskolai zöldfelületek rendszere három térrészre különíthető: előkert, játszóudvar, és sportpálya.

Vörösmarty Mihály Általános Iskola

Az orosházi iskolakertekre jellemző, hogy az általában burkolt sportpályák jelentik a legnagyobb felületet. A játszóudvar szolgál a gyerekek kinti szabadidős tevékenységének

eltöltésére, ahol néhány korosabb lombos fa ad árnyékot. Általában csak a kevésbé használt felületeken jelenik meg gyep, vagy növénykiültetés. Az udvarok nagy része láthatóan felújított, gondozott, de koncepcionálisan nem átgondoltak. Városi szinten legkiemelkedőbb zöldfelülettel rendelkezik az Eötvös József Katolikus Általános Iskola, számos idős fafajjal, nagy kiterjedésű, karbantartott előkerttel, salakos sportpályával. Zöldfelületét tekintve legrosszabb állapotban a szinte teljesen burkolt Orosházi Vörösmarty Mihály Általános Iskola és Wesley János Óvoda, Általános Iskola és Középiskola Orosházi Tagiskola van. Összességében elmondható, hogy az iskolakertekre a kertépítészeti elvek nem érvényesülnek, egyhangú növényzettel rendelkeznek, és nem képviselnek különösebb esztétikai értéket. Hiányoznak a térhatároló fásítások és az egységesen megtervezett, több funkciót ellátó zöldfelületek.

Óvodakertek

Az óvodakertek a gyerekek egészséges fejlődését, a természettel való megismerkedését kell, hogy biztosítsák, úgy, hogy minden évszakban élményt nyújtanak. Az óvodakert az óvoda belső terének folytatását jelenti a szabadban. Fontos követelmény a sűrű, védő cserjesáv, a mérgező fajok alkalmazásának a kerülése, és a játék lehetőség biztosítása.

Orosháza Városi Önkormányzat Napköziotthonos Óvodája Bajcsy utcai Telephely

Orosháza óvodáinak játszóudvarairól általánosságban elmondható, hogy a korábbi években felújították és korszerűsítették őket. A felújítások a játszóeszközökre, egyes esetekben a kerítésekre terjedtek ki (pl.: Bajcsy utcai Telephely), de jelentős növénytelepítés nem történt. Az udvarokon néhány fából készült, rönk játszóeszköz nyújt lehetőséget a gyermekek készségeinek fejlesztésére. A kertekben néhány korosabb fa található, az óvodakertek növényállományai azonban még fejlesztésre várnak. Szükséges a kertek koncepcionális átgondolása.

Orosháza zöldfelülettel rendelkező közoktatási intézményei:

- Kodolányi János Főiskola
- Orosházi Táncsics Mihály Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium
- Wesley János Óvoda, Általános Iskola és Középiskola Orosházi Tagiskola
- Orosházi Református Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola
- Orosházi Vörösmarty Mihály Általános Iskola
- Orosházi Vörösmarty Mihály Általános Iskola Czina Sándor Tagintézménye
- Orosházi Vörösmarty Mihály Általános Iskola Rákóczitelepi Tagintézménye
- Orosházi Vörösmarty Mihály Általános Iskola Kardoskúti Telephely
- Tisza Kálmán Közoktatási Intézmény
- Hunyadi János Közoktatási Intézmény Nevelési Tanácsadó
- Liszt Ferenc Alapfokú Művészetoktatási Intézmény
- Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium
- Eötvös József Katolikus Általános Iskola és Óvoda

- Forrás Református Óvoda
- Orosháza Városi Önkormányzat Napköziotthonos Óvodája

  Telephelyek:
  1. Bajcsy utcai Telephely
  2. Bácska utcai Telephely
  3. Ifjúság utcai Telephely
  4. Könd utcai Telephely
  5. Lehel utcai (Székhely) Óvoda
  6. Mátyás király utcai Telephely
  7. Móricz Zsigmond utcai Telephely
  8. Uzsoki utcai Telephely

Orosházi Kórház
A Kórházak esetében különösen érvényesül az az elvárás, hogy szép, rendezett, növényekben gazdag környezet vegye körül a gyógyulást segítő épületeket. Kiterjedését tekintve a városi hálózatban is jelentős szerepe van az orosházi kórházkertnek. Sajnos a koncepcionálisan megtervezett szabadterek, az elválasztó cserjesávok hiánya és túlkoros növényállomány nem teljesíti azt az elvárást, hogy a lehangolt betegek feloldódjanak és gyógyulásuk felgyorsuljon.

Jelentősebb zöldfelülettel rendelkező múzeumok, kiállító terek:
Múzeumok, kiállító terek általában kisméretű kertekkel rendelkeznek, a teret gyakran a reprezentatív épület uralja. A növényzet feladata a díszítés és az, hogy kiemelje az épület rangját, ebből adódóan a fenntartás intenzív.

Nagy Gyula Területi Múzeum
A Nagy Gyula Területi Múzeum épülete eredetileg magánház volt. Kertjében csak néhány koros lombos fa található, a kert jelentős részét gyepfelület borítja. Növényállományát tekintve nem reprezentatív, egy díszkapu és Szántó Kovács János szobra jelenik meg díszítő elemként. A múzeum előtt húzódó közterületi gyepes felületen jelenleg egy-két fa és néhány cserje és egy pad áll.

Vízellátás történeti Gyűjtemény
A Kútmúzeum cégéreként a Könd utcán található kerítéssel körbevett zöld szigeten számos különböző kútfajta és egy víztorony is megtekinthető. A zöldfelület méretéből adódóan nem meghatározó elem a város zöldfelületi rendszerének. A szórt burkolattal fedett szigetet örökzöld és lombhullató cserjék szegélyezik, egy fenyő áll a kerítés mentén.

Darvas József Irodalmi Emlékház
Orosháza beépített területének határán áll a Darvas József író és politikus életének emléket állító épület. A ház kertjének a végében áll a Békés Megyei Irodalmi Gyűjtemény, melyet előzetes bejelentkezéssel első sorban a kutatók látogatják. Az épületekhez csak egy csekély méretű kert tartozik. Ez jelenleg sajnos nem tölt be közösségi kert szerepet. Az udvar gyepes, fás szárú növényzet nem található rajta. Kondicionálási szempontból nem képvisel értéket a település zöldfelületi rendszerében.

Templomkertek

Az egyházi tulajdonban lévő intézmények kertjei gyakran magas ökológiai és esztétikai értéket hordoznak, pihenőkertként funkcionálnak, és hozzájárulnak a település zöldfelületi rendszerének sokszínűségéhez.

Evangélikus templom kertje

Az orosházi templomkertek közül az Evangélikus templom kertje rendelkezik jelentős kondicionáló zöldfelülettel. Értéket leginkább az idős lombhullató fák jelentik, ugyanis a cserjeszint hiányos. A templomkert alacsony kerítéssel körbevett, több pihenőpad került kihelyezésre. Cholera-pestis emlékmű, kerékpártároló és madáretetők is találhatóak a kertben.

Evangélikus templom kertje

Római katolikus templom kertje

A Széchenyi téren álló Római katolikus templom a tér ostorfáinak köszönhetően zöld környezetben fekszik. A templomkertet alacsony kerítés veszi körbe, örökzöld fák és cserjék jellemzik a növényállományt. Díszítő elemként rózsabokrokat ültettek a kerítés mentén. A számos fajból álló növénykiültetés koncepciótlan, rendezetlen, pedig a kert inkább díszkert, mint pihenőkert funkcióval rendelkezik, betonlap burkolatú kerti útjai elavultak. Kőkereszt áll a tér felőli oldalon.

Református templom kertje

A Református templom úttestekkel határolt kertje méretéből és elhelyezkedéséből adódóan nem funkcionál pihenőkertként. Lombhullató és örökzöld cserjesáv veszi körül a gyepfelületet. A templom bejáratát szoliter örökzöld cserjék keretezik, az épület mellé bokorfák kerültek kiültetésre. A templomkert zöldfelületi értéke nem jelentős.

Zsinagóga

A Zsinagóga udvara teljes egészében térkővel burkolt, gyepsáv és egy díszfa csak a szomszéd épület telkén található. Az udvar biológiai aktivitás értéke nulla, a teljes kert terülte térkőburkolattal kirakott.

Idősek otthona

Egységes Szociális Központ – Ezüst Fenyő Idősek Otthona

Az Ezüst Fenyő Idősek Otthonának kertjét a nevében is megjelenő korosabb ezüstfenyők és kikopott gyepfelületek jellemzik. Látszik a lakók igyekezete a kert otthonosabbá tételére, de hiányzik a kertben a különböző funkciók kialakítása, melyeket gondosan megtervezett, minden évszakban szemet gyönyörködtető növények határolhatnának. Új pihenőpavilon és padok állnak a lakók rendelkezésére.

Ezüst Fenyő Idősek Otthonának kertje

Orosháza Városi Önkormányzat Egységes Szociális Központ - Platán Idősek Otthona

Az Idősek Otthonát övező kert kialakításában kertépítészeti elvek nem érvényesülnek. A néhány évelő növényen kívül korosabb fák jelentik a kert csekély esztétikai értékét. A nagy kiterjedésű burkolt felületek a gépjármű közlekedést szolgálják. Az intézmény udvarának keleti oldalán, az Öreg Tölgy Idősek Klubjához kapcsolódóan magasabb a zöldfelületi arány. Itt található egy helyi védelem alatt álló, szép, koros tölgy. Padok és egy pavilon nyújt pihenési lehetőséget az idősek számára.

Platán Idősek Otthonának udvara

Egységes Szociális Központ - Hajléktalan Ellátás

A Hajléktalan Ellátó Intézmény nemrégiben lett korszerűsítve, akadálymentesítve. A gyepfelületeket térkő burkolatok szelik át, fedett pihenő áll a kertben. A növényállományt örökzöld cserjék jellemzik. A kert elrendezése és a növénykiültetése átgondolatlannak mondható.

Geist Gáspár kastély parkja

A településszövetbe ékelődő kastélykertek értékes, idős növényállományukkal általában a település zöldfelületi rendszerében jelentős szerepet töltenek be. Az Orosházához tartozó Kiscsákó területén egy, valószínűleg Ybl Miklós tervei alapján 1880-ban épülhetett eklektikus vadászkastély épülete áll, körülötte elenyésző parkkal. A Geist Gáspár kastély földrajzilag közelebb fekszik Nagyszénáshoz, illetve Kondoroshoz, mint Orosháza központjához, előtte folyik a Dögös-Kákafoki-csatorna. A telek magántulajdonban van, nem látogatható, részben a kastély rossz állapotának köszönhetően. A park csakúgy, mint a kastély elhanyagolt, lombos fák az épület előtti előkertben és a telek végén találhatóak, melyek közül számos lombos fa sarj, vagy magonc. A park nagy része gyepfelület, díszítőelemek (szobor, pavilon, kerti utak) nem találhatóak a kertben. A szomszédos telkek növényállománya nagyobb biológiai aktivitásértékkel rendelkezik a sűrűbb lombfelületnek köszönhetően.

Geist Gáspár kastély légifelvétele (http://www.wenckheim.hu/images/KiscsakoGeist.jpg)

Zöldfelületi jellegű intézmények

A zöldfelületi jellegű intézményeknek a használati funkciójukon kívül jelentős kondicionáló és esztétikai szerepkörük is van. A különböző rendeltetésű zöldfelületek hozzájárulnak a lakosság zöldfelületi ellátásához is. Ezeknek a település területén való rendezett térbeli elosztására, illetve az egyes elemek közötti kapcsolatok kialakítására is gondot kell fordítani.

Temetők

Orosházának a településszerkezetet tekintve egymástól szétszórva helyezkednek el a köztemetők az egyes városrészekhez csatlakozva. A temetők a település lényeges részei, mivel általában nagy lomb- és virágtömegével a település zöldfelületi rendszerének is fontos részei, tisztítják és szűrik a levegőt, de emellett a jól megtervezett temetők esztétikai értéke is jelentős. A városban lévő temetők vizsgálata után megállapítható, hogy kevés esetben érvényesül a jól megtervezettség és átgondoltság.

Felvégi temető

Alvégi temető

Területileg a város északi részén lévő Felvégi temető a legnagyobb (4,52 ha). A temető kiemelendő tájhasználati konfliktusa, hogy a temető Szegfű utcai határa mentén nincs kerítés, a sírokat a házaktól csak egy keskeny töredezett aszfaltút választja el. Az út mentén haladva gépkocsikat pedig csak néhány tíz cm távolság szegregálja el a síroktól. A temető csekély mértékben fásított, csak szórványosan találhatunk a sírok között egy-egy nagyobb lombtömegű fát, amely enyhítené a sírkövek merevség és a parcellák szabályosságát. A többi temetőnél is általánosságban elmondható az egységesen megtervezett fasorok hiánya, a főbejáratok és ravatalozók környékének nem reprezentatív kialakítása, a kihelyezett berendezések elavultsága és a védőfásítások, esetleg egyes esetekben az elhatároló kerítések hiánya jellemző. Legtöbb temetőnél problémát jelent a gépjárművek hiányos parkolási lehetősége is.

A település temetői:

- Felvégi temető
- Alvégi temető
- Laposi temető
- Szentesi úti temető
- Madách utcai temető
- Corvin utcai temető
- Gyopárhalmi temető
- Székács temető

Játszóterek

A játszóhely a szabad levegőn végzett mozgás, a kísérletezés, a felfedezés helye, ahol a gyermek tapasztalatokat, ismereteket szerez a világról. A gyermekek számára a parkok számos részlete kínálja a sport, a megismerés és a felfedezés örömét. A játszóterek kialakításakor figyelni kell a különböző korcsoportoknak kialakított játszótér részletekre, ahol a gyermekek életkoruknak megfelelő játszóeszközzel fejleszthetik képességeiket. Orosházán az elmúlt időszakban a játszótereken lévő

Ibolya utcai játszótér

elavult játszóeszközöket elbontották. Több játszóteret számoltak fel, közülük a Thököly utcába, a Juhász Gyula utcában, a Hegedűs I. utcában és a Bercsényi utcában lévőket is. Néhány új, igényes játszóteret is létesítettek. Kiemelkedő közülük a Tas utcai, amely minden korosztály számára kialakított, modern fém játékokkal, sportpályákkal, kültéri pihenőbútorokkal berendezett, parkosított. A játszóteret 2010-ben alakítottak ki az „Adj teret magad mellett belvárosi közösségi térhálózat fejlesztése" keretein belül. Az Ibolya utcai játszótéren egy nagyméretű, összetett mászóvár várja a kicsiket és nagyokat. Az Avar utcai játszótéren a főleg kisiskolások számára alkalmas játszóeszközöket találunk, ahol a parkban lévő játszótér mellett az iskolához kapcsolódó kültéri sportpályák teszik színesebbé az aktív szabadidő eltöltését az ideérkezők számára. A Rákóczitelepi Sziget utcai játszótér kerítéssel körbekerített, térfigyelő rendszerekkel ellátott játszótér pihenő asztalokkal és padokkal a koros lombhullató fák árnyékában. A Bajza utcai játszótér szintén körbekerített, térkamerákkal védett, ahol modern fa-fém játszóeszközök várják a gyermekeket. A játszótér mellett labdahálóval bekerített többfunkciós aszfaltos sportpályát alakítottak ki. A Dr. László E. lakótelepi játszótér teljes területe gyöngykaviccsal szórt, hinta, libikóka és mászóvár csúszdával várja a gyerekeket. A játszótér fásítása és cserjésítése még nem készült el.

Orosháza *játszóterei:*

- Sziget utca játszótér
- Tas utcai játszótér
- Bercsényi utcai U alakú játszótér
- Kazinczy utcai játszótér
- Dr. László Elek lakótelepen lévő játszótér
- Kossuth tömb (Bajza utca)
- Avar utcai játszótér
- Mikolai kerti játszótér
- Ibolya utcai játszótér

Szabadidő parkok, sportpályák

A szabadidő parkok és sportpályák jellemzően nagyméretű összefüggő gyepfelülete miatt jelentős kondicionáló szerepet töltenek be a település zöldfelületi rendszerében. Városi sportpálya tervezésénél irányadó, hogy 25-30 percen belül gyalogosan elérhető legyen, amely távolság 1,5-2 km-es sugarú körnek felel meg. Orosházán több sportpálya található, melyek leginkább labdarúgó pályaként működnek. Ezekről általánosságban elmondható, hogy rendszeresen

Orosháza, OMTK-ULE Sporttelep

gondozottak és fenntartottak. Némelyiknél a szurkolótábort kiszolgáló épített lelátók is találhatók.

A Lóversenypálya fogadótere

Orosháza jelentősebb sportpályái:

- Mátrai Sándor Stadion
- Orosháza, OMTK-ULE Sporttelep
- Orosháza, Békés Megyei Rendőr-főkapitányság Sportpálya
- Rákóczitelepi Sportpálya

Bogárzói Lóversenypálya

A település déli peremén található lovaspálya 25 ha területen fekszik. Vidéki viszonylatban egyedülálló módon sportfogadásokkal egybekötött lóversenyeket tart. Itt kerülnek megrendezésre a város és a környék közkedvelt lóversenyei és sportbemutatói. 1968-ban az Orosházi Új Élet Mezőgazdasági Szövetkezet hozta létre. Az ingatlan tulajdonosa Orosháza Város Önkormányzata, jelenlegi üzemeltetője az Orosházi Szabadidőpark és Lovassport Egyesület. Az Egyesület nagy hangsúlyt fektet az utánpótlás nevelésre is. A látogatókat egy nagyméretű fa kapu fogadja. A nézők által látogatható terület árnyékolásáról koros lombos fák gondoskodnak. Az 1600 m-es hitelesített galopp-pálya, akadály- és ugrópálya gyepesített. A pályát biztonsági okból sövénysávval határolták el.

Kalandpályák

Az elmúlt években egyre népszerűbb szabadtéri szórakozási, élményszerzési helyek a kalandparkok. A kalandpark általában erdei kötélpályák, akadálypályák, ügyességi játékok gyűjtőhelye. Létrejöttük az aktív sportolásra, a szabadban eltöltött kikapcsolódásra való igénynek köszönhető. A pályákon a legkisebbektől a legidősebbekig mindenki megtalálja a fizikumának és teljesítőképességének megfelelőt. A mai pályák mindegyike szigorú biztonsági előírások szerint létesül. A pályák biztonságos bejárását pályafelügyelők és animátorok segítik.

Orosházán is létesültek már kalandpályák. Az ***Alföld Gyöngye Kalandpark*** tavasztól őszig várja látogatóit az Alföld Gyöngye Hotel és Konferenciaközpont mellett. Három szinten a koros nyárfákra rögzített kifeszített kötélpálya, 12 gyermek és 32 felnőtt akadály várja a sportosan izgalmas szórakozásra váró látogatókat.
A ***Tornyos Kalandfarm*** 60 m hosszú canopy pálya, íjászat, mászófal, falmászás, petanque, trambulin és számos egyéb gyermeket váró játék és sportolási lehetőség várja az ide érkezését.

Alföld Gyöngye Kalandpark

A Mátrai Sándor Stadion mellett ***Extrém parkot*** alakítottak ki, ahol extrém sportok kedvelői különböző nehézségű akadályokon fejleszthetik tudásukat a Fűtőház utca 3. szám alatt. A BMX-ezésre, biciklizésre, rollerezésre, deszkázásra, görkorcsolyázásra alkalmas pálya kivilágított és térfigyelő rendszerrel ellátott. A fiatalok biztonságosan, jó körülmények között gyakorolhatnak és sportolhatnak az Extrém sport parkban. A sportlétesítmény elsősorban az extrém sportokra koncentrál majd, de több korosztálynak biztosítják a szabadidős elfoglaltságot.

A Történelmi Gellértegyházáért Alapítvány kezelésében lévő ***Történelmi Szabadidő és Szórakoztató Emlékparkban*** a település határában, az Újosztáson található. A történelmi múltból merítve a park Magyarország és a magyarság egyik szemléltetőjévé kíván válni. Hagyományőrző programokkal, íjászattal, lovaglással, karikás ostorozással, nyári táborokkal, népi hagyományokat bemutató teremmel várja az ideérkezőket nagyméretű gyepes, erdős környezetben.

Tavak

Orosházán és környékén számos tó található. Több szempontból kiemelkedő jelentőségű a természetes kialakulású Gyopárosi tórendszer, mely mellett jó néhány bányató, illetve talajvíz eredetű tó növeli a város természeti környezetének értékét, fészkelő helyet biztosítva vízimadaraknak. A tavak nagy része horgásztóként üzemel. Vízutánpótlásuk a talajvíznek és kisebb mértékben a csapadéknak köszönhető.

Gyopárosi tavak (Déli-tó, Középső-tó, Északi-tó)

A település keleti részén fekvő három tóból álló tórendszer a 19. század második harmadában vált közismertté, mint gyógyhatású fürdő. A parkosítás és a medertisztítás a századfordulón kezdődött el. A tavak átlag mélysége 2 méter. A Déli-tó partja a legtermészetközelibb vonalvezetésű, közepén nádszigetekkel. A Középső-tóhoz kapcsolódik a fürdő központi épülete, míg az Északi-tavat üdülő és lakóházak veszik körül.

Gyopárosi Középső-tó a fürdő épületeivel

A tópartot beépítés vonaláig leginkább gyepes zöldsáv kíséri, a tavak szórt burkolatú, a kereszttöltéseken is átfutó sétányokon körbejárhatóak. A strand területére belépő szükséges. Jelentősebben parkosított terület a tavak nyugati oldalán találhatóak. A part mentén a nádast karbantartják, télen vágják, egyes szakaszokon a kilátás érdekében teljesen kitisztítják. A tavakban jelenleg fürdeni nem lehet, de alkalmasak csónakázásra, vízibiciklizésre és horgászatra is. Az elmúlt években készültek tervek a tópart fejlesztésére, partfal rekonstrukcióra, sport és játszószerek kihelyezésére, de ezek nem valósultak meg.

Kerek-tó

A 1,5 hektáros Kerek-tó a Gyopárosi tórendszer északi szomszédja, jelentős vízutánpótlását a gyógyfürdő elfolyó vizéből kapja. A magántulajdonban lévő, természetes eredetű, halban gazdag tóban fürödni nem lehet, de horgászási és csónakázási lehetőség biztosított. Környező parkja gyepes, néhány, leginkább örökzöld fa és cserje övezi, a tó parti szakaszán nádas sáv fut.

Homokbánya horgásztó

Homokbánya horgásztó

A Szentesi út mellett fekvő mesterséges, homokbányászati eredetű, közel tízhektáros területen elterülő tavak partján jelenleg tereprendezés zajlik. A víz átlagos mélysége eléri a négy és fél métert is, de van, ahol 12-13 méteres, köszönhetően a homokkitermelésnek. A tó horgászati célú, partján található

rendezvény- és halőrház. Fedett pihenőpadok és asztalok kerültek kihelyezésre, a tavak parkosítása hiányos.

Kristály-tó

A Kristály tó szintén bányató, a Homokbánya horgásztó keleti szomszédja. Telke önkormányzati tulajdonban áll. A tó körül a megtelepedett fafajok dominálnak. Kezdeti tervek alapján a tó partja adott volna helyet a Mikolai kert mellett megépült extrém parknak.

Téglagyári tavak

Orosháza északi részén a 47-es út nyugati oldalán találhatóak a 11 hektáron elterülő Téglagyári tavak. A tavak neve is elárulja, hogy a téglagyártáshoz kapcsolódó agyagbányászati tevékenység következtében alakultak ki. Az egykori ipari létesítmény mellett fekvő tavak átlagos vízmélysége 2 méter, a partvonalba nádas fut. A tavak mellett játszótér, büfé, horgászbolt és bográcsos főzési lehetőség is adott.

Gyopárosfürdő Gyógy-, Park- és Élményfürdő parkja

Orosháza üdülő negyedében, a Középső-tó partján fekszik a termálvízkincsre épült Gyopárosfürdő Gyógy-, Park- és Élményfürdő. A terület egyszerre fürdő, sportközpont, és szabadvízi programokat kínáló természeti érték. A komplexum számos beltéri szolgáltatást nyújt. A parkjában található Gyopárosfürdő jelképe az 1925-ben épült víztorony, 3 kültéri medence, tenisz-, strandkézilabda- és strandröplabda pálya, valamint füves focipálya sportpálya és játszótér. A strandfürdő területére a napozásra, játszásra alkalmas tágas gyepfelületek és az árnyas facsoportok jellemzőek. A nem lomblevelű örökzöldek hangulata nem nagyon illik a vízparthoz, és a kerítés mentén elválasztó cserjesávok telepítése indokolt lenne.

Rágyánszki Arborétum

Az Orosházára bevezető Vásárhelyi út mellett található a 3 hektáros Rágyánszki Arborétum. A gyűjteményes kertet id. Rágyánszki János kertész alapította 1952-ben. A kertben jelenleg 2000 növényfaj 6000 változata található, érdekessége, hogy az országban egyedül itt található chilei Araucaria fenyőfa, és a gyűjtemény tudományos kutatási célokat is szolgál. Az arborétum zsúfolt állományában a hazai időjáráshoz alkalmazkodott örökzöldek dominálnak.

Rágyánszki Arborétum

Közhasználat elől elzárt zöldfelületek

A közhasználat elől elzárt kondicionáló célú zöldfelületek a magánkertek, a zárt intézményi, illetve vállalati területek zöldfelületei, valamint a véderdők, védőterületek területei. A magán, vagy intézményi tulajdonú kertek növényzete nemcsak a tulajdonos, hanem a település egésze szempontjából is értéket jelent. E területek kialakítása, a biológiailag aktív felületek aránya és a területek ápoltsága az egész település helyi klimatikus, levegőtisztasági, településhigiéniai adottságait befolyásolják, sok esetben jelentősen alakítják. Ezért is indokolt e zöldfelületek létesítésének önkormányzati szabályozása.

Lakókertek

A magánkertek szempontjából megállapítható, hogy kevés az átgondolt kertépítészeti koncepció alapján kialakított kert. A kertek részben termesztési, részben kondicionáló célúak, a tulajdonosok számára rekreációs hatásúak. Sok esetben ezek a funkciók nem különülnek el egymástól, zavaró, rendezetlen látványt eredményezve. Növényalkalmazásban dominál az örökzöldek alkalmazása.

A településképet jelentősen befolyásolja a lakókertek mennyisége és minősége. Orosházán általános a hagyományos dísz-előkert és hátsó haszonkert kettős használati módja. Jellemzően az épület körül alakítanak ki hagyományos virágoskerteket, a telek hátsó kertrészei pedig főleg haszonkertként funkcionálnak. Orosháza lakókertjeit vizsgálva csak kivételes esetekben fedezhetünk fel tudatos, koncepcionális zöldfelületi kialakítást. Sok helyen az előkertekben, utcafronton dominálnak az örökzöld dísznövények.

Erdőterületek

Az Országos Erdőállomány Adattár aktuális adatai alapján Orosháza közigazgatási területén **217 hektár erdő** található, ebből védelmi rendeltetésű erdő 83 hektár, gazdasági rendeltetésű erdő 69 hektár, közjóléti rendeltetésű erdő 65 hektár. Az erdőterületek viszonylag csekélyek, de jelentős szerepet játszanak a város biológiai aktivitásában, az ökológiai egyensúly megteremtésében és – szűkebb környezetükben – a mikroklíma alakításában. A közjóléti erdő jelenléte (Gyopáros) a lakossági használat és a turizmus szempontjából egyaránt fontos tényező.

1.14 Az épített környezet vizsgálata

1.14.1 A területfelhasználás vizsgálata

1.14.1.1 Településszerkezet, helyi sajátosságok vizsgálata

A térségi szerepkör elemzésénél említésre került a közlekedési kapcsolatok szűkös mivolta, mint hátráltató tényező. Ez nem csak nagyobb léptékben jelent problémát a város számára, a belső közlekedést is akadályozza. A 47. sz. elkerülő út megléte könnyített a forgalmi helyzeten, azonban a Kiskunfélegyháza-Szentes felé tartó 4406 .j., a Békés Megyei Területrendezési Tervben új főúti kapcsolatként jelölt, az M5 autópálya megközelítésére használt útszakasz felújítása is égető feladat. A városban számos főbb útvonal találkozik, nagy részük a településmagban összpontosul. A belváros tehermentesítésére és az ipari területek fővonalakba való bekötésére szolgálna a keleti/déli elkerülő út, melyre eddig csak nyomvonaltervek születtek, végleges elképzelés még nem.

A történeti belvárosban sűrűsödik a funkciók döntő többsége, erre tekintettel kell megszervezni a forgalmát. Az átmenő teherforgalom nem kívánatos, azonban a többi városrésszel való kapcsolat megoldása fontos feladat. A 2013-ban felújított főtérhez (Szabadság tér) és Győri Vilmos térhez kapcsolódóan a gyalogos-kerékpáros kapcsolatok, a szabdtéri és fedett közösségi terek, színvonalas vendéglátó- és szálláshelyek létesítése jelentősen segítené a városias funkciók sűrűsödését, egy pezsgő, idegenforgalmi szempontból is vonzó városközpont kialakulását.

A város nagy területen helyezkedik el, az új beépítéseket lehetőleg a jelenleg kijelölt részeken érdemes megoldani, a várostest még inkább való széthúzásának megakadályozása miatt. Szentetornya, Rákóczitelep, Gyökeres és Gyopárosfürdő városrészek Orosháza belterületéhez tartoznak, fizikailag azonban különállóak, 3-4 kilométerre fekszenek a belvárostól. A 47. sz. főút elkerülő szakaszának megépítése is fokozta a várostest két részre szakadását. A szerkezetet tovább szabdalja a kiterjedt vasúthálózat, összesen 4 különböző irányba futnak a sínek (Szeged, Békéscsaba, Tótkomlós, Szentes felé). A vaúti sínek elválasztó hatása sok esetben problémát okoz az egymással kapcsolódni kívánó területek között. Igazi közlekedési gócpont a város, ugyanakkor a városfejlesztés kulcsfeladata lesz a közeljövőben az átkelések, megfelelő közlekedési kapcsolatok kialakítása, a várostesttől térben elkülönült városrészek közlekedési kapcsolatának megnyugtató megoldása.

16. táblázat: Ingatlannyilvántartási fekvések területe

Ingatlannyilvántartás szerinti fekvés	Terület /ha/
Külterület	**17605,1**
Belterület	**2322,1**
Zártkert	**294,5**
Összesen	**20221,7**

1.14.1.2 Az ingatlan-nyilvántartási adatok alapján, termőföld esetén a művelési ágak és a minőségi osztályok

A termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény rendelkezései szerint átlagosnál jobb minőségű termőföldet más célra hasznosítani csak időlegesen vagy helyhez kötött igénybevétel céljából lehet. A Békés Megyei Kormányhivatal Földhivatala levelében ismertette, mely minőségi osztályok számítanak átlagosnál jobb termőföldnek:
A termőföld 1 hektárra vetített átlagos aranykorona értéke szerint a település területén található szántó-1, szántó-2, gyümölcsös-1, kert-1, szőlő-1, legelő-1, legelő-2, rét-1, rét-2, rét-3, nádas-1, nádas-2, fásított terület-1 minőségi osztályú földek átlagosnál jobb minőségűek, ezért azok végleges más célú hasznosítása csak a termőföld védelméről szóló törvény 11.§ (3) bekezdésében foglaltak alapján engedélyezhető.
A város termőföldjeinek túlnyomó többsége szántó művelési ágú, azon belül is szántó-2-3 a jellemző. A belterület északi határában összefüggő szántó-1 területek vannak. Rét és legelő művelési ág a belterülettől délre-délnyugatra található nagyobb kiterjedésben, főként átlagosnál gyengébb minőségben. Minimális területen erdő, gyümölcsös, vízállásos terület található még termőföldként, kivett területként tanyaudvarok és mezőgazdasági üzemi területek.

17. táblázat: Földrészlet statisztika művelési áganként

művelési ág	földrészletek száma	alrészletek száma	összes alrészlet terület (ha)
erdő	*198*	*215*	*251,9*
fásított terület	*126*	*131*	*12*
gyep (legelő)	*379*	*476*	*6815,1*

gyep (rét)	*59*	*68*	*45,7*
gyümölcsös	*199*	*200*	*62,7*
kert	*444*	*448*	*63,4*
kivett	*14122*	*14250*	*3402,3*
nádas	*64*	*79*	*6468,9*
szántó	*6880*	*10501*	*15636,9*
szőlő	*7*	*7*	*0,6*

Forrás: Orosházi Járási hivatal Földhivatali Osztály

1.14.1.3 Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek

A történeti városmagban, a belvárosban vannak jelen a vegyes funkciók (településközponti és központi vegyes), iskolákkal, hivatalokkal, kereskedelmi-, vendéglátóegységekkel és közintézményekkel. Némileg beékelődve, a belváros jelentős részén állnak az iparosított technológiával épült lakások, nagyvárosias lakóövezeti besorolásban. A történeti belváros városrész külső területein kisvárosias és kertvárosias lakóövezetek vannak.

A Belváros körüli gyűrűn vegyes, különleges és gazdasági területekkel tűzdelve nagyrészt kertvárosias lakóterületek találhatók, a külsőbb részeken falusias lakóterület is kijelölésre került, jelentékeny beépítetlen résszel.

Az organikusan alakult Szőlő városrészben kertvárosias és falusias lakóövezeti besorolást találunk, utóbbi főként a Szőlő körút külső felén, nagytelkes osztásban. A városrészben hatalmas tartalékterületek vannak. A szerkezeti terv próbálkozott a Szőlő körút mentén vegyes terület, egy városi alközpont létrehozásával, ami a mai napig nem épült meg. A vasúttal a város belső részeitől elvágott városrész egy nyugodt, csendes lakóövezet, központi jellegű funkciók telepítése nem tűnik indokoltnak.

A katonás osztású Rákóczitelep és a régi dűlőutak menti tanyasorokból szerveződött Szentetornya falusias lakóövezetben szerepel, főleg utóbbi esetében komoly tartalékterületekkel.

Gyopárosfürdőn az üdülőövezeti kijelölés jelentősen meghaladja a ténylegesen beépült területeket, ezenkívül vegyes terület (volt laktanya helyén lévő főiskola, szálloda és egyéb létesítmények) és nagy kiterjedésű sport, strand és kempingezés célját szolgáló különleges területek szerepelnek, számottevő szabad területekkel.

Gazdasági kereskedelmi területek a Békéscsaba-Szeged vasútvonal mentén és a város szélén, a nagyobb közutak mentén találhatóak. Találunk köztük üres vagy barnamezős, rekultiválandó területeket.

A város ipari parkja a Gyártelep utca mentén lett kijelölve, melyet később déli irányban bővítettek. Kihasználtsága kb. 70%-os, tehát jelentős szabad kapacitásokkal rendelkezik. Nehezíti a betelepülni vágyók helyzetét a terület mély fekvése és a keleti elkerülő út hiánya, mely a 47. sz. főúttal teremtene kapcsolatot. Az északkeleten lévő iparterületen vannak az üveggyárak, mezőgazdasági gépgyár és egyéb ipari üzemek. Nem ipari park státuszú a terület és keleti-északkeleti irányban jelentős beépítetlen területekkel rendelkezik.

Különleges területek találhatók még a településen, strand, szabadidő, sport, temető, mezőgazdasági major, rekultiválandó, bánya, növénykert, gazdasági lakó és örökségvédelmi kategóriában.

Zöldterületek elszórtan találhatók a településen, inkább a város külső részein. A lakossági kérdőíves felmérésből kiderült, hogy az emberek több szabadtéri, közösségi jellegű zöldfelületet igényelnek.

Erdő nem jellemző Orosháza területén, Gyopárosfürdőn a tavak körül van viszonylag nagyobb kiterjedésben. Külterületen főként mezőgazdasági terület felhasználás a jellemző.

1.14.1.4 Funkció vizsgálat

Funkció	Alfunkció	Intézmények megnevezése	darabszám
Humán funkciók	bölcsőde, óvoda	Forrás Református Óvoda Eötvös József Katolikus Általános Iskola és Óvoda Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium Orosháza Városi Önkormányzat Napköziotthonos Óvodája Wesley János Óvoda, Általános Iskola és Középiskola Orosházi Tagiskola Szociális Központ – Kisharang Bölcsőde	
	alapfokú oktatás és művészetoktatás	Eötvös József Katolikus Általános Iskola és Óvoda Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium Orosházi Református Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola Orosházi Vörösmarty Mihály Általános Iskola Táncsics Mihály Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium 8 osztályos gimnáziumi képzése Wesley János Óvoda, Általános Iskola és Középiskola Orosházi Tagiskola Liszt Ferenc Alapfokú Művészeti Iskola Hunyadi János Közoktatási Intézmény Nevelési tanácsadó	
	egészségügyi alapellátás egészségügyi szakellátás	Orosháza Városi Kórház Háziorvosi ellátás (12 felnőtt, 6 gyermek és 2 közös szolgálat) Védőnői szolgálat (10 körzet, 13 védőnő) Orosháza Városi Kórház (13 osztály, 63 féle szakrendelés)	
	középfokú oktatás, szakképzés	Orosházi Táncsics Mihály Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium Gyulai Szakképzési Centrum Tisza Kálmán Szakképző Iskola és Kollégium Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium	
	felsőfokú oktatás	Kodolányi János Főiskola	
	szociális ellátás	Egységes Szociális Központ - Idősek klubjai (4 db) - Hajléktalan szálló, melegedő	

		- házi segítségnyújtás - étkeztetés - szenvedélybetegek, pszichiátriai betegek ellátása Orosházi Kistérség Egyesített Gyermekjóléti Központja és Családsegítő Szolgálata Gyermek és Diákélelmezési Intézmény Harmónia Klub	
Közösségi funkciók	könyvtár, képtár	Justh Zsigmond Városi Könyvtár Városi Képtár	
	színház, mozi	-	
	múzeum	Nagy Gyula Területi Múzeum	
	helytörténeti gyűjtemény	Vízellátás-történeti Gyűjtemény Darvas József Emlékház	
	szabadidőpark	Mikolay kert, Kalandpark, Extrémpark	
	helyi média	Oroscafé, Orosházi Élet, Orosházi Városi Televízió	
Funkció	**Alfunkció**	**Intézmények megnevezése**	
	sportcsarnok, rekreációs tér, uszoda, fürdő	Orosháza Városi Sportcsarnok Gyopárosfürdő Gyógy-, Park- és Élményfürdő	
	sportgyógyászat		
	művelődési központ és rendezvénytér	Petőfi Kulturális Közhasznú Nonprofit Kft.	
Igazgatási funkciók	rendőrség	Orosházi Rendőrkapitányság	
	tűzoltóság	Hivatásos Önkormányzati Tűzoltóparancsnokság Orosháza	
	okmányiroda	Orosházi Járási Hivatal Okmányiroda	
	önkormányzati hivatal	Orosháza Polgármesteri Hivatal	
	kormányablak	Orosházi Járási Hivatal Kormányablak	
Közlekedési funkciók	autóbusz állomás	DAKK Zrt.	
	vasútállomás	MÁV	
	benzinkút	7 db	
	repülőtér	Orosházi Repülőtér	
Gazdasági funkciók	Ipartelep	Ipari park, északkeleti összefüggő iparterület	
	piac	Orosházi piac és vásárcsarnok	
	pénzügyi szolg. és bankok	6 db bankfiók	
	szálláshely	4 hotel 5 apartman 4 panzió 24 magánszállás 2 kemping	
	vendéglátó egységek	kb. 50-55 vendéglátóhely található a belterületen	

1.14.1.5 Alulhasznosított barnamezős területek

Az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) városfejlesztést támogató beruházási prioritásai között szerepel a városi környezet fejlesztése, ezen belül a rozsdaövezetek felszámolása, újrahasznosítása. Az országos- és megyei célok között is kiemelt szerepet kapnak a barnamezős területek. Városképi szempontból hátrányos a jelenlétük, ugyanakkor a várható fejlesztési támogatásuk miatt jelentős gazdasági potenciállal bírnak. Nem utolsó sorban fejlesztésükkel csökkenthető a városok indokolatlan mértékű térbeli terjeszkedése.

Orosházán (ld. 19. térképet) barnamezős területnek tekinthető a minimálisan működő Kazép telephely (1), a Csorvási út mentén álló új, de üres épület (2), közöttük az Állami Közútkezelő telephelye (3). Problémát okoz egy elhagyott benzinkút (4) és egy volt italgyártó cég telephelye (5). Dél felé haladva a Török Ignác utcában is találunk egy üres telephelyet, régen tűzálló kerámiákat gyártottak itt (6). Az üvegtörmelékekkel teli, beépítetlen terület a 474. sz. út kanyarulatában lévő ún. „Kis István gödör”, szennyező anyagokkal teli talaját rekultiválva értékes területet nyerne a település a belvárostól nem messze (7). Szemben vele felhagyott régi üzemek állnak (11). A feltöltött mély fekvésű terület (8-9) nem klasszikusan barnamezős területek, azonban említést érdemel, hogy eredeti funkciójuk (záportározás) helyreállítása időszerű lenne.

18. térkép: Orosháza barnamezős területei

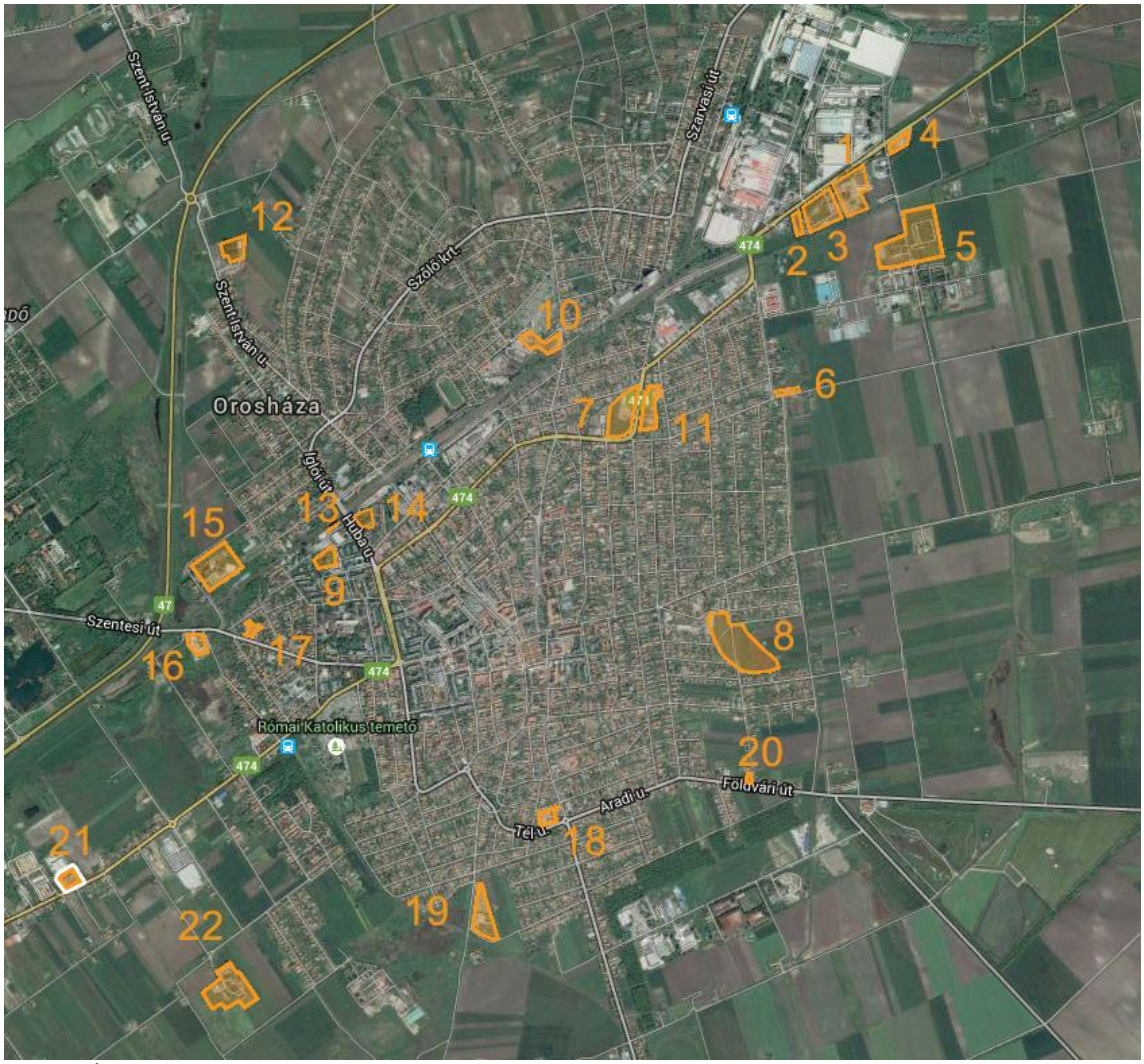

Forrás: Új-Lépték Bt saját szerkesztés

A vasút északi részén régi ipari telephelyek vannak (10). A Szent István utca északi végében volt kórházépület és röntgentechnika áll üresen (12), mellettük uniós pénzből felújított telephely. A vasút mentén a Huba utca keresztezésénél egy kiürült telephely (13) és a volt idegrendelő épületei állnak (14). A Szentesi úton haladva egy bizonytalan helyzetű telephelyet találunk (15), egy volt betontelepet (16) és régi malmot, magtárat (17). A Tél utcában egy eladott telephely áll, volt gazdája kiköltözött az ipari parkba (18), a Makói utcában a vasúttól északra autóbontó és MÉH telep (19), a Földvári út mentén régi malom áll (20). A Vásárhelyi út mentén öntöde, volt fuvarozó vállalat telephelye található, tőle délkeletre, külterületen, részben önkormányzati tulajdonú telephelyen mintagazdaság létesült, mely részben közmunkaprogramban van működtetve (22).

19. térkép: Barnamezős terület (volt laktanya) Gyopáros városrészben

Forrás: Új-Lépték Bt saját szerkesztés

A Belváros túlterheltsége csökkenthetőnek látszik a körülötte lévő gyűrű alulhasznált ingatlanjainak célzott fejlesztésével, központi, intézményi funkciók (különösen nagyobb forgalmúak) átvételével, áthelyezésével. Gyopáros városrész esetében az „Alföld Gyöngye" hotelhez kapcsolódó kiegészítő jóléti és idegenforgalmi fejlesztésekhez nyújthat színteret a volt laktanya eddig nem hasznosított barnamezős terület-része.

1.14.2 A telekstruktúra vizsgálata

A mai Orosháza területe az 1700-as években épült újjá, de nem a középkori települések helyén. A várost az új telepesek építették.

A **történeti belváros** kialakulását nagyban befolyásolták a városba vezető útvonalak, ezek találkozásánál alakult ki a központi tér együttes. A főbb tengelyek szinte mindegyike a Szabadság térre futnak be, ennek köszönhetően az intézmények, közösségi létesítmények többsége a történeti városrészben épült. A központ 2013-as felújítása során kezd kialakulni egy gyalogos belváros, a Szabadság-, Győri Vilmos és Táncsics Mihály térrel. A Kossuth Lajos utca kapcsolódik még szervesen a központi terekhez. A városmagban jellemzően intézmények telkei sorakoznak, melyek mérete többszöröse a lakótelkekének. Közvetlen körülöttük kisvárosias lakótelkek sorakoznak, sűrűbb beépítéssel, kisebb telekmérettel. Közéjük ékelődnek a nagyvárosias lakóövezetben szereplő lakótelepi tömbök, melyek megléte érdekes kettősséget eredményez a történeti városrészben.

A **belterületi gyűrű** változatos telekszerkezetet mutat. Két nagy kiterjedésű iparterület, a vasút mentén gazdasági és különleges területek, vegyes övezetek találhatók, a közbenső területeken pedig szabályos utcaszerkezetet találunk, többnyire kertvárosias lakóövezettel. A külső részeken, ahol megmaradt a mélyebb telekalakítás, falusias terület felhasználással találkozhatunk. A déli ipari terület 30 %-ban beépítetlen, a Gyártelep utca két oldalán és a belterülethatártól délre hasonló eloszlásban van lehetőség a betelepülésre, a telkek kiosztását az igények függvényében érdemes majd mérlegelni. Az északi ipari területen találhatók a város jelentős üveg- és gépgyárai nagy egybefüggő telkeken, egy övezeti egységet alkotva. Mellettük és az északkelet felé eső bővítési területeken kisebb telekosztás a jellemző. A gyűrű nyugati részén van a temető, majd a 474. jelű út mentén összefüggő gazdasági-kereskedelmi és különleges területek sorakoznak, lakóterülettel átszőve. A történeti belváros körüli részeken találunk nagyvárosias jellegű beépítést lakótelepekkel és intézményeket befogadó nagytelkes vegyes övezetet. A városrész lakótelkei javarészt kertvárosias övezetben szerepelnek és 600-1000 m^2 nagyságúak. A város szélén nagytelkes falusias lakótelkeket is találunk, gyakran több ezer m^2 nagyságban.

A **Szőlő** városrész organikusan nőtt telekszerkezettel rendelkezik, nevéből láthatóan kiskerteket alakítottak a vasút északi oldalán, melyeken szőlőt termeltek. A Szőlő körút a városrész gyűjtő útja, a vasút felőli belső részeken figyelhető meg inkább a nőtt telekszerkezet, kertvárosias övezetben, a körúton kívül a gyűrűs szerkezet folytatódik, jellemzően nagyobb telekméretekkel, falusias lakóövezetben. A homogén lakóövezetként funkcionáló városrészt a vasút mentén tagolják egyéb funkciók, itt megtalálható gazdasági telephely, temető, sportpálya és szabadidő park (Mikolay kert) is. Csendes, nyugodt környezetben fekszik a településrész, iskolája, óvodája van, ideális lakókörnyezet. A rendezési tervben jelölt városi alközpontnak viszont nem biztos, hogy van létjogosultsága, indokoltabb lenne a várossal való kapcsolat erősítése gyalogos-kerékpáros felüljáróval, a meglévő vasúti átjáró fejlesztésével, a központi funkciókat pedig a belvárosban erősíteni.

A **Nyugat** városrészt Szentetornya, Rákóczitelep, Gyökeres és Gyopárosfürdő alkotja, a belvárostól nyugati irányba. Zöldsáv, vasút és a 47.sz. elkerülő út választja el a településtesttől. Rákóczi telep szabályos rendszerben épült, 1100-1200 m^2-es lakótelkekkel. Kezdetben külterületi fekvésű volt, később kapott belterületi státuszt. Szentetornya régen önálló település volt, Orosháza városi rangra emelésekor vonták össze a két települést. Utcái egykori tanyasorok, hosszú telkekkel. Gyopárosfürdő elsősorban üdülőterület, lakóépületként használt ingatlanok csak az üdülőövezetben vannak, melyben szabályos, 700-800 m^2-es ingatlanok a jellemzőek. Nagy kiterjedésű oktatási, kutatási, sportolási célú területek vannak és természetesen a tavak körüli fürdő kempinggel, erdővel.

1.14.3 Önkormányzati tulajdonkataszter

Az önkormányzatnak 2015. év elején 1749 db saját tulajdonú ingatlana volt. Ebből a nemzeti vagyonba tartozó forgalomképtelen törzsvagyon 1270 db, mely utakat, tereket, parkokat, közcélú vízi létesítményeket foglalja magában.
A 99 db korlátozottan forgalomképes vagyon főként az önkormányzati közfeladatok ellátását, valamint a kötelező és önként vállalt feladatok ellátását biztosítja. Óvodák, iskolák, szociális intézmények, a polgármesteri hivatal, múzeum, de termőföldek, kutak, csatornák is ide tartoznak.
A forgalomképes (üzleti) vagyonával az önkormányzat szabadon rendelkezhet, 383 db ingatlan tartozik ide, főként termőföldek, beépítetlen kivett ingatlanok és lakóépületek.
A belterületen jelentősebb kiterjedésű önkormányzati ingatlan Szőlő városrészben a Mikolay kert, a sportpálya és a fásított közpark. A Belterületi gyűrű déli-délnyugati felén is találhatóak nagyobb kiterjedésben önkormányzati ingatlanok, többek között az ipari park területén. Jelentős területeket találunk Gyopárosfürdőn, a strand, a körülötte lévő bővítési területek és a Gyopárosi út keleti oldalán lévő szálloda, konferenciaközpont és sport célú területek mind

önkormányzati tulajdonúak. A belterület egészén elszórtan találhatók kisebb ingatlanok önkormányzati tulajdonban.
A külterületen összefüggő, nagy kiterjedésű önkormányzati tulajdon a 474. j. és a 4427. j. utak közötti területen fekszik. Egyéb helyeken elszórtan találunk kisebb földterületeket.

1.14.4 Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése

A város épületállományát, telekosztását, alrészleteket, művelési ágakat, minőségi osztályokat és minden egyéb ingatlannyilvántartási információt tartalmaz a város által 2015. év elején megvásárolt digitális alaptérkép. Az új településrendezési eszközök erre a térképre készülnek.

1.14.5 Az építmények vizsgálata

1.14.5.1 Funkció, kapacitás, szintszám

Az épületek funkció és szintszám vizsgálatai a helyszíni bejárás tapasztalatai alapján készültek. Az épületállag vizsgálat során öt kategóriába soroltuk az épületeket: újszerű, jól karbantartott, átlagosnál gyengébb, romos épület és üres telek.
A **Belváros** funkcióban gazdag, a központban számos kereskedelmi egység található, egészségügyi és szociális intézmények, valamint humán szolgáltatás (igazgatás, hitélet, kultúra, művelődés helyei, szolgáltató irodák, egyesületek) is nagy számban van jelen. Három általános iskola, két középszintű oktatási intézmény, zeneiskolák, óvoda és bölcsöde áll rendelkezésre. A lakossági kérdőívezés rámutatott, hogy minőségi vendéglátóhely és szálláshely kevés van a belvárosban. Fontos lenne növelni a városrész idegenforgalmi vonzerejét, melyhez a Gyopárossal való fizikai kapcsolat erősítése lehet az egyik eszköz. A térbeli távolságot áthidalva egymást erősíthetné a két attrakció-csoport.

20. térkép: Belváros - egészségügyi-, szociális ellátás vizsgálata

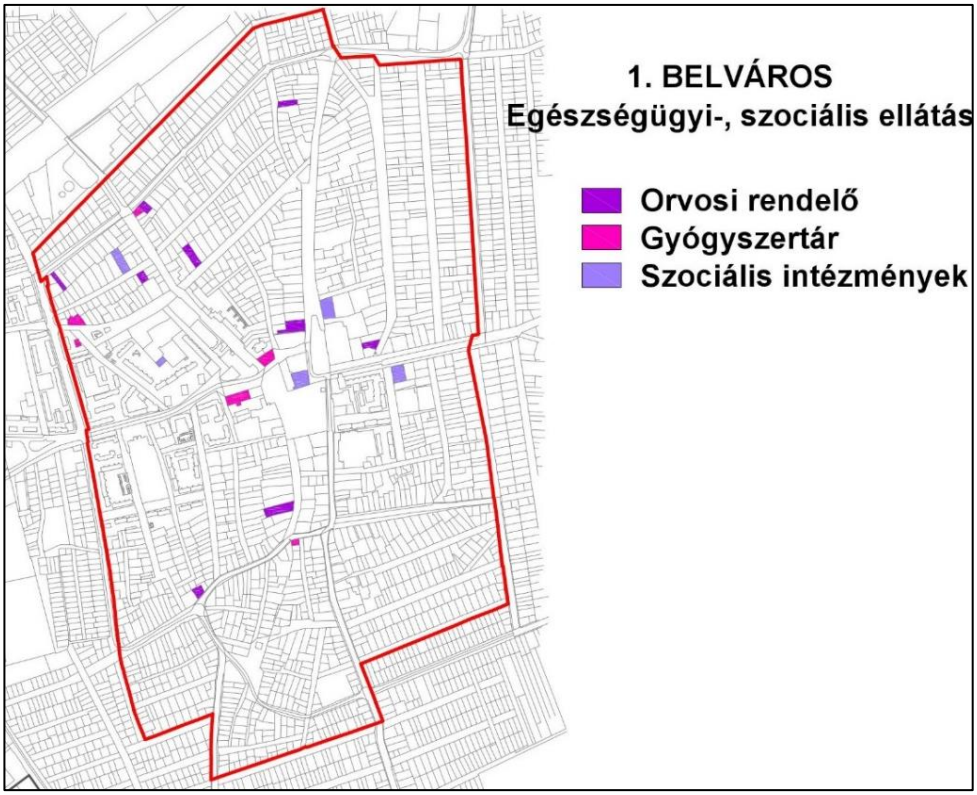

Forrás: Új-Lépték Bt szerkesztés

A Belvárosban vegyesen helyezkednek el a különböző állagú épületek, markáns csoportosulás egyik kategóriából sincsen, üres telket tömbönként maximum egyet találunk. A központi tér együttes közelében jellemzőbbek az újszerű vagy jól karbantartott épületek, az átlagon aluliak inkább a szélső részeken, jellemzőbben a déli széleken találhatók. Jól megfigyelhető, hogy a földszintesnél magasabb (tetőtér és/vagy emelet) épületek szinte kivétel nélkül újszerű állapotúak, tehát a viszonylag új építésű ingatlanokat többszintesre építik, szemben a régen szokásos földszintes épületekkel.

21. térkép: Belváros – humán szolgáltatás és sportlétesítmények vizsgálata

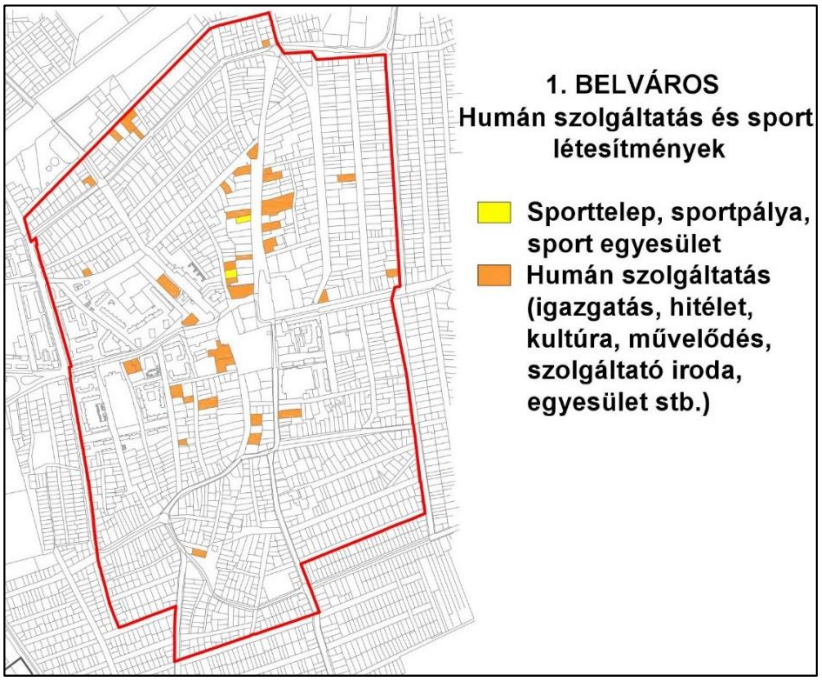

Forrás: Új-Lépték Bt szerkesztés

22. térkép: Belváros – kereskedelem, gazdaság vizsgálat

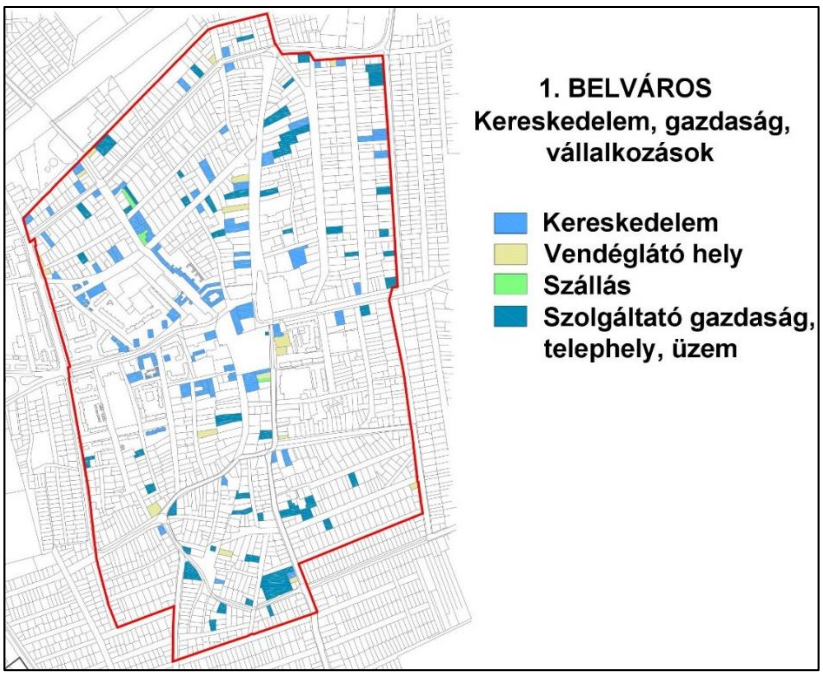

Forrás: Új-Lépték Bt szerkesztés

23. térkép: Belváros – oktatási intézmények vizsgálata

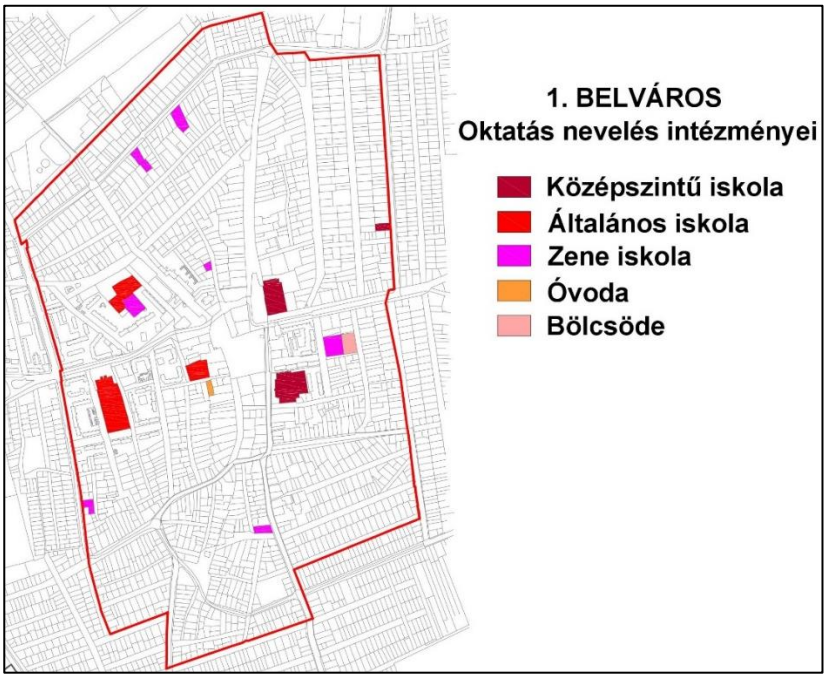

Forrás: Új-Lépték Bt szerkesztés

A **Belváros körüli Gyűrű** városrészben a történeti belváros körüli szűkebb sávban megjelennek kiskereskedelmi egységek, máshol ez nem jellemző. A Szeged felé kivezető 474. sz. út mentén telepedett meg a nagykereskedelem, jelentős bővítési területekkel. A déli- és északi iparterületeken és a vasút mentén jellemző a gazdasági területfelhasználás sűrűsödése. A Belváros ÉNy-i határán fekszik a városi kórház, szakrendelő és mentőállomás tömbje, amely Orosháza legnagyobb vonzáskörzetű intézménye. A szakképző intézmény és kollégium szintén a Belvárostól K-ÉK-re, a Szegedi út mentén helyezkedik el. Néhány szolgáltató jellegű funkció és egy óvoda is található a városrészben, de korántsem olyan sűrűségűek a közösségi létesítmények, mint a Belvárosban. A jelentős gazdasági tevékenységen kívül a lakófunkció a domináns.

A városrész épületeinek állaga elmarad a Belvárosétól. Túlnyomórészt a „jól karbantartott” és az „átlagosnál gyengébb” épületek a jellemzőek, újszerűek elszórtan találhatóak, illetve sűrűsödések megfigyelhetők az Aradi út, Aradi köz, Liliom utca, Ilyés Gyula utca, Gyöngyvirág utca, Török Ignác utca, a Szentesi út két oldala környékén és a Dankó Pista utcai szegregátumtól közvetlenül északnyugatra, a Melinda és Pázsit utca környezetében. A keleti és déli széleken nagy számban találunk üres telkeket. A régebbi épületek szinte mindegyike földszintes, itt is igaz a megállapítás, hogy tetőteres vagy emeletes lakóépületek újszerűek, az utóbbi években/évtizedekben épülhettek. Kivételt képeznek ez alól az intézmények és a lakótelepek.

24. térkép: Belváros körüli gyűrű – egészségügyi-, szociális ellátás vizsgálata

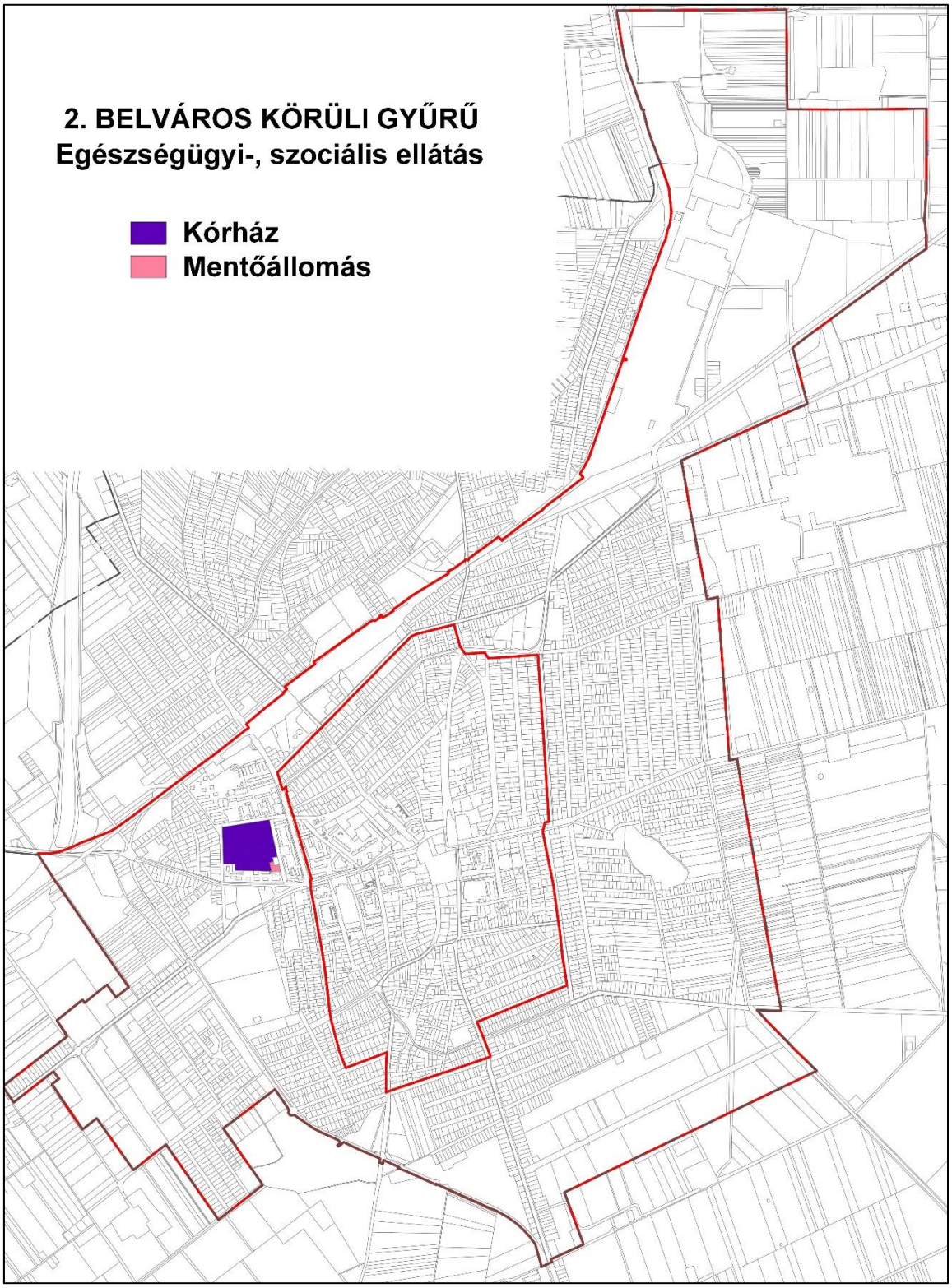

Forrás: Új-Lépték Bt szerkesztés

25. térkép: Belváros körüli gyűrű – humán szolgáltatás és sportlétesítmények vizsgálata

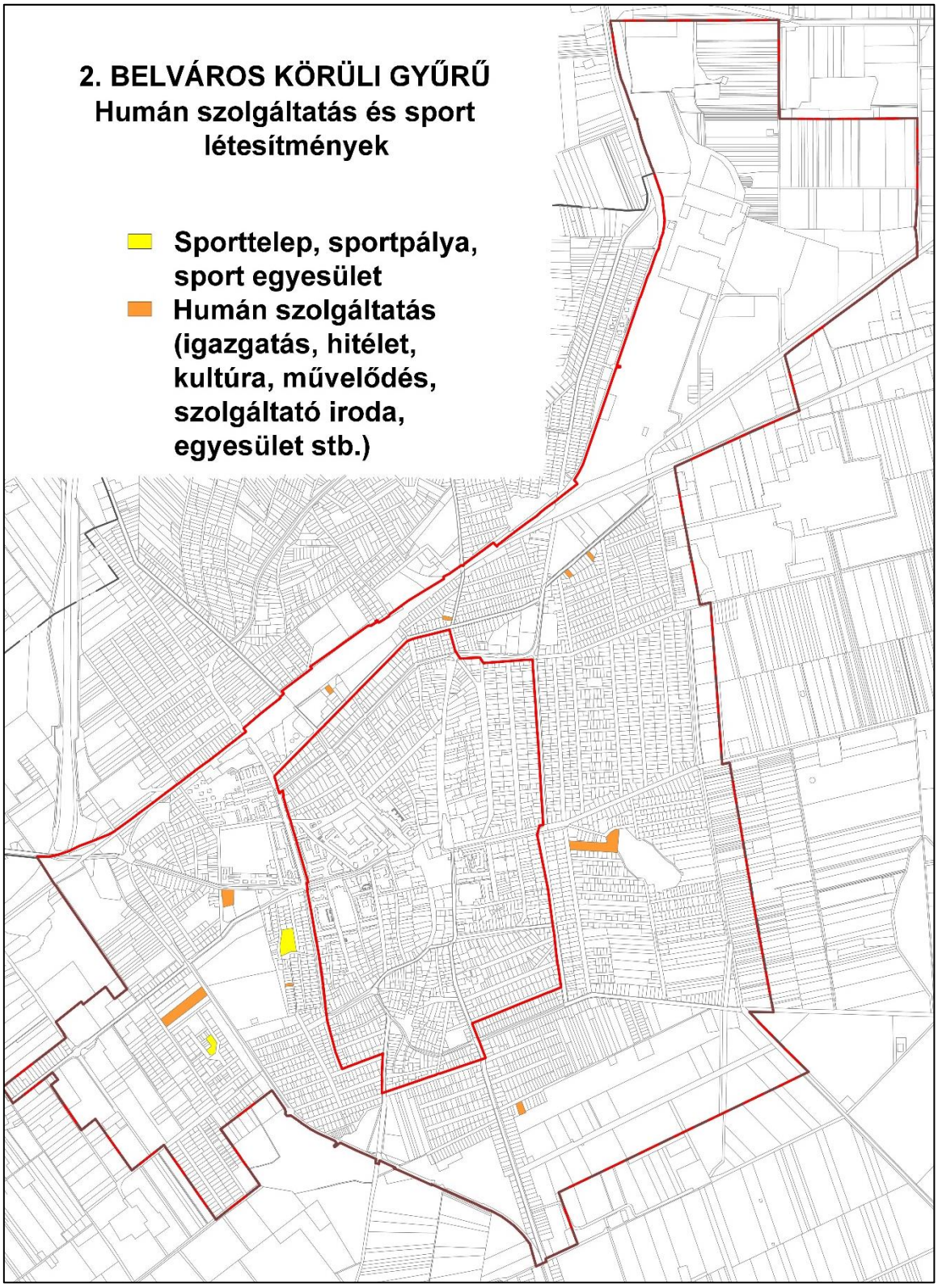

Forrás: Új-Lépték Bt szerkesztés

26. térkép: Belváros körüli gyűrű – kereskedelmi, gazdasági vizsgálatok

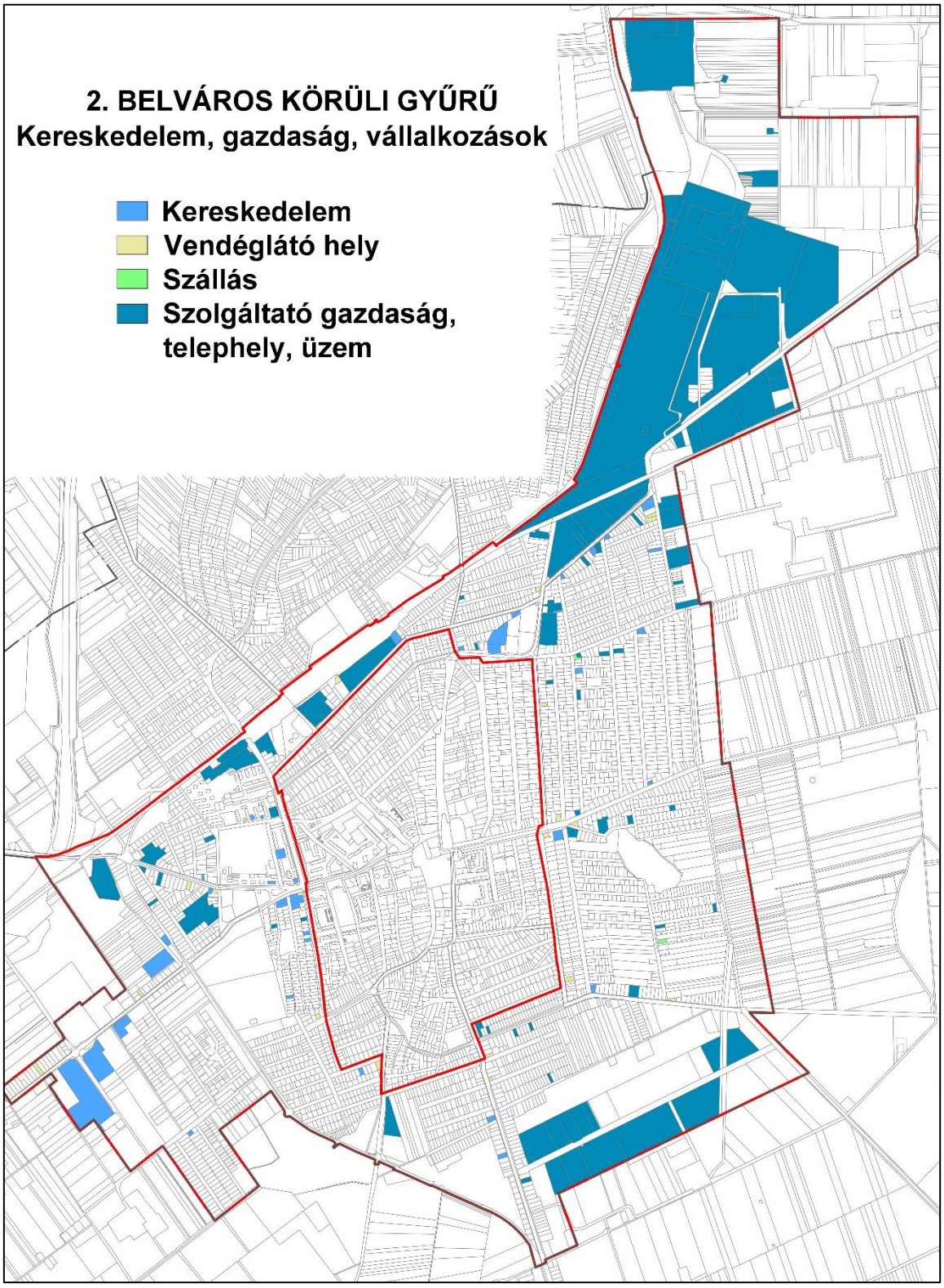

Forrás: Új-Lépték Bt saját szerkesztés

27. térkép: Belváros körüli gyűrű – oktatási intézmények vizsgálata

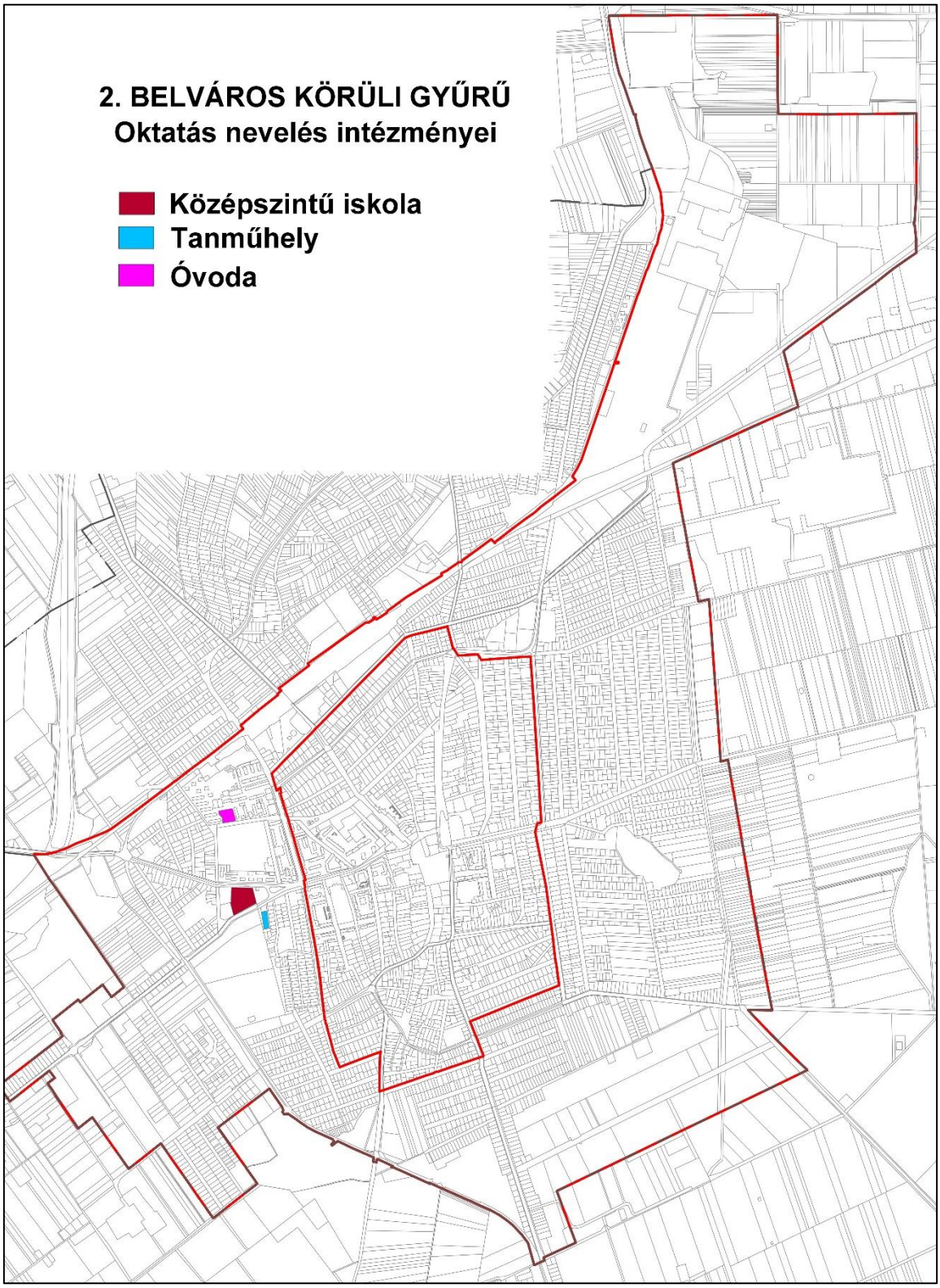

Forrás: Új-Lépték Bt szerkesztés

A **Szőlő** városrész a Belvárosi Gyűrűhöz hasonlóan alapvetően funkciószegény lakóterület, fő rendeltetése a lakóterület. A vasút és a 4407.j. út mentén található gazdasági funkció, a Szőlő körút mentén néhány kereskedelmi egység. Két óvoda, a Czina általános iskola, sportpálya és egy nagyobb szabadidőpark színesíti a palettát, egyéb funkciók elenyészően vannak jelen.
Újszerű épületek a Szőlő körút mentén, a Szüret utca, Nagy-hegyi utca és a Czina iskola környékén csoportosulnak, egyébként átlagosnak tekinthető a beépítés minősége. A Szőlő körúton kívül számos beépítetlen telek található, ezek jó része még kiskerti használatban van. Építménymagasság tekintetében szinte mindenhol a 3-5 méteres magasság megengedett, kivéve az iskola körüli tömböket és a tervezett alközponti részt, melyek esetén 4-7 m és 7-11 m a határ. Magas épületek az üveggyárak melletti Juhász Gyula utcában és a vasút menti tüzépen fordulnak elő.

28. térkép: Szőlő városrész – egészségügyi-, szociális ellátás vizsgálata

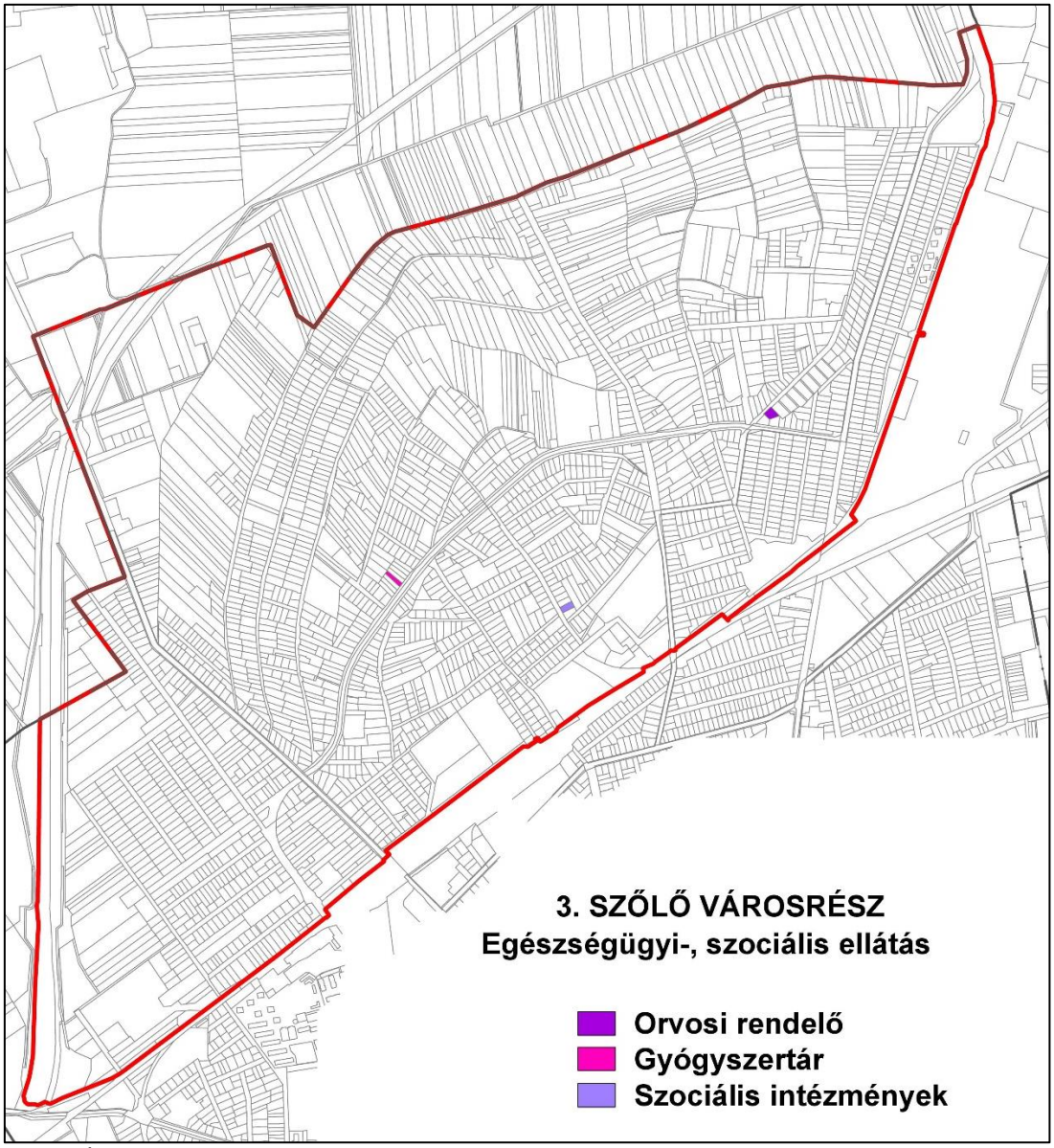

Forrás: Új-Lépték Bt szerkesztés

29. térkép: Szőlő városrész – humán szolgáltatás és sportlétesítmények vizsgálata

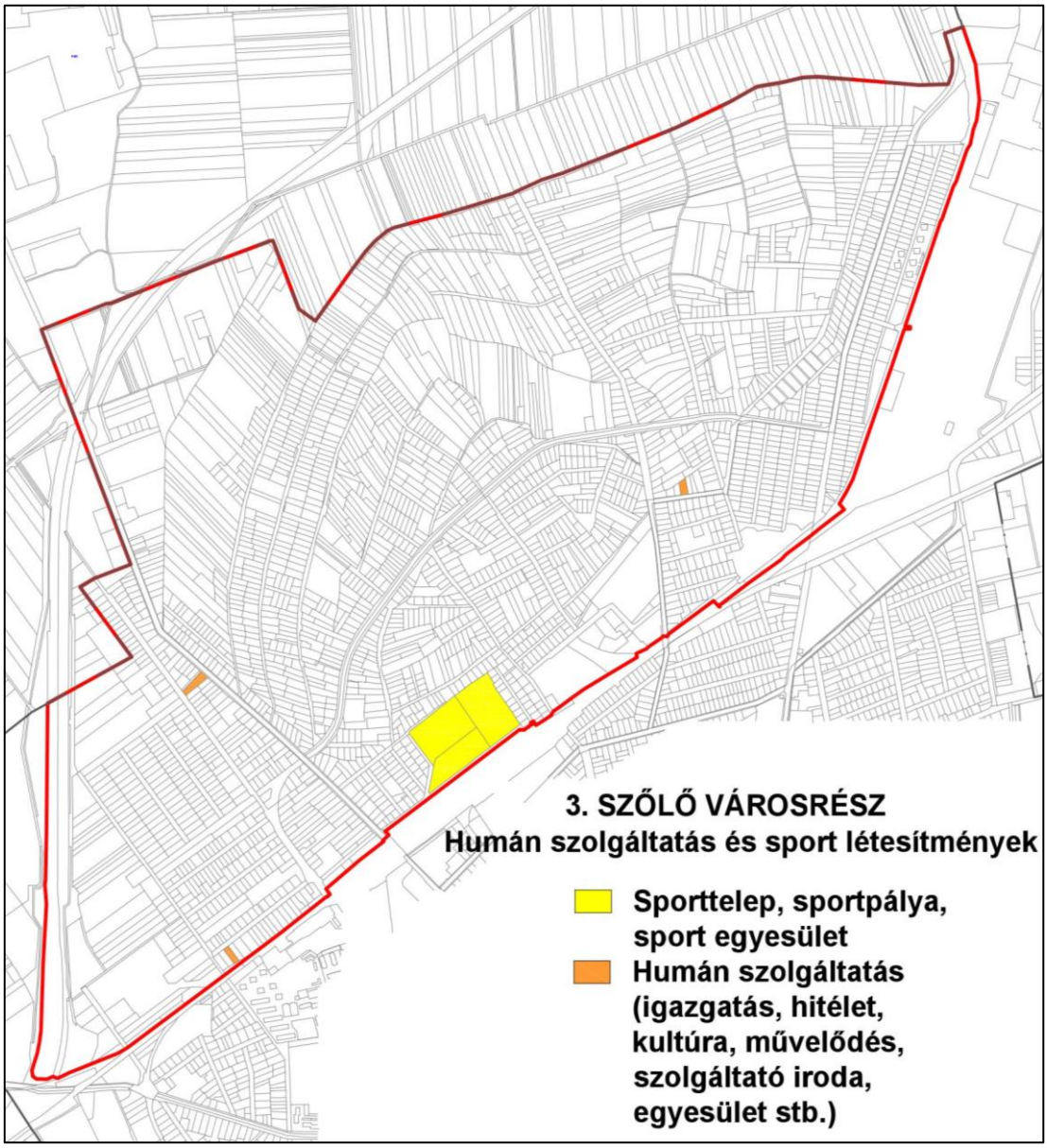

Forrás: Új-Lépték Bt saját szerkesztés

30. térkép: Szőlő városrész – kereskedelmi, gazdasági vizsgálat

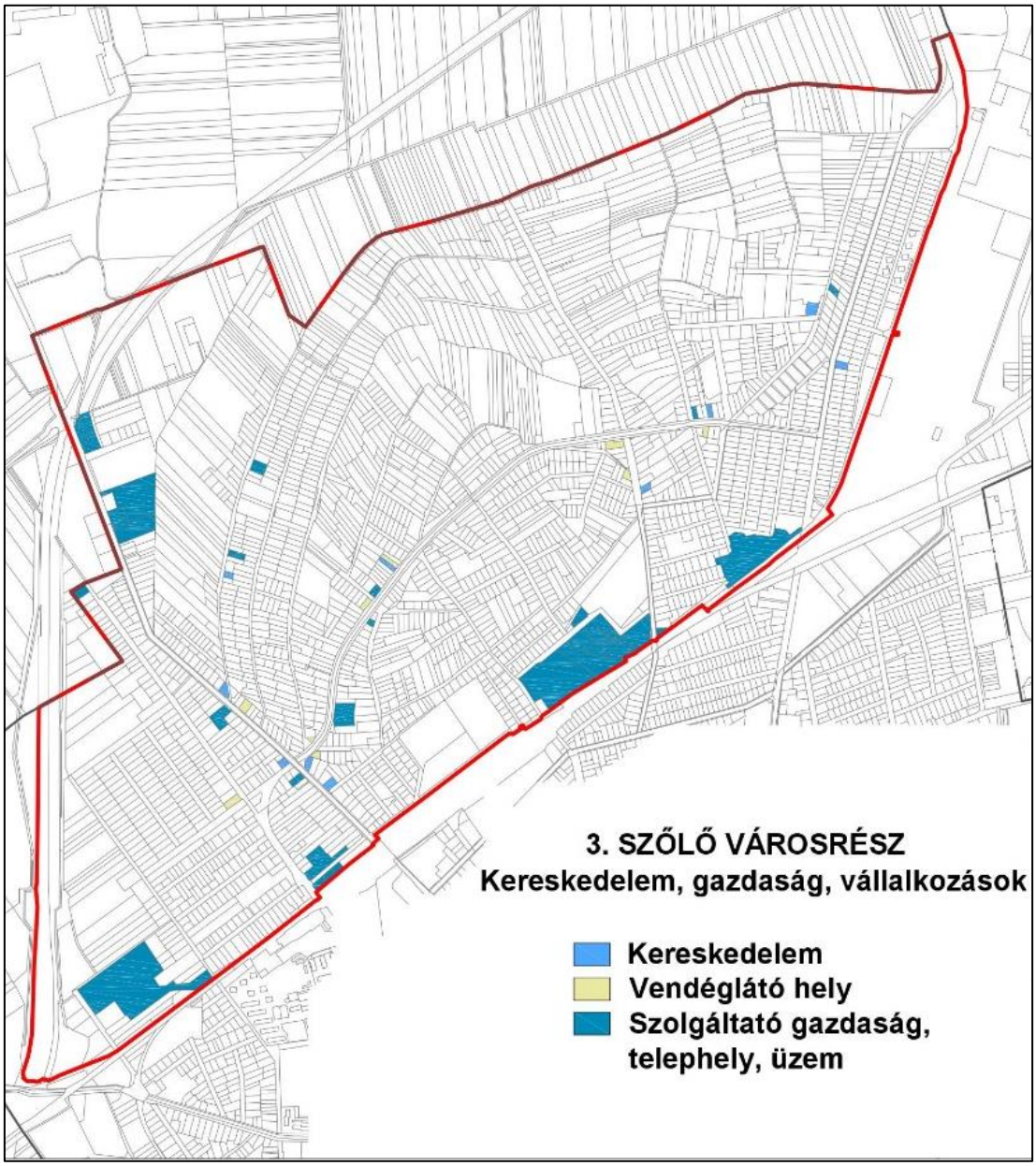

Forrás: Új-Lépték Bt szerkesztés

31. térkép: Szőlő városrész – oktatási intézmények vizsgálata

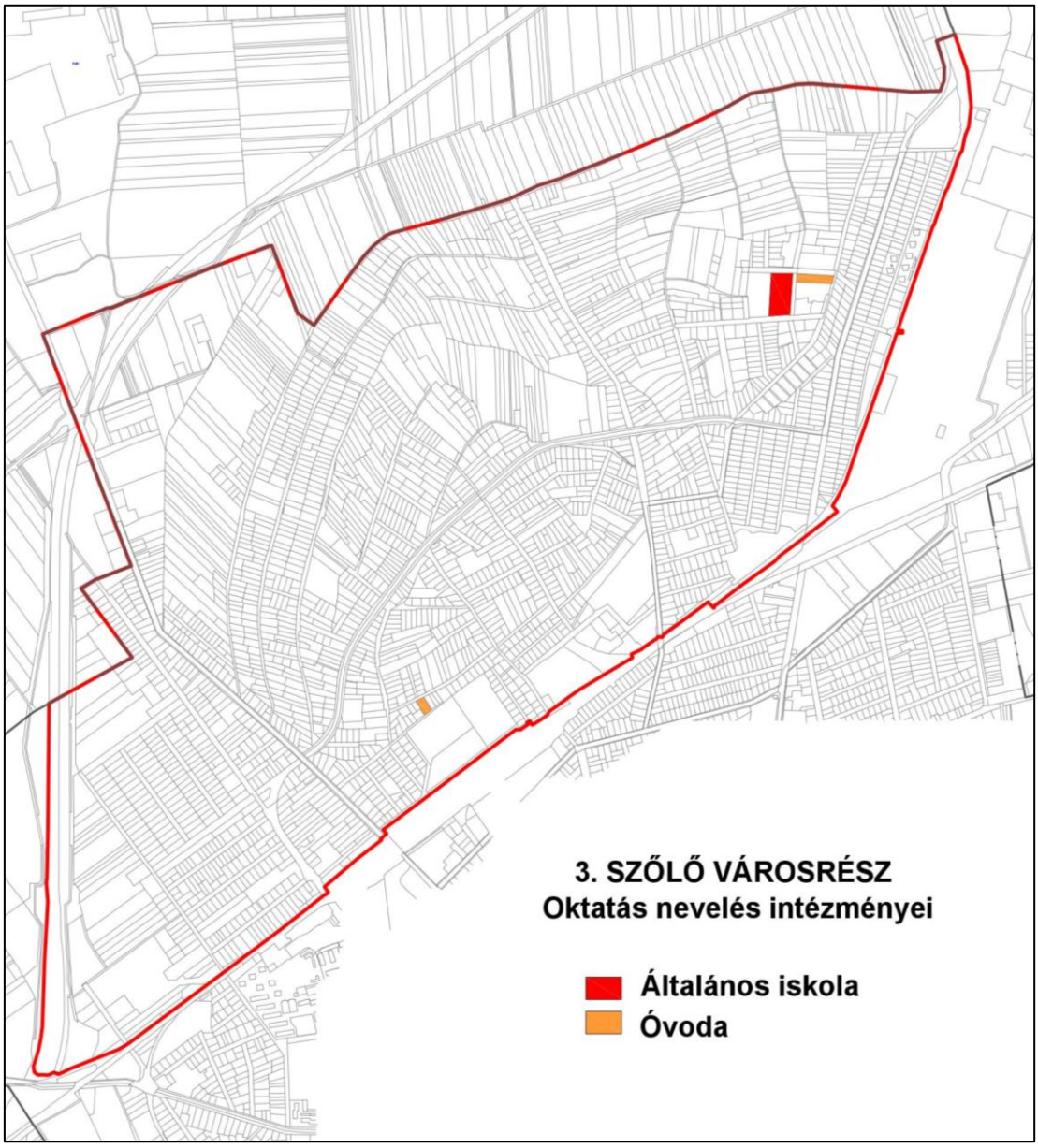

Forrás: Új-Lépték Bt saját szerkesztés

A **Nyugati** városrészben Rákóczitelepen, Szentetornyán és Gyökeresen alapvetően a lakosság mindennapi ellátásához szükséges kereskedelmi-, szolgáltató-, egészségügyi- és szociális egységeket találunk. Mindkét területen van egy-egy óvoda, Rákóczitelepen általános iskola is van. Gyopárosfürdő az üdülőövezeti jellegének megfelelően számos szálláshely található 4 szállodával, apartamnházakkal, panziókkal, kempingekkel. Az idegenforgalomhoz kapcsolódóan kereskedelmi egységek, konferenciaterem és főiskolai kar is található a településrészen.

32. térkép: Nyugat városrész – egészségügyi-, szociális ellátás vizsgálata

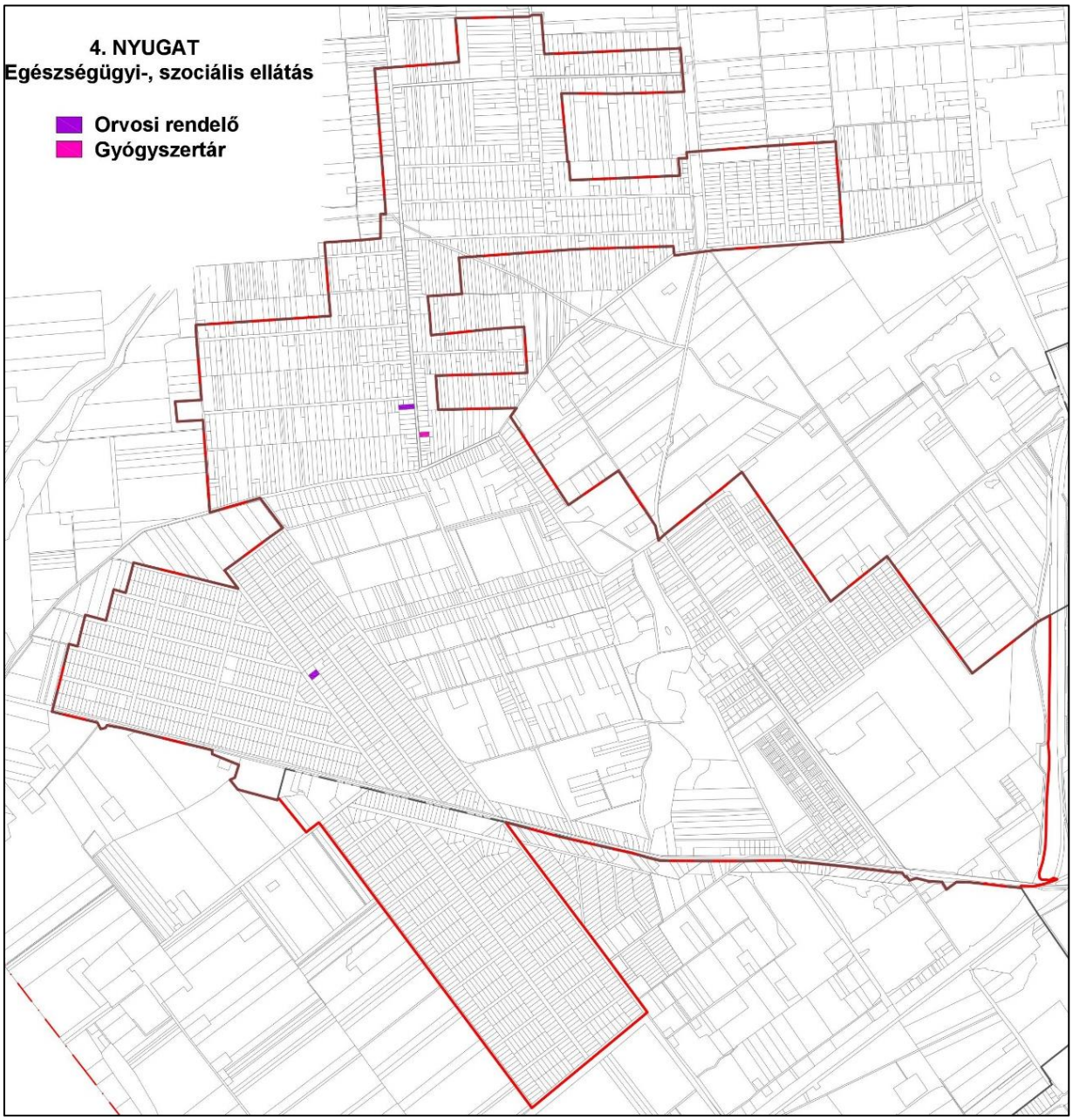

Forrás: Új-Lépték Bt szerkesztés

33. térkép: Nyugat városrész – humán szolgáltatás és sportlétesítmények vizsgálata

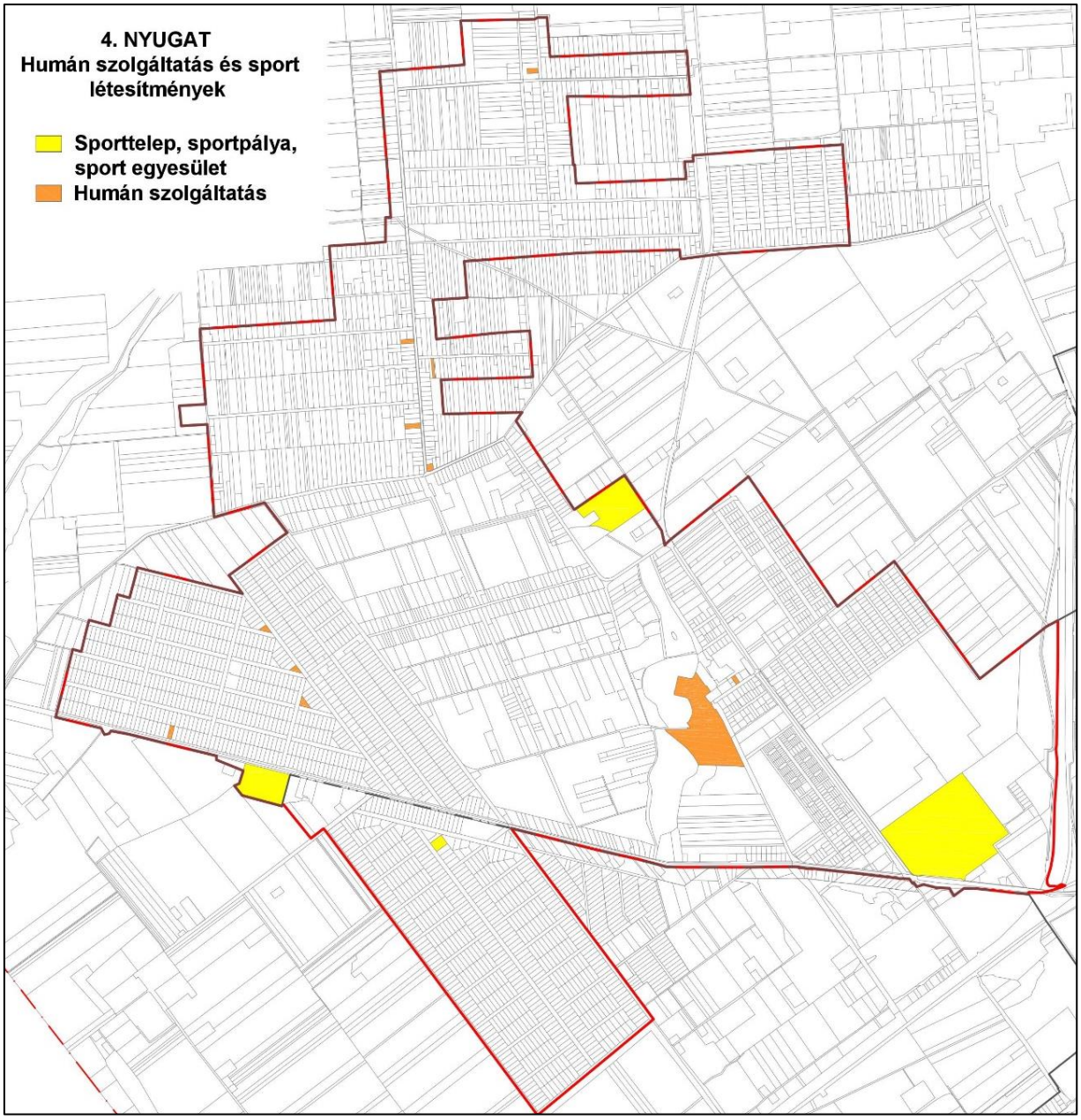

Forrás: Új-Lépték Bt saját szerkesztés

34. térkép: Nyugat városrész – kereskedelmi, gazdasági vizsgálat

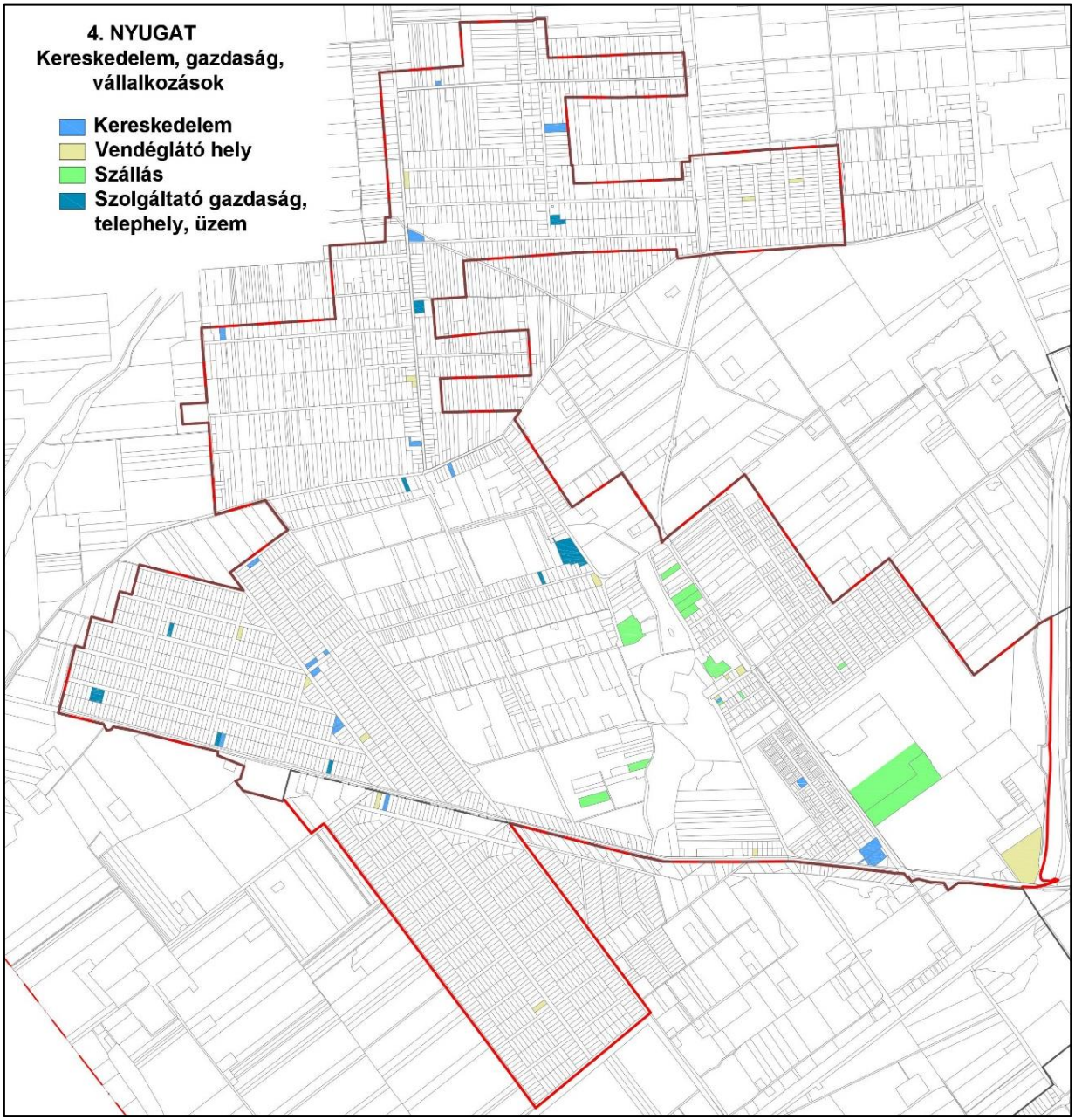

Forrás: Új-Lépték Bt szerkesztés

35. térkép: Nyugat városrész – oktatási intézmények vizsgálata

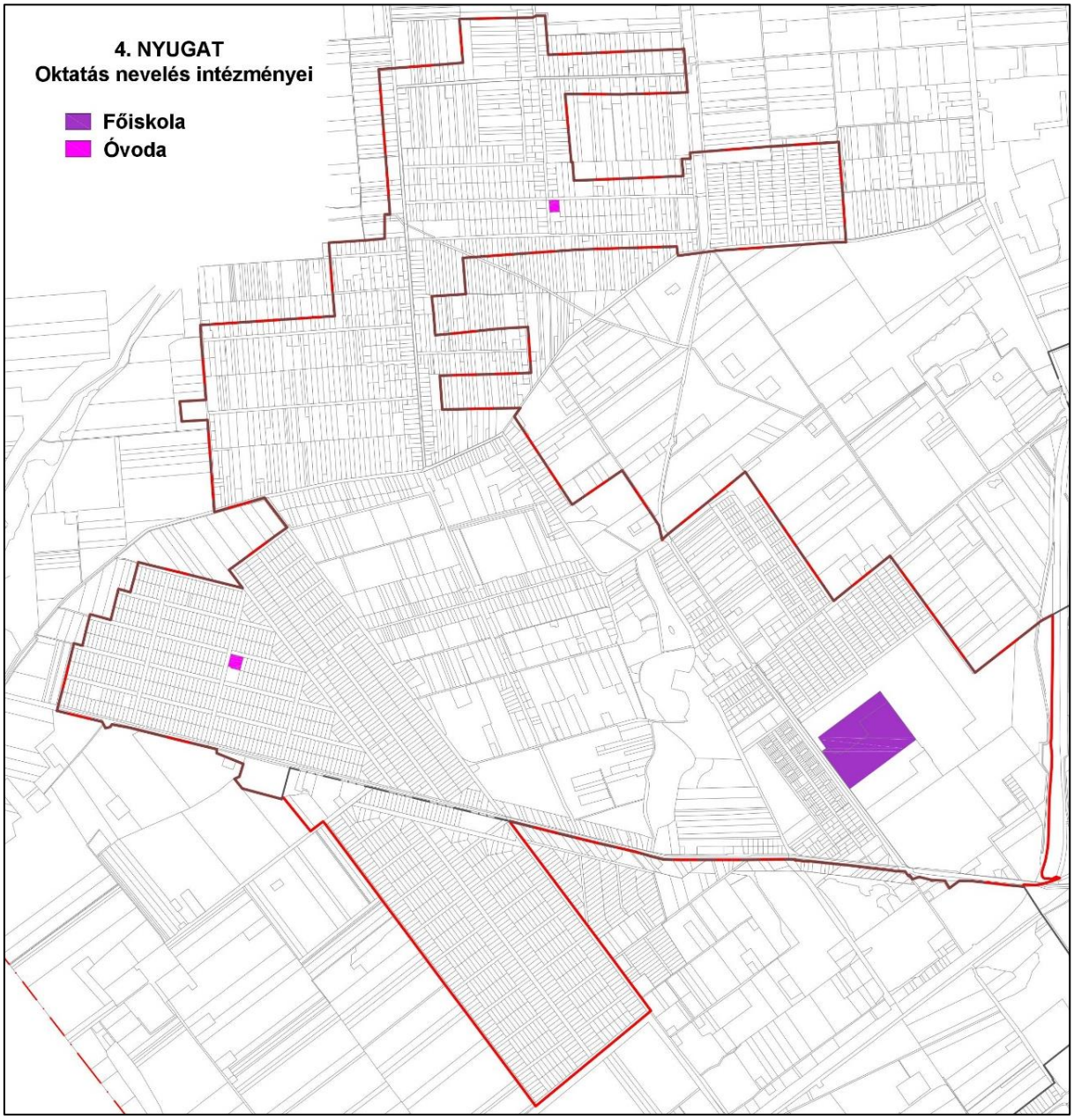

Forrás: Új-Lépték Bt szerkesztés

1.14.5.2 Beépítési jellemzők (beépítési mód, mérték, sűrűség)

A **Belvárosban** a nagyvárosias karakterű, többszintes, többlakásos, ipari technológiával épített épületek úszótelkeken állnak, beépítésük telepszerű. A rendszerint 4-5, vagy 10 emeletes épületek a zöldterületeket, feltáró magánutakat, parkolókat magukba foglaló tömbtelkeken létesültek. A vegyes és kisvárosias övezetekben jellemző a zárt- vagy félzártsorú beépítés és főként a kertvárosias részeken oldalhatáros. A belváros népsűrűsége magas, *4500 fő/km²*.

A **Belváros körüli gyűrűben** túlnyomórészt oldalhatáros beépítés a jellemző, néhány kisvárosi és vegyes tömbben találunk zárt- vagy félzártsorú építési módot, nagyvárosias tömbökben telepszerűt, gazdasági övezetekben pedig szabadon állót. Népsűrűsége *1050 fő/km².*

A **Szőlő** városrész szinte teljesen homogén lakóterület, oldalhatáros beépítéssel. A vasút menti gazdasági ingatlanok beépítési módja a technológia által megkívánt változatos képet nyújtja. Az iskola, óvoda és a keleti részen lévő tömbházak szabadon álló beépítési mód szerint települtek. A városrész népsűrűsége a Belváros körüli gyűrűéhez hasonló, *1120 fő/km²*.

A **Nyugati** városrészben Szentetornyán, Gyökeresen és Rákóczitelepen oldalhatáron álló lakóövezeti beépítési mód a jellemző. Gyopárosfürdőn a korábbi építésű (Napsugár utca menti) üdülők zsebkendőnyi telkeik oldalhatár-vonalán állnak. A Gyopárosi úttól K-re lévő üdülőterületek tágasabb módon, szabadon álló beépítéssel települtek. A vegyes és különleges területek jellemzően szabadon álló épületekkel vannak beépítve. A népsűrűség a Nyugati városrészben a legalacsonyabb, mindössze *450 fő/km²*.

1.14.5.3 Településkarakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, jellegzetes épülettípusok

A város egyik első jelentősebb épülete az evangélikus templom volt (1), köré rangos polgári házak szerveződtek, melyek üzleteknek és szolgáltatásoknak is teret adtak. A mai napig az innen fejlődésnek induló, öt helyszínből álló téregyüttes alkotja a település központi magját. A Győri Vilmos tér (4) és Szabadság tér (egykori Piactér) (5) 2013-ban került felújításra, új elrendezési koncepció szerint. A központ egy másik teresedése a Rákóczi út – Kossuth Lajos utca találkozásánál lévő Széchenyi tér (3), itt épült meg a katolikus templom. A Táncsics Mihály Gimnázium előtti emlékpark helyén egykor házak álltak, lebontásukkor született a mai Táncsics tér (2). A téregyüttes a település geometriai középpontjában alakult ki, az észak-déli és kelet-nyugati irányú tengelyek kereszteződésénél. A funkciók többsége itt található, számos értékes épületet is találunk a térfalak mentén és a környéken, tehát a városmag jó adottságokkal rendelkezik egy pezsgő, idegenforgalmilag vonzó városi miliő kialakításához.

36. térkép: A központi téregyüttes

Forrás: Google saját térképek alkalmazás

A központi téregyüttes környezetében, az ahhoz vezető utak mentén létesültek a város középületei, majd később a polgári középosztály villái. A belvárosban jellemzően zártsorú beépítést találunk, többszintes épületekkel. A középületek többsége itt található, közöttük jónéhány építészetileg is értékes. A történeti belváros területén aránylag nagy kiterjedésben van jelen a telepszerű, úszótelkeken álló beépítés többszintes épületekkel. Ezek a múlt század második felében épültek, számos régi értékes épület lebontásával. A városközpont vegyes képet mutat a lakótelepi beépítések és a hagyományos belvárosi-polgárvárosi területek kontrasztja miatt. Kissé távolodva zártsorú vagy hézagosan zártsorú beépítést találunk, rendszerint földszintes, nagy belmagasságú, utcafronton álló épületekkel. Jellegzetesek a nyerstéglából épült homlokzatok. A történeti városrész peremterületein jellemzőek az oldalhatáron, utcavonalon álló, félig zártsorú vagy fésűs beépítésű tornácos lakóházak. A külső városrészekben főként az előkertes, oldalhatáros beépítésű családi lakóházak jellemzőek kertvárosias lakóövezetben, míg a városszéli részeken hasonló beépítési móddal földszintes lakóházak találhatóak. A város számos pontján szórványosan találunk régi építésű, karakteres épületeket. Jelentős részük rossz állapotban van. A rendbe hozott épületeknél sem mindig történt szerencsés formában a felújítás, sok esetben eltűntek az eredeti homlokzati elemek, díszek, kapuzatok. A hatvanas évektől intézményesült bontásoknak egy ideje már vége van, a megmaradt értékek azonban így is védelemre szorulnak.

1.14.6 Az épített környezet értékei

1.14.6.1 A településszerkezet történeti kialakulása, történeti településmag

A város területe az őskortól lakott, ezt számos régészeti lelet bizonyítja. Legfontosabb őskori emlék a Nagytatársánc, egykori földvár. Az igazgatási területen a középkori települések, „templomos falvak” elpusztultak, leletanyagát tekintve az egykori Gellértegyházáról tudunk a legtöbbet. A Rákócziteleptől nyugatra fekvő terület emlékét ma egy cicil szervezet őrzi, színesítve a város kulturális programkínálatát.

A város (újra)alapítói az 1700-as évek második felében érkeztek a Tolna megyei Zombáról, ahol nem gyakorolhatták szabadon evangélikus vallásukat. Orosházán a mai napig ez a felekezet a legnépesebb. A helyszín választása nem a véletlen műve volt, az ókorban, középkorban az Alföldet behálózó, kialakult kereskedelmi utak gócpontja a mai Orosháza területe. Ez az adottság eredményezte a város rövid időn belüli felvirágzását. A térség fő közlekdési tengelyei meghatározták a település szerkezetét. Később a telepesek által egykor birtokba vett ligetes-gyepes pusztákat felszántották, kialakult a dűlőúthálózat, a tanyarendszer és a majorságok. A múlt század elején a népesség mintegy fele tanyán élt, ez a szám mára drasztikusan csökkent.

A város meghatározó közlekedési vonalai észak-déli és kelet-nyugati irányúak, ezek határozzák meg a történeti városmag szerkezetét. A századfordulón vasúti csomóponttá vált a város, többek közt a Nagyvárad-Fiume vasútvonal haladt át rajta, mely újabb lökést adott a város fejlődésének. Ekkoriban kezdett benépesülni a vasúton túli terület, a mai Szőlő városrész organikus módon. A múlt század közepén, a központilag irányított városfejlesztés korszakában épült számos közintézmény a városban, bővültek az iparterületek és nagy számban lépültek lakótelepek, utóbbiak számos értékes épület rovására. Ekkoriban alakult kis a városközpont kettős arculata, a régi paraszti-polgári házak és a lakótelepek együttes jelenlétével.

A településszerkezet alakításában fontos szerep jutott a tanyáknak. Az 1850-es évek végére a mezőgazdaság rohamos fejlődésnek indult. Felbomlottak a feudális viszonyok, felosztották a közlegelőket, fellendült a gabonatermelés és tömegesen épültek a tanyák. Később fejlődésnek indult többek közt a mezőgazdasági feldolgozóipar is Orosházán, mely a két világháború között a legnagyobb magyar faluként szerepelt a köztudatban. A kisbirtokos

réteg speciális gazdálkodási formája, a tanyavilág a paraszti polgárosodást tükrözte. Az 1960-as évektől kezdve a tanyák nagy részét betagosították és elbontották.

37. térkép: I. katonai felmérésen Orosháza és környéke

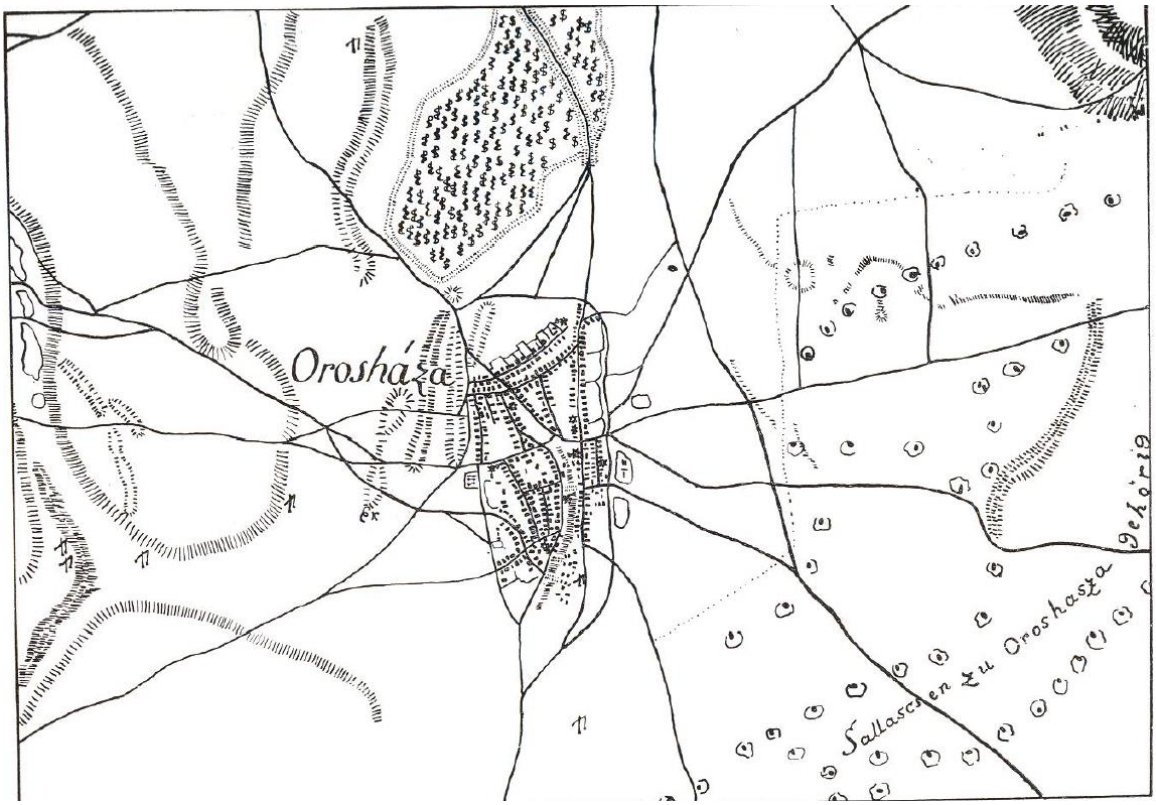

Forrás: A város kulturális örökségvédelmi hatástanulmánya

1.14.6.2 Régészeti terület, védett régészeti terület

Számos régészeti lelet bizonyítja, hogy Orosháza mai igazgatási területén már az őskorban is éltek emberi közösségek. Legjelentősebb őskori lelőhely a déli határban húzódó Nagytatársánc, mint az Alföld legnagyobb szabású egykori földvára, ahonnan késő bronzkori, kora vaskori leletek kerültek elő. A neolitikumtól kezdődően folyamatos megtelepedés mutatható ki Gyopáros mindkét partján és a csatlakozó vízjárta területeken. Újkőkori, rézkori, bronzkori és vaskori leletek ismertek innen. I.sz. 2. évszázadot követően kialakultak a nagyméretű szarmata telepek. A kései szarmata időszakban jelenik meg az a településtípus, melyet a szakirodalom majorságnak nevez. A kései avarkor és a honfoglaláskori-Árpád-kori telepek együttes említése szakmailag elfogadható, a néhány házból álló tanyabokrok laza szerkezetben, hosszan elnyúlóak lehetnek. A kutatások szerint több középkori „templomos" település volt a jelenlegi igazgatási területen. Az orosházi „ősi" településről szóló első írásos emlék XV. századi (1466.). A krónika szerint 1552-ben 8 porta, 1560-ban 50 porta volt ezen a helyen. Vélhetően már akkor kialakultak azok a legelőföldeken átvezető útvonalak, melyek a 200 évvel későbbi település alapítást éppen itt indokolták. A török időkben elnéptelenedett város újjászületése az 1743-44-es évszámhoz kötődik, a Tolna megyei Zombáról ekkor érkeztek evangélikus telepesek, később tótok.

A 2010-ben készült kulturális örökségvédelmi hatástanulmány régészeti fejezete Orosházán 132 db régészeti lelőhelyet ismertet, kiegészülve 7db más településen nyilvántartásba vett, átnyúló lelőhellyel. A Forster központ 2015-ös adatszolgáltatása 182 db régészeti lelőhelyet tartalmaz Orosháza területén.

A 24/2005. (VIII.19.) NKÖM rendelet 5.§ (1) bekezdése alapján a 4. sz. lelőhelyként nyilvántartott Nagytatársánc és a 127. sz. alatt nyilvántartott Sánc-bukó területe fokozottan védett régészeti lelőhely.

26. ábra: Nagytatársánc légifelvétel

Forrás: Liska András 2010-ben készült örökségvédelmi hatástanulmánya és a Forster központ 2015-ös adatszolgáltatása

1.14.6.3 Világörökségi és világörökség várományos terület

Az OTrT-ről szóló 2003. évi XXVI. tv. szerint Orosháza város nem szerepel a világörökség várományos terület övezetében.

1.14.6.4 Műemlék, műemléki együttes

A településen az alábbi országos védettségű műemlékeket tartják nyilván *(zárójelben a műemlékjegyzéki törzsszám szerepel)*:

1. (11608) hrsz 2396 Mikszáth Kálmán utca 2. iskola *(műemléki jegyzék szerinti megnevezés)*
2. (9464) hrsz. 0799/1 Kiscsákó, Gáspártelek kastély kert,
3. (9464) hrsz. 0799/1 Kiscsákó, melléképület,
4. (9464) hrsz. 0798/80 Kiscsákó, kápolna
5. (10909) hrsz. 3518 Dózsa György utca 74. disznóól
6. (10909) hrsz. 3518 Dózsa György utca 74. gémeskút
7. (9016) hrsz. 480 Táncsics u. 1. magtár
8. (8890) hrsz. 0712/3 birkaól és szín
9. (8890) hrsz. 0712/3 tyúkól és pince
10. (8890) hrsz. 0712/3 góré
11. (8890) hrsz. 0712/3 nyitott szín
12. (8890) hrsz. 0712/3 kút
13. (8890) hrsz. 0712/3 Belsőmonori tanyák Holecska-féle tanyaház
14. (8890) hrsz. 0712/3 Belsőmonori tanyák disznóól és istálló
15. (11608) hrsz. 2394, 2396 Győri Vilmos tér 2. Mikszáth Kálmán utca 2. Bazársor, iskola – Hangya üzletsor és magtár

16. (11608) hrsz. 2394, 2396 Győri Vilmos tér 2. Mikszáth Kálmán utca 2. Bazársor, iskola – Hangya üzletsor
17. (11608) hrsz. 2394 Győri Vilmos tér 2. Mikszáth Kálmán utca 2. Bazársor, iskola – magtár
18. (751) hrsz. 478 Győri Vilmos tér Ev. templom
19. (752) hrsz. 23 Ady Endre u. 2. Főjegyzői ház
20. (753) hrsz. 0711 Belsőmonori tanyák 48. Monori csárda
21. (757) hrsz. 3633/2 Zombai u. 9. Magtár
22. (8890) hrsz. 0712/3 Belsőmonori tanyák 43. Holecska-féle tanya,
23. (9016) hrsz. 480, 482/1 Thék Endre utca 2-1. ev. parókia és v. iskola
24. (9018.) hrsz. 2395 Győri Vilmos tér 3. bazár
25. (9019.) hrsz. 2395 Győri Vilmos tér 3. Ev. parókia
26. (9464) hrsz. 0799/1 Kiscsákó, Gáspártelek Geist Gáspár kastélya
27. (10909.) hrsz. 3518 Dózsa György utca 74. Tájház
28. (11529) hrsz. 3107 Dózsa György utca 22. Gémes-palota
29. (11608) hrsz. 2394,2395, 2396 Győry Vilmos tér 2., Győry Vilmos tér 3., Mikszáth Kálmán utca 2. orosházi evangélikus egyház megbízásából emelt épületegyüttes

Az örökségvédelmi hatástanulmány további helyi védettségű épületeket javasol műemléki védelemre:

1. hrsz. 559 Könd u. 27. polgári lakóház,
2. hrsz. 559 Könd u. 29. polgári lakóház,
3. hrsz. 482/2 Thék Endre u. 2. ev. elemi iskola,
4. hrsz. 490 Thék Endre u. 11. polgári lakóház,
5. hrsz. 532 Thék Endre u. 13. polgári lakóház,
6. hrsz. 538 Győri Vilmos tér 1. emeletes bérház, földszinti üzletsorral,
7. hrsz. 26 Vörösmarty u. 5. polgári lakóház,
8. hrsz. 3733 Zombai u. 63. volt elemi iskola,
9. hrsz. 2385 Pacsirta u. 1. volt elemi iskola

Történeti kert, temető, temetkezési emlékhely és nemzeti emlékhely nem található a településen.

1.14.6.5 Műemléki környezet

38. térkép: Orosháza műemléki környezetei

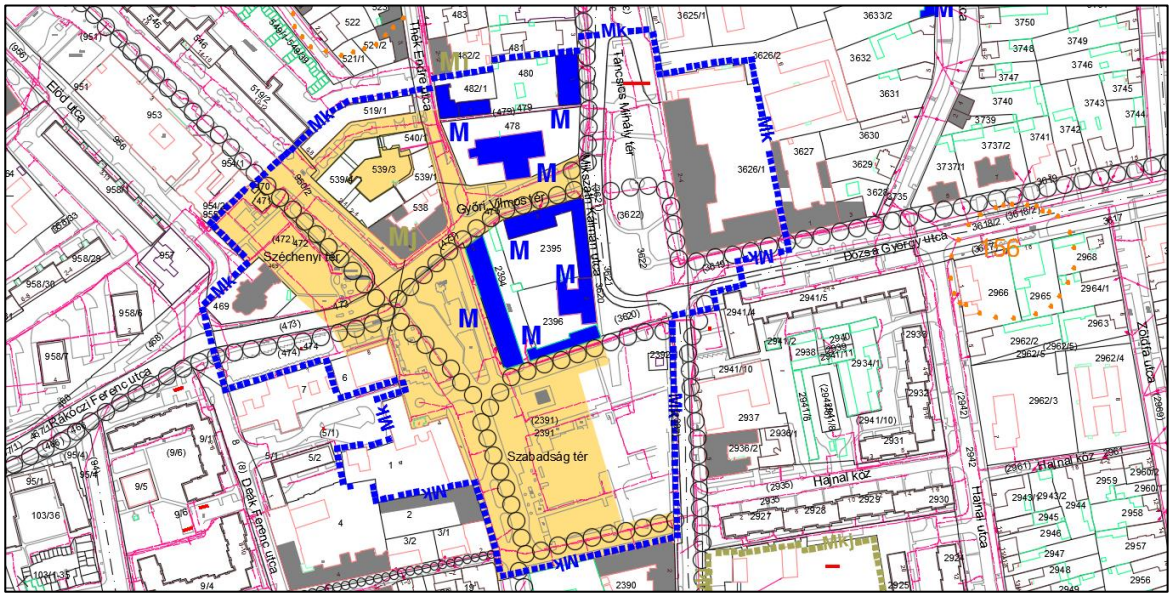

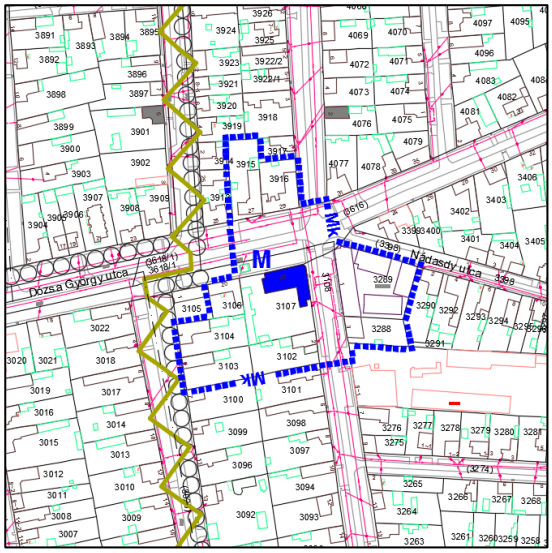

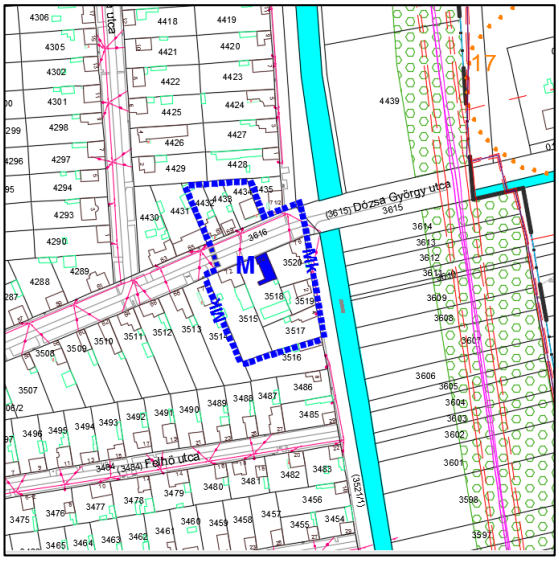

A város egyedülálló főtér-együttesében koncentrálódnak az épített örökség legértékesebb elemei, ennek megerősítését javasolja az örökségvédelmi hatástanulmány a műemléki védelemre tett bővítési javaslattal. Ezzel a műemléki környezet térben bővül. Három helyen találunk műemléki környezetet, melyen kívül a kulturális örökségvédelmi hatástanulmány további területeket javasol műemléki környezetként való számba vételre. A főtér együttest övező történeti utcákban a szórványosan megmaradt karakteres, értékhordozó épületek védetté nyilvánításával a hagyományos településkép megőrzésére nyílik esély. A műemléki környezeteket és javasolt kiterjesztéseiket is feltünteti a szabályozási terv.

1.14.6.6 Helyi védelem

A 2010-ben készült örökségvédelmi hatástanulmány javaslata szerint 157 db helyi védett épületet tartalmaz a Helyi Építési Szabályzat 3. melléklete a helyi építészeti és természeti értékekről szóló 11/2011. (V.30.) önkormányzati rendelet alapján, melyek közül 13 épületet műemléki védelem alá javasolt vonni a tanulmány (egy részük azóta fel is került a műemléki lsitára), 12 épületet pedig törölt a helyi védettségi listáról.

A helyi védelemre érdemes lakóházak jellemzően a tizenkilencedik és a huszadik század fordulójáról származnak illetve a múlt század első évtizedeiből. A lakóépületeket karakterüket tekintve két csoportba lehet osztani: nyeregtetős gazdaház és hajlított paraszt-polgárház.

A stílust illetően szűk a spektrum, hiszen klasszicizáló, barokkos, romantikus, esetleg szecessziós hatású épületekről van szó, gyakran azonban eklektikus stíluskeveredésről beszélhetünk.

A nyeregtetős parasztházak deszkaoromzaton napsugaras motívumokkal díszített házak, melyek már csak mutatóban maradtak Orosházán. Ezeknek ősei valószínűleg azok a típusházak, melyek Szegeden az 1879-es nagy árvíz után épültek. A hatástanulmány felsorol még nagykapukat és különböző homlokzati díszeket, melyek helyi védelemre érdemesek.

1.14.7 Az épített környezet konfliktusai, problémái

Orosházának egyedi arculatot biztosít az öt elemből álló központi térrendszer. Az evangélikus templom és parókia, mint legrégebbi épületegyüttes köré szerveződött a mindenkori város központja. Ide futnak be a közutak tengelyei és innen kezdődtek a parasztházak, később polgárházak építései, az utcarendszer kialakulása. A tér együttes felújítása javarészt néhány éve megtörtént. Fontos a gyalogos-közösségi rendeltetést meghagyni ezeken a területeken és a sokszínű intézményi, szolgáltató funkcióra építve idegenforgalmilag és a helyiek számára is egy élhető, szerethető belvárost kialakítani. Számos értékes épület található itt, melyek megóvása feltétlen szükséges, hasonlóan az utcák térarányához. Az átmenő forgalmat mindenféleképpen a belvároson kívül kell megoldani.

Komoly kihívást jelenthetnek a történeti városrészbe utólag belevágott, iparosított technológiával készült lakótelepi épülettömbök, melyek sajátos kettősséget alkotnak a régi, sok esetben helyi vagy műemléki védelem alatt álló polgári- vagy mezővárosi jellegű épületekkel. Gyakran átmenet nélkül, egymásba folyva fedezhetők fel ezek a különböző épülettömegek. Némi harmónia megteremtése minden esetben építészeti kihívást jelent bármilyen átalakításnál vagy új beépítésnél. A hetvenes évek jellegzetes társasházai szintén komoly arculati tényezők, jó példa erre a Kossuth Lajos utcán a Petőfi Művelődési házzal szemben álló épület, melynek jelentős esztétikai szerepe lehet a városközpont további fejlesztése során. A lakótelepek kétségtelen előnye a magas laksűrűség, mely elősegíti a városközponti funkciók bővülését, egyszersmind konfliktusokat okozhat az egymás mellett élés.

A Belváros körüli gyűrűben számos barnamezős terület van használaton kívül, vagy alulhasználva, melyek újbóli felhasználása lehetőség is és szükséges lépés is. A szűken vett belvárosból kiköltöző, tágasabb, zöldebb helyet igénylő intézmények, szolgáltatások vagy gazdasági telephelyek számára ideális fejlesztési helyszínt kínálnak. A központi téregyüttes felújítása mellett szükség lenne a város más pontjain is közparkokra, szabadtéri közösségi helyekre, sportpályákra. Olyan terekre, ahol a fiatalok és az idősebb korosztály is szívesen töltik szabadidejüket. Egy várost behálózó zöld téregyüttes jelentősen emelné az orosháziak komfortérzetét, ez az igény a lakossági kérdőívekre adott válaszokban is megfogalmazódott.

Orosháza területe szétterjedt. Rengeteg üres vagy kihasználatlanul nagy telek van főként a Szőlő városrészben és a Belváros körüli gyűrű perifériku s területein. Új beépítésre szánt területek kijelölése csak indokolt esetben javasolt, elsődleges feladat a meglévő várostest kompaktabbá tétele, a jelenlegi területek közötti kapcsolatok megoldása, mely a nagy távolságok, vasúti pályák és az elkerülő út miatt nem kis kihívás.

A tanyák építésének, életben tartásának elősegítése, ezáltal a külterületi népesség megtartása, a hagyományos kisbirtokos gazdálkodás megőrzése fontos feladata a kiváló termőföldekkel és gazdálkodási tudással rendelkező Orosházának.

1.15 Közlekedés

1.15.1 Hálózatok és hálózati kapcsolatok

Orosháza térségét (és Békés megyét) nem érintik az országos gyorsforgalmi utak.
A város az M43 illetve az M5 autópálya 45-60 perces vonzáskörzetében van. Az elkerülő út déli végétől Hódmezővásárhelyig folyamatban van a 47 sz. főút rekonstrukciója, illetve hamarosan kezdődik a Hódmezővásárhely északi elkerülő út építése, melynek kapcsán az utazási idő az autópályáig csökkenni fog. Az M47 nyomvonala több változatban létezik, a Békés megyei TrT és OTrT nem ugyanazt a verziót tartalmazza, összehangolásuk szükséges.

Közúti kapcsolatok

Budapest	47-es főút - M43 - M5 vagy 4404 j. út, 44-es főút - M5 autópálya, 4406-os út (Orosháza-Szentes összekötő út) – 451. számú másodrendű főút – M5 autópálya
Szeged	47-es főút
Békéscsaba	47-es főút

Kistérségi kapcsolatok

A megyei városok a 47. sz. másodrendű és 44 sz. elsőrendű főúton, illetve a négyszámjegyű összekötő utakon érhetők el. Rajzi bemutatásuk a V-18 és V-19 vizsgálati mellékletben szerepelnek.

1.15.2 Közúti közlekedés

A város közúthálózata

Orosháza **közigazgatási** területének közlekedési gerincét az országos közutak nyomvonala határozza meg.

Orosháza **belterületét** az országos közúthálózat 6, a vasúti törzshálózat 5 nyomvonala taglalja, amely meghatározza a kialakult településszerkezetet.

A város útjainak besorolását, műszaki jellemzőit az ÚT 2-1.201:2010 "Közutak tervezése" c. Útügyi Műszaki Előírás, építési területét belterületen és a védősáv szélességét külterületen az OTÉK 26§ tartalmazza.

K.IV.A <u>külterületi</u> másodrendű főút "A" jelű környezetben - sík vidéken, épített környezeti korlátozások nélkül

B.IV.b.c <u>belterületi</u> másodrendű főút "b" hálózati funkció, v_t = 50 km/h

ÁNF = átlagos napi forgalom

E/n = egységjármű/nap

18. táblázat: Országos közutak

47	Debrecen-Szeged másodrendű főút
474	Orosháza átkelési szakasz másodrendű főút
4404	Szarvas-Orosháza összekötő út
4406	Orosháza-Szentes összekötő út
4407	Gádoros-Orosháza összekötő út
4408	Szentetornya-Orosháza összekötő út
4427	Orosháza-Tótkomlós-Mezőhegyes összekötő út
4428	Orosháza-Mezőkovácsháza összekötő út

4429	Kevermes-Medgyesegyháza-Orosháza összekötő út
4447	Orosháza, Szentesi úti átkötő út
4448	Szentetornya-Nagymágocs összekötő út
4642	Gyomaendrőd-Nagyszénás-Szentes összekötő út
44313	Szentetornya állomáshoz vezető út
44314	Pusztaszentetornya állomáshoz vezető út
44315	Orosháza állomáshoz vezető út

19. táblázat: Országos közutak külterületi szakasza

Út száma	Útkategória	ÁNF (2015) [E/nap]
47	K.IV.A	4341
474	K.IV.A	4501
4404	K.V.A	4071
4406	K.V.A	3267
4407	K.V.A	1381
4408	K.V.A	598
4427	K.V.A	2089
4428	K.V.A	2293
4429	K.V.A	1193
4447	K.V.A	512
4448	K.V.A	143
4642	K.V.A	1184
44314	K.V.C	149

20. táblázat: Az országos közutak átkelési szakaszainak belterületi jellemzői

Út száma	Utca neve	Tervezési osztály	ÁNF (2015) [E/nap]
47	-	B.IV.A	3749
474	Csorvási út	B.IV.b.C	
	Szarvasi utca		5540
	Arany János utca		4777
	Lehel utca		4733
	Huba utca		7882
	Rákóczi út		
	Kossuth tér		4733
	Vásárhelyi út		4501
4406	Kossuth tér	B.V.b.C	6481
			6481
	Szentesi út		3267
4407	Huba utca	B.V.b.C	
	Iglói út		
	Tátra utca		
	Szent István utca		5763
4408	Gyopárosi út	B.V.b.C	
	Szentetornyai út		
	Kosztolányi Dezső utca		
	Kiss Ernő utca		2067
4427	Bajcsy-Zsilinszky utca	B.V.b.C	5183
4428	-	B.V.b.C	2293
4429	Móricz Zsigmond utca	B.V.b.C	
	Szabó Dezső utca		
	Makói utca		
	Kettőssánc tér		5061
	Tél utca		
	Aradi utca		
	Földvári út		3869
44313	Horváth György utca	B.V.b.C	
	Hunyadi János utca		172
44315	Kossuth Lajos utca	B.V.b.C	
	Október 6. utca		
	Állomás utca		1787

Gyűjtőutak

Az Úthálózati térképmelléklet szerint *(S-1, S-2 Közlekedési stratégia melléklet)* a meglévő gyűjtőúthálózat szerkezete nem egységes.

Ady Endre utca	Gárdonyi Géza utca	Mikes utca
Alkotmány utca	Gyártelep utca	Október 6. utca
Arany János utca	Jászai-Horváth utca	Pacsirta utca
Avar utca	Kelet utca	Rákóczi út
Bácska utca	Kisvasút utca	Szabadság tér
Bajcsy-Zsilinszky utca	Kós Károly utca	Szabadság tér
Bajnok utca	Kölcsey Ferenc utca	Szabó Dezső utca
Barátság utca	Könd utca	Szabó Dezső utca
Csizmadia Sándor utca	Középdűlő utca	Szarvasi út
Dankó István utca	Középlaki utca	Székács József utca
Dózsa György utca	Kutasi utca	Sziget utca
Észak utca	Lorántffy utca	Szőlő körút
Esze Tamás utca	Luther utca	Táncsics Mihály utca
Fő utca	Makói utca	Thököly utca

Helyi külterületi közutak

- Springer dűlő
- 4404. j. Szarvasi út külterületi szakasza a 47. sz. főútig
- Dózsa György út folytatása Gádoros felé

Közúti csomópontok belterületen

Forgalomirányító jelzőlámpás csomópontok üzemelnek az országos közutak átkelési szakaszain

- Lehel utca - Kossuth Lajos utca
- Lehel utca - Huba utca
- Huba utca - Liget utca - Október 6. utca
- Huba utca - Könd utca
- Huba utca - Rákóczi utca - Móricz Zsigmond utca kereszteződésekben
- és Önkormányzati utakon a
- Győry Vilmos tér - Mikszáth Kálmán utca keresztezésében.

Körforgalmú csomópontok találhatók a

- Vásárhelyi út - Kisfaludy utca keresztezésénél
- Szabó Dezső utca - Makói utca - Nap utca találkozásánál
- Bajcsy-Zsilinszky utca - Tél utca - Aradi utca keresztezésénél.

1.15.3 Közösségi közlekedés

1.15.3.1 Autóbuszos közösségi közlekedés

21. táblázat: Orosháza helyi autóbusz viszonylatainak fő paraméterei (2015.)

Viszonylat			
száma	**útvonala**	**menetideje egy irányban, [perc]**	**munkanapi járatszáma oda / vissza [járat/nap/irány]**
2	Autóbusz-állomás–Lehel u.–Táncsics u.–Szentesi út–Gyopárosi út–Gyökeres	30	7/3
2A	Autóbusz-állomás – Huba u. – Szentesi út –Gyopárosi út – Gyökeres	25	13/7
4	Autóbusz-állomás – Lehel u. –Táncsics u. – Szentesi út – Rákóczitelep	25	7/5
4A	Autóbusz-állomás – Huba u. – Szentesi út – Rákóczitelep	20	9/8
6	Autóbusz-állomás – Rákóczi telep – Autóbusz-állomás	32	9
7	Autóbusz-állomás – Gyopárosfürdő – Szentetornya– Gyökeres –Autóbusz-állomás	32	9
7A	Autóbusz-állomás – Gyökeres – Szentetornya – Gyopárosfürdő – Rákóczitelep	36	4

22. táblázat: Orosháza távolsági autóbuszok járatszámai (2015.)

Távolsági autóbuszok	munkanapi járatszám [járat/nap/irány]
Orosháza induló állomás	146
Orosháza köztes állomás	53
Orosháza végállomás	146
Összesen	345

23. táblázat: Átszállás nélkül elérhető városok (2015.)

Városok	Napi járatszám Indul/érkezik	Menetidő
Békéscsaba	26/26	0:44-1:25
Budapest	6/6	3:25-4:15
Debrecen	3/4	2:44-3:55
Dunaújváros	1/1	4:40
Gyula	2/2	1:10-1:39
Hajdúszoboszló	1/1	4:24-4:25
Kecskemét	8/8	2:05-2:55
Miskolc	0/1	4:30
Pécs	3/3	4:30-5:05
Szarvas	9/10	0:40-0:57
Szeged	12/11	1:05-1:25
Szentes	13/9	0:45-1:30

1.15.3.2 Vasúti közlekedés

27. ábra: Orosháza térségének vasúti hálózata

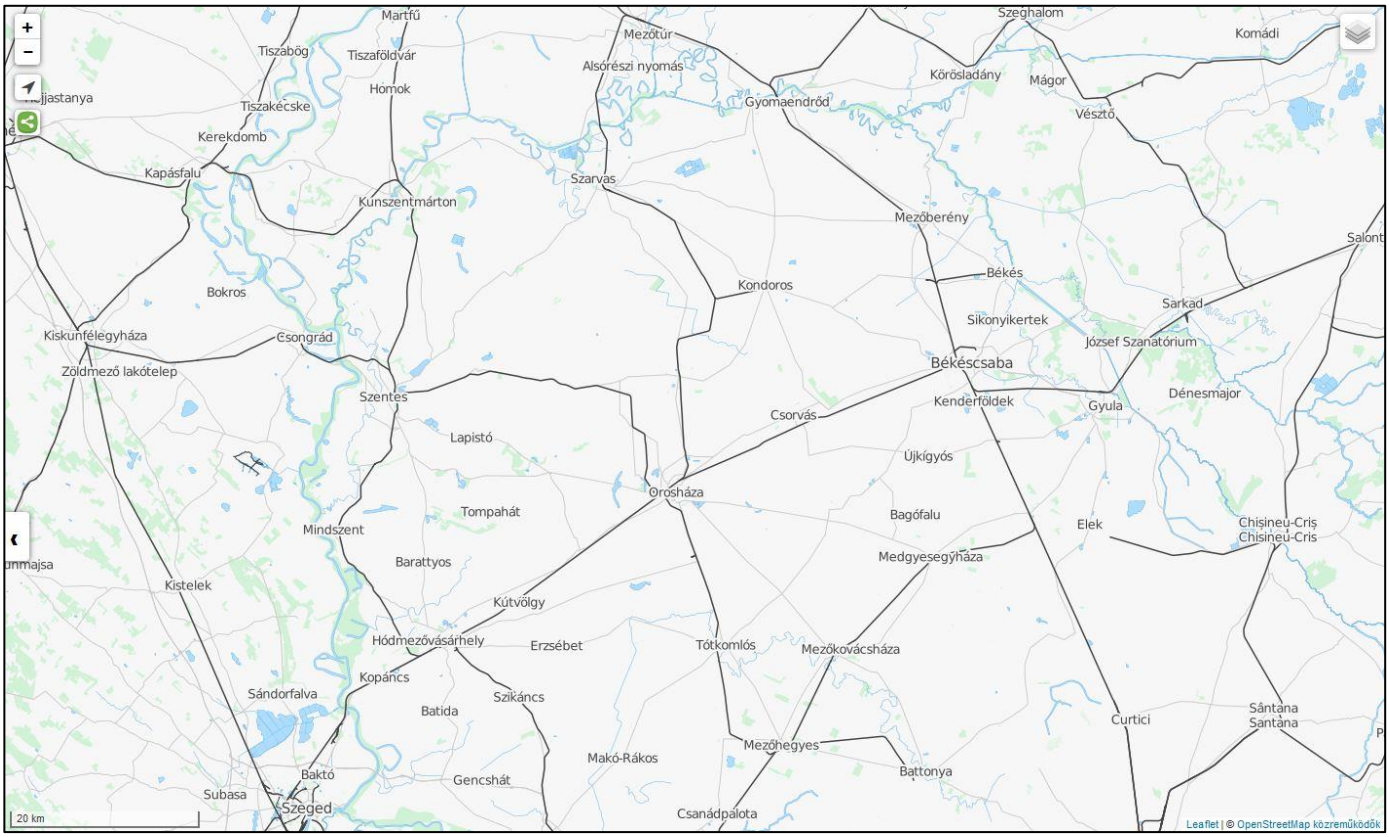

Orosháza város vasúti csomópontot képez az ország vasúthálózatában. Országos jelentőségű a Békéscsaba-Szeged vasútvonal, amelyen az engedélyezési sebesség emelését és a villamos vontatás bevezetését célzó beavatkozást tervez a MÁV Zrt. A villamosítás kapcsán szükség lesz a távlatban főúttá váló Szentesi átkötő út (jelenleg 4447. j. út) és a folytatásában megépülő 47-es út D-i elkerülő szakasz vasúti külön szintű átvezetésére.

A vasútvonalak adatait a 28. ábra és a 24-25. táblázat tartalmazza.

28. ábra: Orosháza vasútállomásai és megállóhelyei

24. táblázat: Orosháza vasúti távolsági közlekedésének viszonylatai (2015.)

Vonal száma	Viszonylat
125	Mezőtúr–Orosháza–Mezőhegyes
135	Szeged–Békéscsaba
147	Kiskunfélegyháza–Szentes–Orosháza

25. táblázat: Orosháza vasúti állomások és megállóhelyek forgalmi adatai (2015.)

Állomás neve	Vonal száma	Munkanapi járatszám [járat/nap]
Orosháza	125, 135, 147	67
Orosháza felső	125	20
Orosháza-Üveggyár	125	20
Kiscsákó	125	19
Orosházi tanyák	135	20
Gyopárosfürdő	147	4

Vasúti-közúti keresztezések

Különszintű

- a 47. sz. elkerülő úton a 4406 j. út és 147 sz. vasútvonal felett
- a 47. sz. elkerülő úton a 4404 j. út és 125 sz. vasútvonal felett
- Huba utcán az Orosháza állomási vágányok felett

Szintbeni keresztezés fény- és félsorompóval biztosítva

- 474 j. út és 135 sz. vasútvonal
- Észak utca és Orosháza állomási vágányok
- Huba utca és Orosháza állomási vágányok
- 474 j. út és 125 sz. vasútvonal

- Szentesi út és 125 sz. vasútvonal
- Szentesi út és 135 sz. vasútvonal
- Szentesi út és 147 sz. vasútvonal kétszer
- Gyopárosi út és 147 sz. vasútvonal

Az Észak utcai átjáró fő problémája, hogy a vasútüzemi mozgások miatt a sorompó időnként indokolatlanul hosszú ideig van lezárva. Ennek a felülvizsgálatára szükséges közbenső egyeztetés az Önkormányzattal és a MÁV-val, hogyan csökkenthető a lezárás időtartama. **Hiányzik a korrekt gyalogos és kerékpáros átvezetés** az állomás közelében az északi és déli városrész összekötése érdekében.

1.15.4 Kerékpáros közlekedés

26. táblázat: Eurovelo szakaszok

Az Európai Kerékpárút Hálózat (EuroVelo) részét képező útszakaszok	
Utca/út	Kerékpárút típusa
Vásárhelyi út (474 j. út Hódmezővásárhely felől)	Egyoldali kerékpárút és gyalog-kerékpárút
Kossuth tér	Egyoldali kerékpárút
Rákóczi út	Egyoldali kerékpárút és gyalog- és kerékpárút
Széchenyi tér	Egyoldali kerékpárút
Győri Vilmos tér	Egyoldali kerékpárút
Mikszáth Kálmán utca	
Szabadság tér	Gyalog- és kerékpárút
Bajcsy-Zsilinszky utca (4427 j. út Mezőhegyes felé)	Egyoldali kétirányú kerékpárút

27. táblázat: Önálló vonalvezetésű kerékpárút és gyalog kerékpárút (közös nyomvonalon)

Bajcsy-Zsilinszky utca	Szarvasi út
Csorvási út	Széchenyi tér
Győri Vilmos tér	Szentesi út
Huba utca	Szőlő körút
Kossuth tér	Tass utca
Rákóczi út	Vásárhelyi út

Kerékpársáv

- Csorvási út
- Szarvasi út
- Lehel utca
- Szabadság tér

Turisztikai kerékpárút

Engedélyezett tervek állnak rendelkezésre az Orosháza - Kardoskút közötti szakaszon a közút mellett kiépítendő kerékpárútra.

Térségi jelentőségű külterületi kerékpárutak - csatlakozva a belterületi hálózathoz

- 474. j . út mellett Békéscsaba felé
- 474. j . út mellett Hódmezővásárhely felé

Az S -1 jelű szakági vizsgálati-javaslati melléklet szerint:

39. térkép: Orosháza kerékpárút hálózat az országos KENYI nyilvántartásban

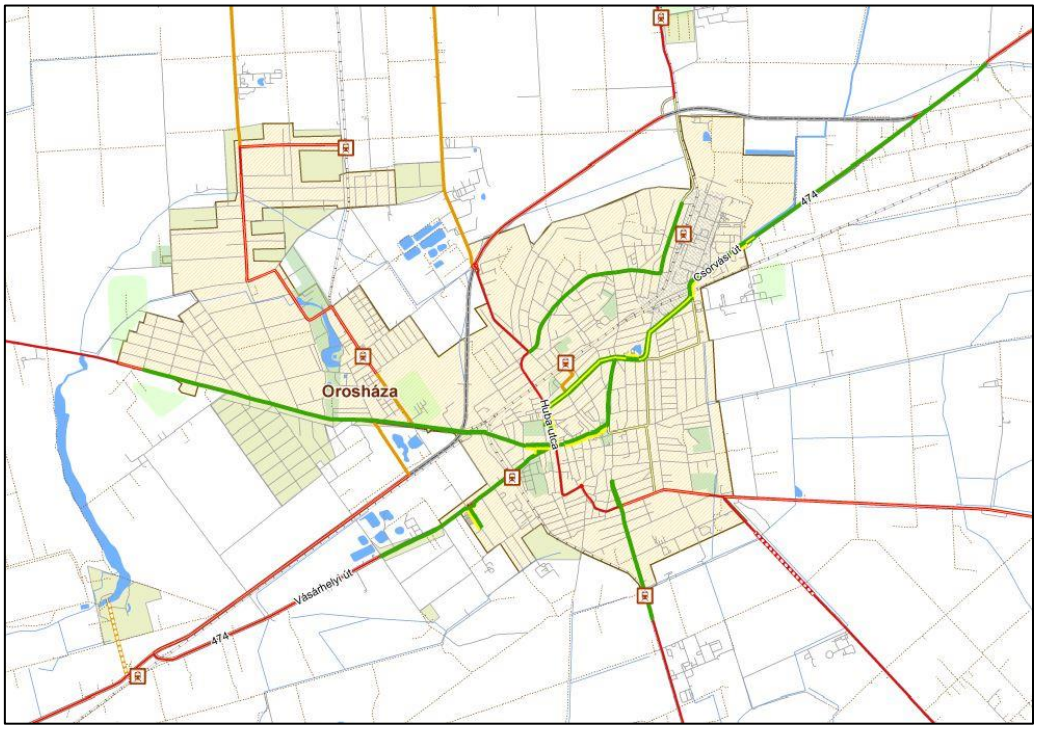

zöld: kerékpárút, *sárga:* kerékpársáv, *piros:* nagyforgalmú út, *narancs:* kisforgalmú út, *szürke:* közúton tiltott kerékpározás

1.15.5 Parkolás

A belvárosi forgalomvonzó létesítmények parkoló ellátottsága megfelelő. Az Önkormányzat nem tervezi fizető parkoló övezet bevezetését.

1.16 Közművek állapota és energiahatékonyság

1.16.1 Víziközművek

1.16.1.1 Ivóvíz ellátás

Vízbázis

Kezdetben (kb. 1960-tól) a város területén lévő, Dózsa vízmű mélyfúrású (60-200 méter mélységű) kutjai látták el a várost vízzel. 1996-tól a vízminőségi követelmények szigorodása és a különböző vízkezelési technológiák elkerülése miatt olyan vízbázisokat kerestek, amelyek minőségileg kielégítőek voltak és kezelés nélkül megfeleltek a vízminőségi EU-s szabványnak. Így jött létre a Maros hordalékkúpra telepített regionális vízbázis Csanádapáca és Kaszaper térségében, 60-100-200 méter mélységű kutak fúrásával. Jelenleg ehhez a vízbázishoz (víztermelő telephez) kapcsolódik Orosháza is távvezetéken keresztül. A Dózsa vízmű kútjai ma már használaton kívül vannak (csak tartalékként maradtak meg, végszükség esetére). A Dózsa vízmű területén helyezkedik el egy 1000 m^3 térfogatú tároló medence, amely fogadja a regionális vezetéken érkező vizet. Az Orosháza felé dolgozó gépház kapacitása 11000 m^3/d. A Dózsa vízmű területén lévő hálózati szivattyúk rugalmas kapacitással elégítik ki a város vízigényét, ami jelenleg kb. 7 350 m^3/d.

Víztárolás
A vízellátó rendszerekben Ideális a vízfogyasztás közel 20 %-ának megfelelő mennyiségű tároló kapacitással rendelkezni. Orosházán az 1000 m^3 alsó (medencés) és 1500 m^3 felső (víztornyos) tárolt vízmennyiség ezt a feltételt kielégíti.

Hálózat
Orosháza város vezetékes vízellátó hálózatának kiépítése 1960-as években kezdődött, amikor egy-egy artézi kúthoz kapcsolódó körzeti ellátást fokozatosan felváltotta a központi vízmű telepről (Dózsa vízmű) történő egységes hálózati rendszer. Így a városi hálózat egyes részei ma már 50 évesek is lehetnek. A kezdeti építési időszakban a vezetékek azbesztcement anyagú csövekből készültek. A hálózat 50-60 %-ban még ma is azbesztcement csőből áll. Ezek állapota, törés érzékenysége ma már nem megfelelő, ezért fokozatosan cserélik azokat. A KEOP vízminőség javító projekt keretén belül 2015 év végéig 4 km azbesztcement vezeték cseréje történik meg KPE csőre és kb. 1000 db. vízbekötést is felújítanak a kapcsolódó aknák és szerelvényekkel együtt. A hálózati nyomás 4,4-3,0 bar, a víztoronytól való távolság függvényében. Helyi nyomásfokozót csak Tas utcában alkalmaznak a 7 és 10 emeletes házak megfelelő nyomáson történő ellátása érdekében.

A városi hálózathoz kapcsolódóan - egy 300 mm vezetéken keresztül- látják el Gyopárosfürdő, Rákóczitelep, Újosztás, Szentetornya, Gyökeres városrészek területét is. Ezen településrészek biztonságos ellátását szolgálja, hogy a Nagymágocsra haladó regionális vezetékre egy helyen csatlakozási pont épült ki az orosházi jelenlegi vízellátó rendszerhez.

A városi összekapcsolt elosztó hálózat hossza: 175 700 m, bekötő vezeték 85 000 m.

Orosháza város **külterületén lévő sűrűbben lakott helyek**, majorok, úgymint Pusztaszenttornya, Kiscsákó, Tatársánc, Monori tanyák vezetékes vízellátása a regionális vezetékhez kapcsolódóan, leágazással történik. A vezetékek kiépítése folyamatban van. 2015-ben átadásra kerülnek.

A város közigazgatási területén keresztülhaladó **regionális vezetékek:**

- Pusztaföldvár –Orosháza vezeték (ezen érkezik a víz a Dózsa vízmű telepre)
- Orosháza-Kardoskúti vezeték (erről kap vizet Tatársánc egy leágazással.)
- Nagyszénás-Szarvasi regionáis vezeték
- erről ágazik le az Árpádhalom- Nagymágocsi ág, amely egy ponton csatlakozik a Orosháza meglévő hálózatához(Gádorosi út)
- Erről ágazik le a Pusztaszentetornyát ellátó vezeték
- Nagyszénásnál erről a vezetékről ágazik le a Kiscsákót ellátó ág is
- A monori tanyákat ellátó vezeték közvetlenül az orosházi hálózathoz csatlakozik

A regionális rendszerről, az ellátó vezetékek és elosztóvezetékek kiépítésével 142 ingatlan kapcsolódik be a vezetékes vízellátásba és mintegy 300-350 fő kap egészséges ivóvizet.

Vízfogyasztás:
A város belterületi **lakosság**ának átlagos vízfogyasztása kb. 1 450 000 m^3 év, ami **3 970 m^3/d** és 30 000 lakossal számítva kb. 130 l/fő/d.

Intézményi átlagos vízfogyasztás: 290 000 m^3/év, azaz **790 m^3/d**

Ipari átlagos vízfogyasztás: 945 000 m^3/év, ami 2 590 m^3/d-nak felel meg. (ez mennyiség csak a hálózatról vett ipari vízfogyasztást tartalmazza.) A városban több ipari üzem saját mélyfúrású kútjából elégíti ki ipari vízigényének nagy részét, amely nem igényel EU. szabványnak megfelelő vízminőséget (pl. hűtővíz, mosóvíz).

A regionális rendszerről vett víz mind összesen: 7 350 m^3/d

Víztisztítás
A vízellátó rendszerben jelenleg nem alkalmaznak víztisztító technológiát, a szolgáltatott víz minősége megfelel az átmeneti kritériumoknak a vízminőség javító program megvalósulásáig.

1.16.1.2 Szennyvízelvezetés, csatornázás

Csatornahálózat
A város csatornázásának kiépítése 1970-es években kezdődött a közintézmények a városközpont csatornázásával és folytatódott a többszintes házgyári technológiával épített lakóházak megépítésével egy időben. A kezdetben kiépített csatornahálózat elválasztó rendszerű, körzetesített, átemelőkhöz kapcsolódó gravitációs. Hossza kb. 85 km, amelyhez 6 db főátemelő és 22 db körzeti átemelő tartozott. A város EU pályázati (KEOP-1.2.0/2F/09-2010-0070) és saját erős pénzforrásokból 2013 -2015 években ütemezett csatornafejlesztési programot hajtott végre, amely újabb kb. 60 km. csatorna megépítést jelentett. Az utóbbi csatornafejlesztés is elválasztó rendszerű és ugyan csak körzeti átemelős, amely illeszkedik a meglévő gravitációs hálózathoz. Az utóbbi években épített csatornákkal a régi városrész korábban még nem csatornázott része, a Szőlő városrész, Szentetornya, Rákóczi telep, Gyökeres is csatornázott lett. Az Újosztás pedig részben a sűrűbben beépített részeken kapott csatornát. A kiépített csatornahálózat hossza a fejlesztések után 164 980 fm. gravítációs csatorna, 498 fm. gyűjtő nyomócső és 30 616 fm. nyomócső. A pályázat keretén belől felújították és biofilterrel látták el a régi városrész átemelőit is.

A jelenlegi kiépítettség után 7 db. fő átemelő és 55 db. közbenső átemelő üzemel a városban.

További fejlesztések:
A KEOP pályázati tervvel nem érintett területeken (Gyopáros üdülőtelep) a csatornázás ugyancsak körzetesített gravitációs szennyvíz csatornázási rendszer megvalósítása javasolt, csatlakozva a meglevő rendszerekhez.

Orosháza Város külterületén gazdaságos beruházással nem kivitelezhető a szennyvízcsatornázás és tisztítás, ezért az itt található tanyaközpontok, majorok, farmok, tanyák egyedileg, vagy egymáshoz kapcsolódóan közműpótló berendezéseket kell, hogy alkalmazzanak. A megvalósítások feltételeit az „Egyedi Szennyvízkezelés Nemzeti Megvalósítási Program" részletesen szabályozza a 174/3003. (X.28.) Kormányrendeletben.

Szennyvíztisztítás
Orosháza szennyvíztisztító telepe a város DNy-i részén helyezkedik el. A régi telep kiépítése a város csatornázásával egy időben kezdődött, 1972-ben helyezték üzembe 2 200 m^3/d kapacitással. Az évek során többször bővítették és 2004-ben a kapacitása 6 630 m^3/d-re emelkedett. A biológiai tisztítás mellett nitrogén és foszfor lebontással is rendelkezett és fogadta a szippantott szennyvizeket is. A tisztító telepre a korábbi 6 db. helyett, a hálózat bővítés miatt, 7 db. főátemelő juttatja el szennyvizet.

A KEOP pályázat kertén belül, a csatornahálózat fejlesztésével egy időben, megvalósult a szennyvíztisztító telep átépítése is a megnövekedett szennyvízmennyiségnek megfelelő kapacitásra. Az új telep kapacitása 7 340 m^3/d. A tisztítási technológia tervezésénél figyelembe vették azt a tisztítási határértékeket, ami az időszakos vízfolyásra vonatkozik.

Az alkalmazott tisztítási mód: Eleveniszapos biológiai tisztítás, szimultán nitrifikációval, denitrifikációval szerves anyag eltávolítással szimultán vegyszeres foszfor kicsapással, a szükséges recirkulációkkal. keveréssel. Befogadó a Bónumi belvízcsatorna.

Az új telep a régi telep helyén, annak fokozatos elbontásával és területének bővítésével épült meg. Az új telep korszerű technológiája, az iszapkezelés a lakott résztől távolabbra történő helyezése lehetővé tette, hogy ne kelljen a környéken beépítési korlátozást előírni. A telepen új szippantott szennyvíz fogadó is létesült, amely a szennyvíz fogadásán túlmenően a járulékos létesítményeivel biztosítja a beérkező szennyvízmennyiség mérését, minőségének ellenőrzését.

A tisztítási technológia és műtárgyai
Az alkalmazott tisztítási technológia eleveniszapos biológia i tisztítás nitrifikációval, denitrifikációval és foszfor eltávolítással.

- gépi rács
- homokfogó, zsírfogó
- előülepítő
- egyesített biológiai tisztító műtárgy (levegőztető)
- utóülepítő
- fertőtlenítő (hatósági előírás esetére)
- iszapkezelés (fölösiszap elvétel, iszapsűrítő, iszapvíztelenítő, rothasztó, komposztáló).

A kiépült tisztítómű a szennyvíztisztítás teljes vertikumát tartalmazza.

1.16.1.3 Csapadékvíz elvezetés

Orosháza belterülete csapadékvíz-elvezetés szempontjából három nagytérségi belvízrendszerhez kapcsolódik.

- 11.06. Mártély-Tisza-Maros-zugi belvízvédelmi szakasz (Kakasszéki csatornán keresztül)
- 11.07. Sámson-Élő-vízi belvízvédelmi szakasz (Aranyadéri főcsatornán keresztül)
- 11.08. Szentesi belvízvédelmi szakasz (Mágocséren keresztül)

Ezek a főcsatornák, illetve a hozzájuk kapcsolódó mellékcsatornák fogadják a városban keletkező és a városi csapadékcsatorna rendszer által levezetett csapadék vizeket.

A régi városrész rendelkezik csapadékvíz elvezető hálózattal, amely közvetlenül a Szula-laposi csatornába és a Keleti övárokba csatlakozik. A Szula-laposi csatorna felé és a Keleti övárok felé is három-három főágon jut el a csapadékvíz. A két befogadó csatornában összegyűlt csapadék és belvizeket az orosházi szivattyútelepen emelik át az Aranyadéri főcsatornába az árapasztó csatornán keresztül.

A meglévő belterületi csatornák részben zárt részben nyílt szelvényűek. A mai igényeknek már nem mindenhol felelnek meg. Részben azért, mert megnövekedtek a burkolt felületek a városban. A csatornák kiépítése óta intenzívebbek a záporok, a csatornák meghibásodtak (pl. gyökérbenövések), feliszapolódtak. Néhol elleneséssel rendelkeznek, nincs egyenletes lejtésük. Gyakori, hogy a nyílt árkoknál nem megfelelő méretűek e bejárók alatti átereszek, vagy nem megfelelő szintre helyezték azokat. Így nagy záporok esetén gyakoriak az elöntések a főtéren és egyéb helyeken is (Kond u.). A meglévő csapadékelvezető rendszerhez 6 db állandó, vagy ideiglenes jelleggel üzemelő átemelő is tartozik, amelyek segítik a belvizek mielőbb levezetését. A város önkormányzata rendelkezik üzemeltetési vízjogi engedéllyel a meglévő csatornákra, valamint olyan belvízvédelmi kárelhárítási tervvel, ami havária esetre szól.

Közvetlen, élő probléma a Főtér vízelvezetése. Ahova nemcsak a helyi vizek folynak össze, hanem a Kossuth u, Táncsics u. és Kígyó utcai gyűjtő csatornák által szállított, de a Dózsa György utcai főgyűjtő csatorna rossz állapota miatt lefolyni nem tudó zápor vizek is. Ezekre rövidtávú, azonnali kárelhárítási javaslatok születtek, de végleges megoldás még várat magára. Hasonló jelenség állt elő a Könd utcai tömb belsőben, ahol szintén az elvezető csatornák meghibásodása, eldugulása okozta a problémát Erre konkrét megoldásokat adott a tervező.

Szőlő városrész. Alapvetően nem belvízveszélyes terület. Nincs is kiépített, összefüggő csatornahálózat. A főbb utak mentén szikkasztó árkok vannak. A mélyebb fekvésű Nádor utcában pedig zárt csatorna, amely a Kakasszék-Szentetornyai csatorna 3. sz. oldalágába csatlakozik.

Szentetornya–Gyökeres városrészen csapadék csatorna nem üzemel, egyes utcákban szikkasztó árkok találhatók. A térség mélyebb fekvésű részeire már elkészültek a nyílt árkos vízelvezetési tervek, de még nem valósultak meg.

Gyopárosfürdő területén sincs kiépített csapadékvíz-elvezető csatornahálózat, elszórtan szikkasztó árkok előfordulnak. A korábban elkészült szabályozási tervben az elvezetési javaslat szerint a tórendszer folyamatos vízutánpótlásának biztosítására a csapadékvizet szikkasztó árkokkal érdemes helyben tartani, kivéve a nagy burkolt felületek (parkolók, utak), vagy sűrűn lakott részeket (szállodasor). A központi részen összegyűlő csapadékvizeket zárt csapadék csatorna szállítja a tórendszerbe, mint közvetlen befogadóba. a tórendszer a Kerek tavon, a Kerektói nyílt csapadék csatornán keresztül a Kakasszék-Szentetornyai főcsatorna i. oldalágához kapcsolódik.

Rákóczitelep-Újosztás területén csak szikkasztó árkok találhatók. A térségről lefolyó csapadékvizek befogadója a Kakasszék-Szentetornyai főcsatorna 1. számú oldalága és a Gyopárosi tórendszer lehet. Az Újosztás vizeinek elvezetése is a tórendszer felé célszerű.

1.16.2 Energia

1.16.2.1 Elektromos energiaellátás

Nagyfeszültségű (120 - 400 kV) hálózat:
A települést több nagyfeszültségű légvezeték hálózat is érinti:

MAVIR Zrt. hálózatok:
A város északi külterületi részén megépült a Szeged (Paks) - Békéscsaba 400 kV-os légvezeték, amely térségi jelentőségű, a térség villamos energiaellátásának biztonságosabb üzemvitele céljából létesült.

EDF DÉMÁSZ Hálózati Elosztó Kft. hálózat:
Szeged – Hódmezővásárhely – Orosháza – Békéscsaba 120 kV-os légvezeték. A város elektromos energiaellátása távlatban erről a Szeged - Orosháza - Békéscsaba 120 kV-os légvezetékről biztosított. A légvezeték először az Üveggyári 120/6 kV-os állomáshoz csatlakozik. Az Üveggyár után van a DÉMÁSZ 120 kV-os csatlakozása. A leágazás végpontján, a Békéscsabai út mellett van a várost ellátó EDF DÉMÁSZ Hálózati Elosztó Kft. tulajdonú 120/20 kV-os alállomás. A 120 kV-os hálózat a DÉMÁSZ alállomásba való csatlakozást követően Békéscsaba irányába halad tovább.

Nagyfeszültségű transzformátorállomások:
Orosháza EDF DHE 120/20 kV-os alállomás:
A város és a környező települések villamos energiaellátását szolgálja az EDF DHE Kft. tulajdonú 120/20 kV-os alállomás. A Békéscsabai út mellett levő állomáson két 120/20 kV-os

transzformátor üzemel, amely a jelenlegi és a közeltávlati energiaigényt biztosítani tudja. Az alállomás automatizált, kezelőszemélyzet nélküli állomás.
Az alállomásból légvezetékes hálózatok indulnak. Ezeknek a 20 kV-os légvezetékeknek az állomás közvetlen környezetében lévő, induló szakasza földkábeles.

Üveggyár 120/6 kV-os állomás

Az Üveggyár területén két cég található: a Guardien Hunguard Rt. (Síküveggyár) és az Egyesült Magyar Csomagolóüveg Kft. (Öblösüveggyár). A 120/6 kV-os állomás az Egyesült Magyar Csomagolóüveg Kft. tulajdona, és csak a két üvegipari cég létesítményeinek energiaellátását szolgálja. Az állomásból, a telken belül 6 kV-os földkábeles hálózat van kiépítve a meglévő 6/0.4 kV-os transzformátorállomásokhoz. A rendszerről közvetlen 6 kV-os motor is üzemel.

Középfeszültségű (20 kV) hálózat:

Az Orosháza 120/20 kV-os alállomásból induló 20 kV-os légvezetékek:

1./ Békéscsaba 20 kV: A 47 sz. úttal párhuzamosan haladva, csak külterületi transzformátor-állomásokat lát el, és Békéscsaba irányába haladva, további települések villamos energiaellátását biztosítja.

2./ Pusztaföldvár 20 kV: Az állomásból délkeleti irányban haladva csak a környező települések ellátását szolgálja.

3./ Olaj I. 20 kV: Idegen, MOL tulajdonú vezeték. A pusztaföldvári olajkutak és gyűjtőállomások villamos kiszolgálását biztosítja.

4./ Olaj II. 20 kV: Idegen, MOL tulajdonú vezeték. A kardoskúti olajipari létesítmények ellátására létesült.

5./ Tótkomlós 20 kV: A város déli területein lát el orosházi transzformátorállomásokat és Tótkomlós irányába halad tovább.

6./ Mezőhegyes 20 kV: A vezeték jellemzően a környező települések ellátására épült, és csak néhány külterületi orosházi transzformátorállomás csatlakozik a hálózatra.

7./ Város II. 20 kV: Az eredeti Város II. 20 kV-os légvezeték induló szakasza, a mezőkovácsházi útig az Ipari Park villamos energiaellátásának biztosítására kétrendszerű szigetelt vezetékre épült át. A mezőkovácsházi úttól a hálózat hagyományos légvezetékként halad tovább. Ez a légvezeték külterületi és belterületi transzformátorállomásokat vegyesen lát el, majd végpontján 20 kV-os ívet alkot a Szőlői 20 kV-os légvezetékkel.

8./ Ipari Park I. 20 kV: Az alállomástól a Város II. vezetékkel közös oszlopsoron kétrendszerű szigetelt légvezetékes hálózat van építve. A mezőkovácsházi úttól a hálózat földkábelben folytatódik. A kábel az Ipari Park belső útjai mellett haladva ÉHTR transzformátorállomásokat lát el.

9./ AKG 20 kV: Ez a 20 kV-os légvezeték eredetileg 35 kV-os célvezetékként épült az Alföldi Kőolajipari Gépgyár részére, és a vezeték ma 20 kV-on üzemel.

10./ Város III. 20 kV: Erre a 20 kV-os légvezetékre kizárólag belterületi transzformátorállomások csatlakoznak. A légvezeték az Ipartelepen keresztülhaladva jut el a belváros területére. A hálózat Móricz Zsigmond utcai végpontjától a belvárosi lakótelepek irányába 20 kV-os földkábel halad tovább. A légvezetékes hálózat másik belvárosi végpontja a Város I. 20 kV-os légvezetékkel ívet alkot.

11./ Város I. 20 kV: A hálózat az északkeleti iparterületen és a város keleti peremterületén légvezetékként halad végig. A légvezeték a Lehel utcában 20 kV-os kábellel halad tovább a belváros irányába. A légvezetékes hálózat másik végpontja a Város III. 20 kV-os vezetékkel ívet alkot.

12./ Petőfi u. 20 kV: A vezeték induló szakasza az Ipartelepen légvezetékként halad és az ipari terület transzformátorainak egy részét látja el. A hálózat még az ipari területen, az Üveggyár bejárata közelében földkábelbe megy át. A földkábeles 20 kV a Petőfi utcán végighaladva csatlakozik a belvárosi 20 kV-os kábelívekhez.

13./ Üveggyár I. 20 kV: Eredetileg ez a légvezeték kizárólag az Üveggyár részére épült 35 kV-os vezeték volt. Amikor az Üveggyár részére 120 kV-os légvezeték és saját 120/6 kV-os alállomás létesült ez a vezeték feleslegessé vált. A vezeték új funkciót kapott. A légvezeték végpontjától földkábel indul a Mezőgép transzformátorállomáshoz, biztosítva a Mezőgép kétirányú ellátását.
14./ Üveggyár II. 20 kV: Az Üveggyári 120/20 kV-os állomás megépülése után ez a vezeték is feleslegessé vált. A vezeték eredetileg 35 kV-ra épült.
15./ Szőlői 20 kV: A 120/20 kV-os alállomásból nyugati irányba induló légvezeték a város északi és nyugati belterületi részeit látja el energiával. A vezeték Bajnok utcai végpontja a belvárosi 20 kV-os földkábeles hálózathoz csatlakozik. A légvezetékes hálózat másik végpontja a Város II. 20 kV-os vezetékkel ívet alkot.
16./ Székkutas 20 kV: A Székkutas 20 kV-os légvezeték a város északi külterületét, valamint Gyopáros, Szentetornya és Rákóczitelep transzformátorait látja el energiával. Rákóczitelep után a 20 kV-os légvezeték Székkutas irányába halad tovább.
17./ Szentes 20 kV: A nyugati irányba haladó Szentes 20 kV-os légvezetékre külterületi transzformátorállomások csatlakoznak, majd a hálózat Szentes felé haladva a környező települések energiaellátását szolgálja.
18./ Gádoros 20 kV: A vezeték a Szentesi 20 kV-os vezetékkel kezdetben egymás mellett haladva külterületi transzformátorállomások ellátását biztosítja, majd Gádoros irányában további településeket lát el villamos energiával.
19./ Nagyszénás 20 kV: A Nagyszénás 20 kV-os légvezeték a város északi külterületi részén levő transzformátorállomásoknak és a környező településeknek biztosít elektromos csatlakozást.
Orosházához tartozik a távoli Kiscsákó területe is. Ezen a területen 3 db transzformátor-állomás található. Ezek az állomások az energiaellátást a Nagyszénás 20 kV-os légvezetékről kapják.
A 20 kV-os vezetékeknek az alállomásból induló szakasza földkábeles, majd ezek a hálózatok légvezetékként haladnak tovább.
A város belvárosi területén a 20 kV-os hálózat teljes egészében földkábeles. Ezek a kábelek a külső területek felől érkező 20 kV-os légvezetékek folytatásaként megépült kábelívek, amelyek két 20 kV-os légvezetéket kötnek össze. Ezek a kábelívek mindkét irányból elláthatók, így a belváros ellátásának biztonsága jó.

d./ Transzformátorállomás:
A külterületi transzformátorállomások a légvezetékes 20 kV-os hálózathoz igazodóan oszlop transzformátorállomások.
A belterület azon részein, ahol a 20 kV-os hálózat földkábeles a transzformátorállomások vagy épületbe telepített, vagy önálló betonházas típusúak. Az elmúlt néhány évben a belterületen épültek olyan transzformátorállomások, amelyek a légvezetékes hálózatról földkábeles csatlakozással épült, úgynevezett végponti önálló betonházas típusúak.

e./ Kisfeszültségű hálózat:

A külterületi szakaszokon a meglevő 0,4 kV-os hálózat légvezetékes illetve légkábeles, és az új építésű hálózatok is betonoszlopos légkábeles rendszerűekre épültek.
Belterületen a családi házas területen a meglevő kisfeszültségű hálózat többségében légvezetékes. Kis hányada légkábeles kialakítású. A belterület többi részén a 0,4 kV-os hálózatok földkábellel épültek meg.

f./ Közvilágítás:

A Város teljes területén a közvilágítás korszerűsítése kb. húsz évvel ezelőtt történt. A Város területén többnyire Nátriumlámpás lámpatestek, illetve kompakt fénycsöves ALTRA tip. lámpatestek üzemelnek. „LED" korszerűsítés nem történt.

Beépített lámpatestek és teljesítményeik:
- Nátriumlámpás lámpatestek: 2635 db,
- Kompakt fénycsöves lámpatestetek: 1916 db

Az összes beépített teljesítmény: 379,8 kW

1.16.2.2 Gázellátás

Gázátadó állomások: Orosháza város a Kardoskút-Orosháza közt 2 db párhuzamos nyomvonalon futó DN300-as nagynyomású földgáz szállító vezetékekről kap földgázt az Üveggyári gázátadó állomásról, ill. Bogárzói gázátadó állomásokról. Mindemellett ugyanezen a szállítóvezetékek meghosszabbításáról közvetlenül az FGSZ Zrt. ellátja a Síküveggyárat, és az Öblösüveggyárat is földgázzal.

Üveggyári gázátadó állomás: Kiadási nyomás: 6 bar

Tulajdonos és üzemeltető: FGSZ Zrt. (Földgázszállító Zrt.)

Innen történik az Üveggyári gázfogadó, a Juszt Zsigmond u.-i és Gádorosi úti gázfogadó, valamint a Petőfi Tsz. földgázellátása.

Bogárzói gázátadó állomás: Kiadási nyomás: 3 bar

A Bogárzói átadó állomás közvetlenül 3 bar-on, középnyomáson ad ki. Itt az Égáz-Dégáz Földgázelosztó Zrt.-nek gázfogadó állomása nincs. Innen történik Orosháza Alsótanyák, az Új Élet Tsz. és az Állami Gazdaság sertéstelepének gázellátása, valamint a Bajcsy Zsilinszky u.-án keresztül a város déli megtáplálása.

Nagyközépnyomású (6 bar) külterületi gázelosztó vezeték:

Tulajdonos és üzemeltető: Égáz-Dégáz Földgázelosztó Zrt.
Az Üveggyári gázátadó állomástól a Magyar Aszfalt nyomásszabályozója, a Gádorosi úti gázfogadó, a Just Zsigmond u-i gázfogadó, és a Petőfi MGTSz. gázellátására.

Adatok: gerincvezeték: 12.663 m
leágazó vezeték: 27 m

Elsősorban a város földgáz ellátására és egy mezőgazdasági telephely ellátására szolgált, de idő közben az aszfaltkeverő és néhány külterületi ingatlanok gázellátása is innen történik.

Üveggyári Gázfogadó állomás:

Tulajdonos és üzemeltető: Égáz-Dégáz Földgázelosztó Zrt.
Fogadó állomás a város belterületének határánál a 47-es (Csorvási út) mellett található.
Típus: Fiorentini, 6/3 bar nyomásfokozatú, névleges teljesítménye: 3000 m3/h

Gádorosi úti gázfogadó állomás:

Tulajdonos és üzemeltető: Égáz-Dégáz Földgázelosztó Zrt.
Fogadó állomás a város belterületének határánál, a Szent István út – Gádorosi út találkozásánál található.
Típus: KÖGÁZ, 6/3 bar nyomásfokozatú, névleges teljesítménye: 1500 m^3/h

Just Zsigmond úti gázfogadó állomás:

Tulajdonos és üzemeltető: Égáz-Dégáz Földgázelosztó Zrt.
Fogadó állomás a város belterületének határánál a Just Zsigmond utcán található.

Típus: KÖGÁZ, 6/3 bar nyomásfokozatú, névleges teljesítménye: 1500 m^3/h

Alaphálózat:

Tulajdonos és üzemeltető: Égáz-Dégáz Földgázelosztó Zrt.
A város alaphálózata 3 bar-os középnyomású körvezeték hálózatból, 7 db körzeti nyomásszabályozó állomásból, és 0.03 bar-os kisnyomású körvezeték hálózatból tevődik össze. A gázelosztó alaphálózat az 1970 - es évek elején épült ki, akkor még acél anyagú vezetékekből, majd azt követő fejlesztések során bővült a hálózat a külsőbb területek ellátására is. A bővítések már PE anyagú gázvezetékekből valósultak meg és tervezett formában, évenkénti ütemezésben mostanra már az acélvezetékek rekonstrukciója is teljes egészében megtörtént PE anyagúra.
Körzeti nyomásszabályozó állomások:

- Mikes u.: Fiorentini típus, 3/0.03 bar nyomásfokozat
- Előd u.: KÖGÁZ típus, 3/0.03 bar nyomásfokozat
- Március 15.-e tér: KÖGÁZ típus, 3/0.03 bar nyomásfokozat
- Szabadság tér: Fiorentini típus, 3/0.03 bar nyomásfokozat
- Bercsényi u.: Fiorentini típus, 3/0.03 bar nyomásfokozat
- Kossuth tér: Fiorentini típus, 3/0.03 bar nyomásfokozat
- Mező u.: Fiorentini típus, 3/0.03 bar nyomásfokozat

A középnyomású rendszer főleg a város külsőbb területeit, kertvárosias és ipari városnegyedeit szolgálja ki, míg a kisnyomású vezetékhálózat a belváros és a lakótelepi városnegyedek gázellátására épült ki. Ezeken keresztül látják el az alábbi gázfogyasztókat.

Összes fogyasztói létszám:	***13.727 db***
Ebből 20 m^3/h alatti (lakosság és kisvállalkozás):	12.242 db
Átalánydíjas (mérő nélküli, lakossági):	1.253 db
20 – 100 m^3/h között (középvállalkozás):	125 db
101 - 500 m^3/h feletti (nagyvállalkozás):	90 db
500 m^3/h feletti (ipari):	17 db

A folyamatos fejlesztések eredményeként Orosháza város magjában szinte minden utcában (ahol értelmezhető a gázfelhasználás) van gázelosztó vezeték, és itt már minden lakóingatlan vagy már ellátott, vagy közvetlenül ellátható földgázzal. A peremkerületekben, Szentetornyán, Rákóczi telepen és Gyopároson is – lakossági igény alapján – nagy százalékban épült ki gázelosztó vezetékhálózat, ahonnan az ingatlanok ellátottak, ill. közvetlenül elláthatók.

A gázelosztó vezetékrendszerek adatai:

Középnyomású rendszer:	gerinc vezeték	135.438 m
	leágazó vezeték	51.380 m
Kisnyomású rendszer:	gerinc vezeték	31.973 m
	leágazó vezeték	13.419 m
Anyaga:	PE gázcső	
Fő méretek:	160, 110, 90, 63, 32 és 20	

Az FGSZ Zrt. gázátadó pontjainak és az Égáz-Dégáz Földgázelosztó Zrt. gázfogadó állomásainak, betáplálási vezetékeinek kapacitása távlatban is megfelelő. A központi

belterületrészen jelentős gázigényű fejlesztés nem várható, így a gázelosztó hálózat számottevő bővítése, és átalakítása sem.

Az üdülőterületen lévő nagyobb fogyasztók (fürdő, panziók, vendéglők) igényének kielégítése is megtörtént. Az üdülőterület (Gyopáros), Szentetornya, és Rákóczi telep gázelosztó vezetékrendszere az esetleges továbbfejlesztéséről alkalmas, de annak megvalósíthatóságáról a Földgázelosztó eseti szakvéleménye alapján lehet dönteni. Az esetleges nagyobb vezetéképítési igények az érintett ingatlantulajdonosok teljes összefogásával, a várható gázfelhasználás pontos felmérésével, és gazdaságossági számításokkal alátámasztott tanulmányterv alapján kezdeményezhető.

Várható ipari fejlesztés:

A Polgármesteri Hivatal távlati fejlesztési terveiben szerepelt, hogy a Gyártelep u. vonzáskörzetében Ipari Parkot kíván kialakítani kellő vállalkozói igény esetén. Az itt felmerülő átlagos földgáz felhasználási igényeket elvileg ki lehet elégíteni a Gyártelep utcában korábban kiépített DN 160 és DN 90 PE középnyomású gázelosztó vezetékről az igényeknek megfelelő méretűre tervezendő leágazó vezetékkel. Természetesen a konkrét igények alapján, a gazdaságossági számítások eredményeképpen a szükséges gázelosztó vezetékbővítéseket az érintettekkel megkötendő Elosztói Hálózati Csatlakozási szerződések alapján az Égáz-Dégáz Földgázelosztó Zrt. saját hatáskörben lebonyolítja.

1.16.2.3 Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

Orosháza területén belül a Kórház használ jelentős mértékben napenergiát, továbbá 1 MW-os napelem park áll átadás előtt a Szegedi út melletti külterület-részen. Biogáz erőmű, illetve szélerőmű a város területén eddig nem épült.

1.16.3 Elektronikus hírközlés

Távbeszélő ellátás:
A város távbeszélő szolgáltatója a INVITEL ZRt. Orosháza vezetékes távbeszélő ellátását a Rákóczi utcai Posta épület területén levő SIEMENS DLU tip. digitális telefonközpont biztosítja. A telefonközpont kapacitása 11500 előfizető, amely jelenleg messze nincs kihasználva. A telefonközponttól jelenleg is több irányban indul optikai kábel.

- Csanádapáca optika,
- Kardoskút optika,
- Gádoros optika,
- Nagyszénás optika,
- Üveggyár optika

A vezetékes telefonhálózat csak a város belterületére terjed ki. A külső peremterületek és Gyopáros, Szentetornya, Rákóczitelep távbeszélő ellátása mikrohullámú "DECT" tornyokon keresztül, lokális rádiótelefon rendszerekkel van megoldva.
A "DECT" tornyok közül a gyopárosi és a szentetornyai rendszer a gádorosi optikai kábelről él. A többi "DECT" torony a Posta épülettel szemközti panel tízszintes lakóépület tetején felépített központi "DECT" rendszerhez mikrohullámú összeköttetéssel kapcsolódik. A mikrohullámú rendszerek védelmi sávjában, bizonyos (a távolságtól függő) magasság fölötti épületek nem építhetők. Ezeknek a rendszereknek az építési korlátozása azonban az Önkormányzatnál és a Földhivatalnál nem került bejegyzésre.

Kábeltelevíziós ellátás (telefon és Internet szolgáltatás)

A Város nagy kábeltelevíziós rendszerét a M. Telekom üzemelteti. A jelek a Békéscsabai kábeltelevíziós rendszertől érkeznek optikai kábelen. A jelátvitel az Aradi u. 10 szám alá érkező M. Telekom optikai kábelen történik. Az optikai rendszer végpontja és a rendszer főállomása az Aradi utcai M Telekom épületben van kialakítva. Az Aradi u. 10. szám alá több otikai kábel is csatlakozik:

- Hódmezővásáhaly otika,
- Békéscsaba optika,
- Nagyszénás optika.

Az Aradi utca 10 alatti központtól több irányba van optikai kábel kiépítve, melyek végpontjára "ONU" (Optical Network Unit) optikai vég készülék és optika/elektronikus átalakító vannak telepítve. Az M. Telekom kábeltelevíziós rendszer jelenleg csaknem az egészé város területén (a külső területeket kivéve) üzemel. A hálózat többségében a DÉMÁSZ oszlopsorán haladó légkábeles kiépítésű. A belvárosban is légkábeles a hálózat, amely a tetőkön házról-házra halad. A hálózat fejlesztése folyamatos. A Városban más KTV szolgáltatók is üzemelek.

- TEVETV Kft.:
  KTV és internet szolgáltató
  Címe: Orosháza Bercsényi üzletsor 8.
  Fejállomás helye: Bercsényi utca 18 sz. alatt van.
  A szűkebb környezetében levő, belvárosi többszintes lakóépületek kábeltelevíziós és internet szolgáltatását biztosítja saját hálózattal.
- Veres és Társai Kft.
  KTV és Internet szolgáltató
  Címe: Orosháza Kossuth tér 10 fsz. 4.
  Fejállomás helye: Bercsényi u. 18/A
  A szűkebb környezetében levő, belvárosi többszintes lakóépületek kábeltelevíziós és internet szolgáltatását biztosítja saját hálózattal.
  Szentetornya KTV és Internet szolgáltatását biztosítja saját optikai kábelrendszerén
- Internet-X Magyarország Kft.
  Internet szolgáltató
- Oros-Com Informatikai Szolgáltató Kft.
  KTV és Internet szolgáltató
  Fejállomás helye: Kossuth u. 10.- 12.
  A szűkebb környezetében levő, belvárosi többszintes lakóépületek kábeltelevíziós és internet szolgáltatását biztosítja saját hálózattal.
- Alföld Kábel Kft.
  KTV és Internet szolgáltató
  Címe: Orosháza Tas u. 24.
  Fejállomás: nem rendelkezik saját fejállomással (az Oros-Com fejállomását használja)
  A szűkebb környezetében levő, belvárosi többszintes lakóépületek kábeltelevíziós és internet szolgáltatását biztosítja saját hálózattal.
- Gyopáros Kábeltelevízió Kft.
  KTV és Internet szolgáltató
  Címe: Orosháza Nagyatádi u. 43.
  Gyopáros területén biztosítja a KTV és Internet szolgáltatást.

GSM telefon antennarendszerek:

- Magyar Telekom Nyrt. T-mobil üzletág.
- Telenor (Pannon) Távközlési Zrt.
- Vodafone Magyarország Mobil Távközlési Zrt.

A mobil szolgáltatók a település teljes területét lefedik.

Mikrohullámú rendszer

A város területét több mikrohullámú rendszer érinti.
Az ANTENNA HUNGÁRIA részére a Honvéd utca 10 sz. telken épült fel mikrohullámú torony. Ettől a ponttól két irányban van mikrohullámú összeköttetés kiépítve:

- Orosháza - Békéscsaba
- Orosháza - Szentes

Mindkét sugárzási irányra van érvényes, bejegyzett építési (szélességi és magassági) korlátozás, melyet a fejlesztési terveknél figyelembe kell venni.
A Gyopárosi út mentén, a határőr laktanya területén szintén van mikrohullámú torony. A Rendőrségtől kapott információk szerint a Honvéd Vezérkarnak és az ORFK-nak üzemel a tornyon mikrohullámú rendszere. Ezeknek a rendszereknek is van építési korlátozást jelentő területe, melyet a fejlesztési terveknél szintén figyelembe kell venni.

1.17 Térségi és települési környezetvédelem

1.17.1 Talaj

Orosháza a Békési hát kistáj területén helyezkedik el. A kistáj 83 és 105 m tszf-i magasságú, enyhén Ny-ÉNy felé lejtő, változatos folyóvízi és szélhordta üledékekkel fedett hordalékkúp-síkság. Átlagos relatív relief értéke 2,5 m/km2, K-en nagyobb, Ny-on alacsonyabb értékek jellemzőek. Az országhatári közeli felszínek az ártéri szintű síkság, a továbbiakban az alacsony ármentes síkság orográfiai típusába sorolhatók. A kistáj területe a Marosi hordalékkúp Magyarországra eső részének központi szárnya. Felszíni formái folyóvízi és eolikus folyamatokkal keletkeztek.

Orosháza és térségének legnagyobb része megművelt, szántó művelési ágú mezőgazdasági terület.

Az kialakult genetikus talajtípusok szempontjából a terület homogén képet mutat, dominánsan két talajtípus jelenik meg, illetve azok altípusai. A terület nagy részen csernozjom talajokat találunk (mélyben sós csernozjom, mélyben sós alföldi mészlepedékes csernozjom, réti csernozjom), melyek közül a réti csernozjom és a mélyben sós réti csernozjomok fedik le a területet. A területen kisebb mértekben rossz vízháztartással rendelkező talajféleségek is megtalálhatok, amelyek foltokban, az egykori vizenyős területek helyén találhatóak meg. Ezeken a területeken réti szolonyec és sztyeppesedő szolonyec talajokat találunk, amelyeknek jelentősege természetvédelmi szempontból kiemelkedő.

Talajvédelem szempontjából fontos a védelmet biztosító növénytakaró megléte, a széleróziót csökkentő mezsgyehatárokon történő fásítás. A defláció főleg a jó minőségű csernozjom talajok humuszos rétegét károsítja. Békés megyében az erdőborítottság aránya a legalacsonyabb az országban, 1996-os adatok szerint (25000 ha) 4%-os (országosan 18%). Orosháza területének kevesebb mint 3 %-a az erdő! Az erdősítés és a parlagföldek gyepesítése segíti a talajvédelmet. A felszínen történő beavatkozások (építkezések, útépítés, stb.) utáni humuszréteg-visszatelepítés, és a homokbányászatból felhagyott területek helyreállítása is fontos talaj- és termőréteg védelmi feladat.

40. térkép: A város és környékének jellemző talajtípusai

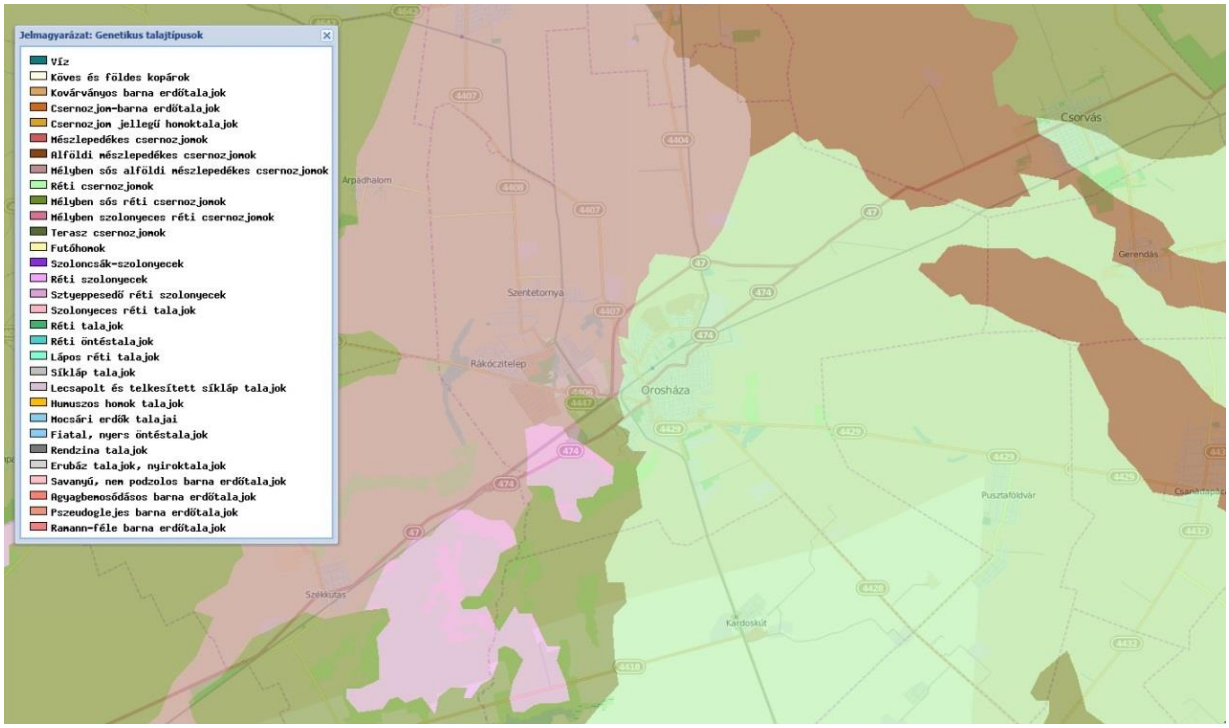

Forrás: KÖRINFO

41. térkép: A város és környéki talajok vízgazdálkodása

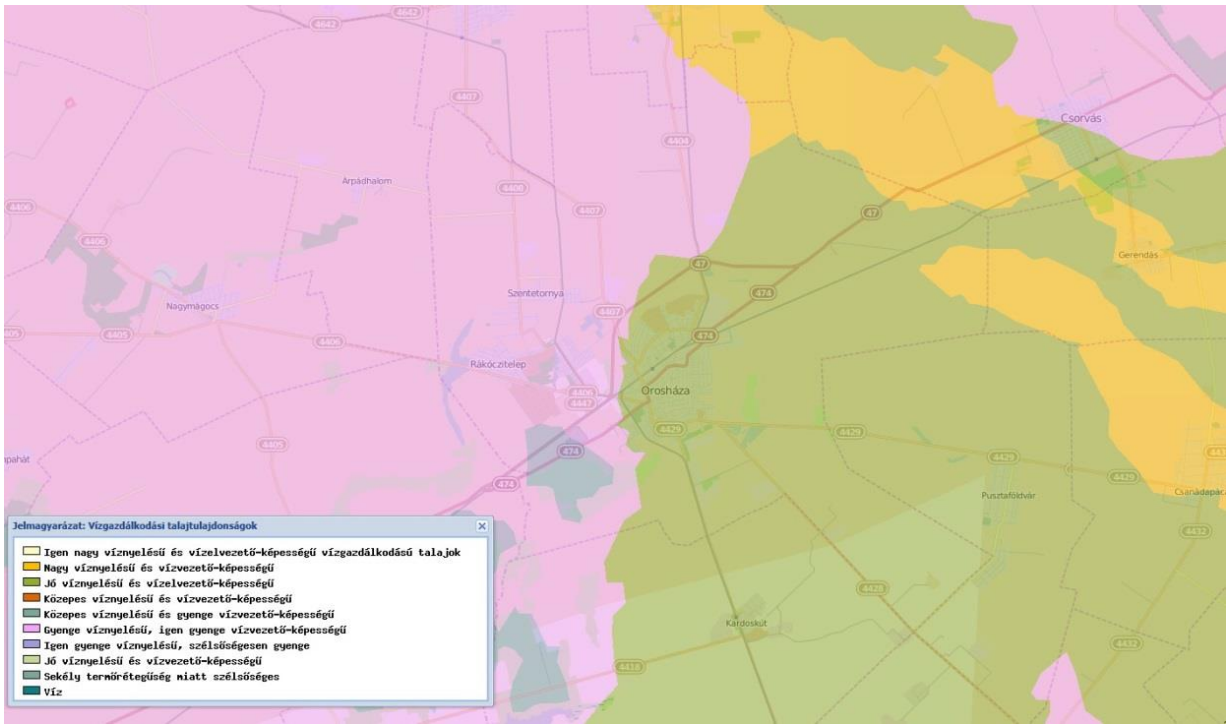

Forrás: KÖRINFO

42. térkép: A város és környéki talajok kémiai tulajdonságai

Forrás: KÖRINFO

43. térkép: A város és környékének földtani helyzete

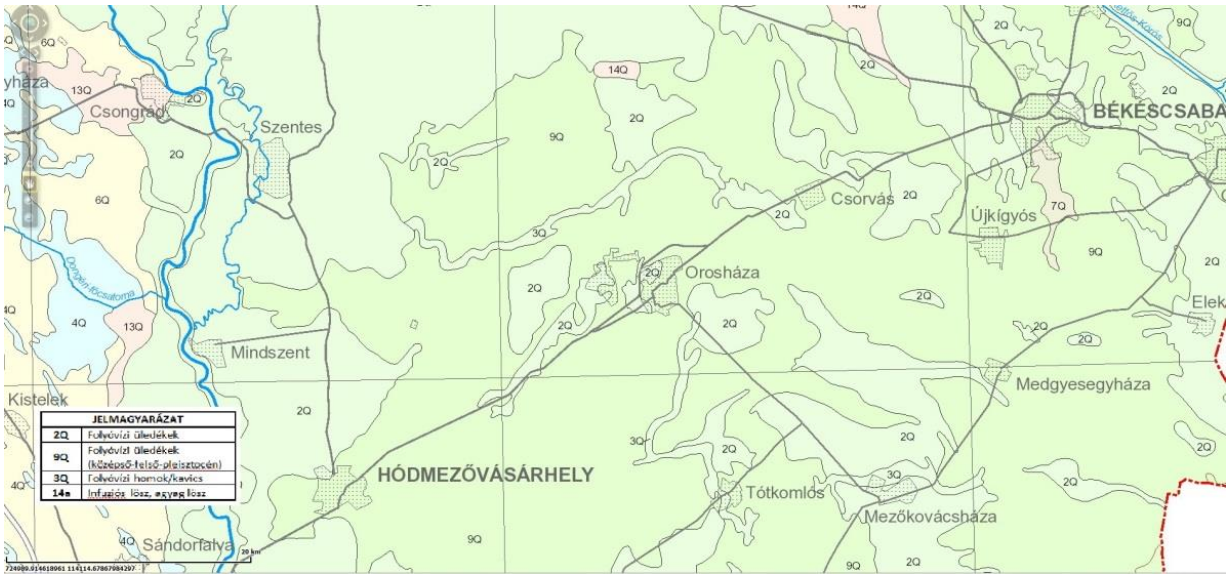

Forrás: MGFI

A város környezetében talajképző kőzet tekintetében a löszös üledékek a meghatározóak. Fizikai féleség szempontjából vályog jellemző a terület nagy részén, míg kisebb arányban van jelen agyagos vályog és agyag. A talajok vízgazdálkodási tulajdonságára a jó víznyelés, vízraktározás és vízvezető képesség jellemző, tehát jó víztartóak. Kisebb területen előfordulnak gyenge és igen gyenge víznyelésű és vízvezető-képességű talajok is, melyek erősen víztartóak és kedvezőtlen vízgazdálkodásúak. A térség talajainak kémhatása felszíntől karbonátos, illetve kisebb részen még gyengén savanyú és nem felszíntől karbonátos is lehet.

A lösz elterjedése az egyik valószínű oka annak, hogy a felszíni és felszín alatti rétegek mészkarbonátban eléggé gazdagok. a másik ok a folyóvizekben való szegénység, a

kilúgozódás hiánya. a mészkarbonáttal való ellátottság a homok- és iszap-agyag képződményekben is általános, ami a terület mezőgazdaságának előnyére válik.

A talajok szervesanyag tartalmára a 300-400 tonna / hektár szervesanyag- készlet jellemző. Talajértékszám szerint leginkább 60 és 80 közötti értéket képviselnek e talajok, kis területen előfordul a 20 alatti érték is. A földtani közegre vonatkozó szennyezettségi határértékek tekintetében a 6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendeletben rögzítettek értékek az irányadók.

1.17.2 Felszíni és felszín alatti vizek

1.17.2.1 Felszíni vizek

Orosháza közigazgatási területére eső felszíni vizek elsősorban a térséget behálózó csatornák rendszere. A belvíz elvezető csatornák üzemeltetője Dél - Békés megyei Vízgazdálkodási Társulat. Vízminőségük tekintve az időszakos és kis vízhozamukat változó többnyire III. osztályú. A felszíni vízrendszer vízutánpótlása döntő részben a csapadékvízből, illetve a felszín alatti vizekből származik. A csatornák hóolvadáskor és belvizes időszakokban vezetnek jelentősebb mennyiségű vizet. A Bónumi-csatorna az orosházi szennyvíztisztító telep elfolyó vizének befogadója, ami jelentős vízminőség romlást, valamint eliszapolódást eredményez.

A területet érintő csatornák: Kakasszéki-csatorna, Szula-Laposi-csatorna, Bónumi-csatorna, Mágocs-éri csatorna, Sóstói-oldalág-csatorna, Aranyad-éri-csatorna, Orosháza-Medgyes-bodzási-csatorna, Hajdúér-Görbedi csatorna, Dögös-Kákafoki-csatorna.
A csatornák vízminőségét az időszakosan nagy kilengést mutató vízhozam ingadozások, illetve a több helyen tapasztalható illegális hulladék elhelyezése nagymértékben rontja.
A Guardian Orosháza Kft. Csorvási úti üveggyárában végrehajtott jelentős környezetvédelmi beruházás után már nem bocsát ki technológiai szennyvizet ezért az eddigi befogadó, a Mágocséri-csatorna vízminősége javult.

Orosháza város életében kiemelkedő jelentőséggel bír a Gyopárosi tórendszer, mely a Kakasszéki-csatornával áll közvetlen összeköttetésben. A gyopárosi tavakba kerül a parti termálfürdő használt vize, amely rontja a tó vízminőségét. A Gyopárosi tó vize egyensúlyi állapotban 1093 mg/liter ásványi sót tartalmaz melynek 84%-a alkálihidrokarbonát, a többi részei, magnézium, kalcium, klór, kovasav, jód, vas, konyhasó, ammónia és különböző száraz elemek. A geológiai összefüggések miatt a termálkutak vize hasonló vegyi összetételű (száraz elemeket nem tartalmaz) alkalikus gyógyvíz. A fejlesztési tervekben szerepel a tavak és a tó környékének rehabilitációja mely a tavak vízminőségének javítását is célul tűzte.
Orosházán a felhagyott anyagnyerőhelyek rekultivációja során több, kisebb tó alakult ki amelyeket horgázvízként (Téglagyári tavak 11 ha, Homokbánya tó, Béke tó 14 ha, Új homokbánya tó) hasznosítanak. A tavak vízutánpótlását döntően a talajvíz biztosítja, kisebb mértékben a csapadékvíz. A Gyopárosi tavak még jelentős utánpótlást kapnak a parti övezetben lévő hévíz kutak, illetve a gyógyfürdő elfolyó vizéből.
Orosháza belterülete csapadékvíz-elvezetés szempontjából három nagytérségi belvízrendszerhez kapcsolódik.

- 11.06. Mártély-Tisza-Maros-zugi belvízvédelmi sakasz (Kakasszéki csatornán keresztül)
- 11.07. Sámson-Élő-vízi belvízvédelmi szakasz (Aranyadéri főcsatornán keresztül)
- 11.08. Szentesi belvízvédelmi szakasz (Mágocséren keresztül)

Ezek a főcsatornák, illetve a hozzájuk kapcsolódó mellékcsatornák fogadják a városban keletkező és a városi csapadékcsatorna rendszer által levezetett csapadék vizeket.
A csapadékvíz elvezető rendszer az *1.16.1.3* számú fejezetben részletezésre került.

29. ábra: Az éves csapadék mennyiségének idősora 1990-2010.

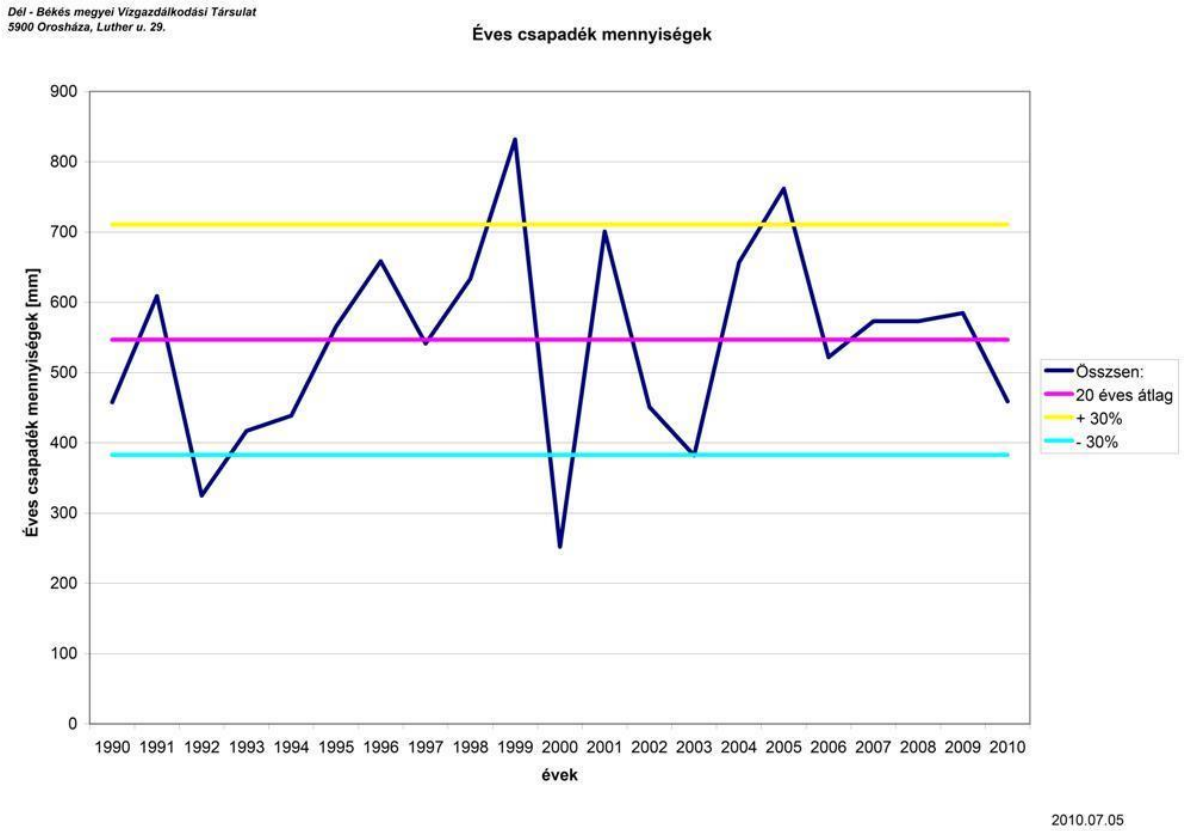

Forrás: Dél-Békés megyei Vízgazdálkodási Társulat

44. térkép: Orosháza környéki belvízrendszerek

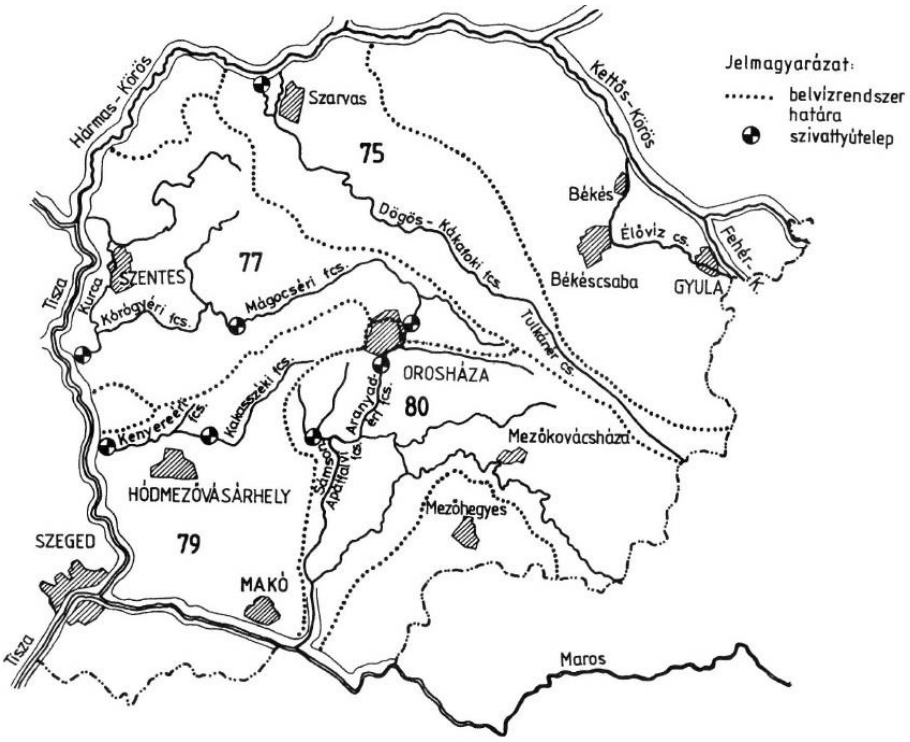

Forrás: Pálfai Imre: A vízelvezetés helyzete Orosháza belterületén

1.17.2.2 Felszín alatti vizek

Orosházát a felszín alatti vizek állapota szempontjából a 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet, figyelembe véve a 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet előírásait, az "érzékeny" területek közé sorolja.

A szennyezettségi határértékek tekintetében a 6/2009 (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendelet az irányadó.

A talajvíz nagy vonalakban követi a domborzatot. A buckák alatt mélyebben a semlyékekben a talajszinthez közelebb található.

A talajvíz mélysége a felszín alatt

45. térkép: A talajvíz mélysége a felszín alatt

Forrás: MGFI

A területen talajvízállási maximumot tavasszal (április-március) talajvízállási minimumot ősszel (október) észlelhetünk. A talajvíz nagyarányú csökkenése főleg a nyári félévben játszódik le. E félév során a talajvíz pótlódása a felszíni párolgás következtében nem számottevő. A helyi csapadéknak nyáron kevés, illetve nincsen szerepe a talajvíz közvetlen pótlódásában. A szárazabb nyarakon a nagyfokú párolgás a talajvízkészlet jelentős fogyasztója. A téli félévben a talajvízszint növekszik. Így a talajvíz időszakos ingadozása jelentős lehet, hóolvadáskor és nagyobb csapadékkal járó periódusokban belvíz-problémákat is okoz.

A Maros hordalékkúp jó vízáteresztő tulajdonsága miatt hidrológiailag összefüggő talajvíztükör kiterjedése jelentős (80-120 km átmérő), mennyisége azonban nem számottevő (1-3l/s.km2).

A talajvíz jellemző áramlási iránya DK-ÉNy-i irányú és a Mágocséri –csatorna irányába mutat.

Orosháza területének a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelme megítélése szempontjából a MePAR rendszer tematikus fedvényeként a blokkok szintjén, blokkazonosítók által meghatározottakat kell irányadónak tekinteni.

Mezőgazdasági tevékenységet nitrát érzékeny területen a vonatkozó országos rendelet szerinti cselekvési program, valamint a helyes mezőgazdasági gyakorlatnak a cselekvési programban meghatározott kötelező előírásai szerint kell végezni.
A felszín alatti vízre vonatkozó szennyezettségi határértékek tekintetében a 6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendeletben rögzítettek értékek az irányadók.

A városban a szennyvíztisztítót korszerűsítették, csatornázottságot növelték és a települési szilárdhulladék lerakó rekultivációját befejezték. A korszerűsített szennyvíztisztító próbaüzeme folyamatban van.

A felhagyott, rekultivált települési szilárdhulladék lerakó már nem fogja tovább szennyezni a felszín alatti vizeket. A rekultivált hulladéklerakó környezetében a rekultivációs terv szerint – mivel a tervezett rekultiváció után is potenciális szennyezőforrás marad – talajvízminőség monitoring rendszer került kiépítésre.

Továbbra is gondot fog jelenteni a külterületi ingatlanok szennyvízelhelyezése melyeknél egyedi szennyvízkezelési eszközöket kell alkalmazni.

A 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet által meghatározott egyedi szennyvízkezelési eszközök

- *egyedi szennyvízkezelés:* olyan egyedi szennyvízkezelő létesítmények alkalmazása, amelyek legalább 1, legfeljebb 50 lakosegyenérték szennyvízterhelésnek megfelelő települési szennyvíz tisztítását, végső elhelyezését, illetve átmeneti gyűjtését, tárolását szolgálják,
- *egyedi szennyvízkezelő berendezés:* olyan vízilétesítmény, amely a települési szennyvizek nem közműves, biológiai tisztítását energiabevitel segítségével végzi,
- *tisztítómezővel ellátott oldómedencés létesítmény:* olyan oldómedencéből és tisztítómezőből álló vízilétesítmény, amely a települési szennyvizek nem közműves elvezetésére és elhelyezésére szolgál, és amely a szennyezőanyagok anaerob lebontását energiabevitel nélkül végzi,
- *egyedi szennyvízkezelő létesítmény:* az egyedi szennyvízkezelő berendezés és a tisztítómezővel ellátott oldómedencés létesítmény együttesen.

A jogszabály tartalmazza, hogy a vízgazdálkodási tevékenység műszaki megoldásának kialakításánál, a vízimunka és vízilétesítmény műszaki tervezésnél milyen terveket és szabályzatokat, továbbá helyszíni adottságokat kell figyelembe venni.
A felszín alatti vízbe, ill. a földtani közegbe közvetve ill. közvetlenül bevezettet előtisztított szennyezett vizek nem okozhatják a felszín alatti víz ill. a földtani közeg hatályos jogszabályban ill. hatósági határozatban előírt szennyezettségi küszöbértékének túllépését.

További terhelést jelent az intenzív mezőgazdasági művelés és az állattartás.

A talajra és talajvízre továbbra is terhelést jelentenek a légkörből kimosódó és lehulló szennyezőanyagok.

46. térkép: A talajvíztükör helyzete a tenger szintje felett

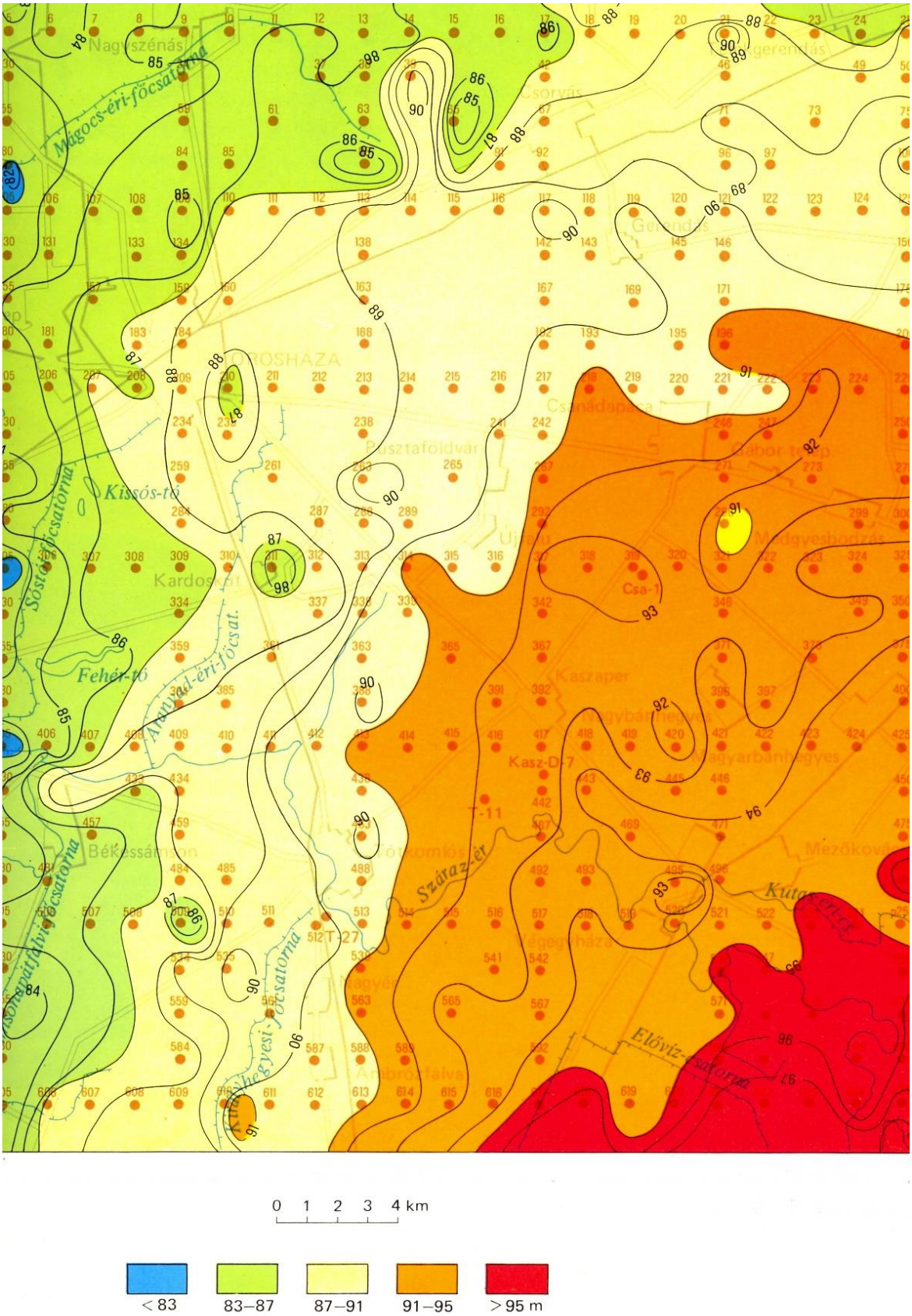

Forrás: Az Alföld földtani atlasza

28. táblázat: Orosházi talajvíz törzskutak havi mérési eredményei 2006. évben

A kút								Havi középvízállások, cm a perem alatt												Évi közép-vízál-lás, cm
	neve	jele	keze-lője	mély-sége, cm	perem-magas-sága, m B.f.	terep-magas-sága, m B.f.	kiál-lása cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
002312	**Orosháza**	419	11	618	89.89	89.52	37	516	513	505	493	489	490	491	499	526	531	532	531	**509**
002427	**Orosháza**	1573	11	666	89.20	88.50	70	166	163											**167**
002828	**Orosháza**	384	12	798	87.55	86.91	64	232	206	150	143	167	177	226	247	265	280	286	292	**223**
003504	**Orosháza**	463	11	820	90.19	89.59	60	301	291	253	229	253	255	287	297	319	343			**282**
004189	**Orosháza**	3518	11	640	88.36	87.58	78	377	359	307	273	282				377	391	399	406	**352**
004543	**Orosháza**	-	11	1120	91.00	90.05	95	370	362	330	299	321	329	356	379	402	418	425	429	**369**

Forrás: Vízügyi évkönyv 2010.

Jelentősebb potenciális szennyező források a használaton kívüli felhagyott létesítmények. Orosházán két üzemen kívüli üzemanyag kút található. Az egyik a 474-es számú út Hódmezővásárhely felőli bevezető szakaszán (Vásárhelyi út), a másik szintén a 474-es számú út Csorvás felöli bevezető szakaszán (Csorvási út).

Üzemen kívüli Vásárhelyi úti üzemanyag kút

Üzemen kívüli Csorvási úti üzemanyag kút

Jelentősebb potenciális szennyező forrásnak tekinthető a Szarvasi úton levő Vas-és Műanyagipari Szövetkezet felhagyott telephelye. A telephelyen galvanizálási technológia is üzemelt.

A volt Vas-és Műanyagipari Szövetkezet felhagyott üzeme.

2009-ben elkészült Magyarország első Vízgyűjtő-gazdálkodási Terve (VGT1). A 6 éves tervezési ciklusnak megfelelően 2015. év végéig a vízügyi ágazat elvégezte az első terv felülvizsgálatát, melynek előkészítése során, 2014. novemberében készültek el a ***Jelentős Vízgazdálkodási Kérdések*** című dokumentumok. Ezek az anyagok tartalmazzák a vízgyűjtők általános bemutatása mellett azon problémákat, melyek a felszíni és felszín alatti vizek minőségi és mennyiségi állapotára valamilyen módon hatással vannak és mértékükből adódóan valóban fontosnak, jelentősnek tekinthetők. Ezek alapján került összeállításra a második Vizgyűjtó-gazdálkodási terv (VGT2), melyet Magyarország Kormánya az 1155/2016. (III. 31.) határozatával elfogadott. Magyarország felülvizsgált, kihirdetett Vízgyűjtő-gazdálkodási tervében (VGT2) Orosháza területe a Tisza-vízgyűjtőn belül két tervezési alegységben is érintett.

- 2-19 Kurca alegység
- 2.21 Maros alegység

29. táblázat: A Tisza-vízgyűjtő felszín alatti vizeinek értékelései a VGT2 szerint

VOR kód	A víztest neve	Vízgyűjtő száma	Víztest típusa	Víztest kódja	FAV típusa	Süllyedés teszt eredménye	Áramlási viszonyok hatása a vízminőségre	Minősítés
AIQ514	Dél-Alföld	2	pt	pt.2.1	feláramlás	jó, de gyenge kockázata	jó	jó, de gyenge kockázata
AIQ563	Eszak-Alföld	2	pt	pt.2.2	feláramlás	jó	jó	jó
AIQ516	Délkelet-Alföld	2	pt	pt.2.3	feláramlás	jó	jó	jó

30. táblázat: A vízszint süllyedésének vizsgálata – Tisza-vízgyűjtő

VOR kód	A víztest neve	KOVIZIG kódja	Vízgyűjtő száma	Víztest típusa	Víztest kódja	Víztest - csoport kód	FAV típusa	Hosszútávú, jelenlegi állapotot meghatározó előzmény
AIQ514	Dél-Alföld		2	pt	pt.2.1		feláramlás	gyenge állapot
AIQ563	Eszak-Alföld		2	pt	pt.2.2		feláramlás	gyenge állapot
AIQ516	Délkelet-Alföld		2	pt	pt.2.3		feláramlás	nincs süllyedés, jó állapot

Forrás: VGT

A további potenciális szennyező forrásnak tekinthető telephelyek és objektumok felsorolása a koordinátáik megadásával a *V-20* mellékletben található.

31. táblázat: Felszín alatti vizek kémiai állapotának értékelése, Tisza részvízgyűjtő

VOR kód	A víztest neve	Vízgyűjtő száma	Víztest típusa	Víztest kódja	Víztest - csoport kód	FAV típusa	Diffúz szennyeződés a vízteste (>50%)	Minősítés
							nitrát	
AIQ514	Dél-Alföld	2	pt	pt.2.1		feláramlás	jó	jó
AIQ563	Eszak-Alföld	2	pt	pt.2.2		feláramlás	jó	jó
AIQ516	Délkelet-Alföld	2	pt	pt.2.3		feláramlás	jó	jó

Forrás: VGT

Orosháza Dél-Alföld víztest területén belül helyezkedik el. A víztest mennyiségi állapota „jó, de gyenge kockázatú”. A felszín alatti vizek kémiai állapota tekintetében „jó” minősítést kapott. A vízszint süllyedésének vizsgálata „gyenge állapotot” határozott meg.

Kezdetben (kb. 1960-tól) a város területén lévő, Dózsa vízmű mélyfúrású (60-200 m mélységű) kutjai látták el a várost vízzel. 1996-tól a vízminőségi követelmények szigorodása és a különböző vízkezelési technológiák elkerülése miatt olyan vízbázisokat kerestek,

amelyek minőségileg kielégítőek voltak és kezelés nélkül megfeleltek a vízminőségi EU-s szabványnak. Így jött létre a Maros hordalékkúpra telepített regionális vízbázis Csanádapáca és Kaszaper térségében, 60-100-200 m mélységű kutak fúrásával. Jelenleg ehhez a vízbázishoz (víztermelő telephez) kapcsolódik Orosháza is távvezetéken keresztül. A Dózsa vízmű kútjai ma már használaton kívül vannak (csak tartalékként maradtak meg, végszükség esetére.) A Dózsa vízmű területén helyezkedik el egy 1000 m^3 térfogatú tároló medence, amely fogadja a regionális vezetéken érkező vizet. Az Orosháza felé dolgozó gépház kapacitása 11000 m^3/d. A Dózsa vízmű területén lévő hálózati szivattyúk rugalmas kapacitással elégítik ki a város vízigényét, ami jelenleg kb. 7 350 m^3/d.

1.17.3 Levegőtisztaság és védelme

Orosháza és környezete a meleg-száraz éghajlati körzetben, az ország DDK-i részén található. Az átlagos évi középhőmérséklet 10-11 °C, az átlagos napsütéses órák száma 2100-2150 óra, a sokévi átlagos csapadék 500-550 mm, az uralkodó szélirány tavasszal és nyáron É-i, ősszel és télen D-i. Az átlagos szélsebesség 3 m/s.

30. ábra: Szélirány gyakoriság és szélsebesség irányátlag

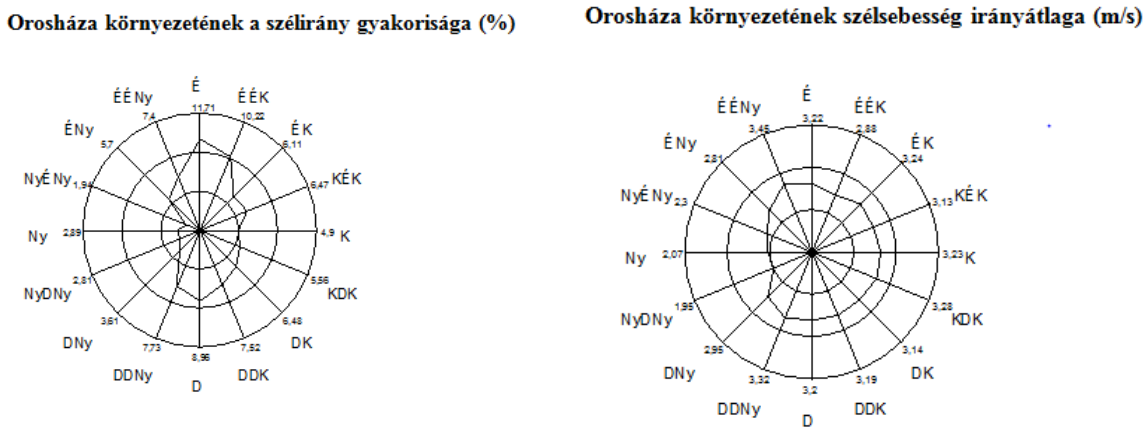

A város levegőminőségét a Szabadság u. 4. szám alatt kihelyezett mérőeszközzel mérik. 2007-ig három komponenst (kéndioxid, nitrogén-oxid, ülepedő por) mértek. 2008-tól csak a nitrogén-oxid komponenst mérik. A mérési pont az országos manuális mérőhálózat (RIV) része. Orosháza levegőminőségének értékelését 2007. évre A VITUKI Kht. LRK Légszennyezettségi Adatközpont, 2014. évre az Országos Meteorológiai Szolgálat végezte el. Az értékelést az alábbi táblázatokban közöljük. A mérési eredmények átlagos immissziós adatokat tükröznek.

32. táblázat: Orosháza légszennyezettségi indexe

OROSHÁZA LÉGSZENNYEZETTSÉGI INDEXE (2007) (2007-ES RIV MANUÁLIS MÉRŐHÁLÓZAT ADATAI ALAPJÁN)			**ÖSSZESÍTETT INDEX**
Nitrogéndioxid (NO2)	**Kéndioxid (SO2)**	**Ülepedő por (ÜP)**	
KIVÁLÓ (1)	**KIVÁLÓ (1)**	**JÓ (2)**	**JÓ (2)**

Forrás: VITUKI Kht. LRK Légszennyezettségi Adatközpont

Légszennyezettségi index (2007.)

Index	Értékelés	Nitrogén-dioxid (µg/m³)	Kén-dioxid (µg/m³)	Ülepedő por (g/m²*30nap)
		középérték	középérték	középérték
		éves	éves	éves
1	kiváló	0-16	0-20	0-4
2	jó	16-32	20-40	4-8
3	megfelelő	32-40	40-50	8-10
4	szennyezett	46-80	50-100	10-20
5	erősen szennyezett	80-	100-	20-

A légszennyezettségi index kidolgozása a 14/2001. (V.9.) KöM-EüM-FVM együttes rendelet és módosításai alapján történt.

OROSHÁZA LÉGSZENNYEZETTSÉGI INDEXE (2014) (2009-ES RIV MANUÁLIS MÉRŐHÁLÓZAT ADATAI ALAPJÁN)			ÖSSZESÍTETT INDEX
Nitrogéndioxid (NO2)	Kéndioxid (SO2)	Ülepedő por (ÜP)	
KIVÁLÓ (1)	2014-ben nem mérték	2014-ben nem mérték	KIVÁLÓ (1)

6. Légszennyezettségi index (2014.)

Index	Értékelés	Nitrogén-dioxid (µg/m³)	Kén-dioxid (µg/m³)	Ülepedő por (g/m²*30nap)
		középérték	középérték	középérték
		éves	éves	éves
1	kiváló	0-16	0-20	0-4
2	jó	16-32	20-40	4-8
3	megfelelő	32-40	40-50	8-10
4	szennyezett	40-80	50-100	10-20
5	erősen szennyezett	80-	100-	20-

A légszennyezettségi index kidolgozása a 14/2001. (V.9.) KöM-EüM-FVM együttes rendeletben és módosításaiban szereplő határértékek alapján történt.

Forrás: Országos Meteorológiai Szolgálat

A levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet 10. §-a, a légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet valamint a levegőterheltségi szint határértékeiről és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről szóló 4/2011. (I. 14.) VM rendelet alapján Orosháza levegőminősége a további nem mért légszennyezőanyagokra vonatkozóan az alábbi táblázatban bemutatott légszennyezettséggel (10. zóna, az ország többi területe, kivéve a kijelölt a városokat) jellemezhető.

33. táblázat: Légszennyezettség

Szennyező anyag	Kén-dioxid	Nitrogén-dioxid	Szén-monoxid	PM_{10}	Benzol
Zóna kategóriák	F	F	F	E	F
Koncentráció (µg/m³)	50	40 - 60	3000	40	5

Szennyező anyag	Talajközeli ózon	PM_{10} Arzén (As)	PM_{10} Kadmium (Cd)	PM_{10} Nikkel (Ni)	PM_{10} Ólom (Pb)	PM_{10} benz(a)-pirén (BaP)
Zóna kategóriák	O-I	F	F	F	F	D
Koncentráció (µg/m³)	*	0,01	0,005	0,025	0,3	0,00012

A település levegője gyakorlatilag minden légszennyező anyagra nézve még terhelhető.
A levegő szennyezettségét döntően a hőtermelésből és a közlekedésből adódó emissziók határozzák meg. A deflációs külterület miatt számottevő hatással van a levegő minőségére a külterületről transzmisszió útján bekerülő por is. Orosháza Város Önkormányzata 1999-ben pályázott a Gazdasági Minisztérium által kiírt Ipari Park cím elnyerésére. A pályázat sikeres volt, a megjelölt terület a város dél-keleti részén a Tótkomlósi (4427) és Mezőkovácsházi (4428) utak által határolt 39,81 hektáros földrész megkapta az Ipari Park címet.

34. táblázat: Levegőminőségi követelmények 4/2011. (I. 14.) VM rendelet szerint

Légszennyező anyag	Levegőterheltségi szint egészségügyi határértékei (µg/m³)			Veszélyességi fokozat
	órás	24 órás	éves	
Szén-monoxid	10.000	5.000*	3.000	II.
Nitrogén-dioxid	100	85	40	II.
Szálló por (PM10)	-	50	40	III.
Kén-dioxid	250	125	50	III.
Ózon	-	120*	-	I.
Benzol	-	-	5	I.

* napi 8 órás mozgó átlagkoncentrációk maximuma

Orosháza levegőjében az egyik meghatározó légszennyező komponens a nitrogén-dioxid koncentrációjának évenkénti alakulását a 2005-2014 időtartamban az az alábbi grafikon ábrázolja.

31. ábra: Nitrogén-dioxid koncentrációjának évenkénti alakulása

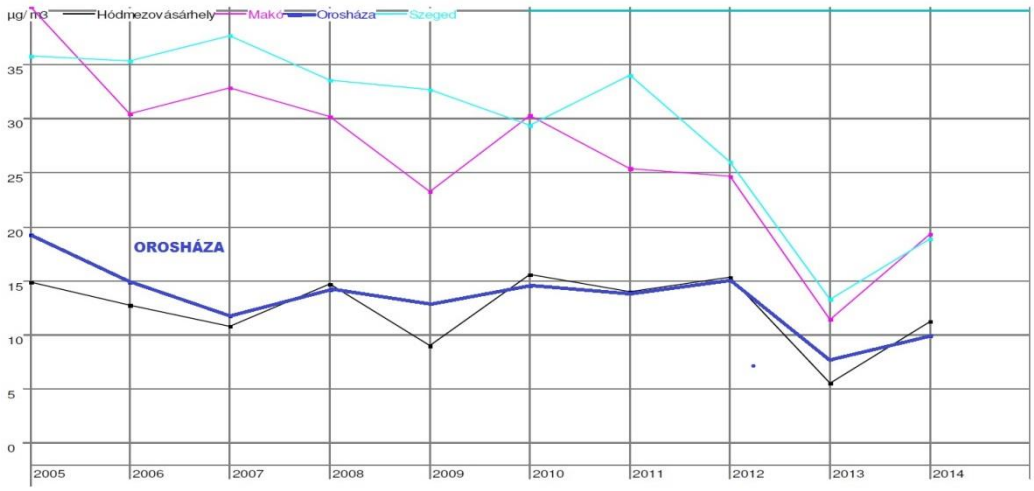

Orosháza az iparban foglalkoztatottak aránya alapján Békés megye legiparosodottabb városának tekinthető.

Az iparosodás jelképei

A 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet szerint az elsőfokú környezetvédelmi hatóságnak bejelentett engedélyköteles légszennyező pontforrások városon belüli elhelyezkedését az alábbi térképvázlat mutatja (Forrás: OKIR).

47. térkép: Engedély köteles légszennyező pontforrások

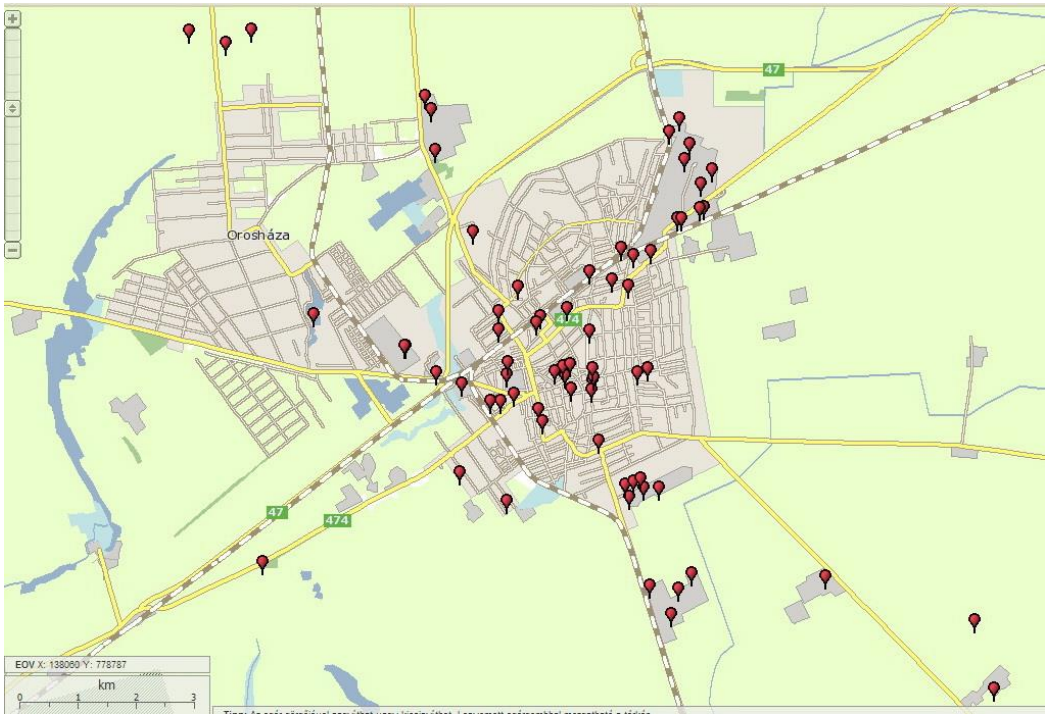

Az engedély köteles légszennyező pontforrások 2013-ban kibocsátott légszennyező anyagok összesített adatait a szennyező komponensek szerint az 35. táblázatban foglaltuk össze.

A 2013. év legnagyobb légszennyezőanyag kibocsátó telephelyeit, a 36. számú táblázatban foglaltuk össze a kibocsátott légszennyező anyag mennyiségek csökkenő sorrendjében, a széndioxid kibocsátás figyelembevétele nélkül. (Forrás: OKIR).

A legnagyobb szerves oldószer (VOC) kibocsátókat a 37. számú táblázatban foglaltuk össze.

A legnagyobb széndioxid kibocsátókat a 38. számú táblázatban foglaltuk össze.

2013-ban az immisszió mérőponton határérték túllépést nem detektáltak.

Orosháza levegőterhelését elsősorban a hőtermelésből és a közlekedésből származó légszennyező anyagok a nitrogén-oxidok és a szénmonoxid és por (ülepedő és szálló PM10) okozzák. Az ipari termelésből származó légszennyező anyagok elsősorban a nitrogén oxidok, szénmonoxid, kéndioxid és az illó szénhidrogén (VOC) emissziók, bár nem kis mennyiségek, de határérték feletti levegőterhelést nem okoznak.

35. táblázat: Pontforrások kibocsátása (1.17.3-1.)

Azonosító	Megnevezés	mennyiség (kg/év)
313	Metil-etil-keton /2-butanon/	4
84	Ón és vegyületei Sn-ként	19
104	Pentán	4
162	Propil-benzol	71
7	Szilárd anyag	20478
312	Aceton	207
106	Oktán	12
321	Etil-acetát /ecetészter; ecetsav-etil-észter/	63
469	Tetrahidrofurán	2
323	Butil-acetát /ecetsav-butil-észter/	7897
308	Butil-alkohol (primer-butanol)	241
157	Etil-benzol	1305
261	METOXI PROPIL-(2)-ACETÁT	1039
406	Dimetil-amin	17
3	Nitrogén oxidok (NO és NO2) mint NO2	1202834
973	Összes szénhidrogén -kivéve CH4- C-ban kifejezve	154
150	Benzol	4
67	Cink és vegyületei Zn-ként	5
598	Paraffin-szénhidrogének C9-től	697
164	Trimetil-benzolok	146
151	Toluol	179
160	Sztirol	43
152	Xilolok	5031
2	Szén-monoxid	179733
301	Etil-alkohol / etanol /	41
319	Dietil-éter / éter,etil-éter /	1
999	SZÉN-DIOXID	211000000
105	Hexán	81
980	Összes szerves anyag C-ként (TOC) (SPECIFIKUS)	1
165	Izo-propil-benzol /kumol; metil-etil-benzol /	98
163	1,2,4,-Trimetil-benzol (Pseudokumol)	410
1	Kén-oxidok (SO2 és SO3) mint SO2	660748
109	Heptán	32
320	Metil-acetát /ecetsav-metil-észter/	71
16	Sósav és egyéb szervetlen gáznemű klór vegyületek,	12
584	Fluor gőz vagy -gáznemű szervetlen vegyületei	2701

36. táblázat: Legnagyobb légszennyezőanyag kibocsátó telepek (2013.) (1.17.3-2.)

Összes légszennyező anyag (széndioxid nélkül)		
	telephely	**mennyiség (kg/év)**
1.	**Guardian Orosháza Kft.** (Csorvási út 31.)	1717156
2.	**O-I Manufacturing Magyarország Kft.** (Csorvási út 5.)	249014
3.	**Orosfarm Agrár Termelő és Szolgáltató Zrt** (Tatársánc, 38.)	45472
4.	**Linamar Hungary Zrt.** (Csorvási út 27.)	27421
5.	**Alföldi Kohászati És Gépipari Rt** (Gyártelep u.8)	19008

37. táblázat: Legnagyobb szerves oldószer (VOC) kibocsátók (1.17.3-3.)

Összes szerves oldószer (VOC)		
	telephely	**mennyiség (kg/év)**
1.	**Linamar Hungary Zrt.** (Csorvási út 27.)	11236
2.	**Oros-Car szolgáltató és Kereskedelmi Kft** (Szőlő krt. 2/c.)	436
3.	**Alföldi Kohászati És Gépipari Rt** (Gyártelep u.8.)	215
4.	**Cerlux Ipari és Kereskedelmi Kft.** (Gyártelep u.8.)	181
5.	**L & M Fémszerkezetgyártó Kft.** (Csorvási köz 4.)	152

38. táblázat: Legnagyobb szén-dioxid kibocsátók

Szén-dioxid		
rangsor	**telephely**	**mennyiség (kg/év)**
1.	**Guardian Orosháza Kft.** (Csorvási út 31.)	$120x10^6$
2.	**Orosfarm Agrár Termelő és Szolgáltató Zrt** (Tatársánc, 38.)	$27x10^6$
3.	**O-I Manufacturing Magyarország Kft.** (Csorvási út 5.)	$5,5\ x10^6$
4.	**Orosháza Városi Önkormányzat Kórháza** (Könd u. 59.)	$2,2\ x10^6$
5.	**Alföldi Kohászati És Gépipari Rt** (Gyártelep u.8)	$1,6\ x10^6$

Forrás: OKIR

Az ülepedő porterhelést elsősorban a deflációs külterületről transzmisszió útján bekerülő por okozza. A szálló porterhelés jelentős részét a hőtermelő berendezések (beleértve az ipari technológiai hőtermelő berendezéseket is) valamint közlekedés kibocsátásai okozzák. A kertvárosias jellegű városban, bár a lakóingatlanok földgázzal történő ellátottság gyakorlatilag 100 %-os, a földgáz árának növekedése miatt egyre több háztartás áll át részben vagy egészben az egyéb tüzelőanyagok (szén, fa, és minden éghető anyag) használatára, ami levegővédelmi szempontból kedvezőtlen.

A város levegőminőségére kedvező változás volt a Guardian Orosháza Kft. Csorvási úti float üveggyárában és az O-I Manufacturing Magyarország Kft. üveggyártó üzemébe végrehajtott jelentős környezetvédelmi beruházás, amely a gyárak fajlagos levegőterhelését az összes kibocsátott légszennyezőanyagra vonatkozóan jelentősen csökkentette. A Guardian Orosháza Kft. Csorvási úti float üveggyárában 2016-ban újabb jelentős környezetvédelmi beruházást tervez végrehajtani mely során a gyár fajlagos levegőterhelése jelentős mértékben tovább csökken.

A jelentősebb ipari telephelyek a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet hatálya alá tartoznak és egységes környezethasználati (IPPC) engedélyben előírtak szerint működnek a környezetvédelmi hatóság rendszeres ellenőrzése mellett. Az egységes környezethasználati (IPPC) engedéllyel rendelkező telephelyeket a 39. számú táblázatban foglaltuk össze.

Az elkerülő út megépítése szintén javította a város levegőminőségét, hiszen a jelentős tranzitforgalom –a 2008-as forgalmi adatok alapján az elkerülő szakasz forgalma 7000 EJ/nap körüli érték – a várost kikerüli. A hulladéklerakó rekultivációja részben befejeződött, ami kedvező hatással van a levegő minőségére. Az utógondozás során képződő depónia gáz hasznosításával a levegő minősége tovább fog javulni.
A városban elindított és tervezett termálvíz fűtési programok tovább fogják javítani a levegő minőségét. A város körül üzemelő nagyobb állattartó telepek extrém légállapot esetén a városban is bűzhatást okozhatnak.

39. táblázat: Az egységes környezethasználati engedéllyel (IPPC) rendelkező telephelyek (1.17.3-5.)

	Engedélyes neve	Telephely címe	Tevékenység
1	**Guardian Orosháza Kft.**	Csorvási út 31.	Üveggyártás
2	**O-I Manufacturing Magyarország Kft.**	Csorvási út 5.	Üveggyártás
3	**Alföldi Kohászati És Gépipari Rt**	Gyártelep u. 8.	Kohászati
4	**Linamar Hungary NyRT**	Csorvási út 27.	Gépgyártás
5	**Sára Galvántechnika Kft.**	Gyártelep u. 11.	Galvanizálás
6	**Agro-M ZRT**	Kaszaperi út	Sertéstelep
7	**Orosházi „Béke” Agrár-Szövetkezet**	Északi sor 1.	Sertéstelep
8	**Avifarm Mezőgazdasági Kft.**	Alsótanyák tanya 47.	Baromfitelep
9	**Bodzsár András Tibor**	Vásárhelyi út 70.	Baromfitelep

A területen a pollen „szennyezettség” szempontjából három pollenszezon különíthető el:

- *A tavaszi szezon ("fa-szezon"):* a február 1-től április 30-ig terjedő időszakban termelődött pollenszemek megjelenési időszaka. A virágzás kezdési időpontja igen változó, többnyire március eleje!
- *A kora nyári szezon ("fű-szezon"):* a május 1. és július 31. közötti periódus, amelyet főként lágyszárú növények (vadon élő füvek, gabonafélék, kora nyári gyomok) és néhány fa virágpora jellemez.
- *A nyár végi-őszi szezon ("gyom-szezon"):* a július 16-tól október elejéig termelődött pollenszemek - döntően a lágyszárú gyomok pollenjei - jellemzik.

A pollenterhelés csökkentése érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani a parlagfű mentesítésre.

1.17.4 Zaj- és rezgésterhelés

Zajvédelmi rendeletek:
A településrendezési terv zajvédelmi felülvizsgálatát a jelenleg érvényes rendeletek alapján kell elvégezni.
Jelenleg érvényes zajvédelmi rendeletek:

- 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól
- 93/2007. (XII. 18.) KvVM rendelet a zajkibocsátási határértékek megállapításának, valamint a zaj- és rezgéskibocsátás ellenőrzésének módjáról
- 27/2008. (XII. 3.) KvVM együttes rendelet a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról.

Követelmények:

A környezetbe kibocsátható zaj és rezgésterhelési határértékekről a 27/2008. (XII.3.) KvVM - EüM együttes rendelet intézkedik.

1. melléklet a 27/2008. (XII. 3.) KvVM–EüM együttes rendelethez

Üzemi és szabadidős létesítményektől származó zaj terhelési határértékei a zajtól védendő területeken

Sor-szám	Zajtól védendő terület	Határérték (L_{TH}) az L_{AM} megítélési szintre* (dB)	
		nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra
1.	Üdülőterület, különleges területek közül az egészségügyi területek	45	35
2.	Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű), különleges területek közül az oktatási létesítmények területe, a temetők, a zöldterület	50	40
3.	Lakóterület (nagyvárosias beépítésű), a vegyes terület	55	45
4.	Gazdasági terület	60	50

Megjegyzés:
* Értelmezése az MSZ 18150–1 szabvány és az MSZ 15037 szabvány szerint.

A környezeti zaj- és rezgés terhelési határértékek meg állapításáról szóló 27/2008. (XII. 3.) KvVM–EüM együttes rendelet 2. §-a a következõ új (4) be kezdéssel egészül ki: „(4) A június 1. és szeptember 15. közötti idõszakban megrendezésre kerülõ, egybefüggõn több, de legfeljebb nyolc napon át tartó kulturális fesztiválok esetében e rendelet alkalmazása során
a) a nappali idõszakon a 6:00 és 23:00 közötti idõszakot, éjjeli idõszakon a 23:00 és 6:00 közötti idõszakot kell érteni,
b) a zajtól védendõ valamennyi területen a terhelési határérték nappali idõszakban 65 dB, éjjeli idõszakban 55 dB.”
Megítélési időként nappal a legkedvezőtlenebb folyamatos 8 órát, éjjel a legkedvezőtlenebb fél órát kell figyelembe venni. A megítélési pontot a védendő homlokzat előtt 2 m-re kell kijelölni. A rendelet 1. sz. mellékletében adott határértékek vonatkoznak a szolgáltató tevékenységet ellátó létesítményektől, azok szabadban, vagy zárt térben működtetett hangosító berendezéseitől, vagy bármely más hangforrásától származó zajterhelésekre is.

2. melléklet a 27/2008. (XII. 3.) KvVM–EüM együttes rendelethez

Építési kivitelezési tevékenységből származó zaj terhelési határértékei a zajtól védendő területeken

Sor-szám	Zajtól védendő terület	Határérték (L_{TH}) az L_{AM} megítélési szintre* (dB)					
		ha az építési munka időtartama					
		1 hónap vagy kevesebb		1 hónap felett 1 évig		1 évnél több	
		nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra	nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra	nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra
1.	Üdülőterület, különleges területek közül az egészségügyi terület	60	45	55	40	50	35
2.	Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű), különleges területek közül az oktatási létesítmények területei, a temetők, a zöldterület	65	50	60	45	55	40
3.	Lakóterület (nagyvárosias beépítésű), a vegyes terület	70	55	65	50	60	45
4.	Gazdasági terület	70	55	70	55	65	50

Megjegyzés:
* Értelmezése az MSZ 18150–1 szabvány szerint.

3. melléklet a 27/2008. (XII. 3.) KvVM–EüM együttes rendelethez

A közlekedéstől származó zaj terhelési határértékei a zajtól védendő területeken

Sorszám	Zajtól védendő terület	Határérték (L_{TH}) az $L_{AM'kö}$ megítélési szintre* (dB)					
		kiszolgáló úttól, lakóúttól származó zajra		az országos közúthálózatba tartozó mellékutaktól, a települési önkormányzat tulajdonában lévő gyűjtőutaktól és külterületi közutaktól, a vasúti mellékvonaltól és pályaudvarától, a repülőtértől, illetve a nem nyilvános fel- és leszállóhelyektől** származó zajra		az országos közúthálózatba tartozó gyorsforgalmi utaktól és főutaktól, a települési önkormányzat tulajdonában lévő belterületi gyorsforgalmi utaktól, belterületi elsőrendű főutaktól és belterületi másodrendű főutaktól, az autóbusz-pályaudvartól, a vasúti fővonaltól és pályaudvarától, a repülőtértől, illetve a nem nyilvános fel- és leszállóhelytől*** származó zajra	
		nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra	nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra	nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra
1.	Üdülőterület, különleges területek közül az egészségügyi terület	50	40	55	45	60	50
2.	Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű), különleges területek közül az oktatási létesítmények területei, és a temetők, a zöldterület	55	45	60	50	65	55
3.	Lakóterület (nagyvárosias beépítésű), a vegyes terület	60	50	65	55	65	55
4.	Gazdasági terület	65	55	65	55	65	55

Megjegyzés:
* Értelmezése a stratégiai zajtérképek és intézkedési tervek készítésének részletes szabályairól szóló 25/2004. (XII. 20.) KvVM rendelet 3. számú melléklet 1.1. pontja és 5. számú melléklet 1.1. pontja szerint.
** Olyan repülőterek, vagy nem nyilvános fel- és leszállóhelyek, ahol 5,7 tonna maximális felszálló tömegnél kisebb, légcsavaros repülőgépek, illetve 2,73 tonna maximális felszálló tömegnél kisebb helikopterek közlekednek.
*** Olyan repülőterek, vagy nem nyilvános fel- és leszállóhelyek, ahol 5,7 tonna maximális felszálló tömegű vagy annál nagyobb, légcsavaros repülőgépek, 2,73 tonna maximális felszálló tömegű vagy annál nagyobb helikopterek, valamint sugárhajtású légijárművek közlekednek.

Közlekedési zaj esetében megítélési időként nappal 16 órát, éjjel 8 órát kell figyelembe venni. A megítélési pontot a védendő homlokzat előtt 2 m-re kell kijelölni.

Az épületek védendő helyiségeiben megengedett zajterheléseket a rendelet 4. melléklete határozza meg:

4. melléklet a 27/2008. (XII. 3.) KvVM–EüM együttes rendelethez

A zaj terhelési határértékei az épületek zajtól védendő helyiségeiben

Sorszám	Zajtól védendő helyiség	Határérték (L_{TH}) az L_{AM} megítélési szintre* (dB)	
		nappal 06–22 óra	éjjel 22–06 óra
1.	Kórtermek és betegszobák	35	30
2.	Tantermek, előadótermek oktatási intézményekben, foglalkoztató termek, hálóhelyiségek bölcsődékben és óvodákban	40	–
3.	Lakószobák lakóépületekben	40	30
4.	Lakószobák szállodákban és szálló jellegű épületekben	45	35
5.	Étkezőkonyha, étkezőhelyiség lakóépületekben	45	–
6.	Szállodák, szálló jellegű épületek, közösségi lakóépületek közös helyiségei	50	–
7.	Éttermek, eszpresszók	55	–
8.	Nagy- és kiskereskedelmi épületek eladóterei, vendéglátó helyiségei, a váróterem	60	–

Megjegyzés:
* *a)* Értelmezése a 6. § (1) bekezdésével kapcsolatos ügyekben az MSZ 15601–2:2007 és az MSZ 18150–1 szabvány szerint, de nem a legnagyobb értéket adó mérési pontban, hanem térbeli átlagos hangnyomásszintként; mérése az MSZ EN ISO 140–5 szabvány szerint.
b) Értelmezése és mérése a 6. § (4) bekezdés *b)* pontjával kapcsolatos ügyekben az MSZ 18150–1 szabvány szerint.

A rezgésterhelési határértékeket a rendelet 5. sz. melléklete adja meg.

Zajvédelmi állapot

Üzemi és szabadidős létesítményektől eredő zajok:

Az üzemi eredetű zajforrások két nagy csoportba oszthatók. Az egyik csoportot az ipari parkokban, a város régen kialakult iparterületein találhatók.

Az Északi ipari parkban sok régi és új telephely üzemel. Sajnos ennek az ipari területnek a kialakulása – kialakítása során még nem gondoltak a zajvédelemre és nem alakítottak ki védősávot. Az örökölt adottságok már nehezen változtathatók. Az ipari, gazdasági terület északkeli szélén a lakóterületek és a gazdasági területek között többnyire csak a vasút az elválasztó terület, amely önmagában közlekedési zajforrás és emellett nem is csökkenti az ipari-gazdasági területről érkező zajt. Nemcsak lakóterület van az ipari park mellett, hanem beleékelődve van a Csorvási út és békéscsabai vasútvonal kereszteződésénél 6 lakótelek és majdnem ezeknek szemben 11 helyrajzi számon szereplő funkcióját tekintve lakóterület. Mindkettő besorolása jelenleg Kgl különleges gazdasági lakóterület. Ezeknek a lakóterület zárványoknak a felszámolását szorgalmazni kellene, mert úgy a lakók, mint a mellettük levő cégek számára kellemetlenségeket és többlet költséget okoz. A Juhász Gyula utca keleti oldalán levő lakóházak és a valamikori üveggyári lakótelep számára is csak adminisztratív megoldás a Kgl és Vt besorolás. Az utóbbiak esetében a szanálás és a védősáv kialakítása olyan sok embert érint, hogy ezt nem merjük javasolni. A védőerdőként bejelölt sáv keskeny. A Török Ignác utca keleti oldalán is kevert funkciójú a terület van jelenleg. A Gksz területek között Lke területek vannak. Nem tartjuk szerencsésnek. A Belsőhosszú sor délkeleti oldalán a Török Ignác utca mentén levő 6 telek Lke besorolását kívánatos lenne a Gksz területbe áttenni, mivel 2014-es légifénykép szerint még beépítetlen. Ezzel esetleges későbbi zajvédelmi probléma előzhető meg.

A zajforrások műszaki zajcsökkentése és a lakások fokozott hangszigetelése költséges és emellett korlátozott eredményű megoldásokat takar. A műszaki zajcsökkentés mellett a település rendezési eszközök közül a védősáv kialakítását is használni kellett volna. A kevert terület használat történelmileg alakult ki, ezt a gyakorlatot nem célszerű folytatni. Ez sajnos egyes vállalkozási érdekeket sérthet. Az elhibázott döntések később a termelő gazdasági tevékenységet végzőknek sok-sok millió felesleges passzív beruházási költséget okoznak és estenként ellehetetleníthetnek egy-egy vállalkozást.

A Gyártelep utca mentén levő telephelyek mellett az L1, Lke, Lf lakóterületek védelmére védőerdősávot létesítettek. Ezeket a védő erdősávokat nem szabad felhasználni más célra, tehát ezekből nem szabad sem lakóterületet, sem gazdasági területet létesíteni. Zajvédelmi és egyben környezetvédelmi célból is minden gazdasági – ipari terület körül ilyen védő sávoknak kellene lenni és a környezetüket semmivel sem szennyező tevékenységeket kellene csak beengedni a lakóterületekbe, illetve azok mellé közvetlenül.

A város délkeleti oldalán levő Gksz területek kevésbé vannak közel a lakóterületekhez. A meglevő terv védőfásításokat irányoz elő. A lakóterületbe beékelődve számos kisebb telephely fordul elő. Ezek zajkibocsátása a végzett tevékenységtől, a műhely kialakításától függ. Egyedi műszaki zajcsökkentésük általában megoldott, vagy megoldható.

Szolgáltató létesítményektől származó zaj:

A szolgáltató létesítményektől származó zajok a boltok hűtő rendszerétől és a vendéglő környezetében okozhatnak zajpanaszt.

Közlekedési eredetű zajok:

Orosháza környezeti zaj-és rezgéshelyzetére jellemző, hogy a városon már nem halad át a másodrendű főút (47. Sz. Szeged-Békéscsaba-Debrecen). A belterületen haladnak át a 474 sz. keleti – nyugati bevezető út a 47-es úthoz, forgalmas mellékutak Szarvas (4404.), Szentes

(4406.), Szentetorny (4408.), Gádoros (4407.), Nagymágocs – Szentes (4448.), Tótkomlós – Mezőhegyes (4427.), Kaszaper – Mezőkovácsháza (4428.), Csanádapáca (4429.) irányába. A vasúti közlekedés belterületi szakaszai Mezőhegyes, Mezőtúr, Szentes felé teremtenek kapcsolatot. A város területén, illetve vonzáskörzetében található több országos, valamint helyi jelentőségű ipari létesítmény, valamint lakóterületek mellett üdülőterület (Gyopárosfürdő), melyek a városon belüli forgalmat is vonzanak.

Az északi és nyugati elkerülő út megépítésnek eredményeként a 47-es úton haladó tranzit gépjármű forgalom jelentősen csökkent. A déli és keleti irányokba haladó tranzit forgalom azonban jelenleg is áthalad a lakott területen, konfliktusforrást jelentve (pl. Gyopárosi üdülőterületnek az Orosháza-Szentes összekötő út É-i oldalán lévő részei esetében).

A 25/2004. (XII. 20.) KvVM r. 2. sz. melléklete szerint számított 7,5 m-es közlekedési zajszintek:

Út száma	Vizsgált szakasz	$L_{pA,7,5\,m}$ [dBA] nappal	$L_{pA,7,5\,m}$ [dBA] éjjel
47-es út	Külterület 90 km/h	69,4	61,0
474-es K-re a vasúton túl	Belterület 50 km/h	67,8	59,5
474-es központba vezető szakaszon	Belterület 50 km/h	66,9	58,6
474-es központban	Belterület 50 km/h	67,9	59,6
474-es központtól Ny-ra	Belterület 50 km/h	66,9	58,6
4404-es út	Külterület 90 km/h	69,1	60,6
4406-es út	Belterület 50 km/h	67,7	59,4
4407-es út	Belterület 50 km/h	66,5	58,0
4408-es út	Belterület 50 km/h	62,0	53,4
4427-es út	Belterület 50 km/h	67,8	59,5
4428-es út	Belterület 50 km/h	63,8	55,4

Az északi elkerülő út elkészültével a Szőlő körút és a vasúti feljáró környezetének közlekedési zajterhelése is mérséklődött valamelyest.

A vasút közlekedő szerelvényei időszakos zajforrások a vasútvonalak mentén. A zajhatás kiegészül a vasúti átkelőhelyeken előírt hangjelzés használatával. A vasútvonalak menti lakóterületeken a vasúti közlekedés okozta zajterhelés az elmúlt 5 évben alig változott.

Építési eredetű zajok:
Az építkezések környezetében jelentkező zajok időszakosak és kevésbé kiterjedtek, mint az üzemi és közlekedési eredetűek. Az építési zajokat település rendezési eszközökkel alig lehet befolyásolni.

1.17.5 Sugárzásvédelem

Az embereket természetes és mesterséges eredetű ionizáló sugárzások érik. A természetes sugárterhelés fele-kétharmada abból adódik, hogy a zárt helyiségekben az építőanyagból és a talajból radon kerül a levegőbe. Így az innen származó sugárterhelés a szabad levegőhöz

képest több nagyságrenddel is megnövekedhet. Ezért a radon az egyetlen természetes sugárterhelés, ami ellen védekezünk a Földön.

A mesterséges eredetű sugárterhelés 95%-a az orvosi diagnosztikai- és terápiás eljárások következménye. A maradék 5%-ot elsősorban a légköri kísérleti atomrobbantások máig ható következményei okozzák. Ezután következik csak a nukleáris technológiákból adódó sugárterhelés.

Orosháza nukleáris létesítmény által közvetlenül nem veszélyeztetett. A város tekintetében elsősorban a Paksi Atomerőmű, másodsorban a szlovákiai Jablonské Bohunice-i és a Mochovce és a szlovéniai Krsko atomerőmű veszélyeztetettségével kell számolni.
Orosháza Pakstól 180 km-re található, így az atomerőmű 300 km-es Élelmiszer-fogyasztási Korlátozások Óvintézkedési Zónája (ÉÓZ) területére esik. Az Élelmiszer-fogyasztási Korlátozások Óvintézkedési Zónája (ÉÓZ 30-300 km) az a terület, amelyen belül szükségessé válhat a lakosság élelmiszer-fogyasztásának korlátozása, a mezőgazdasági termelők és az élelmiszer feldolgozó ipar ellenőrzése, tevékenységük szükség szerinti, szigorú rendeleti szabályozása, illetve korlátozása. A természetes háttérsugárzás mértéke Magyarországon 50-180 nSv/óra körül ingadozik. Ez az érték függ a magasságtól, és a talaj típusától. Az ingadozást természeti hatások, időjárási körülmények (légnyomás, csapadék mennyiség) változásai befolyásolják.

A lakosság természetes és mesterséges eredetű sugárterhelését meghatározó környezeti sugárzási viszonyok és a környezetben mérhető radioaktív anyagkoncentrációk országos ellenőrzési eredményeinek gyűjtését az Országos Környezeti Sugárvédelmi Ellenőrző Rendszer (a továbbiakban: OKSER) végzi. A rendszer működését a 275/2002. (XII. 21.) Korm. rendelet szabályozza.

A rendszer legfontosabb része a több mint 130 mérőállomásból álló hálózat. Ezek a szabadtéren álló állomások olyan műszerekkel vannak felszerelve, amelyek folyamatosan mérik a szabadtéri sugárzás: az óránkénti dózis, azaz a dózisteljesítmény értékét.
Orosháza területén sugárzásmérő pont nem található. A legközelebbi mérőpont (HU0424) Pitvaroson van.

32. ábra: A napi dózisteljesítmények országos átlagainak, maximális és minimális értékeinek változása 2013-ban

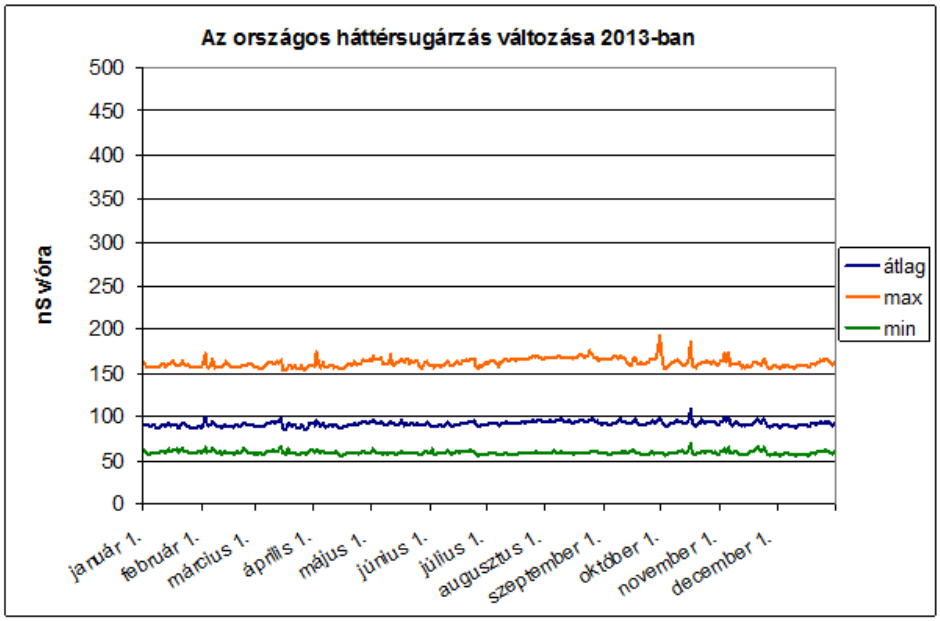

Forrás: OKSER

A város területén találhatók nagyfeszültségű villamos távvezetékek és mobil telefon bázis állomások is amelyek elektromágneses sugárzást bocsátanak ki. A mobil bázisállomásokból A bázisállomásokból érkező sugárzás nagysága a bázisállomástól számított távolságtól függ elsősorban. A sugárzás ugyanis a távolság négyzetével arányosan csökken. Így a Magyarország területén elvégzett 6.000 mérés alapján a sugárzási értékek

20 m-re az antennától kisebb mint 0.2 µW/cm^2,
30 m-re az antennától kisebb mint 0.05 µW/ cm^2
50 m-re az antennától kisebb mint 0.01 µW/ cm^2

A hazai egészségügyi határérték megegyezik a WHO egészségügyi határértékével, azaz 450 és 900 µW/cm^2. A bázisállomások teljesítménye néhányszor 10 Watt, így a sugárzás szintje az antennától már néhány méterre is olyan alacsony, hogy nem éri el az egészségügyi határértéket.

Az elektromágneses sugárzás emberre gyakorolt hatásának áttekintésekor nem feledkezhetünk meg a kozmikus térség felől érkező sugárzásról sem. Ennek csak egy része jut le a földfelszínre. Az élő szervezetekre nézve kedvező, hogy éppen a legnagyobb energiájú komponensei nem érik el a felszínt.

1.17.6 Hulladékkezelés

Az orosházi települési szilárdhulladék lerakó az 1970-es évek elején a Vásárhelyi út mellett levő bányagödrök helyén került kialakításra műszaki védelem nélkül. 2009-ben az orosházi települési szilárdhulladék lerakót be kellett zárni, mert nem felelt meg a hatályos környezetvédelmi előírásoknak. A depónia területe kb. 70000 m^2. A depóniában a bezárásig kb. 60000 tonna hulladék gyűlt össze.
Orosháza város a gesztora a térség hulladékgazdálkodási feladatainak koordinálására létrejött Délkelet-Alföld Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszernek (DAREH). A DAREH koordinálja a rendszerben levő települések felhagyott települési szilárdhulladék lerakóinak rekultivációs munkáit és a rendszer fejlesztését valamint a tárggyal kapcsolatos pályázatokat. Az orosházi hulladéklerakó kétütemű rekultivációjának első üteme befejeződött, melynek során a depónia ideiglenes lezárása megtörtént. A depónia végleges lezárására a depóniában lejátszódó természetes folyamatok (szerves anyagok bomlása során keletkező gázfejlődés) befejeződése után a depónia stabilizálódása után kerül sor. Tervezik a felszabaduló depónia gáz hasznosítását is.

33. ábra: Átmeneti rétegrend

Forrás: DAREH

34. ábra: Végleges rétegrend

Forrás: DAREH

Az ideiglenesen lezárt depónia

A hulladéklerakó rekultivációja jelentősen megváltoztatta a lerakók korábbi környezetét. Megszűnt a környezeti kockázat és a felszín alatti és feletti vizek szennyeződésének a veszélye, javult a levegő minősége, és rendezett lett a tájkép is. A Gyártelep utcában megépült átrakót és hulladékudvart 2015 szeptember 4-én átadták. Ez az új létesítmény a 2016-os évtől illeszkedik a DAREH hamarosan elinduló új hulladékkezelési rendszerbe.

A DAREH új rendszere arra épül, hogy minél nagyobb legyen az újrahasznosítás és az újrahasználat aránya. A rendszer egyik eleme az Orosházán átadott új hulladék átrakó állomás és hulladékudvar. Az átrakó állomásra beszállított hulladékokat a Békéscsabai Regionális Hulladékkezelő Mű-be kerül beszállításra, ahol a hulladékok további kezelése megtörténik.

Orosházán a települési szilárdhulladék begyűjtését és szállítását az Orosházi Városüzemeltetési és Szolgáltató Zrt. végzi. Orosháza területén a hulladékgyűjtésbe bevont lakások száma 16484. A gyűjtés lakótelepeken heti 3 alkalommal, egyéb ingatlanok esetében heti egy alkalommal történik. Lomtalanítást évente egy alkalommal szerveznek. A városban 58 db szelektív hulladékgyűjtő sziget került kialakításra. A gyűjtő szigetek egy részén öt féle

hulladékot (fehér üveg, színes üveg, papír, műanyag, fém), egy részében pedig csak 4 féle hulladékot ((fehér üveg, színes üveg, papír, műanyag) lehet elhelyezni.

Orosházán a közszolgáltatás keretében begyűjtött hulladékok mennyisége évente átlagosan 9000 tonna. Az egyéb begyűjtött nem veszélyes hulladékok éves mennyisége szintén kb. 9000 tonna. A városban keletkező veszélyes hulladékok mennyiségéről friss adtok nem állnak rendelkezésre.

Az 2008-as éves bevallások alapján a város 9 jelentős hulladékmennyiséget termelő gazdasági társaságát és az általuk termelt hulladékok mennyiségét a 40. számú táblázatban foglaltuk össze.

A gazdasági társaságok az általuk termelt hulladékok szakszerű és jogszerű kezeléséről gondoskodnak.

40. táblázat: Legjelentősebb hulladékmennyiséget termelő gazdasági társaságok

A hulladékok termelője	összes hulladék mennyiség kg	veszélyes hulladék mennyiség kg
Linamar Hungary nyrt. - Központ	6 264 819	486981
Békés Megyei Vízművek Zrt. - szennyvíz telep	4 012 950	---
Alföldi Kohászati És Gépipari Rt /Akg Rt/ - kohászati üzem	3 267 089	16829
Merian Orosháza Zrt. - Konzervüzem	1 953 935	6005
Orosháza Városi Önkormányzat Kórháza - KORHÁZ	1 534 756	27737
Orosháza Glas Termelö És Szolgáltato Kft - TELEPHELY	1 300 175	12012
Orosházi Városüzemeltetési És Szolgáltató Zártkörűen Működő Részvénytársaság - Telephely	1 241 801	881
O-I Manufacturing Magyarország Kft. - üveggyártó üzem	937 637	22030
Guardian Orosháza Kft. - ÜVEGGYÁR	762 030	23102

Forrás: 2008-as bevallások

Orosházán hulladékgazdálkodási engedéllyel rendelkezők: Orosházi Városüzemeltetési és Szolgáltató Zrt. , Fer-Marik Kft. , Orosháza-Metal Kft, Mihalics József , Fehér & Fehér Utépitö Kft.

A lakosság számára a DAREH rendszer bevezetésének egyik legfőbb eleme a tervek szerint az úgynevezett házhoz menő szelektív gyűjtés bevezetése lesz. Ennek keretében minden kertes- illetve társasházhoz új hulladékgyűjtő edények kerülnek, melyek révén a tiszta csomagolási hulladék elkülönített gyűjtése történhet meg.

Szelektív hulladékgyűjtő szigetek

A tervezett intézkedések eredményeként az elkövetkező években a jelenlegi 11%-ról 25%-ra nő a szelektíven gyűjtött hulladék aránya a régióban.

A város jelenleg üzemelő hulladékudvara veszélyes hulladékot nem fogadhat. Az új hulladékudvar, melynek üzembe helyezése 2016 év elején várható, már fogadni tudja a lakosságnál keletkező veszélyes hulladékokat is. Az állati eredetű hulladékok befogadására a város területén nincs lehetőség.

Orosházi Városüzemeltetési és Szolgáltató Zrt. komposztáló telepén (Falus Elek utca vége, külterület, hrsz: 0368/2) a begyűjtött zöld hulladékokat komposztálják. A telep a lakosság által közvetlenül beszállított zöld hulladékot is fogadja. A telepen előállított komposzt minősítéssel is rendelkezik.

1.17.7 Vizuális környezetterhelés

A környezetszennyezés fontosabb fajtái a levegőszennyezé , a vizek (felszíni és felszín alatti) szennyezése, ártalom, a földtani közeg szennyezése, zajkibocsátás, és a vizuális környezetkárosítás .

A vizuális környezetszennyezések körébe sorolhatjuk az illegális hulladéklerakókat, a szemetelést, a fényszennyezést, a plakátokat, graffitiket, ipari objektumokat, felhagyott létesítményeket (rozsdaövezeteket), villamos légvezetékeket, tájsebeket.

A hulladékok településhatárokon, árokparton, erdőszélen, bekerítetlen magánterületeken való illegális elhelyezése nemcsak környezetszennyezést, környezetegészségügyi, talaj-, és vízvédelmi problémákat okoz, hanem rontja a tájképet és az életminőséget is. Az illegális hulladéklerakásokon túl vizuális környezetterhelést okoznak az utak mentén, esetleg az épületeken elhelyezett nagyméretű reklámfelületek, hirdetőtáblák, valamint a romos, elhanyagolt állapotú, illetve tájba nem illeszkedő építmények. Elhanyagolt állapotú építményekből a belvárosban több is található, ezért a városkép javításához ezeknek megszűntetése vagy fejlesztése elengedhetetlen.

A lakatlan, pusztuló, gyakran romos épületek, továbbá a vasúti pályákat övező gazdátlan – legalábbis annak tűnő – területek „városmarketing” hatása negatív, az un. szlömösödés forrása, melegágya. A problématérképen feltüntetésre kerültek a romos épületek.

A fényszennyezés definíciója: „Fényszennyezés: olyan mesterséges zavaró fény, ami a horizont fölé vagy nem kizárólag a megvilágítandó felületre és annak irányába, illetve nem a megfelelő időszakban világít, ezzel káprázást, az égbolt mesterséges fénylését vagy káros élettani és környezeti hatást okoz, beleértve az élővilágra gyakorolt negatív hatásokat is.” A definíció magában rejti azt az egyszerű hármas szabályt, hogy csak ott, oda és akkor világítsunk, amikor arra szükség van. Ha ezek a feltételek nem teljesülnek, akkor fényszennyezést okozunk.

A Szolnoki Bányakapitányság engedélyei alapján, több külszíni bánya (homok) működik a város közigazgatási területén belül melyek szintén vizuális környezetterhelést okoznak.

1.17.8 Árvízvédelem

Orosháza az Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság működési területén található. A város árvízvédelmi szakasszal nem rendelkezik.
Orosháza városa árvízzel nem veszélyeztetett.

1.17.9 Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

- A megvalósított szennyvíztisztító telep fejlesztés és szennyvízcsatorna hálózatbővítés, jelentősen csökkentette a felszíni és a felszín alatti vizek veszélyeztetését, de fontos a szippantott szennyvizek sorsának nyomon követése, a tiltott elhelyezések szankcionálása.
- A város erdősültsége rendkívül alacsony szintű. A mezővédő tájfásítás elemei, az utak és csatornák menti zöldsávok, fasorok hiányosak, kialakítatlanok. A jelentős defláció növeli a város porterhelését.
- A levegő allergén pollenmennyiségének növekedése, az állatok nem megfelelő tartásából származó bűzhatások, az elöregedett, korszerűtlen közlekedési eszközök magas aránya növeli a levegőterheltséget.
- A vissza nem sajtolt termál használtvizek összetételük és jelentős mennyiségük miatt terhelik a felszíni és a felszín alatti vizeket.
- Talajvíz készletek elszennyeződése felszín alatti vízszennyezés (illegális szikkasztások, nem megfelelő mezőgazdasági gyakorlat, túlzott műtrágya-használat, növényvédő szerek).
- A csatornázatlan területek (többségében külterület) lakóingatlanainak szennyvíz elhelyezésének ellenőrizhetetlensége.
- Az engedély nélkül, nem szakszerűen létesített „kerti kutak” mint potenciális szennyező források.
- Illegális hulladéklerakások gyakran történnek a városi szelektív hulladékgyűjtő pontokon is előfordulnak.
- Magas az ivóvíz mangán és arzéntartalma.
- Lakóterületeken rendszeresen visszatérő konfliktust okoz a szórakozóhelyek zajterhelése.
- A gyűjtőutak környezetében a közlekedésből származó zaj és légszennyezés.

1.18 Katasztrófavédelem

1.18.1 Építésföldtani korlátok

1.18.1.1 Alábányászott területek, barlangok, pincék területei

Olyan természetes vagy mesterséges üreg nem található a városban, amely befolyásolná a területhasználatot. Alábányászottsággal érintett terület nem található Orosházán.

Földtani veszélyforrás a város területén nem ismert. Földtani veszélyforrás Orosházára vonatkozóan a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal nyilvántartásában nem szerepel.

1.18.1.2 Csúszás, süllyedésveszélyes területek

A városban nincsen csúszás, süllyedésveszélyes terület.

1.18.1.3 Földrengés veszélyeztetett területek

Magyarországon évente mintegy 100-200 egészen kicsi, 2,5 magnitúdónál nem erősebb, emberek által nem észlelhető rengés következik be, és további 4-5 gyengébb, de már

érezhető rengést is feljegyeznek. Az országban, amióta feljegyzik a rengéseket, körülbelül 3 tucatnyi olyan erősségű földrengés következett be, ami komolyabb károkat okozott. A legerősebb rengés Komáromban 1763-ban történt, és 63 ember halálát okozta.

48. térkép: A földrengések területi eloszlása Magyarországon

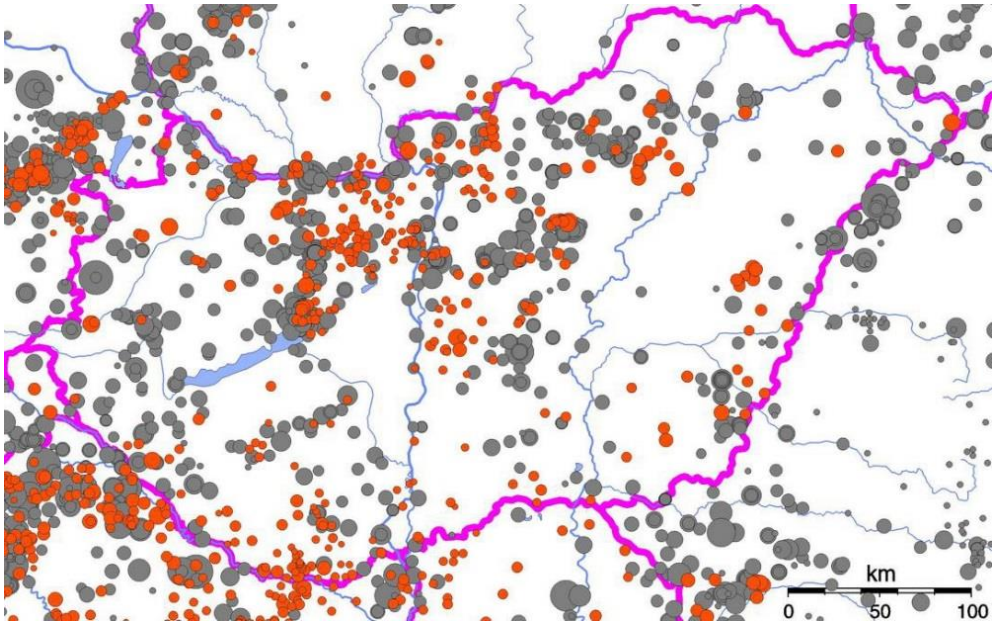

Forrás:foldrenges.hu

A szürke körök a historikus rengéseket (456-1994), a piros körök az utóbbi évek rengéseit (1995-2009) mutatják.

Magyarország szeizmikus zónatérképén látható, hogy Orosháza a 3-as zónába esik. A hármas zónában a horizontális gyorsulás érték PGA(g) jelzőszáma 0,12. Ez a gyakorlatban nem jelent fejlesztési kockázatot. Az épületek és építmények földrengés-biztos tervezését az Eurocode 8 (MSZ EN 1998-1) szabvány szabályozza.

49. térkép: Szeizmikus zónatérkép

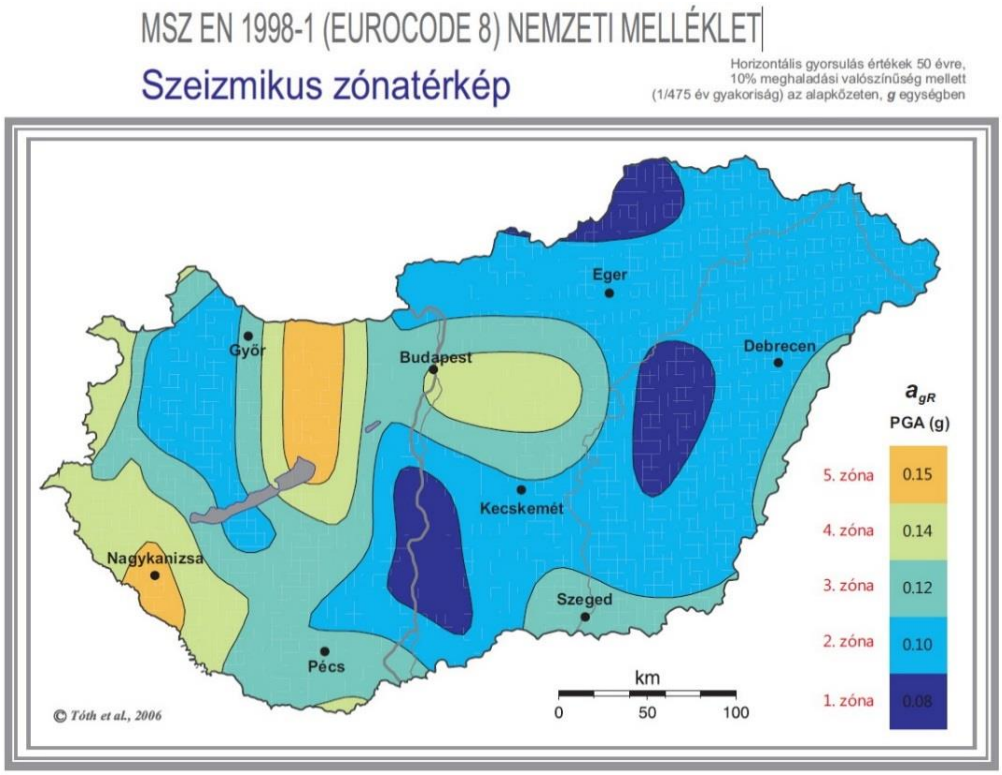

A Magyar Bányászati és Földtani Hivatal elkészítette az Országos Felszínmozgás Kataszter digitális változatát. A digitális térkép célja, hogy Magyarország felszínmozgásos területeit feltérképezze. Különféle felszínmozgásokat rögzítettek (pl. rétegcsúszást, suvadást, omlást). A felvitt és rögzített adatok alapján az Országos Felszínmozgás Kataszter nem tartalmaz adatot a városra. Orosháza térsége földrengésnek kevésbé kitett térségek közé tartozik.

1.18.2 Vízrajzi veszélyeztetettség

1.18.2.1 Árvízveszélyes területek

A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet mellékletében Orosháza nem szerepel. Orosháza városa árvízzel nem veszélyeztetett.

1.18.2.2 Belvízveszélyes terület

Orosháza belterülete a vízelvezetés szempontjából általában kedvező helyzetben van, mert magas fekvésénél fogva sem a Körös, sem a Tisza, sem a Maros árvize nem fenyegeti, ugyanakkor az időnként fölszaporodó, fölösleges helyi vizek - a folyóktól való nagy távolság ellenére - a létrehozott belvízrendszereken keresztül biztonságosan elvezethetők. Gondot okoznak azonban az elvezető rendszerek karbantartási hiányosságai, melyek a kapacitások csökkenését okozzák. A belterületen és közelében – egyebek között a 47-es számú főút Orosháza elkerülő út III-IV. ütem környezetében – is van belvízveszélyeztettség, melyet legkésőbb a tervezett területhasználat megvalósításakor rendezni szükséges.

Orosháza rendszeresen belvízjárta területei a Probléma és érték térképen feltüntetésre kerültek. A szivattyútelepi kapacitások kihasználtsága a belvízlevezető hálózat fenti állapota miatt nem vehető igénybe, csak a kapacitások 30-60%-val üzemeltethetők. Ebben a helyzetben már egy közepes nagyságú belvíz megjelenésekor is számolni kell az igen jelentős, akár két-háromszoros védekezési költségekkel. A privatizáció óta megszakadt a művek és tulajdonok közötti összhang. A föld tulajdonviszonyok megváltoztak, a birtokok elaprózódtak, a belvízelvezető csatornák tulajdonviszonyai, és kezelőinek helyzete nem tisztázott.

A város és környéke belvízelvezető rendszere az 1.17.2.1 számú fejezetben részletezésre került.

1.18.2.3 Mély fekvésű területek

A város belterületének nyugati-északnyugati része, különösen a vasút fölötti terület, magas fekvésű, a déli-délkeleti városrész viszonylag alacsony. A legalacsonyabb térség a város keleti szélén, az Oláh István és a Fürdő utcától keletre található Vízelvezetési szempontból figyelemre méltó e terület teknőszerű, a 88,5 méteres szintvonallal körbezárt alakja.

50. térkép: Orosháza legmélyebb fekvésű területei

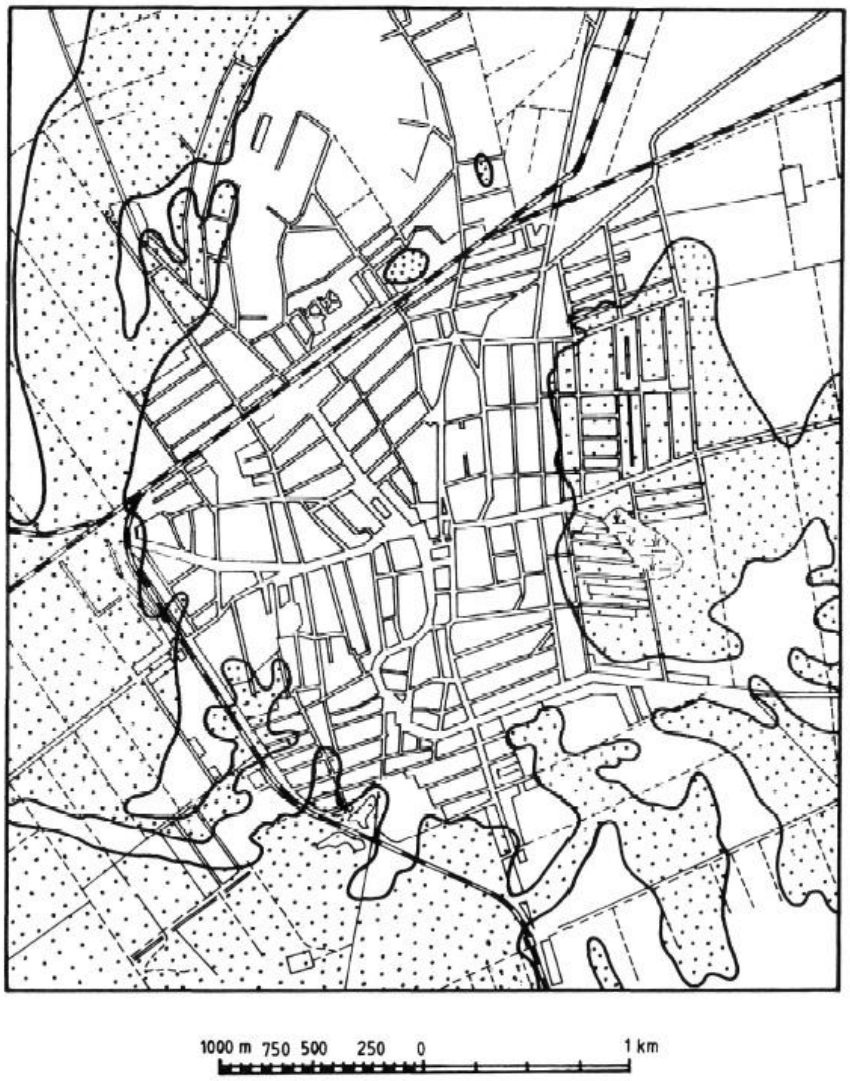

(Forrás: Pálfai Imre: A vízelvezetés helyzete Orosháza belterületén)

1.18.2.4 Árvíz és belvízvédelem

Orosháza városa árvizekkel nem veszélyeztetett.
Az ATIVIZIG tájékoztatása szerint Orosháza területén keletkezett belvíz elvezetésében az alábbi belvízvédelmi szakaszok vesznek részt:

41. táblázat: Belvízvédelmi szakaszok Orosházán

szakasz száma	belvízvédelmi szakasz neve	érintett VIZIG
11.06.	Mártély-Tisza-Maros-zugi	ATIVIZIG
11.07.	Sámson-Élő-vizi	ATIVIZIG
11.08.	Szentesi	ATIVIZIG
12.10.	Dögös-Kákafoki	KÖVIZIG

Forrás: ATIVIZIG

Orosháza belterületét az alábbi vízkár-elhárítási művek érintik (Forrás: ATIVIZIG)

Kakasszék-Szentetornyai 1. oldalág (9295/9, 8383/1, 8376 hrsz.)
Kakasszék-Szentetornyai 2. oldalág (10049 hrsz.)
Kakasszék-Szentetornyai 3. oldalág (7454/4, 7454/5, 7454/7, 7454/8, 7454/9 hrsz.)
Szulalaposi csatorna (2412/9 hrsz.)
Szentetornyai úti szivattyúállás (8376 hrsz.)
Mágocséri csatorna (5024 hrsz.)
Mágocséri tározó (5025/1 hrsz.)

I. fokú készültséget kell elrendelni:

- ha a belvizek összegyülekezése miatt intézkedéseket kell tenni arra, hogy a belvízvédelmi szakaszon lévő társulati kezelésű csatornák képesek legyenek a területről érkező vizek befogadására,
- ha a várható belvizek befogadása és levezetése érdekében a társulatkezelésében lévő csatornák előürítését, jégtelenítését, vagy a hóval betemetett szakaszok tisztítását kell elvégezni,
- ha a belvizek gravitációs levezetésének lehetősége megszűnt.

I. fokú készültség elrendelését követő intézkedések:

A készültség elrendelése után a védelemvezető megvizsgálja a társulati kezelésű csatornát, műtárgyakat, szivattyúk állapotát. Gondoskodni kell a szabad vízfolyást gátló akadályok kézi és gépi eltávolításáról a csatornákból, a szükséges vízkormányzásról, a tiltós műtárgyak megfelelő kezeléséről, az esetleges szükség szerinti szivattyúzásról az állandó szivattyútelepeken. A készültség ideje alatt – szükség szerint– nappali figyelő és őrszolgálatot kell tartani.

II. fokú készültséget kell elrendelni, amennyiben I. fokú készültségre előírtakon túlmenően:

- az odavezetett belvizek következtében a szivattyútelepeket kétműszakos üzemben kell működtetni,
- gondoskodni kell a telepíthető mobil szivattyúk szállításáról, készenlétbe illetve üzembe helyezéséről,
- a csatornák és vízkormányzó műtárgyak ügyeletét és működtetését kétműszakos üzemben kell megszervezni,
- az állandó belvíztározók töltését, vízkormányzó műtárgyainak nyitását kell elvégezni.

II. fokú készültség elrendelését követő intézkedések:

I. fokú készültségi előírtakon túlmenően gondoskodni a szállítható szivattyúk védelemvezető által meghatározott helyre történő kiszállításáról, készenlétbe helyezéséről, üzembe állításáról és igény szerinti üzemeltetéséről, a belvíznek az állandó jelegű belvíztározókba való kormányzásáról vagy a szükség szerinti beemeléséről. Megszervezni a kétműszakos ügyeletet és műszakot a védelemvezető által meghatározott csatornákon és területeken.

III. fokú készültséget kell elrendelni, amennyiben I. és II. fokú készültségre előírtakon túlmenően:

- a társulat védelmi területén vagy annak egy védekezésileg összefüggőrészén a szivattyútelepek névleges összteljesítményük legalább 75%-ával folyamatosan üzemelnek,
- a kapacitás elégtelensége miatt a belvizek visszatartását, illetőleg szükségtározását kell elrendelni

III. fokú készültség elrendelését követő intézkedések:
A védelemvezető az I. és II. fokú készültségre előírtakon túlmenően szükség szerint elrendelheti a belvizek elvezetésének korlátozását a szakasz-védelemvezetőjével történt előzetes egyeztetés után, illetőleg a szakaszos vízlevezetést, és igénybe veheti a kiépített,belvíztározásra kijelölt területeket.
A védekezés területét II. és III. fokú készültség esetén a társulati védekezésre beosztottak csak a védelemvezető engedélyével hagyhatják el.

Rendkívüli készültséget kell elrendelni:„Ha a VIZIG működési területén a belvízi elöntés olyan méreteket ölt,hogy a belvíz lakott területeket, ipartelepeket, fő közlekedési utakat,vasutakat veszélyeztet és további elöntések várhatók, a vízügyi igazgató – a védelmi bizottság elnökének egyidejű tájékoztatásával –köteles a Törzs vezetője útján a miniszternek javaslatot tenni a rendkívüli készültség elrendelésének kezdeményezésére."

Amennyiben a rendkívüli készültség elrendelése megtörtén „A belvizek szükségtározására igénybe veendő területeket elő kell készíteni."Megnyitásuk csak kormánybiztosi engedéllyel. A Kakasszék-Szentetornyai 1. oldalága a Gyopárosi tórendszer többletvizeinek befogadója. Jelenleg a gyógyfürdő csurgalékvizét is a Kerek tavi bevezetésen keresztül a Kakasszéki csatornarendszer vezeti el. A Kakasszéki csatornarendszer jelenlegi kiépítettségében túlterhelt, további vizek fogadására csak a teljes vízelvezető rendszer fejlesztésével válik alkalmassá.

1.18.3 Egyéb katasztrófavédelmi tényezők

1.18.3.1 Kedvezőtlen morfológiai adottságok

Kedvezőtlen morfológiai adottság (pl. lejtés, falszakadás) Orosháza területén nem fordul elő.

1.18.3.2 Mélységi, magassági korlátozások és tevékenységből eredő korlátozások

Orosháza területén mélységi, magassági, valamint tevékenységből eredő korlátozások nincsenek.

1.18.3.3 Ipari veszélyforrások

A súlyos ipari balesetek megelőzését és a balesetek káros következményeinek csökkentését célzó intézkedéseket az uniós normáknak (Seveso III. Irányelv) megfelelően *a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló törvény (2011. évi CXXVIII. törvény),* valamint annak végrehajtási rendelete, *a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 219/2011. (X. 20.) Korm. rendelet* vezette be hazánkban.

A *234/2011. (IX.10.) számú Kormányrendelet* határozza meg a települések katasztrófavédelmi besorolásának szabályait és a védelmi követelményeket.

A katasztrófavédelmi törvény az ipari üzemek vezetői kötelességévé teszi az üzemben jelenlevő veszélyes anyagokkal kapcsolatos kockázatok felmérését, a reálisan feltételezhető súlyos balesetek bekövetkeztekor jelentkező hatások meghatározását, a lakosság és a környezet védelmének érdekében a szükséges üzemi megelőző intézkedések megtételét. Ezen információt a veszélyes üzem biztonsági jelentése tartalmazza.

A veszélyes üzem biztonsági jelentése nyilvános, a helyi polgármesteri hivatalban mindenki számára hozzáférhető. A felső küszöbértékű üzemekkel rendelkező települések önkormányzatai tehát külső védelmi terv készítésére kötelezettek.

A kialakult helyzet irányítását az I. (veszélyhelyzet) és a II. (súlyos veszélyhelyzet) fokozatban az üzem helyi szakemberei- belső védelmi tervük alapján, míg a III. (katasztrófahelyzet) fokozatban a külső védelmi terv szerint a helyi védelmi bizottság elnökének irányításával, a társ- és közreműködő szervezeti egységek végzik. A veszélyhelyzet elhárítását az üzemi szervezetek és a hivatásos önkormányzati tűzoltóság együttműködve hajtják végre.

Orosházán veszélyes anyag előállító üzem nincs, de jelentős a felhasználás mértéke az Guardian Orosháza Kft. float-üveggyárában. A Guardian Orosháza Kft. Csorvási út 31. szám alatti float-üveggyára Felső küszöbértékű üzem. A telephelyen üzemelő float-üveggyárában jelentős mennyiségű cseppfolyós bután gázt tárolnak föld feletti acéltartályokban. A tartálypark védelmi övezete 500 méter mely lakóövezetet is érint.

Orosháza város katasztrófavédelmi besorolási osztálya I.
A Kft. a katasztrófavédelmi hatósággal közösen, rendszeres időközönként katasztrófavédelmi gyakorlatot tart az üzemben.

1.19 Ásványi nyersanyag lelőhely

A szilárd ásványi nyersanyagvagyon tekintetében az alábbi bányatelkeket és kutatási területet tartja nyilván az Önkormányzat, a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal adataival összhangban:

- Orosháza hrsz: 0436/22 és 0436/24 agyag, homok kutatási terület.
- Orosháza III. közlekedésépítési agyag külfejtéses művelésű bányatelek
- Orosháza IV. homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Orosháza V. homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Orosháza VI. homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Orosháza VII. agyag, homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Orosháza VIII. homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Orosháza IX. agyag, homok külfejtéses művelésű bányatelek
- Orosháza város közigazgatási területét a Csanádapáca I., Kardoskút II. és a Pusztaföldvár II. szénhidrogén bányatelkek érintik.

1.20 Városi klíma

Orosháza és környezete a meleg-száraz éghajlati körzetben, az ország DDK-i részén található. Az átlagos évi középhőmérséklet 10-11 °C, az átlagos napsütéses órák száma 2100-2150 óra, a sokévi átlagos csapadék 500-550 mm, az uralkodó szélirány tavasszal és nyáron É-i, ősszel és télen D-i. Az átlagos szélsebesség 3 m/s.

Egy város klímáját a földrajzi adottságain kívül számos összetevő együttesen alkotja és alakítja. Befolyásolja egyrészt az épületek, építmények, burkolatok fizikai jelenléte, vagyis az összetett beépítési struktúra, a burkolatokon használt vízzáró anyagok (aszfalt, beton, stb.) miatt megváltozott lefolyási viszonyok, az alacsony növényborítottság, a sokféle emberi tevékenység általi (közlekedés, fűtés, ipar) kibocsátás (hő, vízgőz, szennyező anyagok, stb.). E sok tényező együttesen jelentősen módosítja a városok klimatikus viszonyait a szabad térszínekéhez képest. Az urbanizált területek beépített felületei jobban felmelegszenek, főként az intenzív közlekedés miatt koncentráltan jelentkezik az üvegházhatású gázok emissziója és mindehhez az infrastruktúrák, a fűtés, a közlekedés és a termelés közvetlen hőhatása – úgynevezett hősszennyezés – is hozzájárul, miközben a beépítések zártsága miatt kisebb a légmozgás és az átszellőzés lehetősége. A beépített területeken a felmelegedésen túl természetesen számos egyéb ökológiai feltétel módosulása is felerősödik, mint például a levegő páratartalmának változása, a vízháztartás felborulása. Ennek legszembetűnőbb megnyilvánulásai, például: a város légterében kialakult hőtöbblet (*városi hősziget*), a megváltozott átszellőzési viszonyok, a levegőminőségi problémák.
Az urbanizált területeken sajátos klimatikus viszonyok alakulnak ki, a klímaváltozás, azon belül is főként a felmelegedés okai a városokban koncentrálódnak, csakúgy, mint a hatások (amelyek hőhullámok idején különösen megterhelőek lehetnek) és a megoldandó problémák.
A városok felelősek a globális energiafelhasználás és a kibocsátások 60-80%-áért. Európában az üvegházhatású gáz kibocsátásának 69 %-a a városokból származik.
Orosházán célzottan klímavédelmi terv ez idáig nem készült, valamint az egyes szakági fejlesztési tervekben sem jelentek meg deklaráltan a klímavédelmi szempontok.

A városi klímát – ezen belül is leginkább a CO2 kibocsátást - egyik legjelentősebb mértékben befolyásolni képes tényező a **város energiagazdálkodása**. Az energiagazdálkodásban elsősorban megelőző, mint inkább alkalmazkodó célzatú fejlesztések kidolgozása indokolt, melyek jelentősen hozzá tudnak járulni a klímaváltozás mérsékléséhez. Alapvetően két célterületet kell elkülöníteni, az egyik a megfelelő szemlélet kialakítása, tudatformálás, a másik pedig ebből következően a magas energiahatékonyságú technológiák elterjesztése, melynek az önkormányzat saját tevékenységében, a településen jelen lévő gazdasági szereplők, közintézmények és háztartások esetében horizontális elvként kell megjelennie. A megelőző intézkedések kezdő lépésként az energiahatékonyság növelésére kell, hogy irányuljanak, majd a megújuló energiaforrásokat alkalmazó beruházások minél szélesebb körben való elterjesztésére kell törekedni.
A megújuló energia alapú rendszerek megtelepítését azonban mindenképpen energiahatékonysági fejlesztéseknek kell megelőznie, mert ezek az energiaforrások csak így jelenthetnek folyamatos és minden igényt kielégítő biztos ellátást.

Orosháza a termálhő hasznosítása terén már tett lépéseket, és telepítésre került egy 1 MW teljesítményű referencia naperőmű is.

2. HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ

2.1 A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése

A következőkben a helyzetfeltárás alapján az Orosháza fejlesztési lehetőségeit, beavatkozási szükségleteit *leginkább befolyásoló tények összefoglalása* történik annak érdekében, hogy egymásra és a középtávú fejlesztési lehetőségekre való negatív és pozitív hatásuk áttekinthető legyen. Az elemzés a település életét meghatározó tématerületeket egyenként veszi sorra.

Népesség, társadalom, humán infrastruktúra

Orosháza népessége – az országos tendenciákhoz hasonlóan – csökkenő és elöregedő tendenciát mutat. A születéseknél több halálozás, az odaköltözést meghaladó elvándorlás a lakosság számának mérséklődését eredményezi. A kevés gyermek miatt a társadalom összetétele is változik, ami az intézmények – oktatási, illetve egészségügyi, szociális – iránti igények változását is magával hozza.

Az orosháziak általános képezettsége folyamatosan javul és nő, egyre többen rendelkeznek felsőfokú végzettséggel. Ebben szerepet játszik a városban indított főiskolai képzés is, bár ez csak levelezős, távoktatásos formában érhető el. A foglalkoztatottsági mutatók javuló munkaerő-piaci helyzetet jeleznek, nőtt a foglalkoztatottak és csökkent a munkanélküliek száma, amiben a közmunkaprogram is részt vállalt.

A lakosság jövedelmi helyzete nem túl kedvező, az adózók többsége alacsony jövedelmet vallott be, ami hatással van a városban élők életszínvonalára, életmódjára, de jelentkezik a kereskedelem, a szolgáltatások iránti igényekben is. A pénztelenség a lakásépítésekre is hatással van, erőteljesen csökkent az új lakások száma, a lakásállomány öregszik. Minden tulajdonos törekszik a komfortosságra, így a lakások jelentős része rendelkezik közművekkel, fürdőszobával. Vannak nagyon kis alapterületű, komfort nélküli lakások is, ezek jó része időszakosan használt üdülő, a tanyavilágban azonban rossz körülmények mellett is laknak néhányan.

A város társadalmának összetartozását erősítik a hagyományok, ezek ápolása, a múltat felidéző műemléki épületek, a régi értékeket megőrző szép épületek, parkok, kertek. Számos civil szerveződés alakult, egyesületek, alapítványok fogják össze a közös érdeklődésűeket, vagy segítik a rászorulókat.

Orosháza oktatási intézményekkel való ellátottsága jónak mondható. Az óvodákban elég hely van a kicsik ellátására, a kevesebb gyermek miatt az általános iskolákban csökkent az osztálytermek, a tanárok száma, az informatikai ellátottságuk azonban javult. A középfokú oktatást több gimnázium, szakközépiskola és szakiskola végzi, gondot jelent viszont, hogy a felügyeleti rendszer folyamatos átalakítása miatt nehéz egyeztetni a vállalkozók igényeit és az intézmények képzéseit. Jelentős lépés volt a Kodolányi János Főiskola megjelenése, több szakon tanulhatnak a helybéliek és a környékbeliek.

Az egészségügyi szolgáltatásokat – a lakosság öregedésével is összefüggésben – egyre többen veszik igénybe, a háziorvos mellett többféle szakrendelést is fel lehet keresni. Sokat számít az is, hogy van a városban kórház, így a betegek gyorsabban juthatnak szakszerű ellátáshoz.

A rászoruló idősekkel, hajléktalanokkal, mozgáskorlátozottakkal nappali és bentlakásos intézményekben foglalkoznak, vannak, akiket házi segítségnyújtás vagy házi gondozás keretében látnak el. Az Egységes Szociális Központ munkáját civil szervezetek is segítik.

A városban több intézmény szolgálja a város kultúráját, művelődését. A könyvtár bővülő állománnyal várja olvasóit, a művelődési központban számos előadást, ünnepséget, rendezvényt, kiállítást szerveznek. Az érdeklődők számos állandóan, vagy időszakosan nyitva tartó múzeumban, képtárban tekinthetik meg a múlt emlékeit, a mai művészek alkotásait.

Gazdaság

Orosháza Békéscsaba mellett a megye gazdasági központja, mind a vállalkozások számát, mind árbevételét, mind a foglalkoztatottak számát tekintve kiemelkedik a többi település közül. A vállalkozások száma lassan emelkedik, döntő többségük azonban kis létszámú, gyakran egyéni vállalkozás. Van néhány nagy cég – több száz dolgozóval, több milliárdos árbevétellel, széleskörű belföldi és külföldi kapcsolatrendszerrel –, amelyek tevékenysége meghatározó a város gazdaságában.

A vállalkozások meghatározó része – bár ezek alapvetően egyéni vállalkozások, őstermelők – az agráriumban tevékenykedik. A gabonatermesztés, takarmánytermesztés, a sertés- és szarvasmarha telepek mellett kiemelkedő a baromfi-tenyésztés, azon belül is a nagyhírű libatenyésztés. Az élelmiszeripar jellegzetessége, a libamáj és az abból készített termékek, amelyek külföldön is elismertek és keresettek.

Nagy hagyományokkal és több vállalkozással rendelkezik az üvegipar, az üveggyártás, a termékek jelentős részét exportra gyártják. A másik hagyományos tevékenység a gépgyártás, sokféle – néhány egészen speciális – gép, berendezés, alkatrész készül a cégeknél. Az acélipar, a fémszerkezetek, tartályok, kazánok előállítása is jelentősnek mondható, a műanyagipari vállalkozások szintén széleskörű külföldi piaccal rendelkeznek. Más ipari ágazatok is megtalálhatók Orosházán, bár azok súlya mérsékeltebb. Sokat segít az Ipari Park léte és fenntartása is, a nagy vállalkozások közül többnek itt van a telephelye. Vannak még szabad területek, így más vállalkozások is helyet találhatnak itt.

Az építőipar a világválság miatt kissé visszaszorult. A kiskereskedelem változó számú és összetételű üzlethálózattal várja a vásárlókat, a vendéglátóhelyek számának alakulása is a fizetőképes kereslet változásait követi.

A turizmus kiemelkedő szerepet játszik a város életében. Az Orosháza-Gyopárosi Gyógy-, Park- és Élményfürdő a szabadtéri medencéivel, az élménymedencéivel, a gyógyfürdőjével belföldi és külföldi látogatókat, szórakozni vagy gyógyulni vágyókat fogad. A fürdő területén és a körül is többféle kikapcsolódási lehetőség található. A város sokféle rendezvénnyel is igyekszik csábítani a látogatókat, vannak nemzetközi versenyek is. A távolabbról érkezőket szállodák – 2000 óta több újat nyitottak –, panziók és két kemping várja, ahol egyre kevesebb külföldi és növekvő létszámú belföldi vendég száll meg. A kereskedelmi szálláshelyek mellett sok egyéni szálláshelyet, vendégházat, nyaralót, apartmant kínálnak.

Az orosházi székhelyű vállalkozások mellett meg kell említeni azokat a kisebb-nagyobb – olykor multinacionális – vállalkozásokat, szolgáltatókat, amelyek más központtal működnek, de itt van telephelyük, üzletük, egységük, ezek is a város lakosságát és cégeit szolgálják.

A kedvező helyzetben lévő vállalkozások igyekeznek a piacukat megtartani, bővíteni, ehhez fejlesztésekre, beruházásokra van szükség. Az elmúlt években – Európai Unió pályázatai révén – sikerült üzemcsarnok építéseket, bővítéseket, gépek, berendezések korszerűsítését megoldani, az új pályázatok segítségével további források kerülhetnek a városba.

A város gazdaságának versenyképességét több tényező befolyásolja, az egyik az elérhetőség. E téren a közúthálózat vegyesnek mondható, a 47-es főút sokat segít, az M5 megközelíthetősége azonban az út minősége miatt elég nehézkes. A környékbeli országutak nehezen bírják a nagy teherautó-, kamionforgalmat. A város vasutak kereszteződésében

fekszik, ezt teherszállításra sokkal jobban ki lehetne használni. A távolsági autóbuszjáratok a környező településeket elég jól összekötik a várossal, Békéscsaba, Szeged is megközelíthető.

Vonzó tényező a munkaerő tudása is. Növekszik a magasabban képzettek aránya, ami egyrészt az orosházi középiskoláknak, másrészt a főiskolának is betudható. A vállalkozások igényeihez jobban igazodó képzés érdekében néhány cég bekapcsolódott a Kecskeméti Főiskola duális képzésébe. Kutatás-fejlesztés terén a főiskolát és a kórházat kell kiemelni, ahol számos témában folyik kutatás, oktatás, míg a cégek saját tevékenységük fejlesztéséhez alkalmaznak kutatókat, tartanak fenn kutató műhelyeket.

Táji és természeti adottságok

Orosháza város területe túlnyomórészt a Békés-hát kistájhoz tartozik, a marosi hordalékkúp Magyarországra eső részének É-i nyúlványát képezi. Domborzati és talajviszonyai alkalmassá teszik a növénytermesztésre. Orosházára és környékére a meleg, száraz éghajlat a jellemző. Vízrajzát tekintve gyér lefolyású, száraz és vízhiányos a terület. Több sekély szikes tó, köztük a 12 hektáros gyopárosi alakult ki a mélyebb vonulatokban. A térségben nagyhőmérsékletű hévízkészleteket tártak fel (Orosházán 95°C). A geotermia kihasználtsága alacsony szintű (kaszkád-rendszer hiánya). A magas sótartalmú használt termálvíz élő vizekbe kerülését sok esetben az állatvilág nem tolerálja. Célszerű lehet olyan tározó kialakítása, ahol ezeket a vizeket pihentetni lehet és utána kiengedni a kisvízfolyásokba.

A térség legjelentősebb ásványkincse a főként Kardoskút térségében feltárt kőolaj és földgáz. A két fontosabb gázvezeték Százhalombatta–Battonya, illetve Szeged–Sarkad irányban húzódik. Termékvezetéket szintén az utóbbi nyomvonalon, illetve Mezőtúr irányában létesítettek. Kardoskút térségében földalatti gáztárolót alakítottak ki a stratégiai készletek tárolására. Az ásványi nyersanyagok között említésre érdemes még a jelentős mennyiségű agyagféleségek (téglagyártás, fazekasipar).

A hajdan jellemző löszsztyepp-vegetációt az igen jó minőségű csernozjom talaj miatt szinte teljes egészében felszántották, mára szántók és lakott területek uralják az erősen fragmentált tájat. Szikeseket főleg Orosházától délre és a táj keleti részén találunk. Természetes vízfolyások csak elvétve fordulnak elő. Erdőben szegény vidék, a kevés ültetett erdő is javarészt jellegtelen. A táj regenerációs képessége rossz. Az özönnövény-fertőzöttség aránylag alacsony.

Orosháza Város közigazgatási területén a legmagasabb szintű természetvédelmi kategóriájú, természetvédelmi oltalom alatt álló terület a Körös-Maros Nemzeti Park Kardoskúti Fehértó területegysége (DNy-i határrész). Tavasszal és ősszel a Kárpát-medence egyik legfontosabb madárszállója. Az átvonuló darvak, vadludak, récék, partimadarak hatalmas számban jelennek meg a tó nyugati, kiszélesedő, nyílt vízzel borított részén. Védett kunhalom is található Orosháza területén (Mécses-halom). A természetvédelmi érintettségű területek felülvizsgálata (országos ökológiai hálózat) a pontatlan térképi ábrázolás miatt a KMNP részéről indokolt lenne.

A gazdasági tájhasználatot a szántók uralják, a gyep és az erdő aránya is 5 % arány alatt marad. Az országos összehasonlításban a legkiválóbbak közé tartozó földek kiemelkedő minőségű és terméshozamú gabonát adnak. A kertészeti növények termőterülete alacsony, elmarad az optimális szinttől, pedig a természetföldrajzi adottságok tekintetében Orosháza és környéke kiváló terepe lehetne a mainál diverzifikáltabb szerkezetű minőségi zöldségtermesztésnek. Számottevő szőlő- és gyümölcsültetvény sem található a város határában.

Zöldfelületek

A zöldsávokról és a fasorokról összességében megállapítható, hogy a vizsgált terület utcáiban fő funkciójukat (ökológiai, összekötő szerep) betöltik. Azonban a legtöbb helyen nem elég egységes a növényalkalmazás, a vizuális és esztétikai értéket néhol csökkenti a túlzottan vegyes telepítés. Megfelelő koncepció szerint megújításukkal sokat nyerhetne látványban a városkép. A hiányos utcai fasorok és a cserjeszint pótlása szintén szükséges. Az elavult útburkolatok, az időszerű felújítási munkálatok elvégzése hozzájárulna az amúgy értékes zöldfelületi elemek jobb érvényesüléséhez az utcaképben.

A településen vizsgált korlátlan közhasználatú közparkok, közkertek, közterek száma és kiterjedése fejlesztést kíván. A meglévő növényállomány elhelyezésének, valamint az egyes szabadtéri funkciók lehatárolásának szakszerű táj- és kertépítészeti beavatkozása révén a települési közparkok, közterek és közkertek biztosíthatják a lakosság számára a mindennapi szabadidős tevékenység eltöltéséhez szükséges megfelelő helyszínt, és így hozzájárulhatnak a közösségi találkozóhelyek megteremtéséhez is. Az utóbbi időben felújított parkok jelenleg is betöltik sokrétű feladataikat.

A korlátozott közhasználatú jelentős zöldfelülettel rendelkező intézménykertek esetén megállapítható, hogy az infrastrukturális hiányok pótlása és javítása mellett még inkább javasolt a növényállományuk szakszerű fejlesztése. Ezáltal méltó módon betölthetnék a település zöldfelületi rendszerében a kondicionáló és esztétikai szerepüket is.

35. ábra: Az egy lakosra jutó zöldfelület nagysága Orosházán

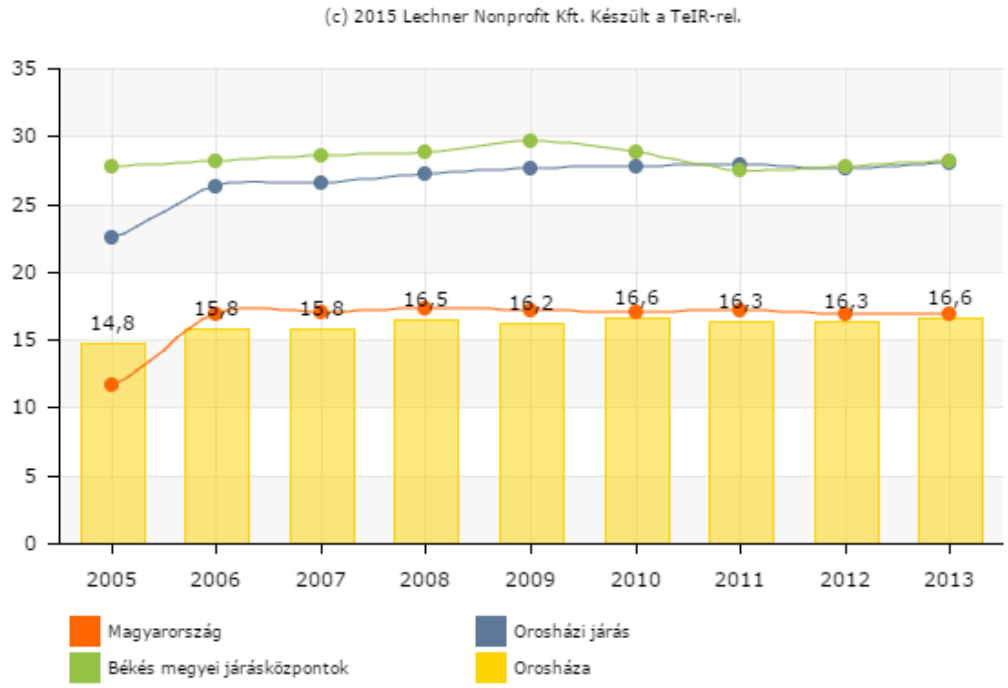

Forrás: www.teir.hu

A vizsgálatban feltárt közhasználat elől elzárt zöldfelületek – a lakókertek, a zárt intézményi, illetve vállalati területek zöldfelületei esetén a meglévő esetleges tájhasználati konfliktusok feloldása és megszüntetetése az elsődleges feladat. A porták rendezettségének megteremtése, esztétikus és funkcionális kialakításuk elengedhetetlen a településkép javításához. Orosháza egy lakosra jutó zöldfelület nagysága 16,6 m^2 volt 2013-ban, ami messze elmarad a megyei átlagtól, amelyet a grafikon jól mutat. Az utóbbi években az európai uniós források segítségével a belváros frekventált területein több közpark és zöldfelület is megújult, azonban a város egészét nézve még mindig sok a teendő.

Épített környezet, épített örökség

A város szerkezetének egyik unikális, kialakult része az öt egységből álló központi tér együttes. Felújításuk néhány éve megtörtént, a városközpont funkciói, a gyalogos tengelyek és további teresedések ezen tér együttes szervező ereje szerint létesülhetnek. Az átmenő közúti forgalmat el kell vezetni, a városmag a gyalogos-közösségi funkciók színtere legyen. A lakótelepek, hetvenes években épült társasházak és a régi mezővárosi, polgári stílusú épületek összhangjának megteremtése lényeges feladat és komoly kihívás.

A város belterülete szétterjedt, sok beépítésre előirányzott terület maradt egyelőre felhasználatlanul (pl. Szőlő városrészben). A Belváros körüli gyűrűben sorakoznak a barnamezős, rozsdaterületek, melyek új funkcióra várnak. Új üzleti szolgáltatások, irodák vagy a belvárosból kitelepülő szervezetek, vállalkozások számára lehetnek vonzó fejlesztési helyszínek. A központi téregyüttesen kívül kevés a közpark, a szabadtéri közösségi terület a városban. Mély fekvésű, beépítésre alkalmatlan, rekultiválandó területek vagy egyes barnamezős ingatlanok is helyet biztosíthatnak új zöld, közösségi funkcióknak.

Gyopárosfürdőn hatalmas területek állnak rendelkezése bővítésre vagy nagy helyigényű rendezvények lebonyolítására, azonban érdemes lehet egységes építészeti koncepció szerint ezeket megvalósítani, hogy az egymástól távolabb eső funkciók (pl. a fürdő és a konferenciaközpont) közötti átjárás se lehangoló legyen, hanem hozzájáruljon a terület presztízsének emeléséhez. Továbbá Gyopáros és a városközpont távolságának csökkentése egy modern, gyors közlekedési megoldással sokat lendítene mindkét településrész életében, hiszen egymásra utaltságuk vitathatatlan. Más alközpont kialakítása nem tűnik indokoltnak, a városközpont szerepének erősítése mellett.

A külterületi majorokat, volt tsz központokat mezőgazdasági vállalkozások vették birtokba, a mezőgazdasági infrastruktúra fejlődésének elegendő teret biztosítanak. A tanyák száma múlt század közepétől kezdve rohamosan csökkent, azonban megőrzésük, a családi, kisbirtokos gazdaságok újjáélesztése a külterületi népesség megtartásához, az orosházi identitás megőrzéséhez, ezzel a város továbbéléséhez jelentősen hozzájárul. A tanyákon élők tudása, lokálpatriotizmusa, a hagyományos anyaghasználattal és beépítési struktúrával rendelkező tanyák unikumok.

Főként a történeti városrészben számos műemléki és helyi védett ingatlant találunk, melyek értékes elemei a városszövetnek, környezetükkel együtt védendők. Idegenforgalmi értékük mellett erősítik a helyiek összetartozás érzését, a város szeretetét, presztízsét, ezáltal hozzájárulnak a népesség helyben maradásához.

Közlekedési hálózat és minősége

A településeknek lehetőségük lesz támogatást igényelni *Fenntartható Városi Mobilitási Tervek (SUMP)* elkészítésére. Ezen tervek az IKOP alapján a városi közlekedési fejlesztésekre benyújtandó pályázatokhoz fognak kelleni, e nélkül ilyen pályázatokon a települések nem fognak tudni részt venni.

A tervek megfelelő alapot fognak szolgáltatni a közlekedésfejlesztési elképzelések, hálózati rendszerek megvalósításához, mivel tartalmazniuk kell részletes forgalomszámlálási adatokat, forgalom előrebecsléseket, kapacitás kihasználtságokat.

Az IKOP 3.2-es beruházási prioritása alapján ilyenek lehetnek például:

- A közlekedési láncok összekapcsolását segítő fejlesztések (intermodális személyszállítási csomópontok, utastájékoztató, forgalomirányító és egyéb közlekedési informatikai rendszerek összekapcsolása, vasútállomások, P+R, B+R parkolók, megállóhelyek)

- Vasúti fejlesztések (pl.: átkelők)
- Közösségi közlekedést népszerűsítő kampányok.

Hálózatok és hálózati kapcsolatok

A 47-es főút 11,5 tonnás tengelyterhelésre alkalmas felújítása Hódmezővásárhely és Békéscsaba között befejeződött. A Hódmezővásárhelyet északról elkerülő út megépülte után Szeged és Békéscsaba között - Székkutas és Csorvás kivételével - belterület érintése nélkül lehet közlekedni a két város között, jelentős mértékben csökkenő menetidővel. A 1222/2011 (VI.29.) Kormányhatározat tartalmazza a gyorsforgalmi- és főúthálózat hosszú távú fejlesztési programját és nagytávú tervét 4 ciklusra bontva. A 4. ciklus vége 2027, amelyben teljes hosszán szerepel az M44 gyorsforgalmi út megvalósítása. A hosszú távú országos közúthálózat fejlesztési tervben szerepel az Orosháza déli elkerülő út, de tanulmányterv még nem készült rá. A Soltvadkert - Kiskunmajsa - Mindszenti híd - Orosháza főút bevezető szakasza a Szentesi út. Az ún. „Szentesi úti átkötő út" (4447. j. út) a Vásárhelyi út irányába Déli elkerülő út nyomvonalként kell, hogy folytatódjon az út vasúti külön szintű átvezetésével.

Közúti közlekedés

A megépült északi elkerülő út jelentős mértékben csökkentette a város belterületén a 47-es út átmenő forgalmát. A déli elkerülő út nyomvonalát alapos vizsgálatok alapján, ésszerű nyomvonal-vezetéssel tartalmazza a TrT. Turisztikai és hivatásforgalmi szempontból is fontos lenne I. ütemként kiépíteni a Szentesi és Vásárhelyi út közötti szakaszt észak-déli irányban a vasút alatt aluljáróval, a vasút északi oldalán 2 db háromágú csomóponttal, kellő távolságban a vasúttól úgy, hogy minden irány közlekedési kapcsolata biztosított legyen. A Szeged-Békéscsaba vasútvonal villamosításával egyidejűleg ebben a csomópontban vasúti-közúti aluljáró megépítése szükséges. A déli elkerülő északi végén kiépült a csomóponti ág a majdani csatlakozáshoz. A távlatban épülő M44 gyorsforgalmi út felé a 4404 j. út, az M43 illetve Arad felé a 4428 illetve a 4443 jelű utak nyomvonalán látszik kedvezőnek a közúti kapcsolat. Fenti utak felújításának műszaki paraméterei feleljenek meg a három számjegyű utak tervezési osztályának.

Belterületi utak

Orosháza város közlekedésfejlesztési programjában szerepelnek útépítések, útrekonstrukciók, parkolóépítések, körforgalmú csomópontok kialakításai.

A belterületi gyűjtőút-hálózat felülvizsgálatra szorul. Az egységes hálózati rendszer elemeit az alábbi táblázat tartalmazza:

42. táblázat: Gyűjtőutak

megmaradó	megszűnő	tervezett
Alkotmány utca	Ady Endre utca	47.sz. főút - Gyopárosi út
Arany János utca	Avar utca	47.sz. főút - Kisszik utca
Bácska utca	Jászai-Horváth utca	Harmat utca - 47.sz. főút
Bajcsy-Zsilinszky utca	Kós Károly utca	Szőlő körút - 474. j. út
Bajnok utca	Kölcsey Ferenc utca	
Barátság utca	Mikes utca	
Csizmadia Sándor utca	Október 6. utca	
Dankó István utca	Pacsirta utca	
Dózsa György utca	Szabadság tér	
Észak utca	Szabó Dezső utca	
Esze Tamás utca	Thököly utca	
Fő utca		
Gárdonyi Géza utca		

Gyártelep utca		
Kelet utca		
Kisvasút utca		
Könd utca		
Középdűlő utca		
Középlaki utca		
Kutasi utca		
Luther utca		
Lorántffy utca		
Makói utca		
Rákóczi út		
Szabadság tér		
Szabó Dezső utca		
Szarvasi út		
Székács József utca		
Sziget utca		
Szőlő körút		
Táncsics Mihály utca		

Új gyűjtőút épülhet - bel- és külterületi szakasszal egyaránt - a Szőlő krt. nyugati folytatásaként, az elkerülő úton meglévő csomóponton átvezetve Gyopárosfürdőre. A Szőlő krt. keleti végétől összekötő szakasz építhető a 474-es útig, a Szarvasi vasúton illetve az Üveggyári iparvágányokon létesítendő vasúti átjárókon keresztül, így a körút elnevezés a valóságot tükrözheti.

Helyi külterületi utak

A Dózsa György utca folytatásaként tervezett gyűjtőút mezőgazdasági feltáró útként is funkcionálhat és I. üteme lehet a majdan kiépíthető Gerendás - Orosháza összekötő útnak.

Belterületi közúti csomópontok

A belváros csomópontjainak közlekedésbiztonsági vizsgálata 2011. júniusában készült, mely alapja az elkészült tanulmánytervnek.

A vizsgált 13 csomópontra a problémák feltárása után megoldási javaslat született, ami ma is helytálló. Körforgalmú csomópont létesítése indokolt az alábbi helyszíneken:

- Vásárhelyi út - Rákóczi utca - Huba utca - Móricz Zsigmond utca
- Dózsa György utca - Székács József utca
- Táncsics Mihály utca - Arany János utca

A Szabadság tér felújítása gépjármű-mentes övezetet eredményezett. A forgalomcsillapított belváros lehet a távlati cél, a gépkocsihasználat visszaszorításával, esetleg a frekventált belvárosi helyeken fizető parkolási övezet létrehozásával.

Közösségi közlekedés

A térségi helyközi és a helyi autóbusz-közlekedés üzemeltetője a DAKK Zrt.

Az autóbuszállomás a Kossuth utca északi végén, a vasútállomás felvételi épületének közelében található, így az úgynevezett intermodális kapcsolat biztosított.

Az igényként felmerült Gyopárosfürdő-Orosháza városközpont közötti közvetlen autóbusz járat próbaüzeme során tapasztaltak szerint a kihasználtsága alacsony volt, melynek oka lehet az is, hogy az óránkénti járatgyakoriság és a viteldíj nem elég vonzó, továbbá a lakosok számára kevéssé vált ismertté a lehetőség.

Vizsgálat tárgya volt vasúti viszonylat létesítése Gyopárosfürdő-Orosháza belváros között, a Kossuth utcán a hajdani kisvasút felvételi épületétől (ma vendéglátóhely) a vágányt megépítve az Orosháza állomás szélső vágányához csatlakozva, onnan Gyopárosfürdőig a vasúti nyomvonal adott. Az egyvágányú vasút a Kossuth u. tengelyében haladva, az űrszelvényt és a kétirányú közúti közlekedést biztosítva a kétoldali parkolósáv megszüntetését, esetenként fakivágásokat eredményezne. Nem tisztázott fenti műszaki megoldás megvalósulása esetén az üzemeltetési feladatok és költségek viselőjének kiléte sem. Hivatásforgalmi célú vasúti közlekedés lehetőségének vizsgálatát javasoljuk Szentetornya - Gyopárosfürdő - Orosháza állomás - Üveggyár közötti vasútvonal szakaszra.

Kerékpáros és gyalogos közlekedés

A kerékpárutak 27 km hosszúságban épültek ki a városban. Hiányzó hálózati elemek:

- Szőlő krt. új szakasza melletti önálló vonalvezetésű egyoldali, kétirányú kerékpárút
- Bajcsy-Zsilinszky utca kerékpárút hiányzó szakaszának kiépítése a Szabadság térig
- a 2x2 sávos utak szélső sávjain kerékpáros nyom felfestése
- kerékpáros és gyalogos aluljáró az állomási vágányok alatt a Kossuth Lajos utc folytatásában valamint a Balassa Pál utca és Kígyó utca vonalát összekötve, így biztosítva az északi és déli városrész közötti kapcsolatot
- a déli elkerülő úttal párhuzamosan a 474 j. és 4406 j. utak között futó önálló vonalvezetésű egyoldali, kétirányú kerékpárút, a vasút és 47-es út alatti aluljárón átvezetve.

Az alföldi városokhoz hasonlóan Orosházán is intenzív kerékpáros forgalom tapasztalható. A belterületi utcák burkoltak, jól kerékpározhatók. A forgalmi rend felülvizsgálata során az egyirányú utcákba - közgyűlési rendelet alapján - a gépjármű forgalommal szemben további útszakaszokon is beengedhető a kerékpáros forgalom. Turisztikai célú kerékpárút engedélyezési tervei elkészültek Orosháza és Kardoskút között a 4427 jelű út mentén.

Parkolás

A város területén - kivéve a Gyopárosi Fürdő környékét - a parkolás ingyenes. A parkolási helyzet felmérésére Orosháza belvárosában dokumentáció készült a már említett közúti csomópontok felülvizsgálatával együtt.

Víziközművek

Ivóvízellátás

A város vízellátása kielégítően megoldott, úgy belterületen, mint a külterületi lakott helyeken. A Dózsa vízmű ellátó kapacitása 11 000 m^3/d, a jelenlegi fogyasztás pedig 7 350 m^3/d. A város Ny-i részéhez kapcsolódó városrészek az NÁ 300 mm –e vezetékkel való kapcsolódás mellé kaptak egy regionális vezetéki csatlakozást, így az ellátásuk biztonságosabbá vált. Az utóbbi években végzett hálózati rekonstrukciós munkák sokat javítottak a városi hálózat álagán, de ezzel még nem teljes a régi azbeszt cement vezetékek cseréje, amit a további években folytatni kell. A vízminőség jelenleg kielégíti az átmenetileg engedélyezett követelményeket, de a regionális rendszer részeként tervezik, illetve épül a víztisztító technológia az alábbi víztermelő telepeken. (Lökösháza- Kevermes, Újkígyós, Kaszaper, Csanádapáca) Amely biztosítja a 201/2001 (X.25.) Kormányrendeletnek megfelelő vízminőséget. E területeken nagyon fontos, hogy meg legyen a 123/1997.(VII.18.) Kormányrendelet előírásainak megfelelő vízbázis védelmi rendszer.

Csapadékvíz elvezetés

Megállapítható, hogy a város közművei közül a csapadékvíz elvezetés a legkevésbé kiépített és üzemképes**.** Nemcsak a csatornák karbantartottsága, hanem azok mérete, műszaki

állapota sem megfelelő. Gyakran okoz problémát, mit egy előre csak gyors elhárítás módszerével kezelnek, de vannak végleges megoldás nincs. Ahhoz, hogy a város csapadékvíz elvezetése megfelelő legyen elsősorban a fő kivezető gyűjtő csatornák állapotát kell megfelelővé tenni. Elzáródásokat megszüntetni és a rekonstrukciós felújítást elvégezni. Mentesítő csatornákat kialakítani. A befogadóként szolgáló Keleti övárok kitisztítását, fenék burkolását elvégezni, valamint a Dózsa György út torkolatánál az átemelőt megépíteni. A külvárosi területeken a csatornák kiépítettsége hiányos, még szikkasztó árkos megoldások is alig vannak.

Szennyvízelvezetés

A KEOP pályázattal épített csatornákkal együtt lényegében az egész belterület csatornázott lett. (kivétel az Újosztás városrész, ahol csak a gyűjtő csatorna készült el) A még csatornával nem rendelkező ingatlanok a későbbiekben kapcsolódhatnak a már kiépített rendszerhez. Az üdülő övezeti kis kertes nyaralók pedig társulat szervezés útján a szokásos átemelős, nyomócsöves megoldással kapcsolódhatnak a hálózathoz. A regionális vízhálózatról bekapcsolt külterületi, sűrűbben lakott helyek továbbra is zárt tárolót és elszállítást, vagy egyedi kis házi tisztító berendezéseket alkalmazhatnak a szennyvizük kezelésére. A város foglalkozik azzal a gondolattal, hogy a Gyopáros fürdő területén keletkező szürke szennyvizeket önállóan, 2x100 m^3/d kapacitású biofiltrációs tisztító berendezésen kezelnék a fürdő gazdasági területrészén és a tisztított szennyvizet a tórendszer egyikében helyeznék el. Erre vonatkozó tervekkel, sőt vízjogi létesítési engedéllyel is rendelkeznek. Egyelőre anyagi fedezet hiánya miatt nem valósult meg.

Elektromos energiaellátás, földgázellátás, hírközlés

Orosháza É-i határát átszeli a Szeged (Paks) - Békéscsaba 400 kV-os MAVIR-távvezeték amely a térség villamos energiaellátásának biztonságosabb üzemvitele céljából létesült. A város elektromos energiaellátása a Szeged - Orosháza - Békéscsaba 120 kV-os légvezetékről biztosított két nagyfeszültségű transzformátor-állomáson keresztül. Az áramelosztás 19 db 20 kV-os légvezetéken történik. A Belvárosi területén a 20 kV-os hálózat teljes egészében földkábeles, az ellátás biztonsága jó. A családi házas területen a meglevő kisfeszültségű hálózat többségében légvezetékes, a Belvárosban a 0,4 kV-os hálózatok földkábellel épültek meg.

A földgázellátó hálózatok megfelelően kiépítettek. A folyamatos fejlesztések eredményeként Orosháza város belterületén szinte minden utcában (ahol értelmezhető a gázfelhasználás) van gázelosztó vezeték, és itt már minden lakóingatlan ellátott, vagy közvetlenül ellátható földgázzal. A peremkerületekben, Szentetornyán, Rákóczitelepen és Gyopároson is – lakossági igény alapján – nagy százalékban épült ki gázelosztó vezetékhálózat, ahonnan az ingatlanok ellátottak, vagy közvetlenül elláthatók. Az FGSZ Zrt. gázátadó pontjainak és az Égáz-Dégáz Földgázelosztó Zrt. gázfogadó állomásainak, betáplálási vezetékeinek kapacitása távlatban is megfelelő. A belterület bővítése nem várható, így a gázelosztó hálózat számottevő bővítése, és átalakítása sem. Az üdülőterületen lévő nagyobb fogyasztók (fürdő, panziók, vendéglők) igényének kielégítése megoldott. Gyopáros, Szentetornya és Rákóczitelep gázelosztó vezetékrendszere az esetleges továbbfejlesztésére alkalmas, de annak megvalósíthatóságáról a földgázelosztó eseti szakvéleménye alapján lehet dönteni. Az esetleges nagyobb vezetéképítési igények az érintett ingatlantulajdonosok teljes összefogásával, a várható gázfelhasználás pontos felmérésével, és gazdaságossági számításokkal alátámasztott tanulmányterv alapján kezdeményezhető.

Orosháza térségében magas hőfokú termálvíz-test érhető el, amelyre Gyopárosfürdő ellátása is támaszkodik. A geotermia felhasználása nem szerveződött rendszerré, ezért kihasználtsága alacsony szintű. A térségben magas a napsütéses órák száma, a napenergia felhasználása

kézenfekvő lehetőség, ennek ellenére a város területén belül 50-500 kW teljesítményű, vagy ennél nagyobb napelem park eddig nem létesült, csak háztartási kiserőművek (max.: 50 kW) épültek. Biogáz erőmű létesítése is lehetséges a szennyvíztisztító-műre telepítve. Szélerőmű-beruházást a város területén eddig nem kezdeményeztek.

A város távbeszélő szolgáltatója az INVITEL ZRt. Orosháza vezetékes távbeszélő ellátását a Rákóczi utcai Posta épület területén levő digitális telefonközpont biztosítja. A telefonközpont kapacitása 11500 előfizető, amely jelenleg messze nincs kihasználva, vezetékes telefonhálózat csak a város belterületére terjed ki. A külső peremterületek és Gyopáros, Szentetornya, Rákóczitelep távbeszélő ellátása mikrohullámú "DECT" tornyokon keresztül, lokális rádiótelefon rendszerekkel van megoldva. A város nagy kábeltelevíziós rendszerét a M. Telekom üzemelteti, a hálózat jelenleg csaknem az egészé város területén (a külső területeket kivéve) üzemel. A jelek a Békéscsabai kábeltelevíziós rendszertől érkeznek optikai kábelen. A hálózat többségében a DÉMÁSZ oszlopsorán haladó légkábeles kiépítésű. A belvárosban is légkábeles a hálózat, amely a tetőkön házról-házra halad. A hálózat fejlesztése folyamatos. A városban más KTV szolgáltatók is üzemelek.

A város területét több mikrohullámú rendszer érinti. Az ANTENNA HUNGÁRIA részére a Honvéd utca 10 sz. telken épült fel mikrohullámú torony. Ettől a ponttól Orosháza - Békéscsaba és Orosháza - Szentes irányban van mikrohullámú összeköttetés kiépítve. Mindkét sugárzási irányra van érvényes, bejegyzett építési (szélességi és magassági) korlátozás, melyet a fejlesztési terveknél figyelembe kell venni. A Gyopárosi út mentén, a határőr laktanya területén szintén van mikrohullámú torony, amelyen a Honvéd Vezérkarnak és az ORFK-nak üzemel mikrohullámú rendszere. Ezeknek a rendszereknek is van építési korlátozást jelentő területe, melyet a fejlesztési terveknél szintén figyelembe kell venni.

Környezetvédelem - klímatudatosság/ energiahatékonyság

Fontos fejlesztési szempont az élhető város megteremtése, mely a minőségi életet lehetővé tevő egészséges lakókörnyezet kialakításán, a pihenés és felüdülés tereinek bővítésén és minőségi fejlesztésén alapul. Mindehhez elkerülhetetlen a városi környezeti feszültségek és környezetszennyezés csökkentése. A funkcióvesztett területek revitalizálása, a városon belüli ipari (barnamezők), és lakófunkciójú válságterek (szlömösödő területek) folyamatos rehabilitációja, funkciókkal való megtöltése szükséges, illetve biztosítandó a városon belüli és a várost körülvevő zöldterületek védelme és lehetőség szerinti növelése.

A települési szilárd hulladéklerakó rekultivációjával egy jelentős szennyezőforrás került megszüntetésre. A sikeres rekultiváció, a vizek, a talaj, a levegő és az élővilág állapotát és a vizuális környezetét is javította egyszerre. A hulladékgazdálkodás területén az új átrakóállomás és hulladékudvar üzembe helyezése és a házhoz menő szelektív gyűjtés megvalósításával a város korszerű hulladékgazdálkodási rendszerrel fog rendelkezni. A termálvizek és napenergia hasznosítása terén a városban már történt előrelépés (a WBS-net Kft. 1 MW-os referencia erőműve).

A szennyvíztisztító rekonstrukciójával javul a kibocsátott tisztított minősége és kevésbé terheli a befogadó Bónumi csatornát.

A környezetvédelem és a környezeti tényezők helyzetértékelése alapján a fejlesztendő területek Orosháza városában a következők: a belvizek és csapadékvizek problémájának javítása, a környezetbarát közlekedést kell elősegíteni, a megújuló energiaforrások (termálvíz, napenergia, szélenergia, biomassza) kihasználtságát is növelni kell, a közlekedés szempontjából a környezetbarát közlekedést kell elősegíteni, a hulladékgazdálkodás szempontjából az illegális lerakók kialakulásának megakadályozása fontos.

A lakossági szemléletformálás és tájékoztatás továbbra is kiemelten kezelendő kérdéskör a környezetvédelem területén.

3. HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

3.1 Helyzetelemzés eredményeinek értékelése

3.1.1 A folyamatok értékelése

Orosháza a Dél-Alföldi régió történetileg kialakult középvárosa, a Szeged Debrecen tengelyen, két megyei jogú város, Szeged és Békéscsaba között félúton helyezkedik el. Kialakulását a fő közlekedési hálózatok indukálták, közúti és vasúti gócpont volt a város, kiváló termőföldekkel, gazdálkodási kultúrával. Békés megye határmentivé válása és a mezőgazdaságban lezajlott kedvezőtlen folyamatok nehéz helyzetbe hozták a várost, mely idővel két új pillérre, a megyei szinten is kiemelkedő iparra és az idegenforgalomra támaszkodott. A vasúti és közúti kapcsolatok javítása kulcskérdés. Öt vasúti vonal keresztezi a várost, de csupán a Szeged-Békéscsaba vonal bonyolít le jelentősebb forgalmat és a vágányok városon belüli elválasztó szerepe is problémát okoz. Ezen adottság lehetőséget is rejt magában, a meglévő sínek összekötő erejét ki lehetne használni a városon belüli kapcsolatok javítására is (Pl. Gyopáros-Belváros vagy az ipari üzemek felé). Békés megyében középtávon is csak az M44-es gyorsforgalmi út szakaszolt építése van tervbe véve, melyhez a Szarvas felé menő, a területrendezési tervekben főútként jelölt vonal felújítása lenne célszerű. A jelenlegi kapcsolati problémák oldására a Szentes (majd Kiskunmajsa-Soltvadkert) és Mezőkovácsháza-Battonya irányú, szintén főútként jelölt útszakaszok rendbe tétele lehet megoldás, mely lehetőséget teremtene az M5 autópálya és Arad gyorsabb elérésére.

Sok más településhez hasonlóan a népességfogyás jelenti a legnagyobb problémát Orosházán. Az ingázási mérleg egyértelműen pozitív, majdnem dupla annyian járnak naponta munkába a városba, mint a városból más településre. A középfokú oktatási intézményeknek és a városi kórháznak is fontos szerepe van a város népesség megtartásában. Orosháza a 19. századtól állandó jelleggel térségközponti szerepet töltött be, a régi járási rendszerek, majd a kistérségek és az újjáalakuló járások idejében is. Ezek a térségi szerveződések mindig hasonló összeállításban jöttek létre, általában az Orosházához közvetlenül kapcsolódó településekből, ahol hagyományosan erős város-vidék kapcsolat állt fenn. Ez az egység a jövőben is életképes lehet a várostérségek megalkotásakor. Erős lokális szerepe mellett bizonyos területeken nem veheti fel a versenyt a város a környező megye- és régióközpontokkal vagy a fővárossal. Nagyságrendjükből, más léptékükből adódóan várhatóan továbbra is szívóhatást gyakorolnak a helyi munkaerőre, elsősorban a magasabban kvalifikáltakra vagy a hiányszakmákban dolgozókra. Az önkormányzatnak fontos szerepe van a népességmegtartó erő növelésében. A 21. században a kommunikáció, a kapcsolat- és közösségépítés nagy szerepet kap. Az önkormányzatnak fel kell vállalni a szervező szerepet, párbeszédet kezdeményezni a vállalkozások, civilek és az intézmények között, hiszen számos projekt tapasztalata mutatta már meg az együtt gondolkodás termékenységét szűkösebb anyagi lehetőségek mellett is. A vállalkozásokat infrastruktúra fejlesztéssel, lobbizással, egyszerűbb bürokratikus rendszerrel, a helyi képzések igényeikhez alakításával, ösztöndíjrendszerekkel, kedvező adópolitikával segítheti, a kommunikációs csatornák megnyitása mellett. A lakosság komfortérzetét egyértelműen a munkalehetőségek megléte javítja legerősebben, azonban a mindennapi élet és szabadidő tartalmas eltöltése, a városhoz való kötődés kialakulása mind elősegítheti ezt. A meglévő zöldfelületek rendbetétele, új közparkok, nyitott és zárt közösségi terek alakítása kívánatos, hiszen a megyei járásközpontok átlagának majdnem fele az itteni egy főre jutó zöldfelület nagysága. Működő városi terek önmagukban kapcsolatokat generálnak, de a hagyományosan nagy számban jelenlévő civil szervezetek is ilyen szerepet töltenek be. Kulturális, sport és szociális jellegű egyesületek, melyek a helyben maradás fontos letéteményesei. A felsőfokú végezettséggel rendelkezők aránya növekszik és jelen van a kutatás-fejlesztés is a városban

(kórházban és a főiskolán), melyek a századunkban egyre növekvő quaterner szektor elemeiként teremtenek lehetőséget. a szociális háló átalakításra fokozatosan átalakításra szorul, a csökkenő gyereklétszám és növekvő idősebb korosztály mellett az óvodák, iskolák kapacitásának csökkentése és az időseket ellátó rendszer bővítése szükséges, amíg a negatív demográfiai tendencia tart. A belvárosi nagyszámú, szerkezeti- és egyes épületek vonatkozásában megjelenő építészeti értékek az identitástudatot, a komfortérzetet, a jó értelemben vett büszkeséget erősítik, mely az idegenforgalmi vonzerőn felül a helyben maradást segíti.

A régen erős kereskedelmi szerepkört a közúti kapcsolatok és az alulhasznosított vasúti vonalak mellett nehéz regionálisan megerősíteni, azonban a térségi/megyei státusz erősítése lényeges. A mezőgazdaság viszont egy kihasználatlan lehetőség. Orosházán kiváló termőföldek állnak rendelkezésre, a gazdálkodási hagyományok megvannak és Békés megye is a hazai agrárium motorja, szervező ereje kíván lenni a jövőben. A következő évek fejlesztés politikája kedvező környezetet teremthet a mezőgazdaság újjászervezéséhez. A volt tsz központok helyén üzemelő nagyvállalatok mellett az integrált vidékfejlesztés részeként a kisbirtokos rendszer, az önellátó, fenntartható módon működő tanyarendszer fejlesztése jelenthetné az országos célkitűzésekben is szereplő többfunkciós mezőgazdaság létrejöttét, aminek Orosházán komoly adottságai és hagyományai vannak. A népességfogyás egyik jelentős tényezője lehetett – sok más vidéki városhoz hasonlóan - a tanyák elsorvasztásának folyamata az ötvenes évektől, éppen ezért visszaállításuk segítése a népességfogyás csökkenéséhez vezethet. A mezőgazdasági mellett idegenforgalmi lehetőségeket is teremtenek.

A mezőgazdaságra épülő feldolgozóipar szinte teljesen hiányzik a településről, azonban számos más ágazatban (üvegipar, gépgyártás, műanyagipar) megyei szinten is vezető szereppel rendelkezik Orosháza. A 2020-ig tartó EU támogatási ciklus kedvezményezettjei a KKV-k, lehetőséget adva a helyi vállalkozások fejlődésének. Mindemellett a hagyományosan erős ipar vonzó lehet újabb nagyvállalatoknak is, javuló infrastruktúra, szakképzett munkaerő és egy vállalkozás-barát önkormányzat jelenléte mellett. Gyopárosfürdő és a megújuló belváros jelentheti az idegenforgalmi vonzerő további alapját. Gyopároson a természetes környezet, a tavak, erdők és a hatalmas önkormányzati tulajdonú bővítési területek, a fürdő meglévő vonzerejével együtt nagy lehetőséget rejtenek egy unikális, regionálisan is kiemelkedő turisztikai célpont létrehozásához. A városon belüli és a kifelé mutató közlekedési kapcsolatok és a fürdő megfelelő pozicionálása jelenthet megoldást, azonban a belváros vendéglátói-, szolgáltatói kínálatának bővülése is szükséges.

3.1.2 A város és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése

Erősségek	Gyengeségek
1. Társadalom: demográfiai viszonyok és tendenciák	
■ Képzett, viszonylag olcsó munkaerő ■ Átörökített mezőgazdálkodási ismeretek ■ Szorgalom	■ Gyorsan csökkenő népesség ■ Fiatal és aktív lakosok elvándorlása ■ Alacsony jövedelmi viszonyok ■ Szegregációs jelenségek
2. Települési közösség (kohézió, kultúra, hagyományok, civilek) – a közösség, mint településfejlesztési erő	
■ Erős helyi identitás ■ Jól működő, népszerű helyi média ■ Hagyományok továbbéltetésének igénye ■ Büszkeségre okot adó elődök ■ Civil szervezetek aktívak ■ Erős vallási közösségek	■ Alacsony együttműködési hajlandóság ■ Közéleti bizalomhiány ■ Generációs nézeteltérések ■ Civil és települési rendezvények összehangolatlansága

3. Intézmény-rendszer (közszolgáltatások) és városüzemeltetés	
■ Kevés helyszínen, takarékos, átlátható struktúrában működtetett intézmények ■ Fejlett oktatás-nevelési tradíciók ■ Kórház jelenléte ■ Fürdő jelenléte	■ Túlterhelődő szociális ellátórendszer ■ Városüzemeltetés finanszírozási problémái
4. Gazdaságszerkezet és dinamika	
■ Erős ipari cégek jelenléte ■ Széles skálájú termelő- és szolgáltatóipar ■ Ismert helyi márkák ■ Nagy múltú mezőgazdaság ■ Gyopáros városrész és a fürdő turisztikai imázsa ■ K-F tevékenység jelenléte	■ Logisztikai korlátozottság ■ Tőkeigényes iparágak ■ Monokultúrás mezőgazdaság ■ Piacképes kertészeti termények, termékek hiánya, alacsony feldolgozottsági szint ■ Idegenforgalomra épülő magánvállalkozások kis száma ■ Térségmarketing elégtelensége
5. Önkormányzat vagyoni helyzete és gazdálkodási egyensúlya	
■ Ellátó intézmények nagy része önkormányzati tulajdonú ■ Forgalomképes ingatlanok birtoklása	■ Intézményfenntartás finanszírozási problémái ■ fejlesztés előkészítésre és pályázati önerőre nem marad forrás
6. Táji és természeti adottságok	
■ Napfényben gazdag, hosszú vegetációs idő ■ Kiváló és jó termőföldek ■ Jelentős termálvízkincs, gyógyvíz ■ Gyopárosi tavak ■ Gyopáros körüli kies erdők, ligetek	■ Egyre szélsőségesebb időjárási viszonyok ■ Természetes állapotát nagyrészt elvesztett táj ■ Felszámolt tanyagazdaságok, túlsúlyba került monokultúrák ■ Erdősültség alacsony szintje, védőerdősávok hiánya ■ Szénhidrogén bányászattal degradált K-i tájrész
7. Zöldfelületi rendszer	
■ Reprezentatív főtér ■ Házikertek gondozottak ■ Értékes fák védelem alatt állnak	■ Kevés zöldterület (park, közkert) ■ Utcafasorok, zöldsávok hiányosak ■ Gyopárosi erdők közjóléti jellegének hiánya
8. Településszerkezet, épített környezet, épített örökség	
■ Műemlékek, számos helyi érték ■ Új városi közterek kedvező városképi hatása ■ Rendezett, korrekt állapotú lakóházak ■ Értékes központi téregyüttes	■ Orosháza központi rész és Gyopáros-Szentetornya-Rákóczitelep városrész egymástól elszakított ■ Kiscsákó külső zárvány-elhelyezkedése ■ Pusztuló, magántulajdonú Kiscsákói kastély, Gémes-palota ■ Sok barnamező és rozsdaterület
9. Közlekedési hálózatok	
■ 47-es főút É-i elkerülő szakasz kiépült ■ Kerékpárút-hálózat részben kiépült	■ Gyenge közlekedés-földrajzi helyzet: gyorsforgalmi úthálózat másfél órás elérhetősége, főutak hiánya ■ Vasutak állapota, járatsűrűsége nem megfelelő ■ Déli elkerülőút hiánya, városközpontot átszelő É-D-i közúti forgalom,

10. Közművek és elektronikus hírközlés	
■ Szennyvízcsatorna-hálózat kiépülésével hamarosan teljessé váló közműellátás a belterületen ■ Ivóvízminőség-javítás hamarosan kész ■ Fejlődést lehetővé tevő energetikai háttér ■ Megfelelő hírközlési hálózatok	■ Termálvíz-felhasználás komplexitása hiányos ■ Csapadékhálózat felújításra vár ■ Csapadékvíz-visszatartás alig van ■ Azbesztcement vízvezetékek cseréje szükséges
11. Környezetvédelem - klímatudatosság/ energiahatékonyság	
■ Viszonylag csekély környezetszennyezés ■ Hévízkincs rendelkezésre áll ■ Fotovoltaikus energia egyre nagyobb teret nyer ■ Biomassza rendelkezésre áll	■ Geotermia és biomassza kihasználtsága alacsony ■ Intézmények energetikája nem megfelelő ■ Erdősültség alacsony szintje miatt kedvezőtlen klímaviszonyok
Lehetőségek	**Veszélyek**
1. Társadalom: demográfiai viszonyok és tendenciák	
■ Jövedelem és társadalmi hasznosság összhangjának kialakulása ■ Távmunka lehetőségeinek javulása ■ Vidékfejlesztés előtérbe kerülése az EU-ban és Magyarországon is, igazi regionalizmus	■ Alulfizetett szakemberek elvándorlása ■ Nagyvárosokba való népesség-áramlás tendenciája megmarad ■ Vidéki életformák ellehetetlenülnek
2. Települési közösség (kohézió, kultúra, hagyományok, civilek) – a közösség, mint településfejlesztési erő	
■ Helyi értékek és identitástudat erősödése ■ Tanyai életmód megmaradását segítő országos építési szabályok ■ Hagyományőrző új generáció felnövekedése ■ Tanulás iránti igény növekedése	■ Tömegigényre építő kulturális környezet elhatalmasodása ■ Hagyományok felmorzsolódása a személyes kapcsolatokat devalváló életmód miatt ■ Önmagával szemben igénytelen közösségi szemlélet országos befolyása
3. Intézmény-rendszer (közszolgáltatások) és városüzemeltetés	
■ Az intézményrendszerek szabályozásának stabillá, kiszámíthatóvá válása ■ Intézményrendszer finanszírozása kiegyensúlyozottá válik ■ Oktatási rendszer képessé tesz az innovatív gondolkodásra	■ Áttekinthetetlen, nem egymásra épülő intézmény-ellátási szabályozás ■ Intézményrendszer finanszírozása ellehetetlenül ■ Nem jön létre adaptív, innovatív munkaerőt képező oktatási rendszer
4. Gazdaságszerkezet és dinamika	
■ Beruházásösztönző foglalkoztatáspolitika ■ Iparfejlődést segítő infrastruktúrák létrehozásának támogatása ■ Helyi élelmiszer-önellátást ösztönző mezőgazdaság-politika ■ Biotechnológia integrálódása a helyi mezőgazdaságba és iparba ■ Hazai és külföldi turizmus térnyerése	■ Foglalkoztatás növekvő közterhei miatt a helyi munkavállalás lehetőségei csökkennek ■ Versenyképesség csökkenése gyorsforgalmi és főúthálózat elégtelensége miatt ■ Ipari Park betelepülése elmarad beruházói igény hiányában ■ Multinacionális érdekek megfosztják a helyi mezőgazdaságot a helyi piactól ■ Turizmus iránt csökken a kereslet
5. Önkormányzat vagyoni helyzete és gazdálkodási egyensúlya	
■ Forráshiány mérséklődése, a külső finanszírozási lehetőségek bővülése	■ Tartós forráshiány az önkormányzati rendszerben

6. Táji és természeti adottságok	
■ Vízvisszatartást támogató, országosan összehangolt intézkedések ■ Erdősítési politika összhangba kerül a táj képességeivel és igényeivel ■ Hagyományos tájgazdálkodás értékeinek elismerése és támogatása	■ Az Alföld vízháztartási problémái súlyosbodnak, belvízveszély is nő ■ Intenzív mezőgazdálkodás és a monokultúrák kizsigerelik a termőföldet ■ Kedvezőtlen szállítási feltételek miatt a kertészeti termékek értékesítése nehézkes ■ Fenntartható és tájbarát tanyás tájgazdálkodás teljesen felszámolódik
7. Zöldfelületi rendszer	
■ Közösségi zöldterületek kialakításának támogatása	■ Központi támogatás hiányában nem tud létrejönni rekreációt biztosító közpark és játszótér
8. Településszerkezet, épített környezet, épített örökség	
■ Környezet iránti igényesség növekedése ■ Az értékmegőrzés előtérbe helyeződése az új építéssel szemben, hagyományos építési módok értékeinek felismerése	■ Az igénytelen építési anyagok és formák teret nyernek a szemléletmódból következően ■ Hagyományos építési módok és helyi értékek felszámolódása az új építés kizárólagosságát támogató értékrend miatt
9. Közlekedési hálózat és minősége (belső és külső)	
■ 4447 jelű út vasút alatti átvezetésének megvalósulása a vasút villamosítása kapcsán ■ Belváros és Szőlő városrész közötti kerékpáros-gyalogos vasúti aluljáró megvalósulása a vasút villamosítása kapcsán ■ Soltvadkert-Mindszent (Tisza-híd) – Orosháza-Arad főútvonal, Orosháza-Szarvas főútvonal mielőbbi kiépülése ■ Repülőtér újra használatba kerülhet befektetési igény alapján ■ Déli elkerülőút kiépítésének támogatása	■ Gyorsforgalmi és főúthálózat fejletlensége miatt a térség elszigetelődik ■ Vasúti aluljárók megépítésének elmaradása miatt a városszerkezet kettészakított marad ■ Légi szállítási kapacitás hiányában vagy természetvédelmi korlátozás miatt a repülőtér nem kerül újra használatra ■ Szilárd burkolattal nem rendelkező helyi utak kiépítése forráshiány miatt elmarad
10. Közművek és elektronikus hírközlés	
■ Csapadékvíz-elvezető és -visszatartó rendszerek komplex támogatása a vidékfejlesztésben ■ Elektronikus információ-áramlás szabadon elérhetővé válása	■ Csapadékvízelvezetés és –visszatartás rendszere nem jön létre a vidéken, a belvíz és az aszály is gyakoribbá válik ■ Korlátozott marad az információs társadalom előnyeiből való részesedés
11. Környezetvédelem - klímatudatosság/ energiahatékonyság	
■ Környezettudatos mezőgazdálkodás kiemelt támogatása, előnyben részesítése uniós és országos szinten ■ Gyorsabban megtérülő alternatív-energia előállítási technikák elterjedése ■ Globális szemléletváltozás a környezettudatosság felé	■ Mezőgazdasági monokultúrák térnyerése és a környezettudatos gazdálkodás eszköztelensége folytán sérül a környezet ■ Hosszú megtérülési idő miatt az alternatív energia-ellátás aránya csökken ■ A környezetre ártalmas folyamatok folytatódnak a globális szemléletváltozás elmaradása miatt ■ Megújuló energiára való áttérés költségvonzata megnő

3.1.3 A településfejlesztés és rendezés kapcsolata, a fejlesztés területi korlátai és lehetőségei

Orosháza településrendezési tervének teljes felülvizsgálata legutóbb 2011-ben történt, abban az évben új Helyi Építési Szabályzatot, a mellékleteit képező szabályozási terveket, valamint határozat formájában a teljes településre vonatkozó szerkezeti tervet fogadott el a testület. Sor került a 2001-ben készült Településfejlesztési Koncepció felülvizsgálatára is, elsősorban városrendezési szempontból. 2012-ben és 2013-ban két szabályozási jellegű módosítás zajlott le.

Jelen megalapozó munkarész hivatott feltárni a település adottságait, majd ezen tényeket alapul véve kerül sor a Településfejlesztési Koncepció, az Integrált Településfejlesztési Stratégia és az új jogszabályok szerinti Településrendezési eszközök elkészítésére. Az új építésügyi jogszabályok szerint mindhárom dokumentumnak közös alátámasztásaként készül a megalapozó munkarész. A Koncepció 15-20 éves (hosszútáv), a Stratégia 7-8 éves (középtáv) időtartamban fogalmazza meg a fejlődés lehetséges, kívánatos irányait. A Településrendezési eszközök pedig a kijelölt irányok és a jelenkori lakossági, vállalkozói, önkormányzati építési igényekre alapozva készül, megteremtve a fejlesztési célok és szándékok térbeli rendjét, összefüggő rendszerét szükség esetén részletes szabályokat alkotva.

A helyi rendelet nem térhet el magasabb szintű jogszabálytól, azok keretet (sok esetben gátat) szabhatnak az elképzeléseknek. Néhány esetben lehetőség van országos jogszabályok alóli felmentés kérésével vagy rugalmas szabályozás alkalmazásával támogatni a helyi igényeket, a közösségi érdek sérelme nélkül.

3.2 Problématérkép / Értéktérkép

A település problémáit, értékeit áttekinthetően összefoglalja, területi lehetőségeit és korlátait ábrázolja a Probléma- és értéktérkép. A dokumentum fejezeteiből levezetett problémák és értékek kerültek a térképre a helyzetelemzés alapján. A vizsgálat térben nem megfogható („horizontális”, vagy szervezeti, tartalmi „soft” jellegű) elemeit a „térkép” értelemszerűen nem tudja megjeleníteni. *(ld. S1-S6 mellékletek)*

3.3 Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek

3.3.1 A városrészek kijelölése, pontos lehatárolása, lehatárolás indoklása, a városrészek bemutatása

A 2008-as IVS lehatárolásától eltérően, most összesen öt városrész került meghatározásra: A Belváros (mely megegyezik a történeti belvárossal), a Belváros körüli gyűrű, a Szőlő városrész, a Nyugati városrész és a Külterület Kiscsákóval.

51. térkép: Orosháza városrészei

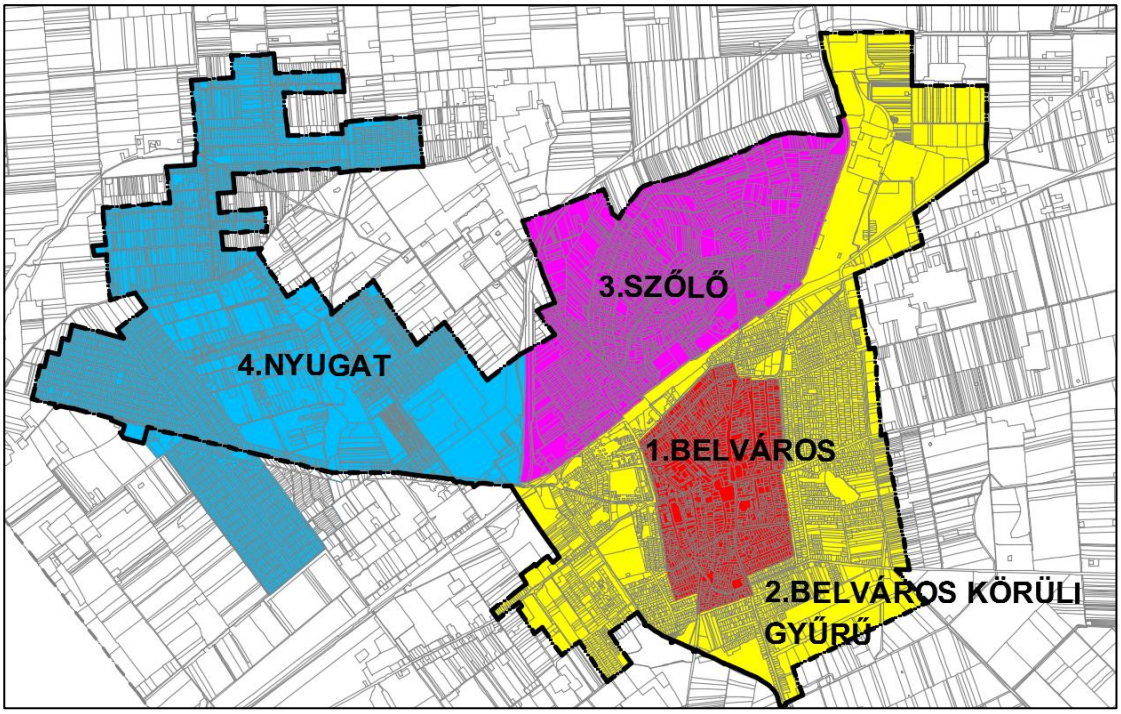

43. táblázat: A városrészek lehatárolása

Városrész	Lehatárolás
1. városrész (Belváros)	*Móricz Zsigmond utca - Huba utca – Október 6. utca –Arany János utca – Székács József utca – Kelet utca – Árpád utca –Bajcsy Zsilinszky utca – Sámsoni utca*
2. városrész (Belváros körüli gyűrű)	*Belváros határa – Szeged-Békéscsaba vasútvonal – Mezőtúr-Battonya vasútvonal - belterülethatár*
3. városrész (Szőlő)	*Szeged-Békéscsaba vasútvonal – Mezőtúr-Battonya vasútvonal – belterülethatár – 47. sz. elkerülőút*
4. városrész (Nyugat)	*47. sz. elkerülő út – belterülethatár – Rákóczitelep-Újosztás*
5. városrész (Külterület és Kiscsákó)	*Külterület, kivéve Rákóczitelep-Újosztás*

36. ábra: A lakónépesség számának megoszlása városrészenként (2011.)

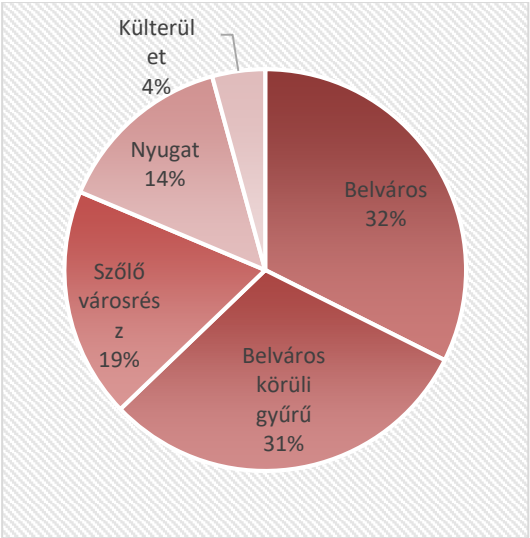

37. ábra: A lakások számának megoszlása városrészenként (2011.)

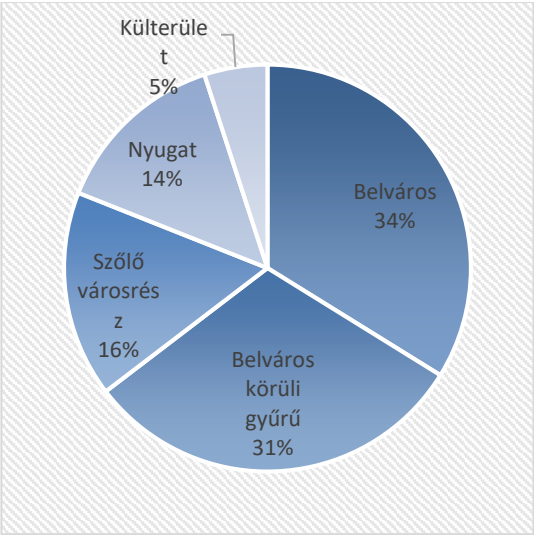

Forrás: KSH 2011. évi népszámlálás

38. ábra: Korcsoportok megoszlása városrészenként

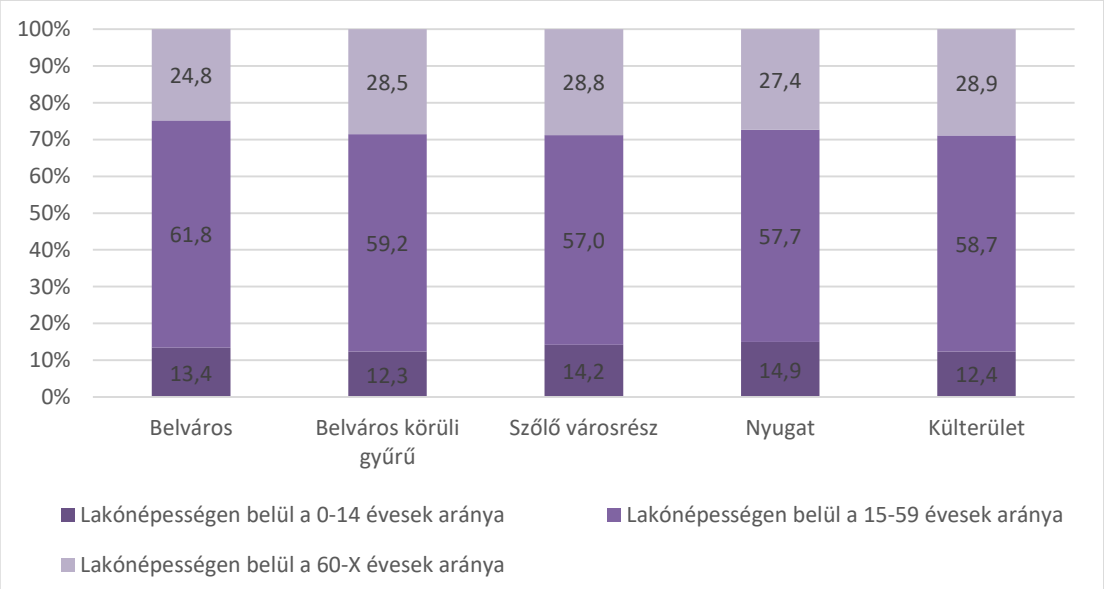

44. táblázat: Foglalkoztatási mutatók városrészenként (2011.)

Mutató megnevezése	Orosháza összesen	Belváros	Belváros körüli gyűrű	Szőlő	Nyugat	Külterület és Kiscsákó
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	38,3	35,4	39,4	37,2	42,3	45,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	8,5	6,0	8,4	6,8	13,1	20,2
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	56,2	60,3	55,3	56,4	51,4	47,8
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	41,8	37,1	44,6	40,7	46,4	46,7

3.3.1.1. Városrész 1. /Belváros/ bemutatása

52. térkép: Városrész 1. /Belváros/ területe

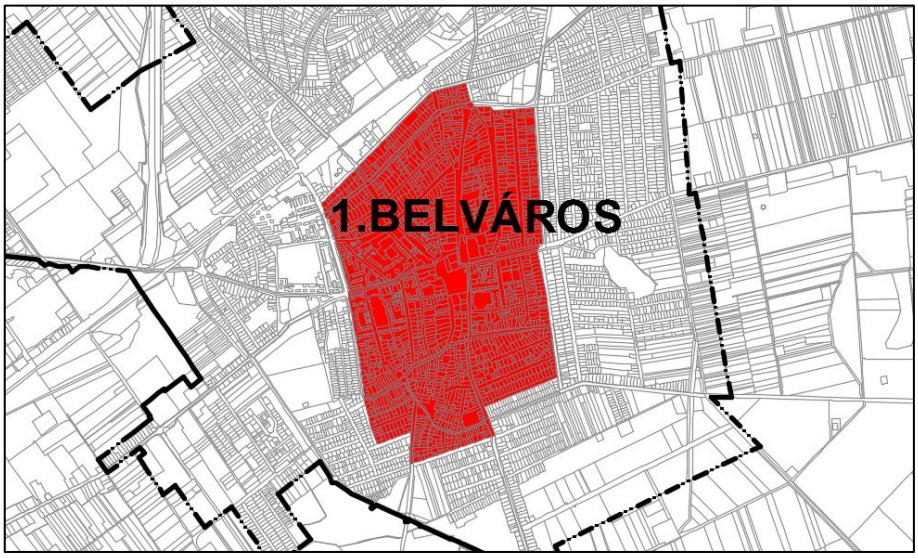

A statisztikai mutatók többsége tekintetében a város népességének nagyjából egyharmadát magában foglaló, mégis a legkisebb városrész (212 ha), a Belváros helyzete a legkedvezőbb.
A kiugróan magas laksűrűségű (4500 fő/km^2) városrészben a legalacsonyabb az időskorú lakosság aránya és a legmagasabb a középkorúaké. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők

aránya kiemelkedő, míg az alacsony iskolázottság kevésbé jellemző, hasonlóan az alacsony komfort fokozatú lakások számarányához. A foglalkoztatási mutató a legmagasabb, ezzel párhuzamosan a munkanélküliek és tartós munkanélküliek aránya a legalacsonyabb a városban.
A „Belváros" városrész lehatárolása megegyezik a Helyi Építési Szabályzatban (HÉSZ) megfogalmazott, szabályozási és szerkezeti terven jelölt történeti városrész lehatárolásával, melyhez a HÉSZ előírásokat rendel, elsősorban az építészeti értékkel bíró épületek, ezáltal a városkép védelme érdekében. Számos régi polgári ház áll még a belvárosban, sokat elbontottak az utóbbi évtizedekben. Megőrzésük, karbantartásuk fontos feladat.
A 2008-as IVS alapozta meg a főtérfejlesztést, melynek eredményeként a Szabadság tér és Győri Vilmos tér teljesen mértékben megújult, egy gyalogos barát, közösségi szabadtér jött létre. A Kossuth Lajos utca alkalmas a gyalogos tengely folytatására. A belvárosban koncentrálódik az intézmények többsége, összesen öt általános iskola (mindhárom vallási felekezetnek egy-egy, állami és a Wesley iskola), gimnázium, óvodák találhatóak a városrészben viszonylag közel egymáshoz. Az oktatás hagyományosan erősnek számított Orosházán, ezt az erősséget továbbra is életben kívánja tartani a város. A tornatermek hiányát egy sportcsarnok/tornacsarnok enyhítené, az iskolák közelsége miatt több intézménynek is hasznára lehet. A Gyopárosfürdő-Belváros közlekedési kapcsolata régóta megoldatlan kérdés, a kb. 3 km-es távolság leküzdésére megoldást kell találni, hiszen egymásra van utalva a két településrész. A tanuszoda kérdése is ezt követően dőlhet el megnyugtatóan, gyors és biztonságos közlekedési összeköttetés hiányában a gyopárosi fürdőkomplexum helyett indokolt lehet egy belvárosi tanuszoda is. A lakossági kérdőívekre kapott válaszokból megerősítést nyert az a tény, hogy – a főtér felújítása ellenére- a városban kevés a szabadtéri közösségi hely, közösségi tér. A lakosság igényelné a különböző sport, kulturális és egyéb, az összetartást, közösség építést segítő funkcióval ellátott tereket. A Belváros bővelkedik kereskedelmi egységekkel, ugyanakkor színvonalas vendéglátó- és szálláshely funkció kevés van. A városba vezető közúti tengelyek nagy része a belvárosban találkozik, ezért a teher- és átmenő forgalomtól a szükséges mértékig tehermentesíteni kell.

Erősségek	**Gyengeségek**
• értékes épületállomány • felújított, „gyalogos-barát" főtér együttes • koncentrált intézményi funkciók • komplex területfelhasználás • a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya magas	• kevés közösségi tér (nagy lélekszámhoz és intézménysűrűséghez képest) • térbeli elszakítottság Gyopáros idegenforgalmi vonzerejétől • átmenő közúti forgalom • a történelmi városmag szerkezetileg sérült (kényes városképi problémák) • intézmények energia-ellátása távlatban nem fenntartható • csapadékvíz-elvezetési problémák
Lehetőségek	**Veszélyek**
• Orosháza térségközponti szerepköre a sikeres hazai vidékpolitikának köszönhetően erősödik • Gyopárossal kiépítendő olcsó, gyors közösségi közlekedés megvalósításának támogatottsága • geotermikus energia komplex hasznosításának támogatottsága	• értékes épületállomány állapota a fenntartási költségek miatt leromlik • nem oldódik meg az olcsó, gyors közösségi közlekedési kapcsolat Gyopárossal • déli elkerülő út hiányában jelentős átmenő forgalom terheli a városrészt • további népességfogyás miatt az intézményi, szolgáltatási funkciók leépülnek

3.3.1.2. Városrész 2. /Belváros körüli gyűrű/ bemutatása

53. térkép: Városrész 2. /Belváros körüli gyűrű/ területe

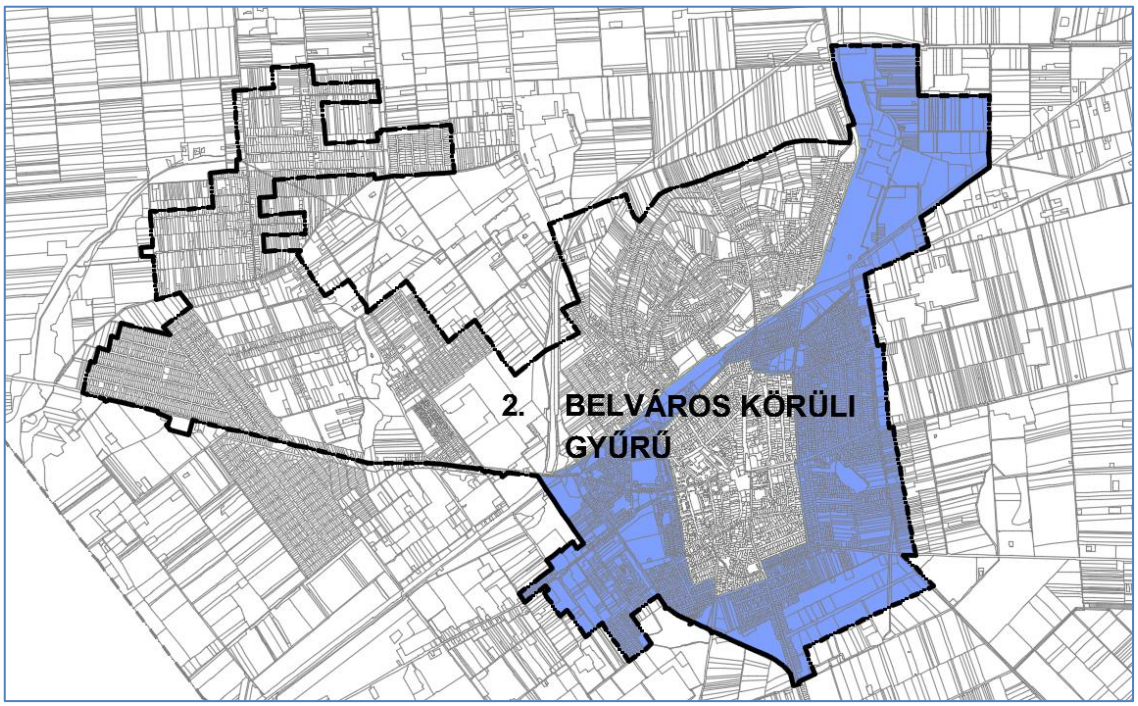

A történeti városrészen kívüli, vasúton innen lévő területek különbözőségük ellenére egy városrészként kezelendők, hiszen pont a heterogenitásuk teszi őket hasonlóvá. Hasonlóan vegyes területrészek.

A városrész statisztikai mutatói a városi átlagnak felelnek meg, attól néhol pozitív vagy negatív irányban kis mértékben eltérve. Nem lehet kiemelni egy markánsan eltérő mutatót. Minden bizonnyal ez a jelenség a városrész sokszínűségét bizonyítja, mely hasonló a város egészének átlagához.

A gyűrű nyugati részén lakótelepek találhatók, közöttük a városi kórházzal. A vasút mentén és a kivezető utakon gazdasági funkciók jelennek meg, logisztikai vagy kereskedelmi jelleggel. Felsőoktatási intézmény, temető és kisebb közpark tagolja még a kertvárosias jellegű lakóterületeket.

A gyűrű déli és keleti része homogénebb képet mutat, döntően kertvárosias területekkel. A városrész északkeleti felén terjedelmes ipari területen találjuk az üveggyárakat (Owens, Givaudan, OrosGlass), komoly gépgyártással foglalkozó vállalatot (Linamar) és egyéb gazdasági vállalkozásokat. Északkeleti irányban kiterjedt ipari bővítési területet jelöl a szabályozási terv.

A városrész déli felén található az ipari park, jelentős szabad területekkel. A mély fekvésből és a talaj összetételéből adódó belvízproblémák, valamint a keleti elkerülő út hiánya hátrányosan hat az ipari park fejlődésére.

Alapvetően a lakófunkció dominál a Belvárosi Gyűrűben, a gazdasági területeken kívül funkciószegény a városrész. A barnamezős területek szinte mindegyike ebben a városrészben van.

Erősségek	Gyengeségek
• erős gazdasági vállalkozások az ipari területeken • tartalékterületek új vállalkozások számára • számos új építésű lakóház	• szegregátum és szegregációval veszélyeztetett terület jelenléte • kevés szolgáltatás • jelentős rozsdaterületek • ipari park nem teljesen kihasznált, gyengék a közlekedési kapcsolatai • belvízelöntéses területek
Lehetőségek	**Veszélyek**
• új vállalkozások betelepedése gazdasági élénkülés miatt • barnamezős területek hasznosítása tőkebeáramlás révén • szegregáció ellenes programok támogatottsága	• rozsdaövezetek kihasználatlanok maradnak • ipari park nem újul meg • elkerülő út nem épül meg

3.3.1.3. Városrész 3. /Szőlő városrész/ bemutatása

54. térkép: Városrész 3. /Szőlő városrész/ területe

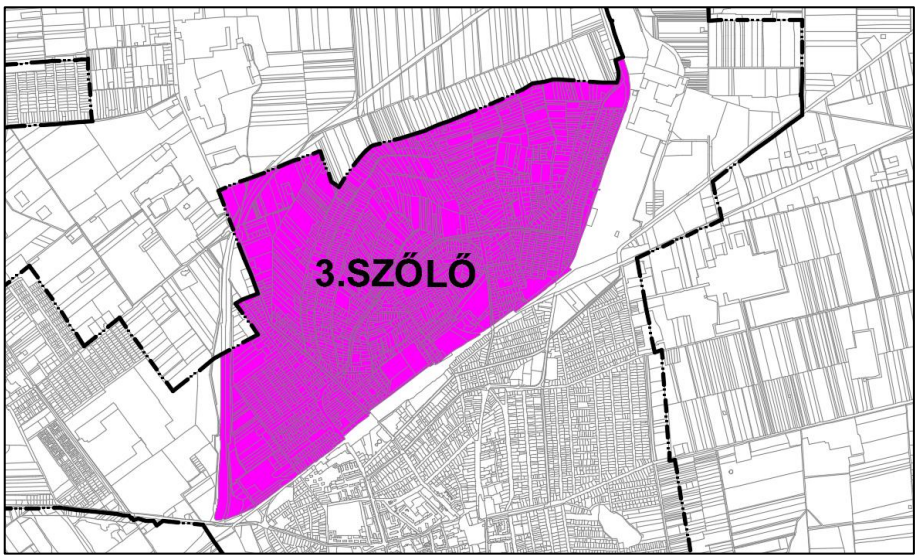

Az organikusan nőtt, kiskertekből alakult szőlő városrészt a vasút választja el a várostesttől. Homogén lakóövezet, csendes, nyugodt környezetet biztosít, laksűrűsége egynegyede a belvárosénak. A lakónépességen belül a 0-14 évesek számaránya itt az egyik legmagasabb, ugyanakkor a nyugdíjas korúak száma is átlagon felüli. Az időződő lakosság mellett látszik a kisgyermekes családok jelenléte, mely a városrész távlati lakóövezeti szerepét is erősítheti. A felsőfokú végzettségűek aránya a városi átlagnak felel meg, ugyanakkor az alacsony komfort fokozatú vagy komfort nélküli lakások aránya a belváros után itt a legalacsonyabb. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya a belvároshoz hasonlóan alacsony. A munkanélküliségi ráta és a tartós munkanélküliek aránya a városi átlagnak megfelel.

A vasút mentén találunk gazdasági funkciót (pl. Tüzép-telep), temetőt és nagy kiterjedésű sportpályát (Mátrai Stadion), szabadidő eltöltésére alkalmas zöldterülettel (Mikolay kert). Óvodával és szépen felújított, hatalmas udvarral rendelkező iskolát találunk még a városrészben. Problémát jelent ugyanakkor a vasút elválasztó szerepe, melyet az átjárók korszerűsítésével és új gyalogos-kerékpáros kapcsolat létesítésével lehetne orvosolni. A városrészbe tervezett alközponti vegyes funkciók létjogosultsága bizonytalan, ez a terület fekvésénél, adottságainál fogva egy tipikus lakóövezet, melybe az itteni lakosságnak feltétlen szükséges funkciókon kívül nem érdemes mást telepíteni. Ilyen téren a belvárost érdemes erősíteni és a vele való kapcsolatot.

Erősségek	**Gyengeségek**
• családias, nyugodt kertvárosi övezet • rendezett iskola jó környezetben • kisgyermekes családok nagy száma	• a vasút elválasztja a várostesttől • kevés szolgáltatás • sok beépítetlen ingatlan, túl terjedelmes beépíthető terület
Lehetőségek	**Veszélyek**
• Szeged-Békéscsaba vasútvonal villamosítása kapcsán gyalogos-kerékpáros vasúti aluljáró létesül • távmunka elterjedésével csökken a mobilitási igény • gazdasági élénkülés és hazai családpolitika fellendíti a lakásépítést	• a belvárossal való közlekedési kapcsolat nem javul • kedvezőtlen demográfiai folyamatok esetén még több kiürülő ingatlan

3.3.1.4. Városrész 4. /Nyugat/ bemutatása

55. térkép: Városrész 4. /Nyugat/ területe

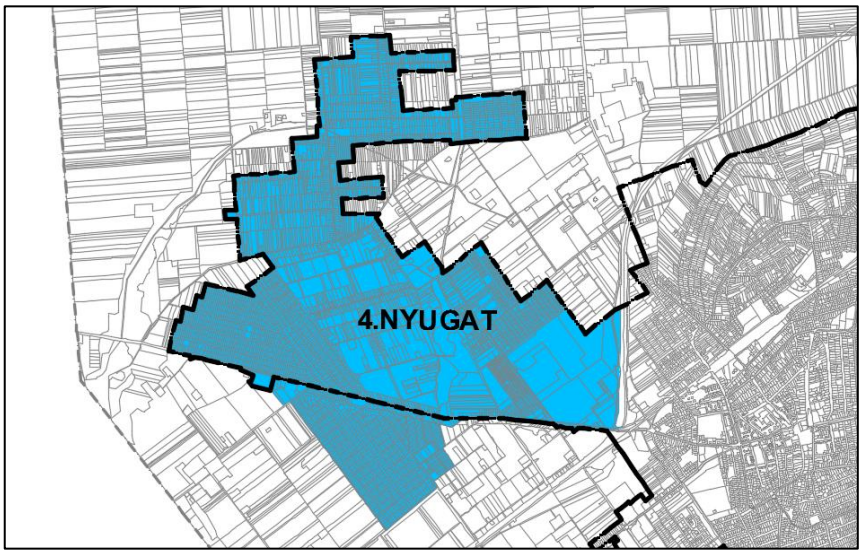

A Nyugati városrész Gyopárosfürdőt, Szentetornyát, Rákóczitelepet, Gyökerest és a külterületi Rákóczitelep-Újosztást foglalja magában.

A városrészek közül itt a legmagasabb a 0-14 éves korosztály aránya, azonban a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya kiugróan magas, míg a felsőfokú végzettség aránya kiugróan alacsony. Az alacsony komfort fokozatú lakások és a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya szintén magas. Az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban

foglalkoztatottak aránya ebben a városrészben a legmagasabb. Szegregátum és szegregációval veszélyeztetett terület is található itt (Szentetornyán) a KSH adatai szerint. A munkanélküliségi ráta és a tartós munkanélküliek aránya városi átlagon felüli.
Szentetornya és Rákóczitelep hasonló adottságú terület a városrészen belül nagyrészt lakó- és az alapellátáshoz szükséges funkciókkal. Rákóczitelepen általános iskola és óvoda, Szentetornyán csak óvoda van. Gyopárosfürdő komoly gazdasági-idegenforgalmi potenciállal rendelkezik, a természetes tavak, a fürdőkomplexum és az erre épülő üdülőterületek, szálláshelyek, kempingek hatalmas bővítési területekkel, sportolási lehetőséggel, konferenciatermekkel várják az ide látogatókat. A sokrétű funkciók szerves összekapcsolása és a belvárossal való kapcsolat szorosabbá tétele sokat lendíthet a város idegenforgalmi vonzerején.

Erősségek	**Gyengeségek**
• természetes tavak, erdők • fürdőkomplexum távol a város zajától • kapcsolódó funkcióknak hatalmas bővítési területek • nyugodt lakókörnyezet megfelelő alapellátással	• belvárostól való távolság nehezíti a kijutást (kb. 3 km) • kihasználatlan idegenforgalmi kapacitás • Szentetornyán szegregátum és szegregációval veszélyeztetett terület van
Lehetőségek	**Veszélyek**
• belvároshoz kiépül egy gyors, olcsó és kényelmes közlekedési kapcsolat • 4406.j. út főúttá épül át az országos tervnek megfelelően (Mindszent felé) • Szeged-Békéscsaba vasútvonal villamosítása kapcsán gyalogos-kerékpáros vasúti aluljáró létesül • tervezett gyógyhely- és turisztikai fejlesztések forrásban részesülnek, a megvalósítás emeli a vendégszámot	• a közlekedési kapcsolatok nem javulnak • konkurens fürdők felerősödése, új attrakciói elvonják Gyopáros vendégkörét • a népességfogyás felerősíti a szegregációt • gyermekhiány esetén veszélybe kerül a Rákóczitelepi iskola • szegregáció ellenes programok támogatásának hiánya

3.3.1.5. Városrész 5. /Külterület és Kiscsákó/ bemutatása

Az ötödik városrész a teljes külterületet (kivéve Rákóczitelep-Újosztás) és Kiscsákót foglalja magába. A legnagyobb kiterjedésű városrész a külterület (17.775 ha), Orosháza teljes területének mintegy 88%-át teszi ki. Kiscsákó egy különleges helyzetű településrész, Orosháza közigazgatási határától csaknem 2 kilométerre fekszik, szigetszerűen elhelyezkedve Nagyszénás, Csorvás és Kondoros között.
A külterületre elsősorban a nagytáblás mezőgazdasági művelés jellemző, azonban a hozzá kapcsolódó feldolgozóipar nélkül. A mezőgazdasági majorok nagy része a belterület közelében (1-2 km) találhatóak, főként mezőgazdasági tárolás, szárítás, állattenyésztés, géptelepek és kertészetek vették birtokba az egykori tsz központokat. Ma már csak 485 db tanyát („udvar” alrészlettel rendelkező telek) találunk a külterületen, pedig a kisparaszti gazdaságok (0-10 kat. hold területű kisbirtokok) száma a 19. század végén meghaladta a 2200-at, Szentetornya nélkül. Akkoriban főként a kisbirtokokról került a nagyszámú állat- és növényállomány külföldi exportra, melyet a Nagyvárad-Fiume vasútvonal megléte nagyban segített. A múlt század közepétől kezdve elsorvadtak a tanyák, a termőföldek államosítását követően. A megmaradt tanyák

többsége az igazgatási terület északi felén található, nagyrészt a városba vezető utak mentén sűrűsödve.
Kiscsákón találunk egy jelentős mezőgazdasági vállalkozást, egy 19. század végén eklektikus stílusban, Ybl Miklós tervei alapján épült kastély (Geist Gáspár kastély) és néhány utcányi lakóterületet. A bolt és a kocsma néhány éve megszűnt, tanyagondnok jár ki a főként idősek lakta területre, ahol üzemorvosi rendelő is működik. A szemétszállítást, hókotrást és egyéb szolgáltatásokat nehéz Orosházáról megoldani, elgondolkodtató a Nagyszénással való kapcsolat ilyen irányú bővítése.

Erősségek	Gyengeségek
• meglévő jól működő mezőgazdasági üzemek • jó minőségű termőföld • napfényben gazdag, hosszú vegetációs idő • jelentős termálvízkincs	• feldolgozóipar hiányos • állattenyésztés visszaszorult • burkolatlan utak • kevés kisbirtokos • pusztuló kiscsákói kastély
Lehetőségek	**Veszélyek**
• állattenyésztés központi támogatása • tanyaprogramok, építési szabályok kedvezőbbé válása • vízvisszatartást támogató országos intézkedések	• vízháztartási problémák súlyosbodnak • a kisbirtokos, tanyás gazdálkodás nem fejlődik • a feldolgozóipar nem erősödik meg a városban

3.3.2 Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása, helyzetelemzése

Jelen fejezetben a területi szegregációs folyamatok kerülnek bemutatásra. A város egész területére vonatkozó ágazati szegregációs mechanizmusok az ITS Anti-szegregációs terv fejezetében kerülnek elemzésre.

Az értékelő rész a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium Területfejlesztésért és Építésügyért Felelős Szakállamtitkársága által kiadott Városfejlesztési kézikönyv (2. kiadás, Bp. 2009. január 28.) és a Belügyminisztérium Útmutató a kis- és középvárosok számára az Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014 – 2020 elkészítéséhez (Munkaanyag, Bp. 2014. december 11.) útmutatása alapján készült.

A 314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet 10. melléklete meghatározza a település szegregált és szegregációval veszélyeztetett területeinek lehatárolásához és térképi ábrázolásához szükséges adatokat. A területek lehatárolása a szegregációs mutató alapján történik, ez pedig a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 év) belül. A mutató úgy kerül kiszámításra, hogy a település területén belül olyan területileg egybefüggő tömbök kerülnek kiválasztásra, amelyekre együttesen jellemző, hogy a szegregációs mutató határértékének megfelelnek. A tömb népszámlálási célra létrehozott, általában közterületek és/vagy természetes és mesterséges tereptárgyak (pl. vasútvonal, vízfolyás partja stb.), valamint rácshálós térinformatikai megoldás eredményeképpen kialakított, településen belüli kisterületi egység.

A szegregátumok és szegregációval veszélyeztetett területek a Központi Statisztikai Hivatal 2011. évi népszámlálási adatai alapján kerültek meghatározásra. Azon tömböket tekintjük veszélyeztetett területeknek, illetve szegregátumoknak, ahol a szegregációs mutató aránya meghaladja a 30, illetve a 35 százalékot.

Meghatározásra került a kormányrendeletben továbbá az is, hogy a 200 főnél népesebb települések esetében szegregátumnak, illetve szegregációval veszélyeztetett területnek azok az egybefüggő területek tekintendők, melyek megfelelnek a fenti mutatók egyikének, és a terület lakónépességének száma eléri az 50 főt.

A 2011. évi népszámlálási adatok az önkormányzat birtokában lévő adatbázisokból nyert adatok alapján kerültek aktualizálásra.

3.3.2.1 Helyzetértékelés az alacsony státuszú lakosság területi koncentrációjáról a város egészének tekintetében

A 2011. évi népszámlálás adatai alapján a településen élő alacsony státuszú lakosság száma 1.468 fő. Az aktív korú lakosságon belüli arányuk 8,5%.

56. térkép: Orosháza belterületi szegregátumainak elhelyezkedése

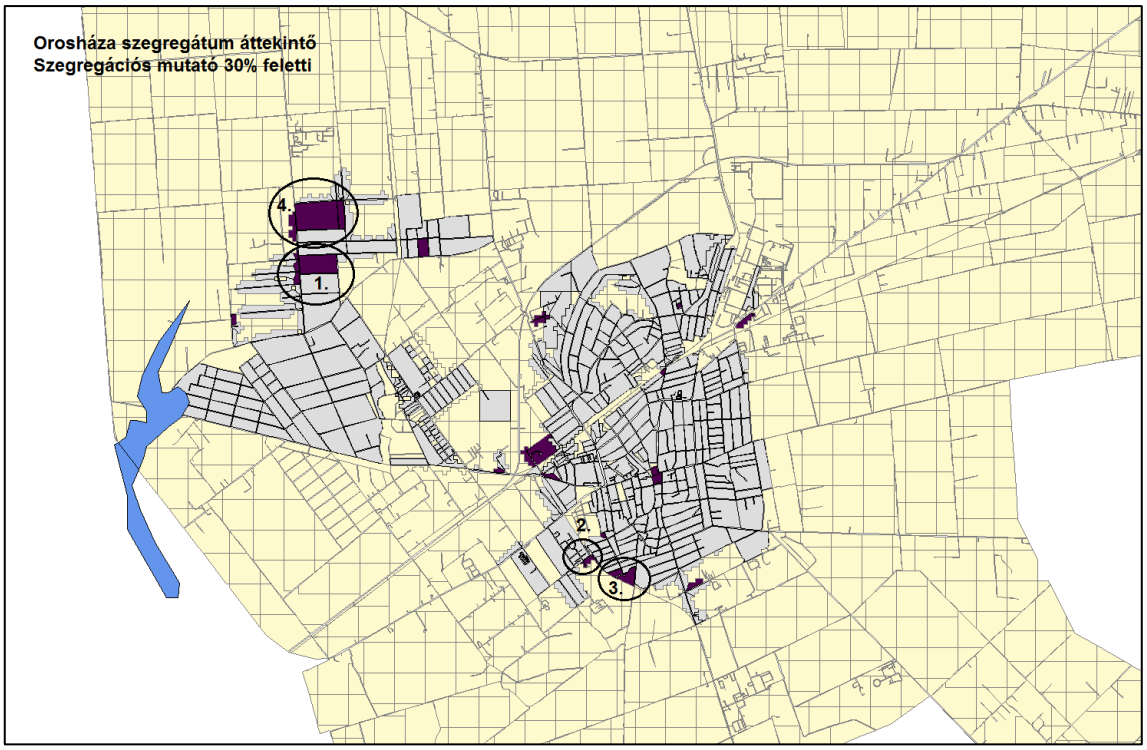

Forrás: 2011. évi népszámlálás, KSH.

Orosháza 2008-ban elkészített Integrált Városfejlesztési Stratégiája (IVS) a 2001. évi népszámlálási adatokon nyugvó lehatárolások alapján készült. Az IVS elkészítéséhez kiadott központi útmutató a jelenlegitől eltérő mértékű mutatót szabályozott. Azon területeket tekintette szegregátumoknak, ahol az alacsony státuszú lakosság aránya az aktív korú népességen belül meghaladta az ötven százalékot, veszélyeztetett területeknek pedig, ahol meghaladta a negyven százalékot.

A 2001. évi népszámlálási adatok alapján 2008-ban 1 szegregátumot és 11 veszélyeztetett területet határolt le a KSH. A 11 veszélyeztetett terület közül hármat a 2011. évi népszámlálási adatok alapján is jelzett a Hivatal, melyek közül egy státusza szegregátum lett. A korábbi

szegregátumot nem jelezte a KSH, viszont a terület közelében (három kisebb tömbbel délre) egy területet igen, veszélyeztetett területként.

A 2001. évi adatok alapján jelzett, de 2011-ben nem kimutatott területeket már a 2008-as IVS sem tekintette olyan területeknek, melyeken anti-szegregációs beavatkozások szükségesek. Részben az alacsony lakosságszám miatt, részben mert a területen élők státusza megváltozott (önkormányzati bérlakások elidegenítése, magas státuszú ingatlanfejlesztések, a területen található ingatlanok belvízveszély miatti felszámolása következtében).

Egy, korábban nem jelzett terület került be a lehatároltak körébe, a várostól mintegy 20 km-re fekvő Kiscsákó nevű külterület.

1.3.2.1. A szegregátumok helyzetértékelése

A 2011. évi népszámlálási adatok alapján a KSH a belterületen két szegregátumot és két szegregációval veszélyeztetett területet, a külterületen egy veszélyeztetett területet határolt le. Az önkormányzati adatok megerősítik a KSH lehatárolását, a jelzett területeken kívül sem a belterületen, sem a külterületen nem található szegregátum, vagy veszélyeztetett terület. Az önkormányzat adatai alapján azonban egyes területek kiterjedése nagyobb a KSH által jelzetteknél.

1. számú terület: szegregátum

A KSH a Szentetornyán található, Kiss Ernő utca – Kupa Vezér utca - Toldi Miklós utca - Kiss Ernő utca (északi, észak-nyugati oldala a Babits Mihály utcától a Kupa Vezér utcáig) által határolt tömböt szegregátumnak határolta le. A szegregációs mutató: 44,8%. A területen élők száma 2011-ben 68 fő volt, 2015. január 1-én 76 fő. A 0-14 éves korosztály aránya 29,4%. Ez 16 százalékponttal magasabb a városi aránynál. A 60 év felettiek aránya közel megegyezik a város egészére vonatkozó arányszámmal. Az aktív korúak 62,1 százaléka nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel (a város egészére vonatkozó adat 38,3%). A háztartások közel 54%-ában egyetlen foglalkoztatott sincs. A területen a 25 év felettiek 2,3%-a rendelkezik felsőfokú végzettséggel (a város egészében 15,1%). A roma lakosság aránya magas.

57. térkép: 1. számú szegregátum

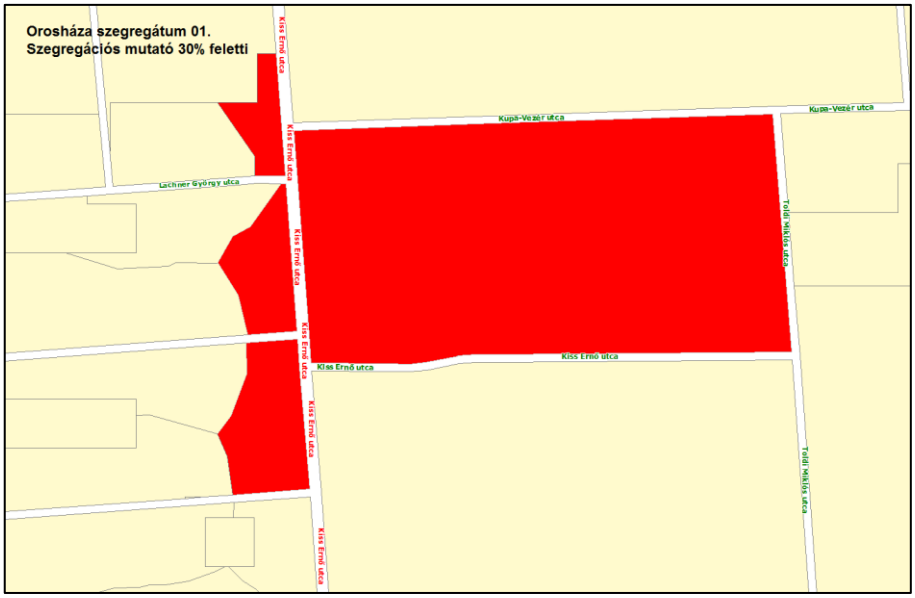

Forrás: 2011. évi népszámlálás, KSH.

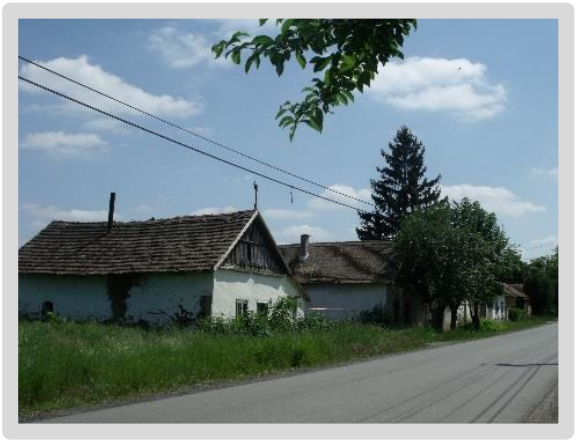

A területen található lakások száma 27, ebből 6 komfort nélküli vagy félkomfortos, három lakás egyszobás. Önkormányzati bérlakás nem található a területen. A területen kizárólag lakóépület található. A laksűrűség 2,8 fő/lakás, ami meghaladja a városi átlagot (2,1 fő/lakás). A helyszíni bejárás után megállapítható, hogy a területen szükségesek a beavatkozások. A terület segélyezési mutatói is kedvezőtlenek. 2014-ben nyolc fő részesült lakásfenntartási támogatásban. 3 fő rendszeres szociális segélyben, 15 fő rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben 1 fő foglalkoztatást helyettesítő támogatásban. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma 11 fő. 2010. január 1. óta új építés nem történt, egy ház bontására adott engedélyt az építéshatóság. Az infrastruktúra nem teljes körű: hiányzik a vezetékes víz- és szennyvízhálózat a Kupa Vezér és a Toldi utcák egy részében. Nincs szilárd burkolatú út a Kupa Vezér, a Toldi, a Lachner György és a Béke utcákban. A Kupa Vezér utca végén az illegálisan elhelyezett szemét rendszeresen problémát okoz a városnak.
2010. január 1. óta az alábbi infrastrukturális fejlesztések valósultak meg a területen: a Kiss Ernő, Kupa Vezér és Toldi utcákban szennyvízberuházás történt. A Kiss Ernő és Toldi utcákban a járda felújítása jelenleg zajlik.

2. számú terület: szegregátum

A KSH a Belvárosi gyűrű városrészben található Dankó István utca déli oldalát (a Melinda utcától a vasútig) magában foglaló tömböt szegregátumnak minősítette. A szegregációs mutató: 45,5%. A területen élők száma 51 fő volt 2011-ben. A 0-14 évesek aránya 51%, ami a legmagasabb a lehatárolt területek közül és mintegy 38 százalékponttal magasabb a városi átlagtól. A 60 év felettiek aránya 5,9% (a város egészében 27,2%). Felsőfokú végzettséggel senki nem rendelkezik. Az aktív korúak 91%-a nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel. A háztartások 80%-ában egyetlen foglalkoztatott sincs. A területen roma családok élnek.

58. térkép: 2. számú szegregátum

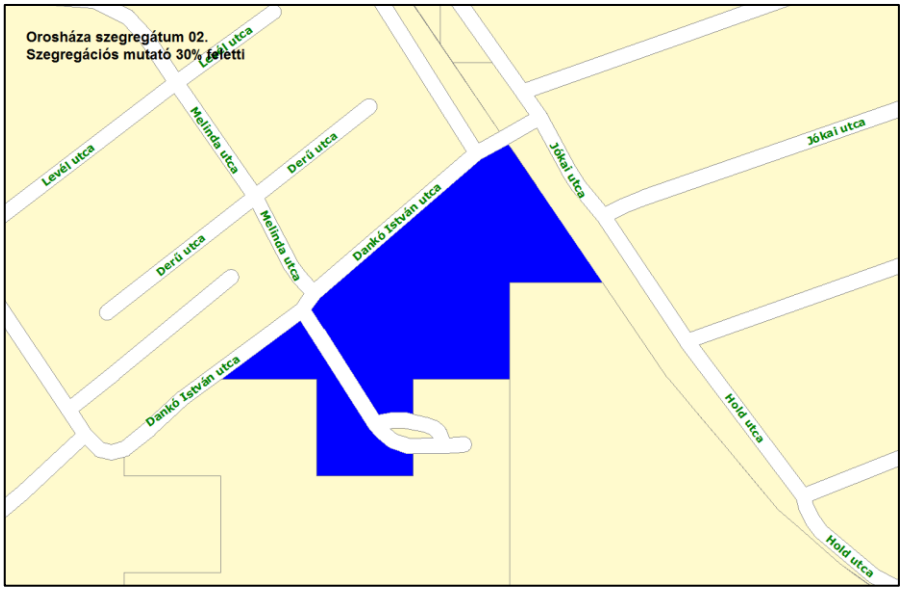

Forrás: 2011. évi népszámlálás, KSH.

A szegregátumban 13 lakás volt található 2011-ben, ebből 10 db önkormányzati szociális bérlakás, melyekből kilenc komfort nélküli, egy pedig félkomfortos, mindegyik egyszobás.

Az önkormányzat adatai alapján a terület mellett található Szondi utca, illetve a Kutasi utca (1-15. szám és 2-8. szám) Szondi utcáig terjedő szakasza is szegregátumnak minősül, így ezzel a területtel közösen tekinti szegregátumnak.

2015. január 1-jén a teljes területen 171 fő élt. 2014-ben lakásfenntartási támogatásban 10 fő, rendszeres szociális segélyben 7 fő, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben 31 fő, foglalkoztatást helyettesítő támogatásban 3 fő részesült. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma 30 fő. A területen csak lakások találhatóak, más funkciójú épület nincs. A vezetékes víz- és szennyvízhálózat csak részben került kiépítésre. A Dankó Pista utcának csak egy részén került kialakításra a szilárd burkolatú út. 2010. január 1. óta sem bontás, sem építés nem történt. Ebben az időszakban újították fel a Dankó Pista utcában a járdát.

59. térkép: A népszámlálási és az önkormányzati adatok alapján lehatárolt 2. számú szergregátum valós térképe

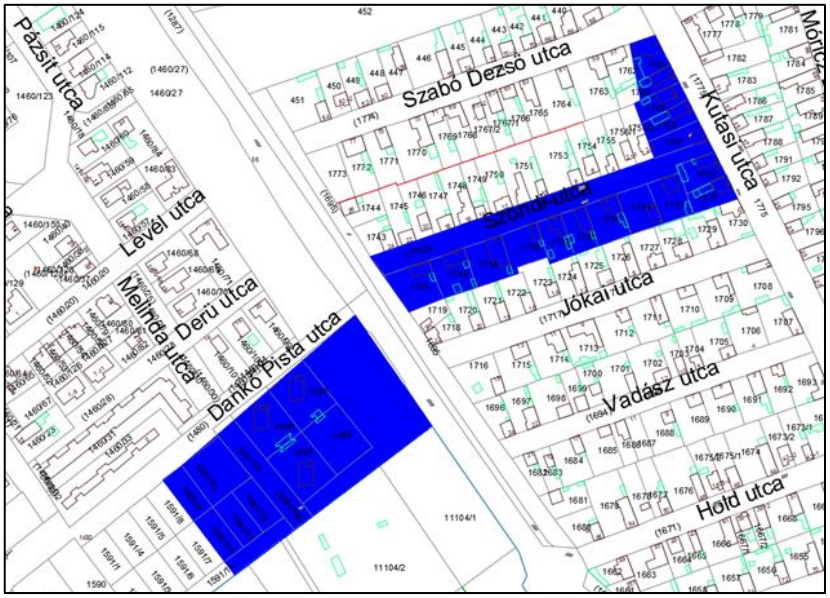

Forrás: Új-Lépték Bt saját szerkesztés

A lehatárolt területek közül itt a legmagasabb a laksűrűség (3,9 fő/lakás), ami rendkívül magas, tekintettel az egyszobás lakások nagy arányára.

3. számú, szegregációval veszélyeztetett terület

A KSH a Belvárosi gyűrű városrészben található, Sámsoni utca - Hun utca - Makói utca - vasút által határolt tömböket szegregációval veszélyeztetett területként határolta le. A szegregációs index: 32,1%. A lakosság száma 89 fő volt 2011-ben. A 0-14 évesek aránya mindössze 30,3% (a lehatárolt területek között a második legmagasabb aránnyal rendelkező terület). A 60 év felettiek aránya 6,7% (a város egészében 27,2%). Felsőfokú végzettséggel senki nem rendelkezik. Az aktív korúak több mint 57%-a nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel. A háztartások közel 55 százalékában egyetlen foglalkoztatott sincs. A területen többségében roma lakosság él.

60. térkép: 3. számú (szegregációval veszélyeztetett) terület

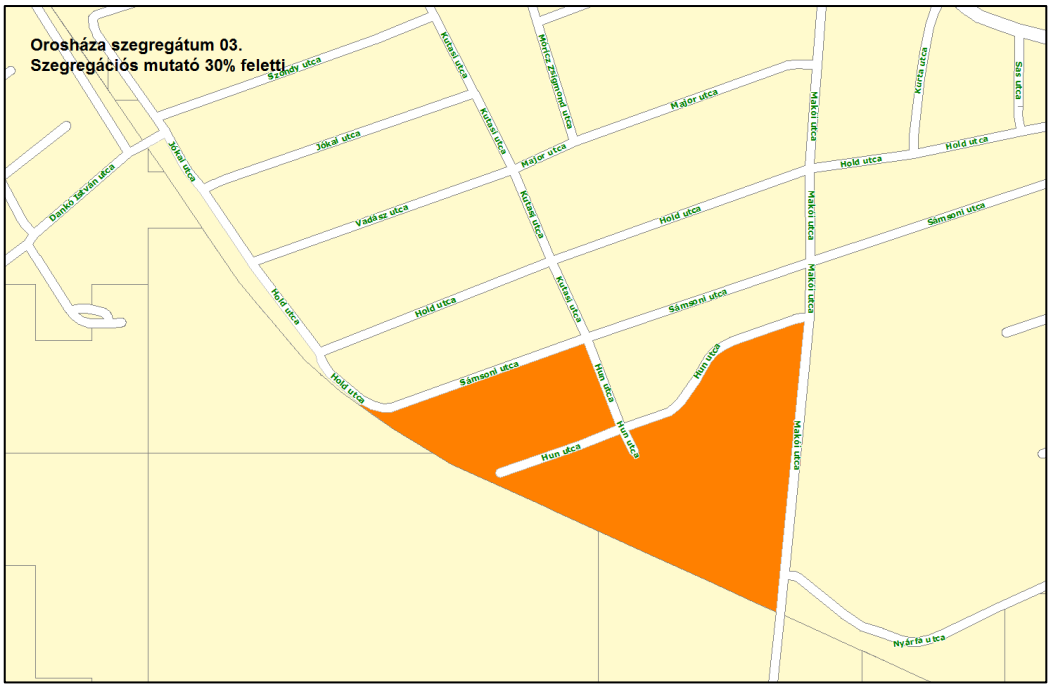

Forrás: 2011. évi népszámlálás, KSH.

A lakások száma 27, ebből 14 komfort nélküli vagy félkomfortos, hat mindössze egyszobás. Önkormányzati bérlakás nem található a területen. A tömbben kizárólag lakóépületek találhatóak. 2010. január 1-től sem új építés, sem bontás nem volt a területen. A laksűrűség 3,3 fő/lakás.

Az önkormányzat adatai alapján a szomszédos tömb - Hun utca – Sámsoni utca – Makói utca – is szegregációval veszélyeztetett területnek minősül, ezért egységesen így kezeli. 2015. január 1-jén a teljes területen 174 fő élt. 2014-ben lakásfenntartási támogatásban 11 fő, rendszeres szociális segélyben 4 fő, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben 27 fő, foglalkoztatást helyettesítő támogatásban 4 fő részesült. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma 8 fő.

61. térkép: A népszámlálási és az önkormányzati adatok alapján lehatárolt 3. számú szegregátum valós térképe

Forrás: Új-Lépték Bt saját szerkesztés

Az infrastruktúra részben kiépített. A vezetékes víz- és szennyvízhálózat csak részben kiépített a Hun utcában. Hiányzik a szilárd burkolatú út a Hun utcában és a Hun közben. 2010-től infrastrukturális fejlesztés keretében felújításra került a Makói utca járdaburkolata és a Hun utca egy részén kiépítésre került a szennyvízhálózat. A Hun utca – Makói utca – vasút által közrezárt nádasban rendszeres az illegálisan történő szemétlerakás. Az önkormányzat ezt folyamatosan megszünteti, de a szemétlerakás is az.

4. számú, szegregációval veszélyeztetett terület

A KSH a Szentetornya városrészben található, Horváth György utca - Mátyás király utca - Szabadság utca - Kiss Ernő utca (nyugati oldala a Szilágyi Erzsébet utcáig) - belterületi határ által határolt tömböket szegregációval veszélyeztetett területként határolta le. A szegregációs index: 33,3%. A lakosság száma 118 fő volt 2011-ben, 2015. január 1-én 120 fő. A 0-14 évesek aránya mindössze 11% (a lehatárolt területek között a legalacsonyabb aránnyal rendelkező terület, és mintegy kettő százalékponttal alacsonyabb a városi aránynál is). A 60 év felettiek aránya 30,5% (a város egészében 27,2%). A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya a 25 évnél idősebb korosztály körében mintegy 2,2%. Az aktív korúak több mint 55%-a nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel. A háztartások felében egyetlen foglalkoztatott sincs. 2014-ben négy fő részesült lakásfenntartási támogatásban. 1 fő rendszeres szociális segélyben, 10 fő rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben, 2 fő foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesült. Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek nem él a területen.

62. térkép: 4. számú (szegregációval veszélyeztetett) terület

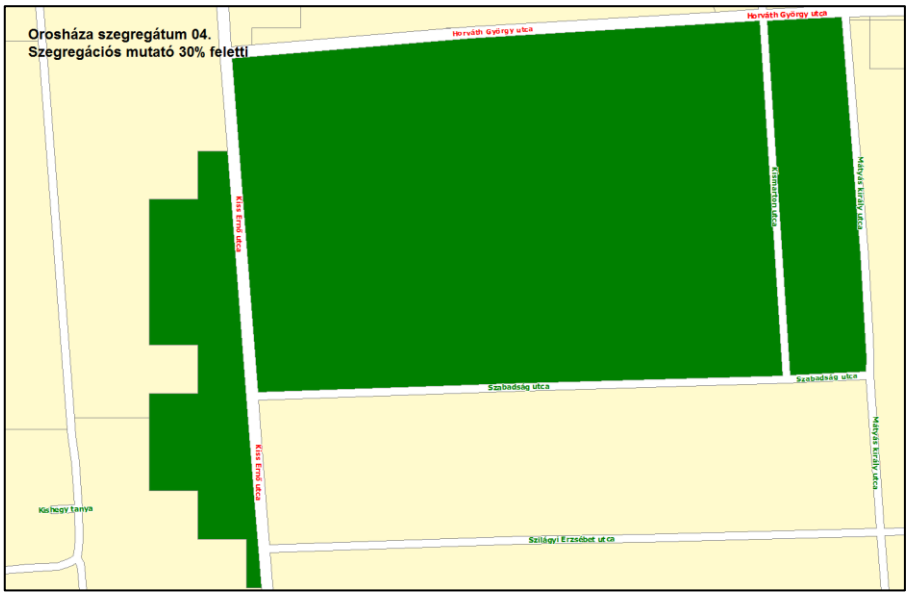

Forrás: 2011. évi népszámlálás, KSH.

A lakások száma 54, ebből 10 komfort nélküli vagy félkomfortos, hét mindössze egyszobás. Önkormányzati bérlakás nem található a területen. A tömbben lakóépületek találhatóak. A laksűrűség 2,2 fő/lakás.

Az infrastruktúra részben kiépített. A vezetékes víz- és szennyvízhálózat csak részben kiépített a Kismarton utcában és teljes egészében hiányzik a Kiss Ernő utcában. Hiányzik a szilárd burkolatú út a Kismarton utcában. 2010-től infrastrukturális fejlesztés keretében felújításra került a Kismarton utca és a Mátyás Király utca járdaburkolata. A Szabadság utcában és a Kiss Ernő utca egy szakaszán szennyvízberuházás történt, ez utóbbi ezt követően kapott pormentes burkolatot. A területen 2010. január 1. óta új építés nem történt, két ház bontására került sor.

5. számú, szegregációval veszélyeztetett terület

A KSH, a településtől mintegy 20 km-re található, Kiscsákó nevű külterülethez tartozó tanyákat szegregációval veszélyeztetett területnek nyilvánította. A szegregációs index: 33,3%. A lakosság száma 57 fő volt 2011-ben. A 0-14 évesek aránya 22,8%. A 60 év felettiek aránya 40,4% (a lehatárolt területek közül itt a legmagasabb és meghaladja a város egészére vonatkozó 27,2%-os arányt is). A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya a 25 évnél idősebb korosztály körében mintegy 2,6%. Az aktív korúak több mint 66%-a nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel. A háztartások kétharmadában egyetlen foglalkoztatott sincs.

A lakások száma 36, ebből 24 komfort nélküli vagy félkomfortos, 11 mindössze egyszobás. Önkormányzati bérlakás nem található a területen. A laksűrűség mindössze 1,6 fő/lakás.

Az önkormányzat adatai alapján szegregációval veszélyeztetett területnek minősül Kiscsákó teljes területe, tehát a KSH által jelölt tanyákon kívül a Kiscsákón található négy utca (Nyírfa, Holdfény, Muskátli, Szivárvány utcák) is.

A teljes területen 121 fő élt 2015. január 1-én. 2014-ben 12 fő lakásfenntartási támogatásban, 3 fő rendszeres szociális segélyben, 8 fő rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben, 5 fő foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesült. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma 2 fő.

Az infrastruktúra részben kiépített. A szennyvízhálózat teljes egészében hiányzik. A vezetékes vízhálózat részben kiépített, a jelenleg zajló ivóvízminőség javító program keretében mindenhol kialakításra kerül. Szilárd burkolattal csak a kiscsákó bekötő út rendelkezik. A területen 2010. január 1. óta új építés nem történt, két ház bontására került sor. A dűlőutak mentén több ponton is gyakori az illegális szemétlerakás.

3.3.2.2 Szlömösödő területek

A település több pontján is találhatóak olyan területek, ahol a szlömösödés elindult, de nem alkotnak egységes tömböt. Jellemzően nagyobb népességszámú tömbökben található bérlakásokban élő családok kedvezőtlen szociális és iskolai végzettségi mutatói teszik e tömböket veszélyeztetetté. Ugyan nem tekinthetőek sem szegregátumoknak, sem szegregációval veszélyeztetett területeknek, a város vezetésének egyértelmű szándéka, hogy a város érintett részein a folyamatot megállítsa. A szlömösödő területek és főbb mutatóik:

- A Hegedűs István utca Avar utca és Szőlő körút közé eső része, illetve a Bartók Béla utca Képessy József és Csősz utca közé eső páratlan oldala. A területen élők száma 2015. január 1-én 302 fő volt. 2014-ben 19 fő lakásfenntartási támogatásban, hét fő rendszeres szociális segélyben, 36 fő rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben, 7 fő foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesült. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma 14 fő. Az infrastruktúra kiépített. A területen

található önkormányzati bérlakások száma 71 darab. A Hegedűs István utcában gyakori az illegális szemétlerakás.

- Kakasszék tanya. A területen élők száma 2015. január 1-én 14 fő volt. 2014-ben 1 fő lakásfenntartási támogatásban, 3 fő rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben, 1 fő foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesült. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma 3 fő. Az infrastruktúra részben kiépített: vezetékes víz- és szennyvízhálózat gerincvezetéke a főút mellett fut, bekötések csak részben történtek meg. Szilárd burkolatú út nem került kiépítésre. A területen található önkormányzati bérlakások száma 9 darab.
- Vajda utca és Vajda köz. A területen élők száma 2015. január 1-én 81 fő volt. 2014-ben 1 fő lakásfenntartási támogatásban, 3 fő rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesült. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma 5 fő. Az infrastruktúra kiépített.

3.3.3 Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek

A barnamezős és rozsdaterületek (részletes leírásuk az 1.14.1.5 alfejezetben található) sajátos problémát jelentenek a város fejlesztése során.

Az Önkormányzat tulajdonában lévő ingatlanok esetében gazdaságfejlesztést ösztönző vagy a helyi társadalom „egész”-ségére irányuló „hard” és „soft” beruházások megvalósítása indokolt. Utóbbiak alatt érthető minden olyan akció, programsorozat, funkció-hely biztosítás, ami a városi-térségi kohéziót, a helyi identitás-tudat fejlődését, a kulturális és gazdálkodási hagyományok megtartását és tovább-hagyományozását eredményezi. Szem előtt kell tartani, hogy a *tudás átadása is innovációnak minősül.*

Az idegen tulajdonú barnamezős területek esetében törekedni kell az Önkormányzat és a tulajdonos közös rehabilitációs intézkedéseinek megtervezésére és ehhez partnerek, források felkutatására. Indokolt előnyben részesíteni az olyan indikátorokat tartalmazó beavatkozásokat, amelyek a város alapproblémái (lakosság elöregedése, elvándorlás, elszegényedés) ellen hatnak.

4. MELLÉKLETEK

KSH Adatszolgáltatás

Mutató megnevezése	Orosháza összesen*	Belváros	Belváros körüli gyűrű	Szőlő városrész	Nyugat	Külterület
Lakónépesség száma	29081	9419	8844	5386	4182	1238
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	13,4	13,4	12,3	14,2	14,9	12,4
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	59,4	61,8	59,2	57,0	57,7	58,7
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	27,2	24,8	28,5	28,8	27,4	28,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	13,2	9,3	12,8	10,5	20,7	33,0
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	15,1	21,0	14,3	14,9	6,4	5,5
Lakásállomány (db)	14080	4763	4336	2309	1966	706
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	10,9	4,7	9,7	7,4	21,0	43,6
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	38,3	35,4	39,4	37,2	42,3	45,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	8,5	6,0	8,4	6,8	13,1	20,2
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	56,2	60,3	55,3	56,4	51,4	47,8
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	41,8	37,1	44,6	40,7	46,4	46,7
Állandó népesség száma – a mutató a település egészére állítható elő, szegregátumokra nem	29330					
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	38,5	31,6	39,9	38,8	51,7	47,2
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	56,0	52,2	56,9	57,2	59,7	59,3
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	12,5	11,1	12,9	12,1	13,8	18,5
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	6,5	5,4	7,1	6,3	6,7	10,9
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	8,4	3,2	7,7	6,1	16,9	35,6
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	8,0	7,3	7,9	4,9	9,4	21,0

* Az oszlop tartalmazza a lakcím nélküli hajléktalanok (12 fő) adatait